

METRYKA LITEWSKA

Rejestry podymnego

Wielkiego Księstwa Litewskiego.

Województwo smoleńskie 1650 r.

Pod redakcją Andrzeja Rachuby

Opracowali Stanisław Dumin i Andrzej Rachuba

Wydawnictwo DiG
Instytut Historii PAN

METRYKA LITEWSKA

Rejestry podymnego
Wielkiego Księstwa Litewskiego.
Województwo smoleńskie 1650 r.

INSTYTUT HISTORII POLSKIEJ AKADEMII NAUK

METRYKA LITEWSKA

Rejestry podymnego
Wielkiego Księstwa Litewskiego.
Województwo smoleńskie 1650 r.

Pod redakcją Andrzeja Rachuby

Opracowali Stanisław Dumin i Andrzej Rachuba

Warszawa 2009

CIP — Biblioteka Narodowa

Metryka litewska : rejestry podymnego Wielkiego
Księstwa Litewskiego : województwo smoleńskie
1650 r. / pod redakcją Andrzeja Rachuby ; oprac.
Stanisław Dumin i Andrzej Rachuba ; Instytut
Historii Polskiej Akademii Nauk. — Warszawa :
Wydawnictwo DiG, 2009

Publikacja dofinansowana przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego
(Umowa 511/DWB/P/2008) oraz Fundację im. Lanckorońskich z Brzezia

Na okładce: Konstytucja sejmowa z 1619 r. (fragment)

© Copyright by Stanisław Dumin, Andrzej Rachuba
© Copyright by Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk
© Copyright by Wydawnictwo DiG

ISBN 978-83-7181-586-7

Skład i łamanie: *Mercurius*, Olsztyn

Wydawca: Wydawnictwo DiG, Sp. j.
01-524 Warszawa, Al. Wojska Polskiego 4
tel./fax (+48 22) 839-08-38
e-mail: dig@dig.pl; <http://www.dig.pl>

Druk cyfrowy: Fabryka Druku w Warszawie

SPIS TREŚCI

1. Wstęp	3
Województwo smoleńskie w Rzeczypospolitej 1611 (1618)	
– 1654 (1667).....	4
Nadania ziemskie na Smoleńszczyźnie za Zygmunta III	8
Nadania Władysława IV	20
Zmiany w strukturze własności ziemskiej	26
Powiat smoleński w świetle abiuraty z 1650 r.	32
Skład narodowy szlachty województwa smoleńskiego.....	38
Geneza abiuraty z 1650 r.....	46
Sposób i czas przeprowadzenia abiuraty.....	47
Wartość abiuraty z 1650 r.	50
Podstawa wydania	54
Zasady wydawnicze	56
2. Wykaz skrótów	59
3. Rejestr podymnego	63
4. Indeks osób.....	171
5. Indeks nazw geograficznych.....	205

WSTĘP

Tom rejestrów podatkowych województwa smoleńskiego stanowi kontynuację serii wydawniczej zainicjowanej w 1989 r. Jeśli jednak wydany wówczas rejestr podymnego województwa wileńskiego i następne, odnoszące się do województw trockiego (w opracowaniu Henryka Lulewicz) i nowogródzkiego (opracowane przez Henryka Lulewicz i Andrzeja Rachubę) odnosiły się tylko do 1690 r., to tom województwa brzeskiego litewskiego objął lata 1667 i 1690, a województwa mściśławskiego tylko rok 1667¹. Wynikało to ze stanu zachowania źródeł. Niniejszy tom jeszcze jest inny, gdyż zawiera abiurację z 1650 r., jedyną jaką w krótkim okresie przynależności Smoleńszczyzny do Rzeczypospolitej sporządzono.

Utworzone w 1508 r. województwo smoleńskie już w kilka lat później zostało przez Wielkie Księstwo Litewskie utracone na rzecz państwa moskiewskiego. Choć z ową stratą nie pogodzone się nigdy, po 1514 r. nie miano nawet kolejnych wojewodów, aby niespodziewanie uczynić to w 1569 r., w związku z Unią Lubelską. Co więcej, powołano ponadto urząd kasztelana. Tym nie mniej owi dwaj senatorowie smoleńscy nie dysponowali jeszcze dłużym terytorium, które podlegałoby ich władzy. Sytuacja zmieniła się dopiero

¹ *Metryka Litewska. Rejestry podymnego Wielkiego Księstwa Litewskiego. Województwo wileńskie 1690 r.*, oprac. A. Rachuba, Warszawa 1989; *Metryka Litewska. Rejestry podymnego Wielkiego Księstwa Litewskiego. Województwo trockie 1690 r.*, oprac. H. Lulewicz, Warszawa 2000; *Metryka Litewska. Rejestry podymnego Wielkiego Księstwa Litewskiego. Województwo brzeskie litewskie 1667–1690 r.*, oprac. A. Rachuba, Warszawa 2000; *Metryka Litewska. Rejestry podymnego Wielkiego Księstwa Litewskiego. Województwo nowogródzkie 1690 r.*, pod red. A. Rachuby, oprac. H. Lulewicz i A. Rachuba, Warszawa 2002; *Metryka Litewska. Rejestry podymnego Wielkiego Księstwa Litewskiego. Województwo mściśławskie 1667 r.*, oprac. A. Rachuba, Warszawa 2008.

po odzyskaniu Smoleńszczyzny w wyniku wojny z Moskwą w latach 1609–1618. Przyłączony ostatecznie do Litwy obszar obejmował ok. 75 tys. km², ale w wyniku daleko posuniętych, zdecydowanie nadmiernych zważywszy na wynik wojny smoleńskiej (1633–34), ustępstw terytorialnych za panowania Władysława IV, zmniejszył się do ok. 48 tys. km², z czego na powiat smoleński przypadało ok. 41 tys. km², a na powiat starodubowski 17 tys. km².

Województwo smoleńskie w Rzeczypospolitej 1611 (1618) — 1654 (1667)

Smoleńsk został przyłączony do polsko–litewskiej Rzeczypospolitej dopiero po zdobyciu 13 czerwca 1611 r. przez Zygmunta III Wazę, po trwającym ponad półtora roku oblężeniu. W trakcie wojny w latach 1609–1612 wojska Rzeczypospolitej opanowały także ziemię smoleńską i czernihowsko–siewierską. Organizacją nabytków terytorialnych zajął się sejm zwyczajny obradujący w marcu 1613 r. Uchwalona wówczas konstytucja „Ordynacya województwa smoleńskiego” stanowiła, że tereny „z rąk nieprzyjacielskich rekuperowane” zostaną włączone do Wielkiego Księstwa Litewskiego (dalej: WKsL), jako województwo smoleńskie, ze wszystkimi prawnymi następstwami z tego faktu wynikającymi. Najwyższym urzędnikiem Rzeczypospolitej został aktualny wojewoda smoleński, godność dotychczas tytułarna, którego władzy miała podlegać tamtejsza twierdza. Jego kompetencje, wzorem większości innych wojewodów litewskich, rozciągały się także na sądownictwo grodzkie na terenie całego województwa oraz ziem do niego należących. W samym Smoleńsku sądownictwo oraz administrowanie, zgodnie z przywilejem magdeburskim, pozostawiono w gestii wójta i magistratu. Konstytucja powoływała specjalną komisję „do ordynacyi Smoleńska”, której zadanie polegało przede wszystkim na inwentaryzacji wszelkich nieruchomości na odzyskanym obszarze, ze szczególnym uwzględnieniem wyposażenia zamków. Komisarze mieli przystąpić do pracy od dnia św. Bartłomieja (24 sierpnia) 1613 r. W pierwszej kolejności nakazano im zaspokoić uzasadnione i udokumentowane roszczenia potomków egzulantów smoleńskich po 1514 r., przywracając majątki należące niegdyś do ich rodzin. Po zwróceniu własności szlacheckiej pozostałe dobra ziemskie miały pozostawać w gestii króla. Z tej rezerwy planowano wyznaczyć zaopatrzenie dla wojewody, fundowanych kościołów, uzyskać środki na restaurację murów twierdzy smoleńskiej oraz utrzymanie garnizonów zamkowych, a także ich zaopatrzenie w niezbędny sprzęt wojskowy. „Insze też

wszystkie starostwa, zamki, miasta, włości, derewnie, My w szafunku swym mając wedle woli i łaski swej Pańskiej, rozdawać wolni będziemy szlachcicom narodu polskiego i litewskiego, także i ludziom narodu moskiewskiego, których wiara w tej ekspedycji moskiewskiej dobrze *perspecta* była, z taką powinnością i kondycjami, które każdemu w przywileju od Nas danym, opisane byżd mają” — deklarował sejm w imieniu króla².

Przedsięwzięć tych nie udało się jednak od razu zrealizować na skutek przedłużających się działań wojennych, które po 1613 r. na powrót ogarnęły Smoleńszczyznę, a także z powodu zamętu wewnątrz Rzeczypospolitej. Zachowane „Księgi wymiaru i ograniczenia za przywiliami [s] Jego Królewskiej Miłości — — danin ich mości pp. żołnierzy, obywatelów i na wszystko duchowieństwo smoleńskie, i insze ordynacje smoleńskie” wskazują, że zasadniczą część pracy wykonano dopiero w latach dwudziestych i trzydziestych XVII wieku³. Istotne znaczenie miało w tym względzie uregulowanie statusu prawno-międzynarodowego Smoleńszczyzny i Siewierszczyzny. Po nieudanej wyprawie królewicza Władysława Zygmunta Wazy na Moskwę (1617–1618), w wyniku której zasiąść miał na tronie carskim, na mocy zawartego w Deulinie 11 grudnia 1618 r. rozejmu Rzeczpospolita uzyskała wszystkie ziemie zdobyte przez Zygmunta III w latach 1609–1611. Na województwo smoleńskie, które znalazło się w granicach WKsL, składały się tym razem oprócz ziemi smoleńskiej z Białą, Dorohobużem, Rosławiem (Rosławlem) i Sierpiejskiem, także ujezdy moskiewskie na północnym odcinku granicy w pobliżu Inflant — Newel i Siebież z Krasnohorodkiem, natomiast na południu Starodubowszczyzna z Trubczewskiem (lub Trubeckiem, księstwo należące do kniaziów Trubeckich) i zamek Poczep z włością od ziemi briańskiej. Za panowania Władysława IV obszar województwa smoleńskiego uległ zmniejszeniu, gdyż na mocy traktatu polanowskiego z 1634 r. odszedł do Moskwy Sierpiejsk z podległym terytorium, natomiast w 1644 r., w geście dobrej woli, acz bezprawnie, król odstąpił carowi księstwo trubeckie⁴. Z pozostałej części Siewierszczyzny, włączonej do Korony Polskiej, utworzono w 1635 r. województwo czernihowskie⁵.

² VL, t. III, f. 195–198.

³ Jag., rkps 906.

⁴ W. Godziszewski, *Granica polsko-moskiewska wedle pokoju polanowskiego (wytyczona w latach 1634–1648)*, *Prace Komisji Atlasu Historycznego Polski*, t. III, Kraków 1935, s. 8–82.

⁵ *Urzędnicy dawnej Rzeczypospolitej XII–XVIII wieku*, pod red. A. Gąsiorowskiego, t. III, zeszyt 4: *Urzędnicy województw kijowskiego i czernihowskiego XV–XVIII wieku. Spisy*, oprac. E. Janas, W. Kłaczewski, Kórnik 2002, s. 9–10.

Generalnie urządzeniem nabytków po traktacie deulińskim zajął się sejm 1620 r. uchwalając konstytucję „Ordynacya prowincyi od Moskwy rekuperowanych”. Na jej mocy wszystkie wymienione wyżej terytoria, stanowiące województwo smoleńskie i późniejsze czernihowskie, oddano w administrację królewiczowi Władysławowi Zygmuntowi, który miał też w nich władzę sądową do czasu powołania urzędów ziemskich i grodzkich. Król zastrzegł do swej dyspozycji tylko rozpatrywanie apelacji od tych wyroków oraz wyłączność na rozdawnictwo dóbr ziemskich. Postanowiono, że pierwszy sejmik smoleński dla obioru posłów odbędzie się przed kolejnym sejmem (zwołano go już w sierpniu–wrześniu 1621 r.). Co istotne, konstytucja zapowiadała rychłe powołanie odrębnych hierarchii urzędniczych w poszczególnych powiatach, rozpoczynając od Smoleńska: „Ażeby nie tylko w województwie smoleńskim, ale i w inszych tamtych prowincyjach, ludzie zasłużeni ozdoby swe otrzymawali i czasu następujących niebezpieczeństw garnąć się do kogo mieli; tedy chorążtwa i insze urzędy ziemskie, obywatelom tamecznym obojga narodu, rozdawać jako najprędzej mamy”⁶. Stworzono w ten sposób podstawy do funkcjonowania na tym samym terenie dwóch odrębnych struktur administracyjnych, które wykształciły własne hierarchie urzędnicze. W istocie egzystowały one obok siebie chyba aż do 1632 r., a ślady po administracji królewiczowskiej w postaci kapitanów JKM napotykamy jeszcze w latach czterdziestych XVII wieku. Obok funkcji–urzędów w ramach administracji królewicza (namiestnika administracji zwanego także wiceadministratorem, kapitanów kontrolujących główne zamki prowincji — Smoleńsk, Białą, Dorohobuż, Rosław, Sierpiejsk, Starodub, Newel i Siebież) powołano hierarchię ziemską spotykaną w innych województwach i powiatach. Obie te struktury przeplatały się nawzajem, jak miało to miejsce w przypadku referendarza i pisarza lit. Aleksandra Gosiewskiego, który co najmniej w latach 1623–1629 był owym wiceadministratorem (namiestnikiem administracji) i zarazem w 1625 r. otrzymał nominację na wojewodę smoleńskiego, urząd przez kilka lat przez króla nie obsadzany. Żeby w pełni zaprezentować złożoną strukturę administracyjną województwa smoleńskiego należy dodać, że prócz administracji królewiczowskiej, a później powiatowej, w powszechnym użyciu był stary, wprowadzony tu w początku XVI wieku, moskiewski podział na ujezdy (zwane też po polsku traktami) i stany (nazywane zamiennie włościami). Były to więc ujezdy: smoleński ze stanami bereżańskim, bohorodzkiem, dąbrowieńskim (dubrowieńskim), dołhomoskim,

⁶VL, t. III, f. 368–370.

duchowskim, iwankowskim, iwanowskim, jeleńskim, kaspelskim, katyńskim, maksymowskim (maksimowskim), małachowskim (mołochowskim), muszkowskim, porzeckim, raczyńskim, ruckim, skaczkowskim, swadyckim, szczuckim, wietlickim, wopieckim; bialski (bielski) ze stanami bereskim, siczkowskim, wierzchowskim i swieczkowskim; dorohobuski ze stanami biatyńskim, juszkowskim, krzemieńskim, niehowskim, pohorelskim, poskim (pohuskim), wiedrowskim, wielkopolskim (zadzińskim); sierpiejski (do 1634 r.) ze stanem moszyńskim; rosławski (rosławski), mikuliński, krasnohorodzki oraz (do 1638 r.) newelski i siebieski.

W powiecie starodubowskim zaś ujezdy: starodubowski, poczepowski, powogórski i (do 1644 r.) trubczewski (trubecki)⁷.

Odnowienie, choć szczątkowe, hierarchii urzędów smoleńskich nastąpiło już jednak wcześniej niż w konsekwencji konstytucji 1620 r. Proces organizacji powiatu starodubowskiego zakończono ostatecznie w 1625 r. wraz z ustanowieniem przez Zygmunta III w Starodubie odrębnego od Smoleńska grodu. W przywileju z 17 maja t.r. dla pierwszego starosty sądowego i zarazem pisarza lit. Jana Druckiego Sokolińskiego kancelaria potwierdzała decyzję królewską w tej sprawie: „Zdało się Nam i jurisdycę grodzką postanowić, jakoż naznaczamy, fundujemy w Starodubie powiat i gród, do którego Staroduba zamek Trubczesk i Pocz[e]p — — [należęć] powinni będą”⁸. Następstwem tej decyzji była inauguracja sejmiku starodubowskiego (zapewne w 1626 r.). Powiat starodubowski z uwagi na późne zorganizowanie, przez wiele lat wymieniany był na końcu hierarchii ziem Rzeczypospolitej, by ostatecznie usadowić się tuż za swym macierzystym województwem⁹.

Na najlepszej drodze do powstania odrębnego powiatu w ramach województwa smoleńskiego były enklawy newelska i siebieska (poprzednio moskiewskie ujezdy), przyległe do województwa połockiego i Inflant. Konstytucja sejmu 1631 r. zatytułowana „Sądy newelskie” nakazywała wojewodzie smoleńskiemu, aby z powodu dużej odległości od Smoleńska „urzędników grodzkich podał, którzyby sprawy grodzkim sądom należące w Newlu sądzili”. Odpowiednio raz w roku, cztery tygodnie po Trzech Królach, miał zjeżdżać do Newla sąd ziemski smoleński dla odprawienia roków na miejscu¹⁰. Wreszcie 8 marca 1633 r. król mianował tam odrębnego starostę z jurysdykcją sądową¹¹,

⁷ ML 102, k. 350, 427–v; nr 103, s. 182–184; AGAD, AR, dz. II, *dissoluta*.

⁸ ML 101, k. 322v–323; UWKL, t. IV, s. 308.

⁹ Tamże, s. 16.

¹⁰ VL, t. III, f. 702–703.

¹¹ UWKL, t. IV, nr 1675.

co było chyba równoznaczne z powołaniem grodu, który wszakoż funkcjonował krótko. Na drodze dalszego rozwoju powiatu stanęło nadanie 27 maja 1633 r. Siebieża, a 3 czerwca t.r. Newla na prawie lennym Krzysztofowi Radziwiłłowi, ówczesnemu kasztelanowi wileńskiemu i hetmanowi polnemu lit.¹² Intramisia urzędowa Radziwiłła do zamku newelskiego nastąpiła z pewnym opóźnieniem, bo dopiero 22 lipca 1634 r.¹³ Później, przywilejem z 3 stycznia 1650 r., Jan Kazimierz zamienił Newel i Siebież z Krasnohorodkiem w dobra wieczyste Janusza Radziwiłła, starosty żmudzkiego i hetmana polnego lit.¹⁴ Natomiast szlachta newelska i siebieska, posiadająca pełne prawa polityczne, za zgodą sejmu 1638 r. została przyłączona do województwa połockiego¹⁵.

Nadania ziemskie na Smoleńszczyźnie za Zygmunta III

Prawie natychmiast po zdobyciu Smoleńszczyzny i Siewierszczyzny rozpoczęły się dyskusje nad przyszłym losem nabytków Rzeczypospolitej. Już na sejmie 1611 r., kilka miesięcy po zdobyciu Smoleńska przez Zygmunta III, zanaczył się konflikt pomiędzy szlachtą Korony i WKsL, nieco inaczej wyobrażającą sobie dalsze użytkowanie tych rozległych terenów. Pewne różnice w poglądach szlachty koronnej i litewskiej da się zauważyć w instrukcjach sejmików powiatowych posłom na ten sejm. M.in. jeden z sejmików koronnych domagał się, by ziemie siewierskie rozdane zostały szlachcie, przy czym moskiewscy „dworianie”, poza tymi, którzy dochowali przysięgi królowi, musieli stracić swe dobra. Szlachta litewska (na przykład sejmiki powiatów mińskiego i oszmiańskiego) domagała się włączenia wszystkich zdobytych terenów w skład WKsL i zachowania praw dawnych właścicieli ziemskich¹⁶, a więc, zapewne nie tylko miejscowych feudałów moskiewskich, którzy się opowiedzieli za Rzeczpospolitą, ale również szlachty litewskiej, której przodkowie posiadali tam dobra przed 1514 r. Postanowienie sejmowe 1613 r. o utworzeniu województwa smoleńskiego w składzie WKsL¹⁷ stanowiło, niewątpliwie,

¹² Tamże, nr 151, plik 18, s. 295.

¹³ Tamże, nr 14, plik 1, s. 54–55.

¹⁴ Tamże, s. 131.

¹⁵ VL, t. III, f. 952.

¹⁶ J. Maciszewski, *Polska a Moskwa. 1603–1618. Opinie i stanowiska szlachty polskiej*, Warszawa 1968, s. 228–230.

¹⁷ VL, t. III, f. 195–198.

sukces szlachty litewskiej, zaś szlachta koronna zadowolili się miała częścią południową Siewierszczyzny, z której utworzono województwo czernihowskie.

Już w r. 1610 Zygmunt III w imieniu królewicza Władysława wystawiał dworianom moskiewskim listy (hramoty) na „wotczyzny” i „pomestja” na terenie ich państwa. Po 1612 r. te dokumenty nie miały mocy prawnej¹⁸. Powstaje jednak problem nadań królewskich z lat 1610–1612 na terenach, które po 1618 r. pozostały w Rzeczypospolitej. Znane są przypadki dworian, którzy pozostawszy w służbie królewskiej zachowali wsie i grunty otrzymane w latach 1610–1612. Na przykład „dzieci bojarskie” Hryhory i Kosoj Rykowowie na mocy przywileju z 29 I 1625 r.¹⁹ zachowali swe dawne „pomiestje” w ujeździe rośławskim, otrzymane w 1610 r.²⁰ Byli dumny diak Wasyl Osipowicz Janow w 1621 r. dostał przywilej potwierdzający mu posiadanie wsi, które otrzymał jeszcze w Moskwie w imieniu królewicza Władysława²¹. Wdowa po bojarzynie dumnym Michaiile Glebowiczu Sałtykowcie, Uljana (z domu księżniczka Zwienigorodzka), jej młodszy synowie Piotr, Iwan, Fiodor i córka Marfa oraz wnukowie po starszym, zmarłym synie, bojarzynie dumnym Iwanie Michajłowiczu, Włodzimierz, Wasyl i Paweł Sałtykowowie (w WKsL używali nazwiska Sołtykowów, a następnie Sołtyków) zachowali swe rozległe „wotczyzny” w ujeździe dorohobuskim, otrzymując też dodatkowe nadania²². Książę Jurij Nikiticz Trubeckoj (Trubecki) w 1621 r. otrzymał potwierdzenie na połowę Trubczewska (Trubecka) i połowę „ujezdu” trubeckiego, należącą przedtem do jego ojca, jako „wotczynę”, czyli prawem dziedzicznym, a następnie, prawem lennym wieczystym, drugą połowę tegoż zamku i ujezdu²³. Inni „dworianie” moskiewscy zazwyczaj otrzymywali w rekompensatę dóbr pozostawionych w państwie carskim lub „pomiestii” nadanych wcześniej innym osobom, wsie i grunty w województwie smoleńskim.

Na odpowiednie nadania w nagrodę za przejście na służbę królewską liczyć mogli również dworianie wcześniej nie posiadający dóbr na tych terenach, a więc nie mający „hramot” królewskich. Dla innych zaś, wywodzących się z tych terenów, posiadanie „hramoty” królewskiej z lat 1610–1612 było, oczywiście, mile widziane, ale nie było konieczne. Wydaje się, że również

¹⁸ L. M. Suchotin, *Ziemielnyje pożałowanija w Russkom gosudarstwie pri carie Władisławie*, Moskwa 1911, s. XXXI.

¹⁹ ML 101, k. 102–103v.

²⁰ AZR, t. IV, s. 349.

²¹ ML 97, k. 267–v.

²² Tamże, k. 22v–24, 43v–44v.

²³ Tamże, k. 40–v, 49v–50.

w Rzeczypospolitej te dokumenty nie posiadały pełnej mocy prawnej, bowiem powoływały się na prawo ziemskie moskiewskie. Poza tym, jak świadczy list Zygmunta III do Ilji Jeremiejewicza Łykoszyna z 1612 r. na „pomiestja” w ujeździe dorohobuskim, dość często były to nadania tylko „do woli i łaski” królewskiej²⁴. Rzecz charakterystyczna, że tenże Łykoszyn w 1621 r. otrzymał potwierdzenia prawem lennym wieczystym tylko na wsie w ujeździe smoleńskim, na które również miał hramotę królewską wydaną w 1610 r.²⁵, zaś posiadłości w ujeździe dorohobuskim nie zachował²⁶. A więc rozdawnictwo dóbr dworonom moskiewskim w latach 1610–1612 było jedynie akcją wstępną i w trakcie regulacji stosunków własności ziemskiej na terenach pozostałych w składzie Rzeczypospolitej te akty uwzględniano, ale nie były wiążącymi. Już po zakończeniu działań wojennych władze opracowały bowiem nową formułę rozdawnictwa dóbr na tym terytorium.

Prawie natychmiast po podpisaniu rozejmu król przystąpił do rozdawnictwa gruntów znajdujących się w jego ręku, co zapowiedziała już konstytucja z 1613 r.²⁷ Lustracja, rejestracja i rozdzielenie stanowiły jedno z podstawowych zadań komisarzy królewskich, którzy przybyli do Smoleńska w 1619 r. W instrukcji dla nich²⁸ król rozkazał część gruntów województwa przeznaczyć na tzw. dobra stołowe królewicza Władysława, czyli zaspakajające jego potrzeby. Dochody z innych dóbr miały iść na opatrzenie zamków Smoleńszczyzny — utrzymanie ich załóg, wojewodów, starostów i innych urzędników. Część gruntów zaś komisarze mieli przeznaczyć dla Kościoła katolickiego i Cerkwi unickiej.

Ostatnia, i — jak zaznaczył król — mniejsza część gruntów, „wotczyzny” i „pomiestja” należące wcześniej do dworian, miały być zlustrowane i rozdane szlachcie, która się wyróżniła w wojnie z Moskwą oraz Moskalom w służbie królewskiej. „Pomieszczycy” z ujezdu wiaziemskiego, którzy po rozejmie wyprowadzili się do Dorohobuża, mieli otrzymać dobra takiej wielkości, jak pozostawione w Moskwie, ale jak najdalej od nowej z nią granicy. Poza tym

²⁴ D. I. Łykoszyn, *O rodie Łykoszynych*, „Smoleńskaja starina”, 1914, wypusk III, cz. I, s. 159–160.

²⁵ AZR, t. IV, s. 338.

²⁶ Nie wspomina ich przywilej konfirmacyjny Władysława IV dla syna Borysa (Bernata) Łykoszyna (ML 97, k. 14–v), nie są również wymienione wśród posiadłości Łykoszynów w niniejszej edycji podymnego z 1650 r.

²⁷ Przed r. 1618 r. nie posiadamy żadnych świadectw odnośnie do nadań ziemskich szlachcie na tych terenach.

²⁸ Biblioteka PAN w Kórniku, rkps 326, k. 181.

grunty, ogrody i działki w zamkach mieli otrzymać puszkarze, strzelcy i kozacy. Należało również wymierzyć grunty dla folwarków i ogrodów miasta Smoleńska. Gdyby ktoś zgłosił pretensje do dóbr w tym województwie należących do jego przodków, komisarze mieli zbadać sprawę, ale ostateczna decyzja należała do króla. Zresztą wszystkie nadania komisarzy miały być zatwierdzone przywilejem królewskim.

W przywilejach, potwierdzających listy komisarskie na dobra w województwie smoleńskim, obecna jest pewna standardowa formuła nadania. Jako typowy przykład przytoczymy przywilej z 23 grudnia 1620 r. „synowi bojar-skiemu” Potapowi Mikulinowi na trzy wsie w ujeździe smoleńskim, należące wcześniej do Iwana Uwarowa²⁹. Nadano je jemu, żonie i potomkom płci męskiej prawem lennym wieczystym, „jako dobra szlacheckie pod prawem i wolnością szlachecką”. Miał on prawo te grunty ustąpić (wymienić, zastawić, darować, sprzedać), ale tylko po otrzymaniu zgody królewskiej. Dla „obrony i bezpieczeństwa” zamku położonego w ujeździe, w którym nadano dobra, właściciel był zobowiązany zbudować dom na działce wymierzonej mu w tym mieście, a następnie tam mieszkać lub utrzymywać tam uzbrojonego gospodarza na wypadek nagłej wojny. Podczas wojny właściciel dóbr „powinien budiet konno albo pieszo, jak potrzeba ukazać, dla oborony w zamku zostawati s takuju liczboj czieladi, jako ich mieti budiet mógł”. Gdyby nie mógł się zaś stawić osobiście, zobowiązany jest na swoje miejsce wystawić „tak dobrego szlachcica jako on sam”. W tym przywileju i w części innych zobowiązywano też obdarowanego do trzymania w twierdzy na swym dworze półrocznego zapasu żywności na wypadek oblężenia.

Ta opracowana za Zygmunta III formuła nadania na prawie lennym wieczystym, używana była również przez jego następców aż do 1667 r. Mniej więcej od 1625 r. z większości przywilejów znikła jednak wzmianka o działce w mieście, konieczności zbudowania tam domu i utrzymania gospodarza. Zapewne liczba tych działek była ograniczona, poza tym byłoby to dość uciążliwe dla osób, które otrzymały niewielkie dobra. Stąd zapewne od końca lat 20. XVII wieku działki nadawano osobom, które otrzymywały 50 lub więcej włók gruntu.

Wydaje się, że początkowo nadania w województwie smoleńskim na prawie lennym cieszyły się mniejszym zainteresowaniem szlachty niż w innych regionach Rzeczypospolitej. Liczba osób pragnących je otrzymać nie była bowiem duża, na co wpływ miało zapewne zagrożenie zewnętrzne. Stąd 27 marca

²⁹ ML 97, k. 1–v.

1626 r. król wydał uniwersał nawołujący szlachtę zdolną do służby wojskowej, by osiedlała się w województwie smoleńskim, w którym otrzymać miała dobra na tychże warunkach. Uniwersał wspominał o tym, że w województwie smoleńskim uprawne niegdyś ziemie, ze względu na brak rąk do pracy, przemieniają się w pustki, zarastają lasem³⁰. Zapewne uniwersał ten adresowany był przede wszystkim do drobnej szlachty. Tak wnioskować można na podstawie nadań po 1626 r., zazwyczaj wynoszących od 6 do 8 włók na jedną osobę. Dobra tej wielkości, obciążone obowiązkiem służby wojskowej, z koniecznością przeniesienia się na Smoleńszczyznę bądź utrzymywania tam zastępcy, nie wyglądały atrakcyjnie dla szlachty „osiadłej”.

Posiadanie dóbr na prawie lennym ograniczało prawa własności. Przywileje zastrzegały możliwość konfiskaty dóbr w wypadku niewywiązywania się z obowiązków, ograniczona była możliwość rozporządzenia nimi. Przywileje zastrzegały również monopol królewski w produkcji „towarów leśnych” — popiołów, potaszu, klepki, wanczosa i wydobywania saletry. Inne rodzaje własności ziemskiej występują wśród szlachty województwa badzo rzadko. Jako wyjątki wymienić możemy zachowanie pełnej własności dóbr dziedzicznych przez kilka wybitnych rodzin pochodzenia moskiewskiego (Sołtyków, Trubeckich) oraz nadanie jej Aleksandrowi Korwinowi Gosiewskiemu przez konstytucję 1631 r.³¹ Ci właściciele dziedziczni mieli prawo rozporządzenia własnością ziemską według swego upodobania oraz dziedziczenia przez potomstwo obojga płci, ale i oni zobowiązani byli do służby wojskowej oraz udziału w obronie województwa. A więc pierwotnie pozycja króla na terenie tego województwa była znacznie mocniejsza niż w innych województwach Rzeczypospolitej. Dominacja dóbr lennych teoretycznie umożliwiała królowi znacznie większy wpływ na miejscową szlachtę, formalnie uzależnioną od władzy centralnej. Posiadając znaczny fundusz ziem król miał możliwość nagradzać swych zwolenników, dworzan, wpływowych magnatów. Jednym jednak z ważniejszych, o ile nie najważniejszych, celów nadań realizowanych przez Zygmunta III, było zapewnienie obrony zdobytym terenom na wypadek kolejnej wojny z Moskwą. W tej sytuacji województwo miało, korzystając z własnych zasobów, zapewnić obronę Smoleńska i innych miejscowych twierdz przynajmniej do czasu nadciągnięcia regularnego wojska. W tymże celu w latach 20. XVII wieku realizowano również nadania gruntów dla tzw. ludzi wojennych — puszkarzy, kozaków, Tatarów litewskich.

³⁰ ML 108, k. 589v–590.

³¹ VL, t. III, f. 682.

Dnia 16 marca 1621 r. Zygmunt III potwierdził kozakom smoleńskim nadanie im na trzy chorągwie, każda na 100 koni, 1200 włók gruntu (po 4 włóki na jednego konia). Na czele każdej chorągwi stał rotmistrz. Kozacy mieli prawo przyjmować podwójne działki (po 8 włók), wystawiając z nich, odpowiednio, 2 konie. Tak samo jak szlachta kozacy otrzymywali działki na zamku i ogrody poza miejskimi murami. Te działki mogli ustępować tylko za zgodą króla lub komendanta zamku, któremu chorągwie bezpośrednio miały podlegać, a nabywcą mógł być jedynie człowiek zdolny do służby wojskowej. Nadania były dziedziczne, z obowiązkiem wykonywania przez potomków służby wojennej, straży na murach zamkowych, obrony podczas oblężenia. W czasie wojny przysługiwał kozakom żołd, a w czasie pokoju pełnili służbę z racji posiadania ziemi. Kozacy mieli prawo budować młyny i prowadzić karczmy, a ich sprawy rozpatrywano w sądach grodzkich według Statutu Litewskiego. Opuszczać miasto mogli tylko za wiedzą i zgodą swego rotmistrza, ale ten ostatni nie powinien był im tego zabraniać bez ważnych przyczyn³².

Na takichże warunkach nadano również grunty chorągwiom kozackim w Dorohobużu, Białej, Rosławiu, Starodubie, Mhlinie, Poczepie i Trubczewsku³³. W 1625 r. kozacy otrzymali grunta również w Newlu (na 50 koni) i Siebieżu (na 30 koni)³⁴. We wszystkich zamkach stosowano to samo obliczenie — 4 włóki na jednego konia, a tylko w Newlu, ze względu na złą jakość gruntu, podwyższono to do 6 włók. Wreszcie nadano ziemię (nie pomierzoną na włóki) również kozakom przy Sierpiejsku, ale ta chorągiew wkrótce została rozwiązana, a miasto z okręgiem przekazane Moskwie. Dnia 12 maja 1625 r. przy zamku dorohobuskim nadano 500 włók (po 5 włók na konia) na 100 koni oddziału Tatarów litewskich³⁵, a 30 marca 1626 r. grunty otrzymali też puszkarze smoleńscy — dwunastu wymierzono po 8 włók, zaś ich 18 pomocnikom — po 6 włók, co rzekomo miało dać razem 198 włók (w rzeczywistości 204)³⁶. Wreszcie w 1646 r. kilka pustoszy potwierdzono również 11 puszkarzom zamku dorohobuskiego³⁷. Wszyscy oni korzystali z tychże przywilejów, co koza-

³² ML 97, k. 283–285v

³³ Do Smoleńska zostały przypisane trzy 100-konne chorągwie kozaków (różniące się kolorem swych chorągwi) (ML 97, k. 283v–285v); do Białej — 200 koni (ML 101, k. 235–237v), do Dorohobuża — 100 koni (tamże, k. 278–280v), do Rosławia — 50 koni (ML 99, k. 545–546v). Zapewne chorągwie te wkrótce po kapitulacji Smoleńska w 1654 r. zostały przesiedlone do odległych terenów Rosji, na „zakamskuju czertu”.

³⁴ ML 101, k. 121–122, 240–242v.

³⁵ Tamże, k. 304v–306.

³⁶ ML 99, k. 593v–594 (konfirmacja z 9 II 1649 w ML 124, k. 90v–92v).

³⁷ ML 121, k. 91–v.

cy smoleńscy, takiegoż trybu służby i dziedziczenia gruntów, praw sądowych. Poza tym wszyscy kozacy i Tatarzy litewscy zwolnieni byli z podatków od poddanych, o ile ich mieli (wyjątek stanowili kozacy sierpiejscy, którzy osobnego przywileju nie otrzymali), ale puszkarze smoleńscy nie płacili podatków tylko z własnych domów.

Na rozkaz Władysława IV w 1643 r. pod Smoleńskiem wyznaczono również 440 włók bojarom pancernym (na 110 koni, po 4 włoki na konia). W odróżnieniu od kozaków zobowiązani oni zostali jednak nie tylko do służby wojkowej, lecz mieli również wypełniać różne polecenia wojewody, w tym wozić listy, a także płacić czynsz roczny po 4 kopy groszy lit. z konia, to znaczy po 1 kopie (60 groszy) z włoki. Potwierdzając to nadanie król Władysław IV w 1645 r. obniżył czynsz czterdziestokrotnie — do 6 groszy lit. z konia, czyli półtora grosza z włoki, a również, za przykładem kozaków smoleńskich, zwolnił tamtejszych bojarów ze wszystkich podatków Rzeczypospolitej. Tak samo jak kozacy, bojarzy pancerni trzymali grunty dziedzicznie i podlegali jurysdykcji zamkowej znajdując się pod władzą wojewody³⁸.

Jak podkreślano w przywilejach, nadanie gruntów ludności służącej wojskowo miało obniżyć wydatki skarbu. By umożliwić im zbudowanie domów i zagospodarowanie nadanych gruntów, przez 6 lat żołąd miał być wypłacany tym oddziałom również w czasie pokoju. Po upływie tego terminu król, nie ponosząc już wydatków, zachowywał w zamkach tego województwa oddziały, których liczebność pod koniec lat 1620—ch wynosić miała ogółem 1140 osób (w tym 1010 kozaków, 100 Tatarów i 30 puszkarzy smoleńskich). Na początku lat 50—tych XVII wieku, po przekazaniu Siebieża i Newla do województwa połockiego, a Trubczewska — Rosji, liczba kozaków w województwie musiała się zmniejszyć do 900 osób, lecz zrekompensowano to, tworząc w Smoleńsku 110-osobową chorągiew bojarów pancernych i zwiększając liczbę puszkarzy, więc liczebność ludności wojennej, z racji posiadania ziemi zobowiązanej do stałej gotowości bojowej, nawet trochę się zwiększyła. W ten sposób dało się zmniejszyć do minimum załogi najemne większości miast województwa, gdyż liczebność ludności wojennej i szlachty zobowiązanej do służby podczas wojny w zasadzie była wystarczająca, by przez jakiś czas obronić się przed wojskiem moskiewskim. Rząd wykorzystał zapewne doświadczenia Ukrainy, tam bowiem w XVII wieku właśnie kozacy grodowi stanowili załogi wielu zamków i zameczków.

³⁸ ML 124, k. 306–308. Ten oddział miał chorągiew czarną. Zgodnie z przywilejem królewskim, nie zostali objęci abjuratą 1650 r.

Sprawa przynależności stanowej kozaków „gruntowych” województwa smoleńskiego jest dość skomplikowana. Wśród nich da się spotkać byłych mieszczan. W 1629 r. uciekł do Moskwy kozak zamku roslawskiego Nikita Bernikow, „biełorusiec z Kopysi, syn mieszczański”, który wspólnie ze stryjem, również kozakiem, trzymał w ujeździe smoleńskim 12 włók³⁹. Z innej zaś strony, wiele osób trzymających grunty na służbie kozackiej występuje w źródłach jako „szlachetni”. Znany jest przypadek, kiedy działki kozackie skonfiskowano u braci Jaśka i Bohdana Krawczenków, używających nazwiska Michnowiczów i nadano je szlachcicowi Krzysztofowi Kościuszce (24 IV 1636). Ten ostatni poskarżył się, że Michnowiczowie trzymają grunta na służbie kozackiej będąc pochodzenia plebejskiego (*plebeae conditionis*)⁴⁰. Wynika z tego że, w odróżnieniu od Ukrainy, w województwie smoleńskim kozacy w znacznym stopniu rekrutowali się z drobnej szlachty (bądź osób podających się za szlachtę) i pochodzenie nieszlacheckie mogło stanowić formalną przeszkodę dla posiadania gruntów kozackich. W latach 20. XVII wieku wśród kozaków nie brakowało też moskiewskich „synów bojarских”, m.in. wsie w ujeździe newelskim na tych warunkach otrzymały „dzieci bojarские” Parfen Sojmonow, Fiodor Ansimow, Stefan Wołk (pochodzący z Riazania)⁴¹ i in. Są podstawy, by przypuszczać, że również niektórzy inni kozacy już wcześniej, w Moskwie, należeli do ludności wojskowej, lecz ważniejsze jest to, że wszyscy kozacy posiadający w województwie smoleńskim grunty nadane przez króla, mieli prawo posiadać poddanych. Z tegoż prawa korzystali zresztą nie należący do szlachty, ale też uprzywilejowani, puszkarze i bojarzy pancerni zamku smoleńskiego, a to umożliwiało niektórym w przyszłości dalszy awans społeczny. Część z nich z racji posiadania poddanych złożyła również w 1650 r. abiu raty i opłacała podymne.

Dodać należy, że król niezbyt ufał, i chyba słusznie, kozakom pochodzenia moskiewskiego. W 1628 r. większa część kozaków sierpiejskich z atamanem na czele zbuntowała się i uciekła do Moskwy, wobec czego w latach 1628–1629 kozacy pochodzenia moskiewskiego z zamków roslawskiego i sierpiejskiego zostali przeniesieni do powiatu smoleńskiego, w którym otrzymali inne grunta na tychże warunkach⁴².

³⁹ *Russko—biełorusskije swjazi. Sbornik dokumentow*, t. 1 (1570–1667), Minsk 1963, s. 103.

⁴⁰ ML 108, k. 486v.

⁴¹ ML 97, k. 129v–202, 235v–236v (wszystkie z dnia 4 I 1621).

⁴² ML 102, k. 362v–464v–472v.

Tatarzy litewscy w tym okresie pod względem prawnym niewiele się różnili od reszty szlachty WKsL, ale ostatecznie problem ich szlachectwa został zdecydowany dopiero przez Jana III Sobieskiego i jego następców⁴³. Tym nie mniej już w pierwszej połowie XVII wieku korzystali oni tradycyjnie z praw sądowych i majątkowych szlachty, w tym z prawa posiadania gruntów i poddanych⁴⁴.

Te grupy ludności województwa smoleńskiego, niezależnie o tego, czy korzystały formalnie z praw szlacheckich, pod względem gospodarczym, a nawet prawnym, niewiele się różniły od drobnej szlachty. Podstawowa różnica polegała na tym, że w odróżnieniu od szlachty–obywateli województwa, również w czasie pokoju pełniły one po kolei służbę wojenną. Z tej racji zwolnione były z podatków — nie tylko osobistych, lecz również za swych poddanych, zaś podczas wojny otrzymywały żołd ze skarbu, zaś szlachta miała pełnić służbę wyłącznie „honorowo” (o ile się nie zaciągnęła do chorągwi państwowych, co czyniła chętnie).

Zgodnie z instrukcją królewską grunty zostały wymierzone również niektórym urzędnikom. Budowniczy smoleński w 1627 r. otrzymał 200 włók, z których osobiście należała mu się tylko jedna dziesiąta dochodów, a inne miał użyć na naprawę umocnień twierdzy smoleńskiej⁴⁵. „Urzędowe” dobra

⁴³ Sprawa statusu Tatarów w WKsL budziła swego czasu ogromne kontrowersje wśród badaczy i do dzisiaj część z nich uznaje ich za szlachtę (choć pozbawioną praw politycznych) lub odmawia tego miana; zob.: K.R. Grygajtis, *Z dziejów osadnictwa tatarskiego w Polsce (od XIV do początków XX w.)*, „Przegląd Orientalny”, R. 25: 1977, nr 2; J. Sobczak, *Położenie prawne ludności tatarskiej w Wielkim Księstwie Litewskim*, Warszawa–Poznań 1984; tenże, *Czy tatarska ludność Litwy należała do stanu szlacheckiego?*, „Przegląd Historyczny”, t. LXXII, 1986, s. 467–480; P. Borawski, *Sytuacja prawna ludności tatarskiej w Wielkim Księstwie Litewskim XVI–XVIII w.*, „Acta Baltico-Slavica”, t. XV, 1983, s. 55–76; tenże, *Szlachta litewsko–polska pochodzenia tatarskiego*, „Przegląd Wschodni”, t. 1: 1991, z. 3, s. 595–613; tenże, *Tatarzy–kozacy w Wielkim Księstwie Litewskim*, „Acta Baltico-Slavica”, t. XXIII: 1996, s. 203–223; S. Dumin, *Szlachta tatarska w Wielkim Księstwie Litewskim i zmiany w jej sytuacji prawnej w XVI–XVIII w.*, „Roczniki Historyczne”, R. LVII, 1991, s. 147–163; tenże, *Herbarz rodzin tatarskich Wielkiego Księstwa Litewskiego*, Gdańsk 2006; A.B. Zakrzewski, *Czy Tatarzy litewscy rzeczywiście nie byli szlachtą?* „Przegląd Historyczny”, t. LXXIX, 1988, z. 3, s. 573–580; tenże, *Położenie prawne Tatarów w Wielkim Księstwie Litewskim (XVI–XVIII w.)*, w: Kipčiak–tiurkų *Orientas Lietuvoje: istorija ir tyrimų perspektyva*, Vilnius 1994, s. 118–129; tenże, *Struktura społeczno–prawna Tatarów litewskich w XV–XVIII wieku. Próba nowego ujęcia*, w: *Inter Orientem et Occidentem. Studia z dziejów Europy Środkowowschodniej ofiarowane Profesorowi Janowi Tyszkiewiczowi w czterdziestelecie pracy naukowej*, Warszawa 2002, s. 123–132.

⁴⁴ Patrz: I. I. Łappo, *Litowski statut 1588 g.*, Kaunas 1938, t. II, s. 461n,

⁴⁵ ML 99, k. 234–v. Poza tym, z każdej służby lub włóki musieli co rok dostarczać dwie deski na remont ścian twierdzy smoleńskiej.

stanowiły również uposażenie horodniczego smoleńskiego⁴⁶, ale zdecydowanie więcej (bo aż 800 włók) otrzymał wojewoda smoleński, lecz przed 1629 r. nie zdążył jeszcze ich objąć⁴⁷.

Wielkie nadania dostał Kościół katolicki, któremu przekazano też rozległe posiadłości skonfiskowane Cerkwi prawosławnej. Arcybiskup smoleński Sergiusz (Siergiej), który przystąpił do unii, otrzymał w 1621 r. pewne włości w ujeździe smoleńskim z zastrzeżeniem, że on i jego następcy nie mogą rościć pretensji do gruntów nadanych biskupom prawosławnym przez władców moskiewskich⁴⁸. Niewielkie grunty pozostawiono też tym cerkwiom, które przystąpiły do unii. Ogółem arcybiskup unicki, nie licząc gruntów przyznanych cerkwiom parafialnym, otrzymał od Zygmunta III w powiecie smoleńskim 600 włók, zaś katolicy rzymscy otrzymali z nadania królewskiego w samych ujezdach smoleńskim, dorohobuskim, rosławskim, bialskim, sierpiejskim i newelskim 3284 włoki (nie licząc nadanych kolegium jezuickiemu wielkich dóbr Bołdyn). Poza tym 210 włók wymierzono dla urzędników i mieszczan Smoleńska. Ogółem do 1629 r. rozdano przy zamkach w Smoleńsku, Dorohobużu, Białej, Rosławiu i Sierpiejsku 3098 włók⁴⁹.

Niestety, nie znamy powierzchni gruntów nadanych szlachcie, bowiem w przywilejach z lat 1620–1621 nie zaznaczano zazwyczaj tego. Po rozpoczęciu pomiary włócznej liczba nadań wymierzonych się zwiększyła. Na podstawie przywilejów z lat 1623–1629, zawierających informację o wielkości nadań, możliwe było zbadanie procesu rozdawnictwa dóbr szlachcie w poszczególnych ujezdach województwa (zob. tabela 1). I tak w powiecie smoleńskim (w granicach z końca lat 30–ch XVII wieku) tego rodzaju nadania otrzymało 275 osób, w ujezdach newelskim i siebieskim — 11 osób, zaś w powiecie starodubowskim — 21 osób. W powiecie smoleńskim rozdano szlachcie 7061 włók (z tego 5463 włoki w ujeździe smoleńskim), w powiecie starodubowskim — 1247 włók (z tego 782 w ujeździe starodubowskim), zaś w ujezdach newelskim i siebieskim tylko 474 włoki. Ogółem na terenie województwa 305 szlachciców otrzymało 8782 włoki. W ten sposób, przed 1629 r. na terenie województwa rozdano ogółem 18 tysięcy włók wymierzonych gruntów.

⁴⁶ Tamże, k. 534v–535v.

⁴⁷ BUWr., rkps 1949/439, t. 2, k. 46v.

⁴⁸ ML 97, k. 214–v; to samo zastrzeżenie jest w przywileju dla jego następcy w 1625 r. — ML 101, k. 213.

⁴⁹ BUWr., rkps 1949/439, t. 2, k. 46v.

Niestety, nie sposób jest opracować statystycznie nadań z lat 1620–1621 (ogółem 345 osób, z tego 249 w powiecie smoleńskim, 31 — w powiecie starodubowskim i 65 — w ujezdach newelskim, siebieskim i krasnohorodzkim), w których podawano tylko nazwy wsi i pustek, nie precyzując ich wielkości. Nie można uwzględnić również tych nadań z lat 1623–1629, w których nie podano obszaru dóbr. Tym sposobem grunty, pomierzone na włóki, otrzymało trochę ponad połowę osób obdarzonych przez Zygmunta III. Porównując dane o liczbie nadań i średnie rozmiary nadań według ujezdów (od 10 do 60 włók na jedną osobę) możemy jedynie stwierdzić, że w wyniku rozdawnictwa dóbr przez Zygmunta III w posiadaniu szlachty znalazło się dwukrotnie więcej gruntów niż w posiadaniu duchowieństwa, ludności wojskowej i mieszczan wziętych razem.

Niektóre nadania były ogromne. I tak Trubczewsk (Trubeck) z niemal całym ujezdem dano kniaziom Trubeckim. Jan Hrydzicz, sekretarz królewski otrzymał w 1621 r. prawem dożywotnim cały ujezd popowogórski z zamkiem w Popowej Górze⁵⁰. W 1629 r. Poczepp z całym ujezdem dostał prawem lennym dworzanin królewski Dadzibóg Kierło⁵¹. Wielkie nadania osobom prywatnym są odnotowane również w powiecie smoleńskim. Cytowani wyżej Sołtykowowie w 1621 r. r. otrzymali prawem dziedzicznym (nie lennym!) w ujeździe dorohobuskim 6 sioł, 50 wsi, 15 pustoszy, 7 poczynków i 5 sianożęci⁵², a Wasyl Osipowicz Janow w tymże roku — sioło, 4 wsie i 6 poczynków w ujeździe smoleńskim oraz 2 sioła, 14 wsi, 11 pustoszy i 2 poczynki w ujeździe dorohobuskim⁵³. Zapewne największe jednak dobra w wyniku nadań i transakcji skupił w swych rękach wojewoda smoleński Aleksander Korwin Gosiewski. Większość z nich wymienia zapis intromisji z lipca 1631 r. I tak od pułkownika Aleksandra Zborowskiego nabył on włość porzecką o obszarze ok. 2500 km²; od kapitana Wilhelma Appelmana kupił w ujeździe smoleńskim 240 włók (w tym 235 rolnych). W tymże ujeździe należały do niego dobra Głuszycza (nabyte od Wojciecha Drzewieckiego), w ujeździe białskim zaś jego posiadłości (po Mikołaju Gosiewskim) miały „wdłuż na mil osiemnaście, a wszecz na mil osiem i dziesięć”, lecz prawie połowę gruntów stanowiły nieużytki. Znaczną część wszystkich tych ziem zajmowały lasy, we włości porzeckiej, po obu stronach rzeki Kaspli, „może być pozdłuż mil dwanaście, w przek mil trzy, cztery,

⁵⁰ ML 97, k. 292–v.

⁵¹ ML 99, k. 610v–611.

⁵² ML 97, k. 22–24, 43v–44v.

⁵³ Tamże, k. 266v–267.

Tabela 1. Nadania szlachcie ziem województwa smoleńskiego w latach 1623–1629

Ujezdy	1623			1624			1625			1626			1627			1628			1629			Razem za lata 1623–1629		
	włók	ludzi	średnia	włók	ludzi	średnia	włók	ludzi	średnia	włók	ludzi	średnia	włók	ludzi	średnia	włók	ludzi	średnia	włók	ludzi	średnia	włók	ludzi	średnia
smoleński	191	5	38	300	1	300	2026	51	41	1212	48	27	309	14	22	805	80	10	620	32	19	5463	220	25
dobrobowski	770	15	52	50	1	50	170	5	34	–	–	–	–	–	–	180	2	90	24	3	8	1194	26	46
białski	50	1	50	–	–	–	–	–	–	–	–	–	15	1	15	72	12	6	120	2	60	257	16	16
rosławski	50	1	50	–	–	–	97	13	7,5	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	147	14	10
Razem w powiecie smoleńskim	1061	22	48	350	2	175	2293	69	34	1212	48	27	324	15	22	1057	94	11	764	37	21	7061	275	26
newelski	50	1	50	–	–	–	140	3	47	122	2	61	–	–	–	52	3	17	50	2	25	414	10	41
sieliski	30	1	30	–	–	–	30	1	30	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	60	1	60
starodubowski	–	–	–	–	–	–	630	13	48	70	1	70	–	–	–	82	3	27	–	–	–	782	17	46
poczępowski	–	–	–	–	–	–	10	1	10	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	10	1	10
trubczewski	–	–	–	–	–	–	15	1	15	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	15	1	15
popowogórski	–	–	–	–	–	–	400	1	400	–	–	–	–	–	–	40	1	40	–	–	–	440	2	220
Razem w powiecie starodubowskim	–	–	–	–	–	–	1055	16	66	70	1	70	–	–	–	122	4	30	–	–	–	1247	21	59
Razem w województwie smoleńskim	1141	24	48	350	2	175	3518	89	39	1404	52	28	324	15	22	1231	100 ¹	12	814	39	21	8782	3055 ²	29

Źródło: ML 99–102 (obliczenia S. Dumina)

¹ Z podliczenia wychodzi 101, ale w rzeczywistości to jedna osoba otrzymała nadania w różnych latach i różnych ujezdach.² Z podliczenia winno być 307, ale nadaniami obdzielono 305 osób, gdyż dwie otrzymały nadania w różnych latach i ujezdach.

może i pięć, i sześć mniej więcej, a w niej bardzo wiele mchów, lasów i błot ni nac nie zgodnych”, i przed 1631 r. w Porzeczu zdołano oczyścić z drzew tylko 400 włók, a w ujeździe bialskim w puszczy baranowskiej 235 włóki oraz 5 włók błotnych⁵⁴. Poza tym Gosiewski w 1629 r. otrzymał 57 wsi i pustoszy przy zbudowanym niedaleko Smoleńska ostrogu (umocnieniu) Michajłowie. Samej ziemi uprawnej miał więc dużo ponad 1000 włók, czyli dwukrotnie więcej niż Kościół unicki, ale przeszkodą do ich wykorzystania był brak rąk do pracy.

Tak więc już za Zygmunta III w województwie smoleńskim ukształtowała się wielka własność ziemska — kościelna i świecka, choć król dysponował nadal dość pokaźną ilością wolnych gruntów. Poza tym na terenie województwa utworzono starostwa grodowe i niegrodowe, zaś w ujeździe smoleńskim ekonomię królewską. Ogólna wielkość rocznego dochodu z tych gruntów w latach poprzedzających wojnę smoleńską lat 1633–1634 wynosiła ponad 42204 zł, z czego 6800 zł dawano wojewodzie, 16194 zł wypłacano jako żołd jeździe smoleńskiej, 5053,5 zł — piechocie smoleńskiej, 2127,5 zł — piechocie dorohobuskiej, 1200 zł piechocie w Rosławiu, Sierpiejsku, Białej i Newlu, zaś ponad 11640 zł przekazywano królowi⁵⁵.

Ocenając nadania zrealizowane przez Zygmunta III należy stwierdzić, że osiągnięty został cel podstawowy — zapewnienie obrony tych terenów w oparciu o zasoby miejscowe, co potwierdziło się w czasie wspomnianej wojny z Moskwą.

Nadania Władysława IV

Rozdawnictwo gruntów w województwie smoleńskim przez Władysława IV wynikało przeważnie z potrzeby wynagrodzenia uczestników wojny smoleńskiej 1632–1634 r. i tych, którzy wsparli go na elekcji, zagospodarowania nowych ziem, by silniej związać je z Rzeczpospolitą oraz z pragnienia zdobycia poparcia niektórych wpływowych magnatów. Pomiedzy nadaniami Zygmunta III i jego następcy da się zauważyć duże różnice. Rozdawnictwo gruntów za Zygmunta III odbywało się dość planowo i wręcz metodycznie. Powierzono to komisarzom królewskim, choć pewna część szlachty otrzymała listy na grunty bezpośrednio od królewicza Władysława, mianowanego naczelnym administratorem ziem smoleńskiej i siewierskiej. Następnie dopiero

⁵⁴ ML 102, k. 498v–499v; ML 103, k. 169–175.

⁵⁵ Biblioteka Czartoryskich w Krakowie, rkps 134, s. 245–246.

te nadania zatwierdzał król. Przywileje zaś Władysława IV z lat 30. XVII wieku wystawione zostały tym, którzy osobiście, czy przez dworzan królewskich, przedstawili władcy swe zasługi prosząc o nadanie. Wiele przywilejów z lat 1633–1634 wystawiono w obozie wojskowym pod Smoleńskiem, w którym uczestnicy wojny mieli do króla ułatwiony dostęp. Nieraz te nadania otrzymywało prawie całe towarzystwo poszczególnych chorągwi.

Bogate nadania otrzymały osoby w najbliższego otoczenia króla i jego ulubieńcy — Kazanowscy, sekretarz Paweł Podchocimski, lekarz Maciej Vorbek Lettow i inni. Bardzo interesujące są wyniki statystyczne opracowania zespołu przywilejów na grunty w województwie smoleńskim z lat 1633–1636.

Ogółem 348 szlachciców otrzymało przywileje na 29252 włóki, z tego 25156 włók — w powiecie smoleńskim, zaś 4096 włók — w powiecie starodubowskim. Przytłaczająca większość tych gruntów rozdano w 1634 r. — 19484 włóki w powiecie smoleńskim i 3660 włók w powiecie starodubowskim. Ponadto wystawiono wtedy 6 przywilejów na 1030 włók we włości demeńskiej ujezdu sierpiejskiego, ale ponieważ cały ten ujezd ustąpiony został Moskwie, nadania nie zostały zrealizowane.

Znaczne zmiany da się zauważyć w rozmiarach nadań. O ile w latach 1623–1629 na jednego obdarzonego w powiecie smoleńskim przypadało średnio 26 włók, zaś w powiecie starodubowskim — 42 włóki, to w latach 1633–1636 było to odpowiednio 78 i 146 włók.

Jeszcze bardziej interesujące jest procentowe porównanie nadań z lat 1623–1629 i 1633–1636. W zależności od rozmiaru podzieliśmy je na trzy grupy: I — to nadania 100 włók i więcej, czyli wielkie, II — nadania od 25 do 99 włók (średnie), III — mniej niż 25 włók (drobne). By lepiej pokazać różnicę w rozmiarach nadań wewnątrz grup wyodrębniono podgrupy oznaczone literami, a więc — w grupie I kategorie I–a (1000 włók i więcej), I–b (400–800 włók), I–c (200–370 włók), I–d (100–190 włók). Nadania średniej wielkości podzielono na dwie kategorie: II–a (55–99 włók) i II–b (25–50 włók). Dwie kategorie wyodrębniono również wśród drobnych nadań: III–a (10–21 włók), III–b (mniej niż 10 włók).

Materiały statystyczne świadczą, że w latach 1633–1636 zwiększył się procent nadań grupy I, bowiem wielkie dobra stanowiły 27,9% wszystkich nadań (w latach 1623–1629 tylko 3,3%). Szczególnie zauważalne jest zwiększenie się skali nadań w kategoriach I–c i I–d — do 9,5 i 16,4% (w latach 1623–1629 odpowiednio tylko 0,3 i 2,6% nadań). W grupie II liczba nadań również się zwiększyła, choć mniej istotnie (z 36,7 do 46,3%) i najbardziej jest zauważalna w kategorii II–a (z 10,9 do 22,7%, a więc ponad dwukrotnie). Jednocześnie gwałtownie się zmniejszył procent nadań grupy

Tabela 2. Nadania szlachcie ziem województwa smoleńskiego w latach 1633–1636

Ujezdy	1633			1634			1635			1636			Razem w latach 1633–1636		
	włók	ludzi	średnia	włók	ludzi	średnia	włók	ludzi	średnia	włók	ludzi	średnia	włók	ludzi	średnia
smoleński	551	10	55	17504	240	73	2118	46	46	2156	20	108	22329	299	78
dońhobuski	–	–	–	995	13	76	355	9	39	202	4	50	1552	25	62
białski	60	2	30	485	3	162	215	4	54	–	–	–	760	9	84
rosławski	–	–	–	500	3	167	15	1	15	–	–	–	515	4	129
Razem w powiecie smoleńskim	611	12	51	19484	253	77	2703	59	46	2358	24	98	25156	323	78
starodubowski	–	–	–	600	2	300	–	–	–	56	7	8	656	9	73
poczeppowski	–	–	–	300	1	300	–	–	–	–	–	–	300	1	300
trubczewski	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	380	3	127
popowogórski	–	–	–	2760	15	184	–	–	–	–	–	–	2760	15	184
Razem w powiecie starodubowskim	–	–	–	3660	18	224	380	3	127	56	7	8	4096	28	146
Razem w województwie smoleńskim	611	12	51	23744	272	87	3083	61 ¹	55	2414	31	78	29252	348 ²	84

Źródło: ML 108 i 110 (obliczenia S. Dumina).

Uwaga! Nie uwzględniono ujezdu sierpińskiego, który przekazany został Moskwie.

¹ Różnica wobec podliczenia wynika z obdarowania jednej osoby dwukrotnie dobrami w różnym czasie i ujezdzie.

² Jak wyżej.

Tabela 3. Rozmiary nadań ziemskich w województwie smoleńskim w latach 1623–1629 i 1633–1636

Powiat smoleński					
Wielkość we włókach	Lata	Liczba osób	%	Liczba włók	%
Ia Ponad 1000	1623–1629	–	–	–	–
	1633–1636	–	–	–	–
Ib 400–800	1623–1629	–	–	–	–
	1633–1636	5	1,5	2700	10,7
Ic 200–370	1623–1629	1	0,4	316	4,4
	1633–1636	27	8,4	6690	26,6
Id 100–190	1623–1629	8	2,9	1090	15,4
	1633–1636	49	15,2	5956	23,7
I a–d (od 100 wzwyż)	1623–1629	9	3,3	1406	19,9
	1633–1636	81	25,1	15354	61,0
IIa 55–99	1623–1629	25	9,1	1695	24,0
	1633–1636	76	23,5	5295	21,0
IIb 25–50	1623–1629	63	22,9	2447	34,7
	1633–1636	83	25,7	3308	13,1
II a–b (od 25 do 99)	1623–1629	88	32,0	4142	58,7
	1633–1636	159	49,2	8603	34,2
IIIa 10–24	1623–1629	46	16,7	646	9,1
	1633–1636	75	23,2	1156	4,6
IIIb do 9	1623–1629	132	48,0	867	12,3
	1633–1636	8	2,5	43	0,2
III a–b (do 24)	1623–1629	178	64,7	1513	21,4
	1633–1636	83	25,7	1199	4,8
Razem	1623–1629	275	100,0	7961	100,0
	1633–1636	323	100,0	25156	100,0

III (z 60,2 do 25,8%), zwłaszcza w kategorii III–b. O ile w latach 1623–1629 szlachta, która otrzymała mniej niż 10 włók, stanowiła 43,3% całości, to w latach 1633–1636 ich procent obniżył się dziesięciokrotnie — do 4,3%! Wyraźnie również zmieniły się relacje ogólne (sumaryczne) powierzchni gruntów w każdej z wyodrębnionych kategorii. O ile w latach 1623–1629 wielkie nadania wymierzone we włókach zajmują 20,6% wszystkich rozdanych szlachcie ziem, to w latach 1633–1636 — aż 65,6%. Na inne grupy przypada znacznie mniej ziemi; ich udział w całości obniżył się: w grupie II — dwukrotnie, w grupie III — ponad czterokrotnie, zaś w kategorii III–b

Tabela 3a

Wielkość we wło­kach	Powiat starodubowski				Całe województwo ¹				
	lata	Liczba osób	%	Liczba włók	%	Liczba osób	%	Liczba włók	%
Ia Ponad 1000	1623–1629 1633–1636	– –	– –	– –	– –	– 1	– 0,3	– 1100	– 3,8
Ib 400–800	1623–1629 1633–1636	1 2	4,8 7,1	400 1100	32,1 26,8	1 6	0,3 1,7	400 3000	4,6 10,2
Ic 200–370	1623–1629 1633–1636	– 7	– 25,0	– 1900	– 46,4	1 33	0,3 9,5	316 8290	3,6 28,3
Id 100–190	1623–1629 1633–1636	– 8	– 28,6	– 800	– 19,5	8 57	2,6 16,4	1090 6804	12,4 23,3
I a–d (od 100 wzwyż)	1623–1629 1633–1636	1 17	4,8 60,7	400 3800	32,1 92,7	10 97	3,3 27,9	1806 19194	20,6 65,6
IIa 55–99	1623–1629 1633–1636	4 2	19,0 7,1	280 160	22,5 3,9	33 79	10,8 22,7	2217 5535	25,2 18,9
IIb 25–50	1623–1629 1633–1636	11 2	52,4 7,1	490 80	39,3 2,0	79 82	25,9 23,6	3165 3268	36,0 11,2
II a–b (od 25 do 99)	1623–1629 1633–1636	15 4	71,4 14,3	770 240	61,7 5,9	112 161	36,7 46,3	5382 8803	61,3 30,1
IIIa 10–24	1623–1629 1633–1636	4 –	19,0 –	69 –	5,5 –	51 75	16,7 21,5	727 1156	8,3 4,0
IIIb do 9	1623–1629 1633–1636	1 7	4,8 25,0	8 56	0,6 1,4	132 15	43,3 4,3	867 99	9,9 0,3
III a–b (do 24)	1623–1629 1633–1636	5 7	23,8 25,0	77 56	6,2 1,4	183 80	60,0 25,8	1594 1255	18,1 4,3
Razem	1623–1629 1633–1636	21 28	100,0 100,0	1247 4096	100,0 100,0	305 348	100,0 100,0	8782 29252	100,0 100,0

Źródło: ML 99–102, 108, 110 (obliczenia S. Dumina)

¹ Przy podliczeniu całości sumowano nadania jednej osobie ziemi w różnych powiatach.

33 razy! Najbardziej zauważalne są zmiany w powiecie starodubowskim, gdzie w latach 1633–1636 wielkie nadania otrzymało 60,7 % szlachty, uzyskując 92,7% całej nadanej ziemi. Tymczasem w latach 1623–1629 zanotowano tam tylko jedno nadanie tej wielkości (w kategorii I–b — 400 włoł

w ujeździe popowogórskim Janowi Druckiemu Sokolińskiemu)⁵⁶. Pamiętamy jednak, że w latach 1621–1629 trzy z czterech ujezdów tego powiatu — trubczewski, poczepowski i popowogórski zostały przekazane tylko trzem osobom. Właśnie w ujeździe popowogórskim w 1634 r. rozdrobnienie wielkiego latyfundium należącego do Jana Hrydzicza umożliwiło dokonanie aż 18 mniejszych (choć i tak wielkich) nadań.

Posiadłości królewskie w ujezdach newelskim, siebieskim i krasnohorodzkim (w których przeważały drobne i średnie dobra szlacheckie) w 1633 r. zostały, jak mówiliśmy, w całości nadane prawem lennym wieczystym hetmanowi Krzysztofowi Radziwiłłowi⁵⁷.

Władysław IV rozdawał ziemie nie tylko szlachcie. Już w 1633 r. nadał grunty niektórym cerkwiom unickim i potwierdził im działki wymierzone przez komisarzy w latach 1620–ch⁵⁸. Jednocześnie król potwierdził przywileje ojca dla arcybiskupstwa unickiego na liczne cerkwie i parafie z ich uposażeniem ziemskim, dodając grunty należące wcześniej do cerkwi prawosławnej. Przywileje te miały zapewnić poparcie miejscowego duchowieństwa, którego władca w okresie wojny szczególnie potrzebował. Ponadto, by pozyskać miejscową ludność ruską, król wydał 10 maja 1634 r. przywilej prawosławnym mieszkańcom Smoleńska na cerkiew św. Borysa i Hleba oraz nadał 120 włók na uposażenie nowozbudowanego klasztoru i 200 włók na potrzeby duchowieństwa prawosławnego, wymierzone w ujeździe smoleńskim⁵⁹. Później dodatkowe nadania otrzymały zakony jezuitów, bernardynów i dominikanów⁶⁰. Powiększono także znacznie posiadłości ziemskie niektórych miast, w tym Smoleńska⁶¹, co miało przyczynić się do ich dalszego rozwoju.

Masowe rozdawnictwo gruntów od 1633 r. było chyba sprzeczne z interesem Rzeczypospolitej i władzy królewskiej. Nadając prawem lennym ogromne obszary (w tym zamki) pograniczne król, co prawda, nie musiał już dbać o utrzymanie tam załóg, ale też utracił nad obronnością pełną kontrolę. Co prawda, wobec braku w skarbie środków na opłacenie wojska, nadając żołnierzom grunty król spłacał długi, ale poza tym jego otoczenie i osoby wpływowe skorzystały z oka-

⁵⁶ ML 100, k. 348v (26 III 1625).

⁵⁷ ML 108, k. 32–33v.

⁵⁸ Tamże, k. 2v, 11, 14–22v i in.

⁵⁹ ML 110, k. 382–383.

⁶⁰ Dominikanie otrzymali 28 III 1621 r. (w ML błędnie 1620 r.) w stanie dołhomoskim sióło Lehowate (Łohowate) i derewnię Urubek oraz w stanie iwanowskim derewnie Puciacino (Putiatino) i Bałabanowo (ML 96, k. 368v–369), 26 IV 1625 r. „dla folwarczku” włók 200 we włości dołhomoskiej (dobra Ryboszczanka nad rzeczką o tejże nazwie) (tamże, k. 261v–262), a 6 III 1634 r. włók 100 w stanie jeleńskim (ML 108, k. 90v–91v).

⁶¹ ML 108, k. 149–150.

zji, by zdobyć duże posiadłości ziemskie⁶². Rozdawano zresztą również dobra królewskie, w wyniku czego liczba służb w powiecie smoleńskim zmniejszyła się z 2150 w 1629 r. do 343 w 1636 r., a więc prawie o 84 %! Tylko w części było to wynikiem strat ludności w latach wojny i przekazania Moskwie ujezdu sierpiejskiego. W efekcie naruszone zostały generalne założenia sejmowej ordynacji o obronie zamków smoleńskich z 1613 r. Komisarze królewscy po zbadaniu sytuacji wyrazili wątpliwość, czy dochody z pozostałych służb wystarczą wojewodzie do utrzymania załogi i remontu murów zamkowych. Te wątpliwości podzielał również ówczesny wojewoda smoleński Aleksander Korwin Gosiewski. Dnia 3 marca 1637 r., po zakończeniu kolejnego sejmiku, na posłuchaniu pożegnaniom u króla wygłosił on mowę (jako protestację aktywował ją później w Metryce Litewskiej)⁶³, w której przypomniał, że przed wojną opłacał załogę i utrzymywał zamek z dochodów z dóbr królewskich. Tymczasem obecnie większość z nich król rozdał, a mury twierdzy są uszkodzone i potrzebują remontu, zaś 24 marca 1637 r. upływa ustalony przez sejm termin wypłaty żołdu załodze, na co brak jest środków. Z tego powodu wojewoda stwierdził, że nie ma możliwości utrzymywać w Smoleńsku, jak dawniej, kilkuset żołnierzy i remontować zamek.

Protest wojewody i ostrzeżenia komisarzy zapewne poskutkowały, gdyż masowe rozdawnictwo dóbr ustało i po 1637 r. na terenie województwa są odnotowane tylko nieliczne, zazwyczaj niewielkie, nadania. Być może świadczy to jednak nie tyle o zmianach w polityce królewskiej, co o wyczerpania funduszu ziemi. W każdym bądź razie, nadania z lat 1633–1636 zmniejszyły znacznie posiadłości królewskie na Smoleńszczyźnie, a to odbiło się bezpośrednio na jej obronności. Tym w znacznym stopniu należy tłumaczyć opłakany stan murów Smoleńska w 1654 r. i to, że jego załoga przez 16 lat (a więc od 1637 r.) nie otrzymywała żołdu⁶⁴.

Zmiany w strukturze własności ziemskiej

Jak mówiliśmy, z prawnego punktu widzenia król zachowywał prawo zwierzchniej własności wszystkich dóbr lennych. W wypadku niewykonania

⁶² M. Nagielski, *Smoleńszczyzna w dobie zmagania polsko-moskiewskich w 1633–1634. Przyczynek do zmiany struktury własności w świetle nadania Władysława IV*, w: *Między Zachodem i Wschodem. Etniczne, kulturowe i religijne pogranicza Rzeczypospolitej w XVI–XVIII wieku*, pod red. K. Mikulskiego i A. Zielińskiej-Nowickiej, Toruń 2005, s. 46–61.

⁶³ ML 107, k. 200v–202.

⁶⁴ Krupowicz, cz. I, s. 102.

przez właściciela lennego obowiązków związanych z nadaniem, śmierci bez potomstwa płci męskiej, banicji lub zdrady majątek wracał do króla. Według prawa podlegały konfiskacie grunty zabrane bezprawnie, a również dobra osób uzurpujących sobie pochodzenie szlacheckie. Zgoda króla była potrzebna do każdej transakcji związanej z dobrami lennymi i dlatego w księgach Metryki Litewskiej znajduje się tak duża liczba przywilejów na dobra kadukowe i konsensów na cesję dóbr lennych, zwłaszcza na Smoleńszczyźnie.

Władze nie dbały o rejestrację dóbr kadukowych czy znajdujących się w bezprawnym posiadaniu. Inicjatywa pochodziła zazwyczaj od zainteresowanego, który dowiedziawszy się o takiej sytuacji, nie zawsze udokumentowanej, zawiadamiał kancelarię królewską i otrzymywał odpowiedni przywilej, z którym mógł się zwrócić do sądu. Za Zygmunta III takie przypadki należały na Smoleńszczyźnie do rzadkości, lecz podczas wojny smoleńskiej liczba ich wzrosła. Już w 1633 r. miało miejsce 5 przypadków konfiskaty za uchylanie się od służby wojennej i przekazania dóbr innym osobom, 29 przypadków nadań po zmarłych bezpotomnie i 27 przypadków nadań po zdrajcach, którzy przyjęli służbę moskiewską. Liczba przywilejów tego rodzaju zwiększyła się w 1634 r. i pozostała dość znaczna aż do końca lat 30. XVII wieku. Ich obliczenie nie ma większego sensu, gdyż w rzeczywistości nie wszystkie sprawy zakończyły się pomyślnie dla pretendentów. Przywilej taki stanowił jedynie podstawę dla podjęcia sprawy w sądzie. Część szlachty, która nie wywiązała się ze swych obowiązków, zdołała jednak uzyskać od króla konfirmację. Wydając przywileje na dobra „zdrajców” kancelaria litewska nie miała możliwości sprawdzić, czy rzeczywiście poprzedni właściciel dóbr przeszedł na stronę cara. Część tych osób znalazła się w niewoli i po pokoju polanowskim otrzymała od króla potwierdzenie nadań. Nie można wykluczyć, że niektórzy z nich (w pierwszej kolejności byli synowie bojarscy) po zdobyciu części zamków przez wojska moskiewskie rzeczywiście przeszli na służbę carską. W Starodubie na przykład carowi złożyło przysięgę 33 „dzieci bojarskich” i kilku szlachciców, ale niektórzy następnie wrócili do swych dóbr, pozostałych pod władzą Rzeczypospolitej i uzyskali ich potwierdzenie głosząc, że byli w niewoli. Na ogół rozdawnictwo przywilejów na dobra uważane za kadukowe w latach 30. XVII wieku wprowadziło duże zamieszanie w stosunkach własności ziemskiej na terenie województwa. Część osób, których dobra podlegały konfiskacie, zdążyła otrzymać przywileje konfirmacyjne, czasem wydawano kilka przywilejów na ten sam majątek. W Metryce Litewskiej zapisane są dwa przywileje z 1633 r. dwom osobom na ten sam majątek dworzan rosyjskich Borozni-

nów w powiecie starodubowskim⁶⁵, ale również przywilej konfirmacyjny dla tychże Borozninow⁶⁶ i skądinąd wiadomo, że to oni posiadali go w latach 50. XVII wieku⁶⁷. Tego rodzaju przykładów można przytoczyć wiele. Na ogół poprzedni właściciel, jeżeli zdołał uzyskać konfirmację nadania, zachowywał dobra. W wypadku zaś wystawienia kilku przywilejów na jedno dobra, uzyskiwał je ten, którego przywilej posiadał wcześniejszą datę. Wystawienie przywileju na dobra tych, którzy zaniechali swych obowiązków, mogło się skończyć polubownie, z niewielką rekompensatą dla tego, kto taki przywilej uzyskał. Bardzo rzadko zdarzała się konfiskata dóbr z powodu ich sprzedaży bez zgody królewskiej. Najczęściej nowy właściciel zwracał się do króla o konfirmację i ją uzyskiwał. Gdyby jednak ktoś niezyczliwy go uprzedził, mógł, teoretycznie, otrzymać przywilej na ziemię objętą tą niezbyt legalną transakcją. Łatwo zauważyć, że liczba dokumentów tego rodzaju zwiększa się właśnie w latach 30–40. XVII wieku. Przedtem każdy szlachcic, zgodnie z uniwersałem królewskim, miał sposobność otrzymać w województwie własne nadanie, nie sięgając do skomplikowanej procedury sądowej. Poza tym, w latach wojny smoleńskiej rzeczywiście nie brakowało przypadków uchylenia się od służby wojennej i zdarzały się rzeczywiście zdrady. Istniały jednak zapewne i inne przyczyny. Po podpisaniu pokoju ziemie tutejsze nabrały większej wartości, gdyż sytuacja na pograniczu się ustabilizowała. Miejscowi właściciele, szlachta uczestnicząca w wojnie, a również inne osoby zaczęły zabiegać o otrzymanie lub powiększenie swych posiadłości. Gdy nie wszyscy mogli liczyć na większe nadanie, najprostszą drogą do powiększenia dóbr było uzyskanie prawa na cudze majątki. Uwzględnić należy jeszcze jedną ważną okoliczność. Rozdawano szlachcie przeważnie pustki, ziemie czasem od dawna nie użytkowane, zaś w dobrach kadukowych już prowadzono gospodarstwo, często mieszkali w nich chłopci, a więc miały one większą wartość niż pustka, nawet o dużej powierzchni. Możliwością zaokrąglenia posiadłości, czasem kosztem bliskiej rodziny, nie gardziła nawet szlachta bardzo zamożna. Na przykład w 1634 r. Samuel Drucki Sokoliński, podwojewodzi smoleński, prosząc króla o zamianę nadanych mu po zdrajcy Fryderyku Bucholcu 40 włók w ujeździe bialskim na grunty teje wielkości w ujeździe smoleńskim, zawiadomił również życzliwie, że jego

⁶⁵ ML 108, k. 74–v; ML 110, k. 159.

⁶⁶ ML 108, k. 313v–314.

⁶⁷ A. Łazarewskij, *Opisanije Staroj Matorossii, Materiały dla istorii zasilenija, ziemlewtadienija i uprawlenija*, T. I. Połk Starodubskij, Kijew 1888, s. 434.

brat stryjeczny Jan, właściciel 20 włók w tymże ujeździe, nie brał udziału w obronie Smoleńska. Król zatwierdził mu więc te grunty dodając jeszcze 100 włók w nagrodę⁶⁸.

Zazwyczaj w województwie smoleńskim prawa do własności ziemskiej przechodziły drogą cesji, na co potrzebna była zgoda króla. Owe konsensusy królewskie były dwojakiego rodzaju — z podanym nazwiskiem osoby, na rzecz której dobra miały być odstąpione, lub z tzw. „okienkiem” (wolnym miejscem) na nazwisko następcy. W wielu tego typu dokumentach, zwłaszcza Władysława IV i Jana Kazimierza, wręcz zastrzegano, że właściciel otrzymuje prawo sprzedać, zastrawić bądź darować swe dobra każdemu szlachcicowi pod warunkiem pełnienia przez nowego właściciela tychże obowiązków. Początkowo ten system nadań nie był rozpowszechniony. Z 22 konsensów wystawionych w 1634 r. nazwiska nowego właściciela nie podano w 7, w 1635 r. z 49 — w 13, w 1640 r. z 31 — w 4 itd. Ale w latach następnych zjawisko staje się bardziej powszechne, a otrzymanie zgody oznaczało faktycznie nabycie prawa do wolnego rozporządzania dobrami lennymi, a więc osłabienie zależności lennej od króla. Zresztą, również w innych przypadkach podczas transakcji na dobra lenne zgoda królewska stanowiła tylko formalność, choć niezbędną. Od końca lat 30., a zwłaszcza w latach 40–50. XVII wieku prawo króla do zatwierdzania transakcji na dobra lenne stało się faktycznie jednym z jego obowiązków. W miarę zmniejszenia liczby nadań, konsensusy i przywileje na dobra kadukowe zajmują wśród dokumentów dotyczących Smoleńszczyzny w Metryce Litewskiej coraz więcej miejsca.

Czasem transakcje umożliwiały uporządkowanie własności ziemskiej, likwidację „szachownic” gruntów, lecz niekiedy dobra po prostu zmieniały właścicieli, co prowadziło do rozdrobnienia bądź koncentracji własności ziemskiej. Ta druga tendencja da się zaobserwować na terenie województwa już za Zygmunta III, gdy to w wyniku nadań królewskich powstały lutyfundia Gosiewskich, Trubeckich, Sołtykówów, Potiemkinów i innych, które następnie powiększyły się jeszcze kosztem gruntów królewskich za Władysława IV. Są podstawy, by stwierdzić, że większość lutyfundiów na terenie województwa powstała w wyniku nadań królewskich, ale następnie właściciele dość często znacznie powiększali swe posiadłości drogą nabycia gruntów od innych, lub otrzymując przywileje na dobra kadukowe. Przykładem tego może być opisany wyżej majątek Aleksandra Korwina Gosiewskiego. Podobnie rozrastały się dobra Adama Kazanowskiego, który — poza pierwszymi nadaniami — otrzy-

⁶⁸ ML 110, k. 92v–93.

mał w 1634 r. przywilej na dobra w powiecie starodubowskim po zmarłych bezpotomnie Wasylu Janowie i Janie Hrydzicu⁶⁹, a w 1635 r. nabył tamże dobra od Kacpra Poniatowskiego⁷⁰. W tymże powiecie starodubowskim widoczna jest koncentracja dóbr Mikołaja Abramowicza, który w 1634 r., będąc pułkownikiem, otrzymał od Władysława IV prawem lennym wieczystym Mhlin z włością i 500 włók od starostwa starodubowskiego⁷¹. W 1636 r. Paweł Tryzna ustąpił mu w dożywocie całe to starostwo i wójtostwo miasta Starodub⁷². W 1644 r. tenże, już wojewoda mścisławski, nabył od Józefa Kudrewicza dożywotni urząd wójta miasta Mhlina z jurydyką i włókami wójtowskimi⁷³, zdobywając w ten sposób pełną kontrolę nad nadanym mu wcześniej miastem. W tymże roku otrzymał konsens na produkcję przez lat 10 towarów leśnych w starostwie starodubowskim⁷⁴. Poza tym kilku szlachciców tegoż powiatu otrzymało zgody na sprzedaż Abramowiczowi swych dóbr, który tym samym stał się tu największym właścicielem ziemskim.

Koncentracja dóbr jest charakterystyczna również u innych wielkich i części średnich posiadaczy ziemskich województwa. Oczywiście, odbywało się to w sposób różnorodny. Potrzebując pieniędzy ustępowali oni majątki, czasem dość znaczne, innym osobom. Tenże Abramowicz w 1643 r. sprzedał 400 włók w ujeździe popowogórskim sekreterzowi i lekarzowi królewskiemu Maciejowi Vorbekowi Lettowowi⁷⁵, który już w 1634 r. otrzymał od Władysława IV 300 włók w tymże ujeździe⁷⁶, a w wyniku transakcji z Abramowiczem i innymi osobami stał się na Starodubowszczyźnie jednym z wielkich posiadaczy ziemskich (według własnej oceny w 1649 r. posiadał prawie 2000 włók gruntów uprawnych i lasów)⁷⁷.

Sprzedaż, dzierżawa i zastaw gruntów są charakterystyczne dla nawet najzamożniejszej szlachty województwa. Czasem umożliwiało to osobom pochodzącym z drobnej szlachty (jak Vorbek Lettow) zdobyć nawet pozycję magnata, przynajmniej w skali regionalnej. Bardzo interesująca jest tu przykładowo kariera Hieronima Ciechanowicza, sędziego ziemskiego smoleńskiego.

⁶⁹ Tamże, k. 495–496v.

⁷⁰ ML 112, k. 1–3.

⁷¹ ML 108, k. 124–125.

⁷² Tamże, k. 513–514, 515v–516; UWKL, t. IV, nr 2414, 2415.

⁷³ ML 114, k. 646–v.

⁷⁴ Tamże, k. 570–571.

⁷⁵ ML 115, k. 257–259.

⁷⁶ ML 108, k. 211–212.

⁷⁷ M Vorbek–Lettow, *Skarbnica pamięci. Pamiętnik lekarza króla Władysława IV*, oprac. E. Galos i F. Mincer, pod red. W. Czaplińskiego, Wrocław–Warszawa–Kraków 1968, s. 244.

Ten magister filozofii pochodzący ze średniej szlachty litewskiej, uczestniczył w oblężeniu Smoleńska i tuż po jego zdobyciu w 1611 r., i po nadaniu temu miastu praw magdeburskich, został mianowany wójtem⁷⁸. W 1623 r., będąc już podsejmem smoleńskim, otrzymał w ujeździe smoleńskim 60 włók⁷⁹, zaś w 1626 r. — następne 40⁸⁰. W 1623 r. wziął od wojewody w dzierżawę na 3 lata zamki Smoleńsk, Dorohobuż, Sierpiejsk, Rosław, Newel i Siebież z ich ujezdami⁸¹, w 1641 r. wydzierżawił od Mikołaja Abramowicza starostwo i wójtostwo starodubowskie na okres od 24 czerwca 1642 r. do 24 czerwca 1648 r., płacąc za to gotówką 50 tys. zł⁸². W efekcie w 1650 r. tylko w Smoleńszczyźnie posiadał ogółem 354 dymy (ósmy co do wielkości zespół majątkowy w tym powiecie), lokował w swych posiadłościach miasteczka Ciechanowicze i Katyń, ale nadal powiększał swe dobra lenne, przeważnie dzięki nadaniom królewskim, ale również kupując je od różnych osób. Na przykładzie Ciechanowicza można zaobserwować budowę latyfundium przez wykorzystanie wszystkich możliwych sposobów — sprawowanie urzędów, nadania, zakup, dzierżawę.

W dobrach kościelnych województwa smoleńskiego transakcje ziemskie były znacznie mniej rozpowszechnione niż w dobrach szlacheckich, co wynikało z pewnych ograniczeń formalnych. Nie zarejestrowano ani jednego przypadku sprzedaży dóbr kościelnych osobom świeckim, choć np. w 1628 r. budowniczy smoleński Jakub Wonlar trzymał w arendzie wszystkie dobra biskupstwa katolickiego⁸³. Większa część gruntów kościelnych pochodziła z nadania królewskiego, lecz niektóre dobra Kościół dostał od osób prywatnych, np. wielokrotnie przywoływany Aleksander Gosiewski w 1623 r. podarował jezuitom smoleńskim niewielkie dobra Pniewo⁸⁴, zaś w 1639 r. przekazał na utrzymanie altarii w kościele Michała Archaniola w Smoleńsku, w którym został pochowany jego brat Mikołaj, wieś Śmiłowicze⁸⁵. Zanotowano ogółem kilka przypadków nabycia przez Kościół dóbr szlacheckich, a także zabrania (zajechania) przez biskupa sianożęci należących do Smoleńska⁸⁶ oraz przez jezuitów majątności Ildziego Stanisława Gosiewskiego w ujeździe białskim⁸⁷.

⁷⁸ ML 89, k. 453v–454.

⁷⁹ ML 99, k. 520v–521.

⁸⁰ Tamże, k. 573–574.

⁸¹ ML 101, k. 64–v.

⁸² ML 117, k. 39–41.

⁸³ ML 103, k. 119v–121v.

⁸⁴ ML 108, k. 252–253.

⁸⁵ Tamże, k. 635–636v.

⁸⁶ N. A. Murzakiewicz, *Istorijsz goroda Smolenska*, Smolensk 1903, kniga V, s. 28–34.

⁸⁷ Zob. niniejsza edycja.

Wydaje się jednak, że bardziej rozpowszechnionym procederem w Smoleńszczyźnie było bezprawne zajęcie wolnych, formalnie zaś królewskich, gruntów. W wyniku nadań i następujących zmian ukształtowała się struktura własności ziemskiej utrwalona w wydawanej tu księdze podymnego z 1650 r.

Powiat smoleński w świetle abiuraty z 1650 r.

W 1650 r. informację o dobrach na terenie powiatu smoleńskiego złożyło 560 posiadaczy ziemskich oraz starostowie (dzierżawcy) rosławski i bialski (brak dorohobuskiego!). Powierzchnia gruntów należących do tych osób nie została w tym źródle uwzględniona, lecz z natury rzeczy posiadanie ziemi nie było gwarancją uzyskiwania dochodów. Dla tego niezbędna była praca ludności zależnej, a więc rzeczywiste wyobrażenie o rozwarstwieniu szlachty tego powiatu możemy uzyskać na podstawie informacji o należących do niej dymach (czyli gospodarstwach poddańczych) i prowadzonych przedsięwzięciach gospodarczych (młyny, folusze, rudnie, karczmy, wyrób tzw. towarów leśnych, alkoholi).

W wyniku opracowania statystycznego materiałów księgi podymnego z 1650 r., w zależności od liczby dymów „żytych” (czyli gospodarstw poddanych zobowiązanych do świadczeń i płacenia podatków), slobodczyków (czyli gospodarstw czasowo, najczęściej na 3 lata, zwolnionych ze świadczeń) i zagrodników (kategoria małorolnej ludności wiejskiej, dysponującej najczęściej jedynie domem z ogrodem), znajdujących się w faktycznym posiadaniu poszczególnych osób, podzielono je umownie na kilka grup. To źródło świadczy o znacznym już rozwarstwieniu szlachty tego powiatu. Z 561 podatników, uwzględnionych w księdze podymnego, 33 (ok. 5,9 %) nie posiadało poddanych. Do 121 rodzin (ok. 21,6 %) należało po 1 dymie, zaś do 197 (35,1 %) od 2 do 9 dymów. Ogółem w posiadaniu faktycznym szlachty zarejestrowano 16047 dymów „żytych”, slobodczyków i zagrodników, z tych 9151 (57,0 %) u właścicieli 100 i więcej dymów. Do tejże grupy należało w dobrach szlacheckich 49,3 % młynów, 56 % karczem, 79,1 % rzemieślników. Tymczasem dla posiadaczy mniej niż 10 dymów obecność w majątności młynu, karczmy lub rzemieślników — to wyjątek. W majątkach 318 osób należących do tej drobnej szlachty zanotowano ogółem 9 młynów, 1 karczmę i 4 rzemieślników. U szlachty średniej (właścicieli od 10 do 99 dymów) młyn przypada średnio na 2–3 osoby, a karczma — na 6 osób, zaś wśród właścicieli 100 i więcej dymów na jedną osobę przypadają prawie 3 młyny i średnio

Tabela 4. Dobra szlacheckie w powiecie smoleńskim według abiuraty z 1650 roku

Liczba dymów w posiadaniu jednej rodziny	Liczba posiadaczy	Liczba posiadaczy w %	Liczba młynów	Liczba kół młyńskich	Liczba foluszy	Liczba karczem w dobrach i miastach	Liczba rzemieślników
Ponad 1000	2	0,4	8	10	–	9	33
400–600	5	0,9	16	16	–	9	7
300–399	4	0,7	13	15	2	1	40
200–299	6	1,1	18	20	4	7	24
100–199	11	2,0	21	24	–	11	63
Razem ponad 100	28	5,1	76	85	6	37	167
50–99	33	5,9	26	33	3	12	11
10–49	149	26,6	43	50	4	16	29
Razem między 10 a 99	182	32,5	69	83	7	28	40
2–9	197	35,1	9	10	–	1	3
1	121	21,6	–	–	–	–	1
Razem między 1 a 9	318	56,7	9	10	–	1	4
Tylko dom szlach- cica	30	5,3	–	–	–	–	–
Pustki	3	0,5	–	–	–	–	–
Razem	33	5,8					
Razem wszystkie	561	100,0	154	178	13	66	211

(Obliczenia S. Dumina)

1–2 karczmy. A więc właściciele dóbr drobnych byli zazwyczaj pozbawieni tego rodzaju dochodów.

Analizując grupę wielkich posiadaczy ziemskich musimy sobie zdawać sprawę, że ta klasyfikacja, uwzględniająca tylko posiadłości w powiecie smoleńskim, jest umowna. Wśród średnich i drobnych posiadaczy ziemskich tego powiatu są nawet przedstawiciele rodów magnackich. Tak np. do kniazia Jana Władysława Sanguszki, wojewodzica witebskiego, w powiecie smo-

leńskim należało ogółem 10 dymów „żytych” i 6 slobodczyków, a do jego brata Hieronima, biskupa metońskiego — 16 dymów „żytych” i 14 slobodczyków. Magnat koronny Zygmunt Tarło posiadał tu 27 dymów „żytych” i 5 slobodczyków, a Paweł Sapieha, wojewoda witebski — 14 dymów „żytych” i 11 slobodczyków. Ale ta wielkość posiadłości na Smoleńszczyźnie określała ich stopień zainteresowania i zaangażowania na tych terenach, ich wpływ na skalę regionalną.

Wśród wielkich posiadaczy ziemskich powiatu smoleńskiego w 1650 r. nie znajdziemy wielu osób, które w latach 30. XVII wieku otrzymały tam znaczne nadania, zaś w niektórych dobrach (np. Sanguszków) liczba dymów nie odpowiada wielkości gruntów, otrzymanych wcześniej od króla. W większości przypadków zapewne da się to wytłumaczyć sprzedażą nadanych ziem innym osobom, czasem — tym, że właścicielom nie udało się przyciągnąć tam chłopów. W ten sposób, w wyniku zmian w składzie własności ziemskiej i zagospodarowaniu nadanych gruntów, ukształtowała się w powiecie smoleńskim grupa szlachty, której sytuacja gospodarcza dawała większy wpływ na życie i rozwój tego regionu. W związku z tym warto bardziej szczegółowo prześledzić strukturę własności ziemskiej. Ogółem do grupy największych posiadaczy należało 30 osób (rodzin): Wincenty Korwin Gosiewski, stolnik WKsL (ogółem 1274 dymy), Jerzy Karol Hlebowicz, wojewoda smoleński (1096), Jan Meszczeryn, cześnik smoleński (553), Jakub Wonlar, budowniczy smoleński (453), Aleksander z Lüdinghausen Wolff z braćmi, starościcowie dyneburscy (413), Jan Stanisław Milewski, wojski smoleński (401), Elżbieta ze Słuszków Kazanowska, marszałkowa nadworna koronna (368), Hieronim Ciechanowicz, sędzia ziemski i wójt smoleński (354), Krzysztof Stetkiewicz, podkomorzy brasławski (336), Jerzy (Jurij) Potiemkin (329), Hieronim Grzymała Krzemieniecki, sekretarz JKM (278), Anna z Podbereskich Piotrowa Sołtykowa (251), Piotr Kazimierz Wiażewicz, podkomorzy mściśławski i podwojewodzi smoleński (243), Michał Baka (238), Piotr Mrowiński, podstoli smoleński (209), Stanisław Kazanowski, starosta krośnieński (202), Jan Adam Wierchowski (195), Jan Wojewódzki, podsędek smoleński (187), Rajnhold Łukoski, starosta bialski (170), Samuel Ciechanowiecki, starościc mściśławski (153), Jerzy Szwykowski, chorążyc nowogródzki (151), Jan Chrapowicki, chorąży smoleński (140), Wacław Denisowicz (138), Hryhory Mirski, strażnik WKsL (132), Andrzej Hurko, podstoli witebski (129), Jan Pasek, horodniczy smoleński (122) Cyprian Paweł Brzostowski, stolnik wileński (110), Piotr Bujalski, łowczy rawski (102). Poza tym 270 dymów posiadał Adam

Stabrowski, z czego 250 dzierżawił od niego Jakub Wonlar, zaś właściciel zachował tylko 20 dymów. Do spadkobierców Jerzego Gorzuchowskiego należało zaś 185 dymów, lecz ich majątki w 1650 r. trzymał ojczym, Jan Stanisław Milewski, wojski smoleński.

Nie posiadał dóbr własnych w powiecie Rajnhold Łukoski, starosta bialski. Tylko z racji sprawowania urzędu wojewody (uposażonego tzw. ekonomią smoleńską) znalazł się w gronie wielkich posiadaczy tego powiatu Jerzy Karol Hlebowicz, którego ogromne dobra leżały na Białorusi i Litwie — tu miał mniej niż 100 dymów własnych. Podobną strukturą własności legitymowało się jeszcze kilku miejscowych potentatów ziemskich, a najbardziej charakterystyczny jest przykład Jakuba Wonlara. Znaczną część jego posiadłości stanowiło uposażenie budownictwa smoleńskiego, należące mu z urzędu. Ale ponad połowa dóbr, z których składał przysięgę i opłacał podymne w 1650 r., należało do spadkobierców Jerzego Gorzuchowskiego, którzy niebawem znów objęli je w swoje posiadanie (pełnili z nich służbę podczas oblężenia w 1654 r.)⁸⁸. Ogółem we władaniu 29 największych posiadaczy (z Hlebowiczem włącznie) znajdowało się 8441 dymów.

Do trzynastu wielkich posiadaczy zaś należało 15 z 22 znanych w 1650 r. miasteczek powiatu smoleńskiego (kolejne założone zostało w 1652 r. również w posiadłościach miejscowego bogacza — Jana Chrapowickiego, chorążego smoleńskiego). Z tego 5 miasteczek opisano razem z posiadłościami wiejskimi tychże osób, stąd nie sposób obliczyć ich ludności, zaś w 10 miasteczkach było ogółem 918 dymów (nie licząc dymów żydowskich, ubogich i tzw. sąsiadów). W posiadłościach Wincentego Gosiewskiego dymy w miastach i miasteczkach stanowiły 11,9 % i jest to najniższa relacja dla tej grupy właścicieli. U pozostałych siedmiu osób dymy w miastach i miasteczkach stanowiły od 24,8 % (Hieronim Ciechanowicz) do 64,9 % (Krzysztof Stetkiewicz) i nawet 66,5 % (Jerzy Karol Hlebowicz) wszystkich dymów znajdujących się w osobistym posiadaniu. A więc, zakładanie miasteczek i osadnictwo w miastach było dość rozpowszechnione w posiadłościach wielkich właścicieli ziemskich powiatu smoleńskiego, a znaczny procent dymów miejskich świadczy, obok innych faktów, o przewadze na tych terenach gospodarki czynszowej.

Liczba słobodczyków w wielkich majątkach waha się od 37,3 % do 1,6 %, przy czym w jednej majątności słobodczycy nie są odnotowani w ogóle, brakuje ich również w starostwach. Większa lub mniejsza liczba słobodczyków

⁸⁸ Krupowicz, cz. I, s. 89.

świadczy o znaczeniu w gospodarce tych majątków kolonizacji wewnętrznej, intensywnym zagospodarowywaniu wolnych gruntów przez nowe, w większości zapewne litewsko-polskie, osadnictwo.

Większość zagrodników (54,6 %) zarejestrowana jest w miasteczkach i w miastach. W 9 majątkach nie było ich na wsi, zaś w 9 — nie było wcale. Tym nie mniej większość zarejestrowanych w 1650 r. zagrodników wiejskich (ok. 60 %) mieszkała właśnie w majątkach wielkich posiadaczy ziemskich. Zapewne w dobrach średnich i drobnych szlachty po prostu nie stać było na utrzymywanie chłopów niezdolnych do powinności w pełnym wymiarze, stąd starać się ona musiała o zaopatrzenie ich w grunty i środki produkcji.

Wielkim posiadaczem ziemskim w powiecie smoleńskim, jak już mówiliśmy, był Kościół, zwłaszcza katolicki. W dobrach kolegiów jezuickich, smoleńskiego i witebskiego, zanotowano 762 dymy „żyłe”, 146 slobodczyków, 16 zagrodników, a również 42 dymy zagrodników i 10 dymów slobodczyków „na posadzie” w Smoleńsku. Poza tym w 1650 r. 2370 dymów należało do smoleńskiego biskupstwa katolickiego i kapituły, zaś 725 dymów — do arcybiskupstwa unickiego. Niestety, nie wiemy, jakie były posiadłości Cerkwi prawosławnej, bo w księdze podymnego nie występują.

Do króla (państwa) w starostwach i ekonomii smoleńskiej w 1650 r. należało 1460 dymów „żytych”, slobodczyków i zagrodników. Pod jego kontrolą znajdowały się również królewskie miasta magdeburgskie: Smoleńsk, Dorohobuż, Biała, Rosław, Krasne i Żarnowo, w których zanotowano 1469 dymów (w tym 7 domów żydowskich), z których dochody wpływały do skarbu. Formalnie więc z zarejestrowanych w powiecie w 1650 r. 21315 dymów (nie licząc ubogich, bobyli, budników, dymarzy i sąsiadów) do króla należało 1460 dymów ziemskich (6,69 %) i 1469 dymów miejskich (6,74 %), czyli ogółem 2929 dymów (13,43 %).

W posiadaniu Kościoła katolickiego znajdowało się 3346 dymów (15,34 %), a unickiego — 725 dymów (3,32 %), co ogółem daje 4071 dymów (18,66 %). Do szlachty należały 14593 dymy (66,89 %), w dobrach urzędowych 154 dymy (0,71 %), a pozostałe 135 dymów przypadało na dobra puszkarzy oraz strzelców smoleńskich i dorohobuskich (0,62 %).

Bardzo interesujące jest porównanie tych liczb z obliczeniami Józefa Morzego dla innych województw WKsL w latach 1648–1653⁸⁹. Procent dymów należących do szlachty w powiecie smoleńskim prawie dokładnie odpowia-

⁸⁹ Morzy, s. 161 (tabela 27).

da średniej dla całego WKsL (67,2 %). Procent dymów znajdujących się w miastach królewskich jest powyżej średnich wskaźników WKsL (zaledwie 2,8 %), lecz mniej więcej odpowiada wskaźnikom sąsiednich województw Białorusi Wschodniej (8,7 % w połockim, 7,3 % w witebskim, 4,9 % w mścisławskim). Niezwykle duże są posiadłości Kościoła katolickiego. W tych latach najwyższy wskaźnik, zanotowany w starostwie żmudzkiem (8,2 %), jest prawie dwukrotnie niższy niż smoleński. Procent zaś dymów należących do króla jest tu znacznie niższy niż średnia dla WKsL i tylko w dwóch jego województwach był on wówczas niższy — nowogrodzkim (5,6 % dla dóbr królewskich, 0,5 % — dla miast, ogółem 6,1 % dymów) i mińskim (odpowiednio 11,3 i 1,5, ogółem 12,8 %). W pozostałych województwach WKsL udział procentowy dymów królewskich wahał się od 20,0 % (województwo wileńskie) do 57,1% (połockie). A więc na początku lat 50. XVII wieku król pośród posiadaczy ziemskich w Smoleńskim zajmował dopiero drugie miejsce po Kościele katolickim. Było to wynikiem szczodrobliwych nadań królewskich na rzecz tegoż, ale też jego dbałości o zachowanie stanu posiadania. Co więcej, nawet liczba dymów w dobrach osobistych Wincentego Korwina Gosiewskiego, wkrótce zresztą jednego z najważniejszych aktorów życia politycznego kraju, była większa niż w dobrach należących do króla. Ale też poza Smoleńszczyzną nie miał on specjalnie wielu majątków i był typowym przykładem lokalnego magnata.

Jak już powiedziano, księga podymnego 1650 r. świadczy o znacznym rozwarstwieniu majątkowym wśród szlachty smoleńskiej. I tak drobna szlachta stanowiła tu większość (ok. 56,7%), ale też niezbyt dużo (ok. 5,9%) było szlachty w ogóle nie posiadającej chłopów. Sądząc jednak ze spisu szlachty, która w 1654 r. stawiała się w Smoleńsku do służby wojennej, jej część nie złożyła w 1650 r. informacji o swych majątkach. Do tej najdrobniejszej szlachty zbliżali się statusem kozacy gruntowi i Tatarzy litewscy, większość z których również nie posiadała ludzi zależnych. W sumie więc liczba właścicieli gruntów nie posiadających chłopów była, wydaje się, dość jednak duża, acz niemożliwa do dokładnego określenia. Tej grupy właścicieli ziemskich nie można uważać za dokładny odpowiednik licznej w Polsce i w WKsL szlachty zagrodowej. O ile ta była bowiem przede wszystkim efektem rozdrobnienia majątkowego, w wyniku ciągłych podziałów dóbr rodowych, to w Smoleńszczyźnie podstawowe znaczenie miał brak rąk do pracy (poddanych), będący wynikiem dużych strat ludności w okresie wojennym i postępującej dopiero akcji osadnictwa wewnętrznego, dla której potężną konkurencją były ziemie ukraińskie Korony.

Skład narodowy szlachty województwa smoleńskiego

Wśród 345 osób, które w latach 1620–1621 otrzymały indywidualne przywileje na dobra w województwie smoleńskim, 89 osób pochodziło z Moskwy, 35 — z Inflant, a pozostałe 221 osób należało do szlachty koronnej lub litewskiej. Z 65 nadań w ujezdach newelskim, siebieskim i krasnohorodzkiem około połowy (29) przypadło Moskalom, którzy otrzymali grunty na służbie kozackiej. Na tychże warunkach 16 z nich dostało ziemię w ujeździe sierpiejskim, zaś 1 — w ujeździe roslawskim. W powiecie starodubowskim z 31 nadań Moskale otrzymali 5, z czego 4 osoby dostały dobra w ujeździe poczepowskim, zaś książę Trubecki — cały ujezd trubczewski. W powiecie smoleńskim w latach 1620–1621 nadania dla Moskali stanowiły 26,8%, zaś bez ujezdów newelskiego, siebieskiego i krasnohorodzkiego — 22,1 %, gdy nadania dla Inflantczyków w tymże powiecie stanowią jedynie 11,1%. W całym zaś województwie procent nadań dla Moskali w latach 1620–1621 wynosił 25,8 %, zaś Inflantczyków — 10,1 %.

W następnych latach rządów Zygmunta III jeszcze kilkudziesięciu dworzan moskiewskich otrzymało nadania w Smoleńszczyźnie, ale ich procent, tak samo jak Inflantczyków, ciągle się obniżał, co jest zrozumiałe. Rozwiązanie problemu egzulantów inflanckich oraz niezbyt w końcu licznych Moskali pozostałych przy królu i królewiczu Władysławie, było raczej akcją jednorazową o uchwytnej skali. Po ich zaopatrzeniu w ziemię, dalszy udział w nadaniach królewskich musiał się obniżyć, choć, oczywiście, niektórzy Moskale, a zwłaszcza Inflantczycy nadal otrzymywali nadania korzystając z pozycji na dworze i wojsku. Część z nich szybko się jednak owych zdobyczy pozbyła (z obawy o niepewność przynależności tych ziem), inni wrócili do Moskwy. Zdecydowanie wyraźniejszą przewagę wśród odbiorców nadań zyskała za to szlachta polsko-litewska.

By ustalić, które grupy szlachty Rzeczypospolitej w ostatecznym rozrachunku skorzystały ze zdobyczy Zygmunta III na terenie województwa smoleńskiego, próbowaliśmy ustalić przynależność wyznaniową i narodową szlachty posiadającej w 1650 r. dobra w powiecie smoleńskim. Oczywiście, o przynależności narodowej szlachty Rzeczypospolitej możemy mówić tylko umownie. Postępująca integracja tej warstwy na podstawie kultury polskiej (tzw. polonizacja), dość masowe osiedlanie się rodzin koronnych na Litwie i automatyczne „spolszczenie” wielu rodzin z Wielkiego Księstwa po aneksji ziem ukraińskich w 1569 r., uczyniły często niemożliwym ich identyfikację „narodową”, choć procesy te nie zlikwidowały obrony partykularnych interesów, podkreślania odręb-

ności „państwowej” Litwinów, bronięcia praw do ziemi i urzędów. Wyraźnie widać to po odzyskaniu Smoleńszczyzny przez Zygmunta III w 1611 r., gdy o jej przynależność doszło do ostrego konfliktu między Koroną a WKsL. W związku z tym najpierw próbowaliśmy ustalić, którzy właściciele ziemscy na tym terenie pochodzili z Polski, a którzy z WKsL. W tym celu dokonano systematyzacji przywilejów odnoszących się do wymienionych w księdze podymnego z 1650 r. osób, wykorzystano również inne źródła, m.in. literaturę genealogiczną.

Z 560 rodzin szlacheckich posiadających w 1650 r. dobra w powiecie smoleńskim (bez starosty bialskiego Łukoskiego), 45 (około 7,7 %) było pochodzenia moskiewskiego, 28 (5 %) inflanckiego, a poza tym mamy Greka (wychodźca z Moskwy), Szkota, Węgra, Tatara litewskiego (Jakub Mustafowicz, który w odróżnieniu od innych Tatarów, otrzymał nadanie indywidualne wzorem szlachty chrześcijańskiej), trzech (Adam Wierzychowski, Sebastian Dąbrowski, Walenty Rarog) świeżo uszlachconych w 1635 i 1638 r. za zasługi wojenne⁹⁰. Pozostałe 482 rodziny wywodziły się ze szlachty polskiej i litewskiej, ale doprawdy trudno precyzyjnie określić każdą z nich, zważywszy na powszechność występowania w Koronie i Litwie pewnych nazwisk (np. Lipski, Moczulski, Sawicki, Trębicki etc.). Pewną wskazówką może być przynależność wyznaniowa danej rodziny, aczkolwiek wyznanie nie zawsze odpowiadało „narodowości”, a do tego prawosławni i unicy występowali tak na ziemiach ruskich Korony jak i w WKsL. Ponadto nawet wśród szlachty pochodzenia moskiewskiego na początku lat 50. XVII wieku trafiali się już katolicy, a w niektórych przypadkach rodzeni bracia należeli do różnych wyznań. Przez porównanie spisu szlachty, która złożyła przysięgę carowi w 1654 r. ze spisem właścicieli dóbr z 1650 r. udało się ustalić wyznanie 221 rodzin, a więc około 40 %. Wśród nich katolicy to 147 rodzin, prawosławni lub unicy — 63, wyznania mieszanego — 5 rodzin. Uzyskane informacje uwożliwiły ustalenie 231 szlacheckich rodzin pochodzących z WKsL, a tym samym ogólna liczba rodzin pochodzących z WKsL, Infant i Moskwy wyniosła 301 (53,8%), czyli stanowiła większość w stosunku do migrantów z Korony.

Jeszcze bardziej charakterystyczne są informacje o wielkich posiadaczach ziemskich, dysponujących majątkami powyżej 100 dymów. Z tego grona

⁹⁰VL, t. III, f. 974; dla Wierzychowskiego było to przywrócenie „szlachectwa starożytnego”, które jego ojciec stracił przenosząc się do miasta — AGAD, Metryka Koronna nr 180, k. 460v–462; Z. Wdowiszewski, *Regesty nobilitacji w Polsce (1404–1794)*, w: *Materiały do biografii, genealogii i heraldyki polskiej*, t. IX, Buenos Aires 1987, s. 66.

30 rodzin (osób, pod uwagę bierzemy też dzierżawców królewsczyzn) trzy były pochodzenia moskiewskiego (Mieszczeryn, Potiemkin i Sołtykow), jedna inflanckiego (Wolff von Lüdinghausen), jedna mieszczańskigo z Litwy (Wonlar, z racji pełnienia bogato uposażonego urzędu), 11 z Korony, 14 z Litwy (wdowy zaliczamy do „narodowości” byłych mężów).

A więc z 30 rodzin najzamożniejszej szlachty powiatu smoleńskiego Moskale stanowili 10 %, Polacy — 36,7 %, Inflantczycy 3,3 %, a Litwini 50 %. Do rodzin moskiewskich należały ogółem 1133 dymy (12,95 %), do niemieckich 413 dymów (4,7 %), polskich — 2234 (25,5 %), a litewsko-ruskich — 4968 dymów (56,8 % wszystkich dymów należących do wielkich posiadaczy ziemskich tego powiatu). A więc wśród wielkich posiadaczy ziemskich powiatu smoleńskiego szlachta z rdzennej Polski ustępowała znacznie tylko szlachcie litewsko-ruskiej. Należy również pamiętać, że w posiadaniu rodziny rdzennie litewskiej — Radziwiłłów — znalazły się też ujezdy newelski, siebieski i krasnohorodzki.

Niestety, informacja o stanie majątków powiatu starodubowskiego jest znacznie mniej ścisła. Do największych posiadaczy ziemskich zaliczali się tam kniaziowie Trubeccy (do 1645 r.) — Moskale, ale wywodzący się od wielkiego księcia litewskiego Olgierda oraz Litwini Abramowiczowie, Prusacy? Kierłowie i Polacy Kazanowscy. W ujeździe popowogórskim znaczne posiadłości skupił przyszły hetman Stefan Czarniecki. Już w 1634 r. otrzymał on 200 włók od Władysława IV, a następnie nabywał grunty od innych: 100 włók od Aleksandra Bielskiego i 300 włók od Krzysztofa Gembickiego, starosty gnieźnieńskiego, gromadząc ostatecznie 600 włók — tyle, ile król nadał tamże Kazanowskim. Z 28 szlachciców, którzy w latach 1634–1636 otrzymali nadania w tym powiecie, z Litwy pochodziło 5, jeden (Maciej Vorbek Lettow) ze spolonizowanej szlachty pomorskiej osiadłej w mieście, z Polski — 6, ale pozostałych 8, jako służących po husarsku w chorągwi Kazanowskiego, zapewne również pochodziło z ziem koronnych. W ten sposób procent szlachty koronnej wśród odbiorców nadań w Starodubowskiem w latach 1634–1636 był dość duży i to właśnie szlachta koronna w pierwszej kolejności skorzystała z hojności Władysława IV, dostając w tamtym powiecie rozległe dobra — po 100 i więcej włók. Dobra zachowane tam po 1634 r. przez szlachtę moskiewską, sądząc po konfirmacji Władysława IV z 14 lipca 1634 r. dla 19 dworzan w ujeździe starodubowskim⁹¹, składały się z reguły z 1–3 wsi lub pustoszy; niektórzy zaś posiadali tylko część wsi.

⁹¹ ML 110, k. 491v–492.

W ten sposób w powiecie starodubowskim procent szlachty koronnej wśród wielkich właścicieli ziemskich był na pewno wyższy niż na Smoleńszczyźnie. Tym niemniej, z czterech ujezdów tego powiatu jeden w całości należał do rodziny moskiewskiej, jeden — prawie w całości — we władaniu litewskich Abramowiczów, jeden — w rękę Kierłów, których pochodzenie narodowe i stanowe jest dyskusyjne. Dadzibóg lub Bogdan Kierło, który otrzymał w 1621 r. od Zygmunta III ujezd poczepowski, żonaty był z Krystyną Wołowiczówną, starościanką rohaczewską, należącej do litewskiej rodziny pańskiej, zaś ich syn Gabriel ożenił się z Krystyną Kiszczanką, wojewodzianką witebską. Tymczasem Walerian Nekanda Trepka w „*Liber chamorum*” twierdzi, że Dadzibóg Kierło był kupcem gdańskim, handlującym w Krakowie i bezprawnie przywłaszczył sobie prawo szlacheckie⁹². Informacje Treпки są często niepewne, lecz nie jest wykluczone, że tym razem miał rację i była to rzeczywiście rodzina mieszczańska, która dzięki zarobionym na handlu pieniądзом i protekcji Wazów weszła w szeregi zamożnej szlachty, wywodząc się rzekomo od Kierłów (Kierłów) z Brunszwiku⁹³. Ich statusu nikt więc nie kwestionował. Tymczasem w Metryce Litewskiej znajduje się kilka przywilejów na dobra w województwie smoleńskim dla szlachty, która wśród beneficjentów królewskiej łaski wypatrzyła plebejuszów. I tak np. w 1635 r. Jan Kamieński otrzymał przywilej na majątek trzech braci Kuchcienko, którzy według niego byli jego poddanyimi, a którzy dostali dobra lenne podając się za szlachtę Gomolińskich⁹⁴. Oczywiście w takich przypadkach delator musiał dowieść w sądzie swych racji i nie zawsze potrafił to uczynić skoro, jak wynika z księgi podymnego z 1650 r., niektóre kwestionowane rodziny zachowały swe majątki.

Szlachtę pochodzącą z Korony i nawet byłych dworzan rosyjskich spotykamy wśród urzędników ziemskich województwa (zwłaszcza powiatu starodubowskiego), nawet tych najwyższych jak podkomorzych, chorążych, sędziów ziemskich, podsędków, cześników, stolników i t.d. Ale tutejsze urzędy senatorskie (wojewoda i kasztelan) oraz starostwo sądowe starodubowskie do ponownej utraty tych ziem w 1654 r. były w rękach szlachty litewskiej (choć niekiedy pochodzenia polskiego)⁹⁵. Było to jednak naturalne zważywszy, iż województwo znajdowało się w składzie Wielkiego Księstwa. Z otrzymywaniem i nabywaniem dóbr było jednak już różnie. Król (zwłaszcza Władysław IV) znajdował

⁹² W.N. Trepka, *Liber generationis plebeianorum („Liber chamorum”)*, Wrocław 1963, t. 1, s. 237–238, t. 2, s. 83.

⁹³ Wdowiszewski, o. c., s. 19.

⁹⁴ ML 108, k. 386–389.

⁹⁵ UWKL, t. IV.

się pod wpływem różnych grup interesów i osób, zwłaszcza swych ulubieńców. Ale magnateria WKsL zapewne nadal miała większe możliwości uzyskania majątków w województwie smoleńskim, nie tylko z racji jego przynależności, lecz także większego zainteresowania tym obszarem niż magnateria koronna. Był to bowiem tradycyjny obszar ekspansji państwa litewsko-ruskiego, a ponadto w sąsiednich województwach położone były ich dobra, co ułatwiało zagospodarowanie nabytków, przyciągnięcie rąk do pracy w sytuacji, gdy wymagało to wysiłku, stałej obecności właściciela lub jego przedstawiciela w tych majątkach. Dla magnata zapewne nie sprawiało trudności znalezienie rządcy, który był w stanie pilnować gospodarstwa i powinności chłopskich, mógł też zapewnić służbę wojskową z tych dóbr. Dla średniozamożnego szlachcica było to trudniejsze, a dla drobnego posiadacza raczej wykluczone. Stąd zachowaniem nadań zainteresowani byli przede wszystkim wielcy posiadacze oraz szlachta nie mająca znaczących posiadłości w innych województwach Rzeczypospolitej. Szlachcie koronnej, o ile nie zdecydowała się na stałe osiedlić na tym niespokojnym pograniczu, niełatwo było pilnować swoich nadań, stąd wielu z nich wołało sprzedać otrzymane tam grunty i nabyć dobra w Polsce. Były jednak rodziny koronne na stałe wiążące swą przyszłość ze Smoleńszczyzną (np. Paskowie, Wojewódzcy, Mrowińscy, Milewscy etc.).

Mimo występowania w początkowym okresie pewnych elementów rywalizacji między szlachtą litewską a koronną o ziemie smoleńską i siewierską, znane źródła nie wspominają o jakichkolwiek konfliktach w województwie na tle narodowościowym. Inaczej miała się sprawa na polu wyznaniowym. Katolicyzm był tu zdecydowanie wyznaniem uprzywilejowanym. Już w nadaniu Smoleńskowi prawa magdeburskiego 4 listopada 1611 r. mowa była o tym, że wójtami i członkami władz miasta mogą być tylko katolicy⁹⁶. Wkrótce też prawosławni mieszkańcy miasta pozbawieni zostali świątyń, część z nich zresztą w ślad za arcybiskupem Sergiuszem przyjęła unię⁹⁷. Trudniej było narzucić katolicyzm szlachcie, ale 12 maja 1623 r. Zygmunt III na żądanie posłów smoleńskich wydał uniwersał zezwalający w przyszłości funkcjonować na Smoleńszczyźnie jedynie religii katolickiej (łacinnikom i unitom)⁹⁸. Nie wydaje się jednak,

⁹⁶ ML 89, k. 450v–453; ML 108, k. 146v.

⁹⁷ B.N. Floria, *Поłożеніе православногo насіленія Смоленскаго в составі Речі Посполитої (20-je — 40-je гoды XVII в.)*, „Revue des Études Slaves”, t. LXX/2, Paris 1998, s. 334.

⁹⁸ ML 103, k. 90–v; wyd. B.N. Floria, *Прієрoгатиwa Сігізмунда III смоленскої шляхті. К історії релігійної нетерпимості в Речі Посполитій першoї пoлoвини XVII віка*, w: *Kultura staropolska — kultura europejska. Prace ofiarowane Januszowi Tazbirowi w siedemdziesiąt rocznicę urodzin*, pod red. S. Byliny, Warszawa 1997, s. 221–223; tenże, *Поłożеніе...*, s. 335–336.

by — jak chce to Borys Floria — uznać ów reskrypt za zakaz wyznawania prawosławia⁹⁹. Był to zakaz funkcjonowania, czyli budowania struktur, świątyń, organizowania publicznych nabożeństw, który co najwyżej dotknąć mógł mieszczan i chłopów. Szlachcie przysługiwały zupełnie inne prawa i król nie mógł ich naruszyć swym reskrytem. Zresztą 10 maja 1634 r. Władysław IV zgodził się na budowę cerkwi i klasztoru prawosławnego w Smoleńsku pod wezwaniem śś. Borysa i Hleba, na utrzymanie którego przeznaczył też 200 włók we włości bereźniańskiej, a także drugiej cerkwi na miejscu dawnej ś. Abrahama¹⁰⁰. Katolicka szlachta nie dopuściła jednak do tego, bo twarzą stała na stanowisku, że na tym terenie nie można zgodzić się na działalność Cerkwi prawosławnej, jako zagrażającej bezpieczeństwu państwa. Król nie zamierzał zaś toczyć z nią wojny, a być może argument podzielał. W efekcie prawosławne cerkwie mogły być fundowane i działać jedynie w tych majątnościach Smoleńszczyzny, które miały status własności pełnej, jak np. Sołtykowów (Sołtyków) czy Trubeckich¹⁰¹. W 1636 r. wojewoda smoleński Aleksander Gosiewski nie pozwolił nawet na przybycie do Smoleńska prawosławnego biskupa mściławskiego Sylwestra Kossowa¹⁰². 22 maja 1640 r. Władysław IV, na żądanie szlachty smoleńskiej, postanowił, że jedynie wiara katolicka rzymska i unicka mogą funkcjonować w tym województwie, nie mogą też akatolicy sprawować tu żadnych urzędów, posłować na sejmy i być deputatami do Trybunału¹⁰³. Potwierdziła to katolicka szlachta smoleńska 2 lutego 1641 r. na sejmiku gromnicznym¹⁰⁴. W praktyce jednak tego nie przestrzegano!¹⁰⁵

Mimo takich ograniczeń nie można się zgodzić ze stwierdzeniem, że prawosławie „oficjalnie nie istniało”, że nawet szlachcie zakazano je wyznawać¹⁰⁶. Jak należało bowiem interpretować decyzje Zygmunta III i Władysława

⁹⁹ Tamże, s. 336.

¹⁰⁰ Tamże, s. 340.

¹⁰¹ Tamże, s. 342.

¹⁰² Ł. J. Ławrowskij, *Pogodnyje zapiski smolenskich jezuitow*, w: *Smolenskaja starina*, wydanie 3, cz. II, Smoleńsk 1916, s. 32–33.

¹⁰³ Czart., rkps 2102, k. 60–61.

¹⁰⁴ LMAB, F. 13–13, s. 270; H. Wisner, *Trzeci Statut i praktyka życia politycznego Wielkiego Księstwa Litewskiego w czasach Zygmunta III i Władysława IV*, „Czasopismo Prawno-Historyczne”, t. XLIV, 1993, z. 1–2, s. 61–62.

¹⁰⁵ Np. deputatem w 1643 r. został kalwinista Hrehory Mirski (*Deputaci Trybunału Głównego Wielkiego Księstwa Litewskiego (1582–1696). Spis*, pod red. A. Rachuby, oprac. H. Lulewicz i A. Rachuba, Warszawa 2007, s. 242; posłem na elekcję w 1648 r. został Dymitr Meszczeryn, zapewne jeszcze prawosławny (VL, t. IV, f. 227).

¹⁰⁶ Floria, *Położenie...*, s. 342–344.

IV pokazuje znana sprawa mianowania w końcu 1640 r. przez wojewodę smoleńskiego Krzysztofa Gosiewskiego sędzią grodzkim kalwinisty Jana Papłońskiego Wialbutowicza, co spotkało się z protestem części szlachty i duchowieństwa katolickiego¹⁰⁷, przekazanym posłom na sejm 1641 r. Uważano, że jest to sprzeczne z królewskimi przywilejami. Tymczasem Władysław IV, który jeszcze rok wcześniej wydał przecież ostry edykt przeciw akatolikom, zmienił częściowo zdanie i 8 października 1641 r. stwierdził, że „Prerogatywa” Zygmunta III i jego potwierdzenie jej 2 stycznia 1634 r. w rzeczywistości zabraniały budowy w Smoleńsku cerkwi prawosławnych i zborów protestanckich, lecz szlachta korzysta z wolności wyznaniowej i ma prawo sprawować każdy urząd¹⁰⁸. Pod wpływem króla i na jego rozkaz biskup smoleński Piotr Parczewski oraz posłowie smoleńscy na sejm uznali więc oficjalnie protest za nieważny¹⁰⁹.

Szlachta prawosławna protestowała u króla przeciw upośledzeniu praw jej religii¹¹⁰, ale konflikty religijne odbierała jako wewnętrzpaństwowe i możliwość ich rozwiązania upatrywała nie w pomocy Moskwy, lecz w uzyskaniu poparcia władcy.

Podczas wojny smoleńskiej niektórzy z moskiewskich dworzan przeszli na stronę cara, ale już za panowania Zygmunta III da się zauważyć zbliżenie części szlachty pochodzenia „moskiewskiego” ze szlachtą WKsL. Efektem tego były małżeństwa „mieszane”: Piotr Sołtykow żonaty był z Anną Podbereską, Jan Potiemkin z Heleną Reutówną, Stefan Mikulin z Justyną Kotłówną i t.d. Rzadko jednak osoby pochodzenia „moskiewskiego” obejmowały urzędy w województwie (np. Piotr Trubecki został podkomorzym starodubowskim, Iwan (Jan) Sołtyk, cześnikiem starodubowskim a Jan Mieszczeryn smoleńskim¹¹¹), jeszcze rzadziej uczestniczyły w życiu publicznym nowej ojczyzny (Piotr Sołtyk w 1639 r., Piotr Trubecki w 1641 r., a Dymitr Mieszczeryn w 1648 r. zostali obrani posłami na sejm¹¹²). Tym nie mniej otrzymywali oni i kupowali majątności w innych województwach WKsL i Korony (np. Soł-

¹⁰⁷ Czart., rkps 2102, k. 73v–74v; druk (z błędami): J. Łukasiewicz, *Dzieje kościołów wyznania helweckiego na Litwie*, t. I, Poznań 1842, s. 236–237 (w przypisie).

¹⁰⁸ ML 118, k. 124–v.

¹⁰⁹ ML 117, k. 122–123v.

¹¹⁰ S. P. Pisariew, *Князеская местность и храм князей в Смоленске. Историко-археологическое исследование в связи с историей Смоленска*, Смоленск 1894, s. 202.

¹¹¹ UWKL, t. IV.

¹¹² VL, t. IV, f. 227; Biblioteka Narodowa w Warszawie, rkps 6658, k. 44; ML 107, k. 320.

tykowie¹¹³), a tym samym powoli integrowali się z resztą stanu szlacheckiego Rzeczypospolitej, będąc świadomymi wspólnoty ich interesów stanowych i majątkowych. W latach 30–40. XVII wieku część owej szlachty przeszła na katolicyzm (Hrehory Łykoszyn, Jerzy i Andrzej Bierdiajewowie, Paweł Korsak[ow]¹¹⁴ i in). W Metryce Litewskiej odnotowano kilka prób konfiskaty drobnych majątków byłych dworów moskiewskich z racji nie posiadania praw szlacheństwa w Rzeczypospolitej, ale żadna, o ile wiadomo, nie skończyła się sukcesem. Mimo braku wyraźnego postanowienia sejmowego odnośnie do szlacheństwa tej grupy osób, weszła ona milcząco w skład stanu szlacheckiego. Powrót na służbę carską części byłych dworów czy ich potomków po kapitulacji Smoleńska w 1654 r., podobnie jak przystąpienie do rebelii kozackiej niektórych synów bojarskich w powiecie starodubowskim (Borozninowie otrzymali uniwersał hetmana Bohdana Chmielnickiego na swe dobra w pułku starodubowskim)¹¹⁵, miały te same przyczyny, co polsko–litewskiej w okresie „potopu” — pragnienie zachowania dóbr. Na czele szlachty, która doprowadziła do kapitulacji twierdzy stanęła nie szlachta „moskiewska” czy prawosławna, lecz katolicy i to piastujący urzędy powiatowe — Kazimierz Samuel Drucki Sokoliński, Albrycht Golmont, Jakub Wonlar i inni¹¹⁶. Katolicy na ogół stanowili też większość wśród szlachty, która po kapitulacji Smoleńska złożyła przysięgę na wierność carowi Aleksemu, gdy część szlachty pochodzenia rosyjskiego (Sołtykowie, Meszczerynowie i inni) wolała szukać schronienia w głębi Rzeczypospolitej.

Mimo odpadnięcia od Rzeczypospolitej (formalnie w 1667 r.) województwo smoleńskie aż do 1793 r. stanowiło nadal jej część administracyjno–prawną, gdyż w tym czasie egzulancka szlachta smoleńska zbierała się na sejmiki, wysyłała posłów na sejmy i do Trybunału, wybierała i otrzymywała z nominacji urzędników¹¹⁷. Tym samym nie godzono się ze stanem faktycznym, żywiąc początkowo nadzieję na odzyskanie utraconych ziem, a następnie zachowując pamięć o charakterze pretensyjnym.

Szlachta pozostała na Smoleńszczyźnie po złożeniu przysięgi carowi zatwierdzona została we własności posiadanych dóbr, otrzymała też nowe nada-

¹¹³ *Akty, odnoszący się do historii Jużnoji i Zapadnoji Rossii, sobrannyje i izdannyye Archieograficznoskoju Komissijeju*, t. XIV, Petersburg 1899, s. 339–342, 401–402, 665–666.

¹¹⁴ RGADA, F. 137, Galicz, nr 16, k. 36–v, 38 i inne.

¹¹⁵ Łazarewskij, o. c., s. 434.

¹¹⁶ Krupowicz, cz. I, s. 102, 108–109.

¹¹⁷ UWKL, t. IV, s. 17–27.

nia¹¹⁸. Rząd rosyjski nie robił różnicy między szlachtą właściwą a potomkami dworzan rosyjskich, co potwierdza nasz wniosek o daleko posuniętej integracji szlachty województwa smoleńskiego w chwili ponownego zdobycia tych terenów przez państwo moskiewskie. W ten sposób na Smoleńszczyźnie struktura własności ziemskiej, powstała przed 1654 r. i utrwalona w publikowanym źródle z 1650 r., nie została zniszczona, choć uległa zmianom. Powstał „Prkaz” Księstwa Smoleńskiego, urząd moskiewski, który przejął całość spraw związanych zarówno z administracją tych terenów, jak funkcjonowaniem pozostawionej tam namiastki szlacheckiego samorządu i pospolitego ruszenia — tzw. pułku szlachty smoleńskiej¹¹⁹. Na terenie zaś powiatu starodubowskiego szlachecka własność ziemska została w zasadzie zlikwidowana w wyniku antyfeudalnego powstania wywołanego i wspartego w latach 1648–1649 r. przez Kozaków skierownych tam przez Chmielnickiego i miejsce większości szlachty polsko-litewskiej (część jej przyłączyła się do powstania) zajęła tam starszyzna kozacka.

Geneza abiu raty z 1650 r. Wybuch powstania kozackiego na Ukrainie pod wodzą Bohdana Chmielnickiego w 1648 r. i wsparcie go przez wystąpienia chłopskie na południowo-wschodnich obszarach Wielkiego Księstwa Litewskiego zmusiło władze państwa do utrzymywania na Litwie armii polowej, której w czasach pokoju nie było. Po zakończeniu kampanii 1649 r. wojsko owo zaczęło się burzyć, ponieważ nie otrzymywało należnego mu żołdu. Okazało się bowiem, że uchwalone na sejmie elekcyjnym Jana Kazimierza podatki nie przyniosły wpływów umożliwiających utrzymanie wojska. Zwołany w końcu 1649 r. sejm w Warszawie miał się więc zająć tym palącym i trudnym tematem, zwłaszcza iż żołnierze poprzez swych posłów domagali się od obradujących nie tylko należnego żołdu, ale i tzw. darownych ćwierci oraz nagród. W sumie potrzebne były na to ogromne środki, szacowane na ponad 3 miliony zł, a dla ich uzyskania musiano by uchwalić co najmniej 50 poborów. Okazało się bowiem, że „dla wielkiego nieporządku wydawania poborów, których przez defalkacje i niesprawiedliwe poborców wybieranie tak się bardzo uszczupliło, że jeden złotowy pobór

¹¹⁸ Murzakiewicz, o. c., kniga V, s. 34–35; Szpileńko, *passim*.

¹¹⁹ S. W. Dumin, *Smolenskoje dworianstwo*, w: *Smolenskoje dworianstwo*, wydanie 1: *Rodostownyje ocerki*, pod red. S. W. Dumina, Moskwa 1997, s. 5–29; tenże: *Smolenskaja szlachta i jejo sud'by*, w: *Polaki w Rosii: XVII–XX w. Matieriały mieżdunarodnoj naucznoj konferenciji*, Krasnodar, 10–11 ijuła 2002, Krasnodar 2003, s. 74–85.

do skarbu wniesiony ledwo czynił 60 000¹²⁰. Zebrani na sejmie zrozumieli szybko, że dotychczasowy system podatkowy nie był w stanie zagwarantować potrzebnych środków. System ów opierał się na poborze łąnowego, przy czym podstawą opodatkowania bardzo długo był kwit z 1578 r., co zupełnie nie odzwierciedlało stanu zagospodarowania i liczbę ludności z połowy XVII wieku¹²¹.

Na sejmie 1649/50 r. postanowiono więc gruntownie zmienić system płacenia na Litwie podatków na wzór przyjętego w Koronie już w 1629 r.¹²², chociaż początkowo ten nowy system obowiązywać miał jedynie doraźnie, do następnego sejmiku¹²³. W rzeczywistości nie wrócono już do poborów, choć nowość budziła ogromne sprzeciwy, uważano ją za „rzecz niesłychaną”¹²⁴. Podstawą nowego opodatkowania stało się tzw. podymne, czyli podatek od gospodarstwa domowego (domu) na wsi i w mieście, przy czym opłaty w miastach były zróżnicowane w zależności od ich statusu i położenia oraz wielkości domu. Podstawową stawką opodatkowania gospodarstw wiejskich było jedno podymne wynoszące ½ zł, czyli 15 gr.

Sposób i czas przeprowadzenia abiuraty. Na sejmie 1649/50 r. postanowiono „podymne czworaki, ze wszystkich miast, miasteczek, wsi W. X. Lit. naszych, duchownych, y szlacheckich, także z iurydyk zamkowych, y obojga stanu, *generaliter* wszystkie libertacye y przywileje, y dekreta nasze na stronę uchylać. Także z dóbr naszych ekonomicznych, y reformacyi Królowy Iey Mci Pani Małżonki naszej podległych.” Zgodnie z koronnym zwyczajem ustalono, że „w miastach, głowniejszych, mieszczanie od kamienic większych, od każdej mają dawać po złotych trzy, a z osobna sąsiedzi, w tych kamienicach nymuiający, iednego podymnego po pułzłotego, do czterech po-

¹²⁰ Sejm ten omówił Ł. Częścik, *Sejm warszawski w 1649/50 roku*, Wrocław 1978; zob. też A. Rachuba, *Komisja wileńska w 1650 roku*, w: *Europa Orientalis. Polska i jej sąsiedzi od średniowiecza po współczesność. Studia i materiały ofiarowane Profesorowi Stanisławowi Alexandrowiczowi w 65 rocznicę urodzin*, Toruń 1996, s. 279–280.

¹²¹ A. Filipczak–Kocur, *Skarb litewski za pierwszych dwu Wazów 1587–1648*, Wrocław 1994, s. 35–36; A. Tyla, *Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės iždas 1600–1632 m.*, „Lietuvos TSR Mokslų Akademijos darbai”, A serija, 1986, t. 1 (94), s. 76–94;

¹²² Choć konstytucja dla Litwy z sejmiku 1649/1650 r. różni się treścią od obowiązującej dla Korony z 1629 r., to pewne dosłowne zapożyczenia są widoczne, szczególnie w określaniu kar w grzywnach, w Wielkim Księstwie w zasadzie dawno już nie stosowanych.

¹²³ VL, t. IV, f. 322.

¹²⁴ A.S. Radziwiłł, *Memoriale rerum gestarum in Polonia 1632–1656*, t. IV: 1648–1656, oprac. A. Przyboś i R. Żelewski, Wrocław 1974, s. 158.

dymnych, równać się mają. Od mniejszych zaś kamienic po złotych dwa, a od sąsiadów w tych kamienicach mieszkających; tak iako wyżej nie zasłaniając się na ten czas wolnościami, ani urzędami. A od domków, które przy mieście bywają, po puł złotego. Na przedmieściach także, od większych domów szynkowych, po złotych dwa. A od domków mniejszych, po puł złotego: na co dwóch starszych z Rady Mieyskiej dobrze osiadłych, Urzędy w każdym mieście deputować *sub poena peculatus* powinni. A ci dwaj Deputowani w Grodzie bliższym, *sub eadem poena peculatus* przysięgę uczynić, y zapisać się mają w Grodzie, że sprawiedliwy rozdział kamienic większych, od mniejszych y domów uczynili, y tak kamienice, iako y domy policzyli; ktego porachowania registr porządnie spisawszy, do Grodow, *authentice* podadzą. A potym Urząd Grodzki *sub poena mille marcarum in instanti repetendarum*, o co *forum* w bliższym Grodzie naznaczamy, ten registr przyiąwszy *sub nexu iuramenti*, kamienice y domy obeysć, y atestacyą dać, y zapisać sprawiedliwego porachowania powinien, żadnych depaktacyi nie biorąc, *sub poena* także *centum marcarum*. O co *forum* ukrzywdzonemu do bliższego Grodu; w miasteczkach zaś mniejszych, od kamienic większych y domów szynkowych, po złotych dwa; od mniejszych domków po puł złotego — —. A dzierzawca miasteczka, abo ieśli duchowne y szlacheckie, possessor ma albo sam, albo kogo z ramienia swego zesłać, któryby domy wszystkie policzył, y rozsądek uczynił, ieśli sprawiedliwie rozdział uczyniony, y atestacyą sam possessor dać ma *sub poena mille marcarum*, z każdej wsi *toties, quoties citatus fuerit*¹²⁵. Jak z tego widać, ustawodawca nie do końca wierzył w uczciwość sporządzających wykazy właścicieli i mieszkańców domów w miastach. Postanowił więc ich sprawdzać. Oczywiście, sama szlachta była z takiej weryfikacji swych zeznań podatkowych zwolniona, wystarczyła ich przysięga, że stwierdziła prawdę, choć pod bardzo wysoką karą. Co więcej, dla części zeznań nawet nie sam szlachcic-właściciel, ale jego sługa (niekoniecznie szlacheckiego stanu) mógł takową przysięgę wykonać, co dodatkowo nie obciążało sumienia właściciela za nieprawdziwe dane. W konstytucji mowa jest bowiem, że: „Z miasteczek zaś, którzy iako chłopci *rustica opera* panom odprawuią, także y z drugich miasteczek mniejszych, ktore żadnymi się kupnami nie bawią, także y wsi wszystkich nowych osad, slobod, wol, gdzie trzy lata nie wyszły, poddani od każdego domu, tak wielkiego iako y małego, po puł złotego dawać mają. A porachowania domów wiele ich atestacyą dzierzawca abo dziedzic napisawszy *sub poenis supra nominatis*, do Grodu bliższego ma podać, a sługa wojt

¹²⁵ VL, t. IV, f. 321–322.

abo ciwun, ktorego poszle, ma w Grodzie przysiąc, iako sprawiedliwie według tey attestacy porachował¹²⁶.

Opodatkowaniu podlegały także wszelkie zabudowania o charakterze przemysłowym. „Młyny, papiernie, kuźnie, prochownie, rudy, hut, y insze wszystkie domy, w których ludzie mieszkają, do tychże podatków y rachunków należeć, y po pułżłotego płacić mają”. Starano się opodatkować wszystkich, jeżeli tylko znaleziono ku temu podstawę prawną. „Więc iż w niektórych Woiewodztwach stanu szlacheckiego ludzie, którzy się rozrodzili, na rolach budynki mają, tedy z tych wszystkich domów, które na takich rolach, z których pobory dawali, gdyż iako *bona Reipubl*; tak y *proventus diminui* nie mogą, ci co na włokach siedzą po złotemu, a co na pułwłoczkach pułżłotego, a co na mniejszych po groszy dziesięć płacić powinni, y każdy szlachcic w bliższym Grodzie stanąć y uznać ma, z ktorey wsi od wielu domów da: a Grod porządnie spisować y zebrać powinien, aby każda wieś zupełnie nierozdzielnie podatek, iaki z niey przychodzi oddała¹²⁷. Zdecydowano, by urzędy grodzkie przyjmowały atestacje za darmo, by zaś zapobiec nieuczciwości poborców podatkowych, zagrożono im sankcjami finansowymi (czterdziestu grzywien, czyli 64 złp.).

Wszystkie zeznania podatkowe miały być aktykowane w grodach przed urzędnikami w terminie od 1 marca do 15 kwietnia 1650 r. Konieczne było bowiem wniesienie do skarbu państwowego podatków do 10 maja, aby można było zapłacić wojsku zaległy żołd na komisji w Wilnie, której obrady wyznaczono na 16 maja.

Na podstawie powyższej konstytucji przeprowadzono w początkach 1650 r. na całym obszarze Wielkiego Księstwa Litewskiego spis dymów. Niestety, z wyjątkiem publikowanej tu abiuraty smoleńskiej, nie zachowały się żadne takowe spisy, a znamy jedynie zestawienia sumaryczne dla poszczególnych powiatów i całej Litwy.

Problem w tym, że w województwie smoleńskim, wobec niezadowolenia szlachty z efektów przeprowadzonego wiosną 1650 r. spisu, prawdopodobnie podjęto dodatkowe czynności, by skorygować wniesione przez posiadaczy dóbr i domów „juramenty”, czego efektem stała się jakby druga abiurata. Wydana ona została 6 lutego 1651 r. z podpisami i pieczęciami podwojewodzkiego oraz pisarza grodzkiego, liczyła 33 karty, oprawiona była w czerwony papier i jeszcze w 1720 r. przechowywana była w archiwum województwa smoleń-

¹²⁶ Tamże, f. 322.

¹²⁷ Tamże.

skiego w Wilnie. Na jej to podstawie sporządzono kopię dla potrzeb komisji egzulanckiej 26 stycznia 1671 r. oraz ponownie w 1713 r. (przedstawiono ją na sejmiku gromnicznym 5 lutego 1714 r.)¹²⁸, zapewne w związku z pomyślnymi przeprowadzenia kolejnego spisu dymów w państwie po wyniszczającej wojnie północnej. O istnieniu dwu ksiąg abiuratowych świadczy wzmianka w rejestrze ksiąg grodzkich, przekazanych w 1653 r. przez pisarza Mikołaja Narbuta następcy na urzędzie: „Regestra dwa wykonania przysiąg na podymne i registra niedawne poborowe”¹²⁹. Z nich to tzw. pierwsza abiurata pozostała w Smoleńsku i zachowana do dziś stała się podstawą niniejszej edycji. Tzw. druga abiurata jeszcze w XVIII w. funkcjonowała w środowisku egzulantów smoleńskich na Litwie, ale nie wiadomo, co się z nią ostatecznie stało i czy się zachowała. Sporządzony zaś na potrzeby poborców w oparciu o abiuratę tzw. rejestr poborowy trafił również w ręce moskiewskie i stał się podstawą tekstu z 1672 r. dołączonego do abiuraty (pierwszej) sporządzonej w języku polskim w 1650 r.

Wartość abiuraty z 1650 r. Wszystkie źródła skarbowe powstałe w oparciu o zeznania samego płatnika muszą budzić nieufność, ponieważ zupełnie naturalna była chęć ukrycia stanu posiadania, by zapłacić mniejszy podatek. Józef Morzy przytoczył kilka przykładów ilustrujących ów proceder, gdy oceniał wartość źródłową abiuraty z 1650 r. I tak już współcześni zdawali sobie sprawę z popełnianych oszustw, skoro hetman polny Janusz Radziwiłł donosił hetmanowi wielkiemu Januszowi Kiszce, że posiadacze dzierżaw będą „prze-stronne za małe udawali”¹³⁰. Trudno było się temu dziwić zważywszy, że niemal wszyscy mieszkańcy Wielkiego Księstwa wpadli w prerażenie z powodu konieczności podawania aktualnych danych dotyczących stanu swego majątku. Przecież dotąd mogli korzystać z danych nie mających wiele wspólnego z rzeczywistością. I tak np. jeszcze w końcu 1648 r. Mikołaj Narbut, pisarz grodzki smoleński zapłacił podatek z Antonowicz, które miały mieć 6 dymów, czyli 3 służby¹³¹. Tymczasem w 1650 r. zeznał on do zapłaty z „dymów żytych trzydziestu dziewięciu za arendą młyna koła jednego, słobodczyków dwadzieścia siedm i z młynarza”. Różnica była więc kolosalna! Podobnie rzecz się miała z Aleksanadrą Heleną Chrypunówną Dubieńską Krzysztofową Kamieńską,

¹²⁸ RNBS Pb., Pol. F IV 26, s. 1–48.

¹²⁹ RGADA, F. 1603, inw. 8, nr 25, k. 26v.

¹³⁰ Morzy, s. 89.

¹³¹ RGADA, F. 1603, inw. 8, nr 20, k. 6.

która jeszcze w 1647 r. wydała pieniądze na utrzymanie posłów z 37 dymów w Sleniewszczyźnie¹³², gdy w naszej abiuracie ma ona „dymów żyłych ośmiudziesiąt trzech, slobodczyków sześciu, z młynów dwóch — w jednym kół dwie, a w drugim jedno i z karczmy jednej”. W tej sytuacji trudno dziwić się doniesieniom, że „nie tylko *nobilitas* przeklina, ale nawet ciż poddani panów po przysięgach srogie maledykcje czynią”¹³³. W efekcie zeznań nie ukończono w terminie, a inny Radziwiłł, kanclerz Albrycht Stanisław, zanotował, że w całej Litwie dymy były „nieprawdziwie liczone”¹³⁴. Potwierdziła to zresztą konstytucja sejmu nadzwyczajnego w 1650 r., mocą której, wobec tegoż, iż „podymne w W. X. Lit. na przeszłym Seymie uchwalone, przez przysięgi poddanych utaione, y niesprawiedliwie do skarbu wniesione iest”, postanowiono powołać na sejmikach relacyjnych inkwizytorów dla wyśledzenia oszustów i doprowadzenia do ich ukarania¹³⁵. Trudno powiedzieć, jakie były efekty ich działalności w skali całego Wielkiego Księstwa, a nawet tylko województwa smoleńskiego. W każdym razie tu też musiało dojść do różnych nadużyć, tak w sprawie generalnych zobowiązań poborców, jak i nie złożenia zeznań przez wszystkich posiadaczy, że nie wspomnę o zaniżaniu liczby dymów w dobrach. Z jednej więc strony wyraźnie widać, że suma dymów podana przez spisującego zeznania nie odpowiada rzeczywistości — dla pierwszej części abiuraty podana jest liczba 8637 dymów, gdy z ich podliczenia wynika 8697; dla drugiej podano 4971 dymów, gdy z podliczenia wynika 4879. W efekcie i tak wyszło więcej o 32 dymy, niż być powinno, ale nie policzono w ogóle dymów puszkarzy i „Duńców”, czyli 90 dymów „żyłych”, o miastach i żydach nie mówiąc. Tych ostatnich było tu jeszcze niewielu, zajmowali jedynie 53 domy. Prócz nich w 5 miastach (Smoleńsk, Rosław, Dorohobuż, Biała i Krasne) znajdowało się jedynie trochę ponad 1600 dymów, co zastanawia, zwłaszcza odnośnie do Smoleńska (tyle samo dymów co w Rosławiu!). Z obliczenia wynika zaś, że dymów wiejskich było 13698, gdy tymczasem wpłacający 29 sierpnia 1651 r. trzecią ratę podatku poborca Mikołaj Narbut, pisarz grodzki smoleński, został skwitowany z 13911 dymów „żyłych” (po 1 zł 15 gr), ogrodników 211, młynów 174, karczm pokątnych 80 (wszystko po 1 zł 15 gr), z domów szynkowych 24 po zł 6, z foluszów 11, rudni 3, papierni 1 i olejarni 1, a wreszcie z 3403 „slobodczyków”. Podał ponadto w delatę dymów 1282, ogrodniki-

¹³² AGAD, AR, dz. X, materiały nieuporządkowane: Papiery Kamieńskich.

¹³³ Rachuba, *Komisja wileńska...*, s. 281.

¹³⁴ A.S. Radziwiłł, *Pamiętnik o dziejach w Polsce*, t. 3, 1647–1656, oprac. A. Przyboś i R. Żelewski, Warszawa 1980, s. 254.

¹³⁵ VL, t. IV, f. 344–345.

ków 24, młynów 2 i 1 rudni¹³⁶. W początkach 1653 r. smoleńscy poborcy oddali do skarbu centralnego podatki z dymów „żytych” 14275, ogrodników 207, młynów 176, karczm 82, foluszów 13, papierni 1, rudni 3, olejarni 1¹³⁷. Wreszcie z sumarycznych danych dla całego Wielkiego Księstwa w rozbiściu na powiaty wynika, że smoleński miał 18700 dymów, z czego 3100 należało do duchowieństwa¹³⁸.

Z powyższych danych trudno zorientować się, ile było naprawdę dymów w powiecie smoleńskim. Wspomniany Józef Morzy ogólnie tylko skonstatował, że „pierwsze obliczenie dymów w W.X.Litewskim z 1649 roku [s] nie jest pełne. — Obliczyć ilościowo i procentowo dymy opuszczone w spisach i ukryte jest niemożliwością”¹³⁹. Tym nie mniej wyraźnie stwierdził on w konkluzji, że rejestry podymnego są i tak najlepszym źródłem do badań demograficznych w Wielkim Księstwie. „Na podstawie tych dokumentów możemy obliczyć zaludnienie Białorusi i Litwy w połowie XVII wieku. Dane oczywiście będą zaniżone, lecz niezbyt odległe od rzeczywistości. Szczególnie ważne są pierwsze rejestry podymnego z lat 1649–1653 i spisy dymów z 1667 roku”¹⁴⁰. Tym bardziej więc należy w tej sytuacji docenić wartość zachowanej abiuraty smoleńskiej i jej opublikowanie uznać za potrzebne. Nie może tej oceny obniżyć fakt, że konstytucja sejmu 1649/50 r. zwalniała z płacenia podymnego szlachtę posiadającą poddanych, szlachtę służebną, służbę dworską i duchowieństwo wszystkich wyznań, a także bezrolnych, biedotę, ogrodników, zagrodników, służby folwarczne, czeladź rzemieślniczą, wojsko, a wreszcie także tzw. slobodczyków, czyli ludność nowoosadzoną (do 3 lat) na ziemi. Nie wiemy zaś, jaki procent ludności Litwy stanowiły owe grupy, ale z pewnością dość znaczny. Wielokrotnie przywoływany tu Józef Morzy ocenił, że do wspomnianych danych należy dodawać 15–20 % dymów, jako pominiętych¹⁴¹. Jeżeli więc doliczymy do generalnie podanej wielkości dymów w powiecie smoleńskim (18700 dymów) owe 15–20 %, to otrzymamy 21505–22440 dymów, a przyjmując za Morzym liczebność dymu na 8 osób można stwierdzić, że w powiecie tym w 1650 r. żyło ok. 170–180 tys. ludności, czyli stosunkowo niewiele. Średnia zaludnienia wynosiła zaś ok. 4 osób na km², czyli bardzo mało zważywszy na wynoszącą 13 osób średnią dla reszty Wielkiego Księstwa¹⁴².

¹³⁶ RGADA, F. 1603, inw. 8, nr 25, k. 9–v.

¹³⁷ Tamże, k. 17–18.

¹³⁸ Morzy, s. 116.

¹³⁹ Tamże, s. 91.

¹⁴⁰ Tamże, s. 93.

¹⁴¹ Tamże, s. 102.

¹⁴² Tamże, tabela 16 (nie uwzględniono w niej danych z województwa smoleńskiego!).

Jak wyżej mówiliśmy, prezentowany rejestr podymnego smoleńskiego nie zawiera danych dotyczących wszystkich znajdujących się tu majątności. Możemy przytoczyć bardzo wiele na to przykładów, choć ograniczymy się jedynie do kilku, by zilustrować zjawisko, bo i tak nie ma szans na pełne odtworzenie mapy własności ziemskiej. Być może zresztą wiele z pominiętych dóbr to pustki i dlatego nie zostały wciągnięte do rejestru. Przykładem tego może być pustosz Ołabiewo w stanie iwanowskim, na cesję której 28 grudnia 1652 r. zgodę uzyskali Katarzyna Zubówna, 1 v. Michałowa Dmochowska, teraz Wawrzyńcowa Kopciowa i jej synowie Stanisław, Jan i Jerzy Dmochowscy¹⁴³. Tacy Dmochowscy w ogóle w abiuracie nie występują, chociaż inny przedstawiciel tej rodziny (Antoni) jest wymieniony jako posiadacz Dzierżawina w stanie iwanowskim, którego część ma też Wawrzyniec Kopeć. 11 listopada 1639 r. Andrzej Ozięrow, dworzanin JKM zrezygnował z derewni Sieleckoje, Drobyszowo, Dendino, Ułasowo w trakcie dorohobuskim, w stanie niehowskim, w ławnictwie zugińskim, na rzecz Samuela Legowicza, który miał nadanie z wcześniejszą datą, gdyż nie chciał się dalej z nim procesować. W zamian tenże Legowicz przekazał Ozięrowowi Cielatkowo i Drobyszowo w tymże ławnictwie zugińskim. W abiuracie ani Legowicz, ani wymienione tu dobra nie występują¹⁴⁴. Wiemy, że 28 grudnia 1652 r. Jan Jaroszewicz Komar i Tomiła Kossowówna byli posiadaczami Barcieniowa i Balsanowa, tj. 10 włók w stanie iwanowskim, ale nie figurują oni w rejestrze¹⁴⁵. Można rzec, że był to drobny majątek i może pusty. Mniej pewne jest to już w przypadku Macieja Mikołaja Klonowskiego, który w tymże 1652 r. występuje jako właściciel 200 włók w Syrokorzeniu w stanie jeleńskim, które objął po stryju, Józefie Klonowskim, wojewodzie brzeskim litewskim¹⁴⁶. Podobnie z występującym 17 lipca 1653 r. Janem Oborskim, dworzaninem JKM, jako posiadaczem dóbr w stanie jeleńskim — Wasilów, Wierzbołów, Misinków, Łowczyn, Ślepków, Woronówka, Cimowicze, które otrzymał od Władysława IV¹⁴⁷. Czy wreszcie z Antonim Korsakiem, po śmierci którego nadano 20 maja 1653 r. Siemionowi Korsakowi wioskę Szabanowo *alias* Mamonowo i Dokulino w stanie iwanowskim¹⁴⁸. Ponadto w abiuracie zupełnie nie występują bojarzy pancerni, kozacy i Tatarzy jako kategorie obdarowane ziemią na służbie wojennej. Nic się z niej nie dowiemy na temat posiadłości

¹⁴³ ML 128, k. 17v.

¹⁴⁴ ML 107, k. 319v–320, 321–322.

¹⁴⁵ ML 128, k. 18.

¹⁴⁶ Tamże, k. 41v–42.

¹⁴⁷ Tamże, k. 250v–251.

¹⁴⁸ Tamże, k. 315–v.

dominikanów i benedyktynek¹⁴⁹ smoleńskich (choć są bernardyni i jezuici) oraz jak wielkie było starostwo dorohobuskie.

Podstawa wydania. Tekst abiuraty smoleńskiej z 1650 r. znajduje się w RGADA w Moskwie, w zbiorze Smoleńskiego prikazu (fond 145), pod numerem 1. Jest to księga o wymiarach 30,5 x 21 cm, oprawna w tekturę wyklejoną introligatorsko w żółty papier o skóropodobnych, brązowych rogach i grzbiecie, na którym widnieje napis złotymi literami na czarnej etykiecie: СМОЛЕН // 1650 // марта 5 // N 1. Ma ona 126 kart numerowanych początkowo literowo (czyli za czasów cara Aleksego), a następnie przez archiwariusza sporządzono numerację arabską. Na kartach od 1 do 43 znajduje się tekst sporządzonego jedną ręką rejestru podymnego w języku polskim, a na kartach od 45v do 126 jest podobny rejestr, ale sporządzony skoropisią moskiewską w 1672 r., a wpisany do tej księgi rok później (KR). Nie jest to jednak tylko tłumaczenie tekstu wcześniejszego, gdyż występujące różnice w układzie treści i jej zawartości (nie wszystkie osoby z abiuraty 1650 r. występują w KR), brzmieniu nazwisk i nazw geograficznych, brak dat wnoszonych zeznań, każe w nim widzieć raczej przetłumaczoną na rosyjski wersję oryginalną rejestru poborowego. Wskazuje na to występowanie w tekście moskiewskim sum wniesionych z poszczególnych majątności do skarbu, co jest cennym uzupełnieniem abiuraty z 1650 r. Fakt skopiowania w 1672 r. przez władze moskiewskie rejestru poborowego świadczy, że wykorzystywano go do celów fiskalno-administracyjnych w początkowym okresie ponownej przynależności Smoleńszczyzny do Rosji. Ów rejestr poborowy stworzono na podstawie oryginalnej abiuraty, prawdopodobnie zresztą tzw. drugiej, czyli nie tej, która jest tu podstawą edycji.

Papier wykorzystany do sporządzenia abiuraty ma niewidoczne znaki wodne. Przed kartą przedpierwszą są wklejone: karta niebieska i dwie białe, czerwpane, na pierwszej z nich napis: No1 // 1650го Марта: 5 // Книга на полс-

¹⁴⁹ Benedyktyнки otrzymały od króla miasteczko Syrokorzenie (zwane też Surokorzeniem) i wsie (w większości nowoosadzone) Chomino, Janowo, Korowino, Kuźniecowo, Łopatino, Michajłowo, Nosolnikowo, Szykowo, Żelezków. Do tego doszły z darów szlachty oraz zapewne drogą kupna: Dubrowianka, Krasne Siółko, Łapciowo, Markowszczyzna, Mużyłowo i Siemierzycze oraz kilka placów w Smoleńsku (M. Borkowska, *Słownik mniszek benedyktyńskich w Polsce*, Tyniec 1989, s. 104). 30 III 1635 r. Władysław IV przekazał Janowi Drobyszowi, podczaszemu wendenskiemu i sekretarzowi JKM owe nadane przez Zygmunta III benedyktyńkom dobra do odzyskania przynajmniej mu sumy 3583 zł za zasługi wojenne i majątności utracone w Inflantach (ML 108, k. 411v–412v) i jeszcze w 1649 r. były one w ręku wdowy po Drobyszu.

комъ языке с переводом записная Смоленского воеводства пятерогубного подымного съ тамошнихъ жителей збору уставленного на сейме для платежа войску и собираемого чрезъ сборщиков Друцкого Сок[о]линского и Галимонта.

Na owej przedpierwszej stronie znajdują się też różne zapiski: No 41 // 158: году // кн[и]ги королевские поборовые рни [= [7]158] году // кн[и]ги королевские поборные рни [= [7]158] году // Kniha Polskaia ZboRnaia Podymnomu chlebu.

Abiurata ma dość czytelną konstrukcję, bo była przeznaczona dla poborców, którzy powinni byli szybko odszukać osobę wnoszącą podatek. Układ odzwierciedla znaczenie urzędowe posiadaczy ziemskich, przeto najpierw idą dygnitarze kościelni, potem senatorowie i dygnitarze świeccy, wreszcie urzędnicy ziemscy według starszeństwa urzędów (niezbyt jednak konsekwentnie) i dzieci urzędników. Cała masa szlachty nieurzędniczej i sprawującej mało znaczące urzędy pogrupowana zaś została według alfabetu — od a do z. Następnie zgrupowano w jeden blok generałów powiatowych (woźnych), puszkarzy i Duńców (czyli Kozaków dońskich), wreszcie zaś miasta królewskie (z dołączeniem włości starostw) i na koniec żydów mieszkających w miastach Smoleńszczyzny. Zapisy ułożone wg wzoru: na marginesie data (nie zawsze dokładnie przy początku zapisu), potem w rubryce (ramka) zapis treści zeznania, oddzielony od następnego linią poziomą. Na dole każdej strony dopisane inną ręką w trzech rzędach: N° dymów [i tu podane ile] // N° słobod: // N° zagrod. Niestety, nie zawsze dane te odpowiadają rzeczywistej sumie danych szczegółowych!

Występujące na początku każdego zapisu daty wniesienia zeznania dowodzą, że wydawany rejestr powstał w oparciu o oryginalną abiuratę, ułożoną w porządku chronologicznym. Jest to jednak nawet podwójna kopia, bo ze sporządzonego w kancelarii grodzkiej smoleńskiej rejestru, w kancelarii skarbnego litewskiego Gabriela Kimbara zrobiono kopię, by oddać ją poborcom smoleńskim, a otrzymany od nich tekst zatrzymać w metryce skarbowej litewskiej. Dwukrotne kopiowanie stało się z pewnością powodem wystąpienia w obecnie wydawanym rejestrze wielu błędów w brzmieniu nazwisk i nazw geograficznych.

Wydawany niżej rejestr podymnego jest badaczom znany i był wykorzystywany, chociaż jeszcze Józef Morzy uważał, że nie zachowały się żadne spisy podymnego dla ziem Wielkiego Księstwa sprzed 1655 r.¹⁵⁰

¹⁵⁰ Morzy, s. 88.

Zasady wydawnicze. Przy przygotowaniu tekstu do druku stosowano się do ogólnych zasad wydawniczych nakreślonych w Instrukcji¹⁵¹. Całość opatrzona została stosownymi przypisami tekstowymi i rzeczowymi oraz indeksami osobowym i geograficznym. W sytuacji, gdy zapis nazwy majątności jest kilkuczłonowy (zjawisko dość powszechne), a nie było możliwości jednoznacznie stwierdzić, czy chodzi tu o jedną, czy o kilka majątności, pozostawiono zapis zgodnie z tenorem źródła i stosownie do tego podane są odnośniki w indeksie. Podstawą jest tam więc nazwa kilkuczłonowa z odnośnikami przy każdym z członów do niej. Nazwiska posiadaczy dóbr i nazwy geograficzne z powodu w wielu miejscach błędnego przekazu (efekt wspomnianego wyżej dwukrotnego kopiowania) konfrontowane były z innymi źródłami, głównie z nadaniami na owe dobra w księgach Metryki Litewskiej, ale też z omówionym wyżej rosyjskim tłumaczeniem rejestru poborowego z 1650 r., sporządzonym w 1672 r. oraz dwoma przekazami odnoszącymi się do przeprowadzonego 9 czerwca 1654 r. popisu pospolitego ruszenia smoleńskiego, które zgromadziło się faktycznie do obrony miasta przed wojskami moskiewskimi. Oba owe przekazy, jeden drukowany¹⁵², a drugi rękopiśmienny¹⁵³, są oparte na oryginalnym popisie przechowywanym obecnie w Rosyjskiej Bibliotece Narodowej w Sankt Petersburgu¹⁵⁴, którego nie udało się wykorzystać. Przekazy z tych trzech tekstów traktowane są najczęściej jako „oboczności” zapisu dla przypisów tekstowych, ale niekiedy też jako objaśnienia w przypisach rzeczowych.

W edycji ujednolicono formy grzecznościowe skracając je (p., jw., jm., jejm., etc), chociaż w podstawie źródłowej formy skrócone występują obok rozwiniętych. Zmieniono też zapisy w ilości dymów z form słownych na cyfry (liczby), ale zostawiając dla przykładu takie, które wydają się charakterystyczne dla czasu i miejsca, a więc mogą być istotne dla badaczy (np. cztery i cztyry, pięciu, jedenastu i jedynastu etc). W edycji pokazany został podział na karty i dopisane później podliczenia dymów u dołu każdej strony, by zademonstrować popełniane błędy (fałszerstwa?) w liczeniu. Staraliśmy się możliwie szeroko objaśnić w przypisach osoby i majątności, co niekiedy powoduje

¹⁵¹ *Instrukcja wydawnicza dla źródeł historycznych od XVI do połowy XIX w.*, pod red. K. Lepszego, Wrocław 1953

¹⁵² *ASD*, t. XIV, s. 18–37; jest to dużo lepsze wydanie od wcześniejszego, dokonane przez M. Krupowicza (*Krupowicz*, s. 84–99).

¹⁵³ LVIA, SA 137, k. 402–419v (jest to aktykacja oryginału w 1766 r.). Znany jest również oryginalny wykaz częściowy z 1654 r. (Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu, rkps 13621, s. 39–41).

¹⁵⁴ RNBSPb., rkps Pol. F IV 48, k. 53–70.

swoiste rozděcie owych przypisów. Podobnie stało się ze Wstępem, gdyż chcąc dogłębnie przybliżyć czytelnikowi obszar stanowiący obiekt zainteresowania, polski wydawca tego tomu zdecydował się zaprosić do współpracy i skorzystać z Jego ogromnej wiedzy na temat Smoleńszczyzny, rosyjskiego Kolegę (o polskich zresztą korzeniach), Stanisława Dumina, który od lat zajmuje się tym terenem¹⁵⁵. To Jego głównie zasługą jest historyczny rys dziejów województwa smoleńskiego z lat 1611–1654, prezentacja polityki wobec niego dwu pierwszych Wazów, miejscowej struktury społecznej, majątkowej etc.

Wreszcie do tego dochodzi wykaz skrótów stosowanych w niniejszym tomie oraz mapa powiatu smoleńskiego.

Wydawcy poczuwają się do miłego obowiązku podziękowania za pomoc w identyfikacji nadań, osób i miejscowości Dmitrijowi Szpilence z Moskwy, a zwłaszcza Andrzejowi Haratymowi z Warszawy, świetnemu znawcy szlacheckiego społeczeństwa Smoleńszczyzny z czasów jej przynależności do Rzeczypospolitej.

¹⁵⁵ S. Dumin, *Smolenskoje wojewodstwo w sostawie Rieczy Pospolitoj w 1618–1654 gg. (po matieriam Litowskoj Mierriki)*, Moskwa 1981 (autoreferat rozprawy doktorskiej na prawach rękopisu); tenże, *Socjalno-politiceskoje razwitiije gorodow Smolenskogo riegiona w sostawie Rieczy Pospolitoj (1618–1654 gg.)*, w: *Problemy istorii anticznoj i sriednich wiewow*, Moskwa 1980; tenże, *Powinnosti krestijan Smolenskogo kraja w pierwoj połowinie XVII w.*, w: *Ziemlewładienije i powinnosti feodalno-zawisimych krestijan niecziernoziemnoj połosy (XVI w. — pierwaja połowina XIX w.)*, Smolensk 1982; tenże, *K istorii rozwitja lennogo ziemlewładienija w Rieczy Pospolitoj w XVII wiewie (Smolenskoje wojewodstwo w ziemielnoj politike dinastii Wazow)*, „Sowietiskoje Sławiano-wiedienije”, 1986, выпуск 2, s. 43–57; zob. też przypis 119.

WYKAZ SKRÓTÓW

a.	— ante (przed)
AGAD	— Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie
AR	— Archiwum Warszawskie Radziwiłłów
ASD	— <i>Archieograficzieskij sbornik dokumentow, odnosjaszczichsja k istorii Siewiero-Zapadnoj Rusi, izdawajemyj pri uprawnienii Wilenskogo uczebnogo okruga</i> , t. XIV, Wilna 1904
AZR	— <i>Akty, odnosiaszcziesia k istorii Zapadnoj Rossii, sobrannyje i izdannyye Archieograficzieskoju Komissijeju</i> , t. I–V, Petersburg 1840–1853
BUWr.	— Biblioteka Uniwersytecka we Wrocławiu
cz.	— część
dz.	— dział
F.	— fond, fondas (zespół)
f.	— folio
GASO	— Gosudarstwiennyj archiw smolenskoj obłasti w Smoleńsku
ichm.	— ich miłość (ichmość)
inw.	— inwentarz
Jag.	— Biblioteka Jagiellońska w Krakowie
jejm.	— jej miłość
jejmp.	— jej miłość pani
JKM	— Jego Królewska Miłość
jm.	— jego miłość
jmp.	— jego miłość pan
jw.	— jaśnie wielmożny (–a)
k.	— karta

KJM	— Króla Jego Miłości
kor.	— koronny
KR	— kopia rosyjska z 1672 r. rejestru podymnego w RGADA, F. 145, nr 1.
Krupowicz	— <i>Sobranije gosudarstwiennych i czastnych aktow, kasajuszczichsia istorii Litwy i sojediniennych s niej władienij (ot 1387 do 1710 goda), izdannoe Wilenskoj archeologičeskoj komissijeju</i> [Zbiór dyplomatów rządowych i aktów prywatnych, posługujących do rozjaśnienia dziejów Litwy i złączonych z nią krajów (1387–1710)], pod red. M. Krupowicza, Wilno 1858
lit.	— litewski
LMAB	— Lietuvos Mokslų Akademijos biblioteka w Wilnie
LVIA	— Lietuvos valstybės istorijos archyvas w Wilnie
m.in.	— między innymi
ML	— RGADA, F. 389 (Metryka Litewska, dalej nr księgi)
MLKW 131	— <i>Metryka Litewska. Księga wpisów nr 131</i> , oprac. A. Rachuba, Warszawa 2001
Morzy	— J. Morzy, <i>Kryzys demograficzny na Litwie i Białorusi w II połowie XVII wieku</i> , Poznań 1965
NB	— notabene
nr	— numer
ok.	— około
oprac.	— opracował (opracowali)
p.	— pan, pani
pp.	— panowie
r.	— rok
red.	— redakcja (–a)
RGADA	— Rossijskij gosudarstwiennij archiw drienich aktow w Moskwie
RGIA	— Rossijskij gosudarstwiennij istoričeskij archiw w Sankt Petersburgu
rkps	— rękopis
RNBSPb.	— Rossijskaja nacionalnaja bibliotieka w Sankt Petersburgu
s.	— strona
SA	— seniej aktai
Szpilenko	— D.P. Szpilenko, <i>Matieriały k rodostowiju smolenskogo dwor-ianstwa</i> , Moskwa 2006
ś.	— święta (–y)

śś.	— święci (świętych)
t.	— tom
tj.	— to jest
t.r.	— tego roku
t.m.	— tegoż miesiąca
tys.	— tysięcy
UWKL, t. IV	— <i>Urzędnicy Wielkiego Księstwa Litewskiego. Spisy, t. IV, Ziemia smoleńska i województwo smoleńskie XIV–XVIII wiek</i> , pod red. A. Rachuby, oprac. H. Lulewicz, A. Rachuba, P.P. Romaniuk, Warszawa 2003
v.	— voto
VL	— <i>Volumina legum. Przedruk zbioru praw staraniem XX. Pi-jarów</i> , t. III–IV, Petersburg 1859
w.	— wielki
wielm.	— wielmożny
WKsL	— Wielkie Księstwo Litewskie
w/w	— wyżej wymieniony (–e)
złp	— złoty polski
zob.	— zobacz
†	— zmarł

REJESTR PODYMNEGO

[1] Roku 1650 począwszy od dnia 5 miesiąca marca aż do dnia 15 kwietnia

Piotr Kazimierz Wiażewicz, podkomorzy mściśławski, podwojewodzy¹, Mikołaj Narbut, pisarz², urzędnicy smoleńscy od jw. jmp. Jerzego Karola Hlebowicza na Dąbrownie, wojewody smoleńskiego, onikszteńskiego, mścibowskiego, jałowskiego, dorohobuskiego, radoszkowskiego starosty³, na sprawy sądowe ustawieni. Ponieważ jmp. Aleksander Młodzki [s], skarbnik czerski, sędzia grodzki smoleński⁴, kolega nasz, za obłożną chorobą na roczki marcowe i kwietniowe nie przybył, czyniąc my dosyć prawu pospolitemu i konstytucyjnej sejmowej, na trzecie wołanie roczków marcowych przybywszy, na miejscu sądowym zasiad[ł]szy, po wysłuchaniu ichm. pp. poborców przysięgi ichm. pp. obywateli, jedni // [1v] urzędników, wójtów, ciwunów, poddanych do przysięgi [da]li, a drudzy sami według atestacyjej swych i rot prze[d] nami czytanych aż do dnia 15 kwietnia te przysięgi odprawowali i jako którego z ich m[i-]ło[ści]ców urzędnik, wójt, ciwun, poddany i sam przysięgi wiele dymów mają i z wielu ichm. pp. poborcom dadzą odprawowali dla snadniejszego znalezienia każdego obywatela podług obiecadła. Ten rejestr zrządziwszy przy atestacyjej

¹ Piotr Kazimierz Wiażewicz † 2 IV 1657, stolnik mściśławski 5 V 1632, podwojewodzi smoleński 1643–1653, podkomorzy mściśławski 5 V 1644, wojewoda nowogródzki 17 VIII 1653, wójt orszański 1640/41 i smoleński 11 XI 1650.

² Mikołaj Narbut † a. 30 VII 1657, pisarz grodzki smoleński 1643, żmudzki 1653, wojski witebski 1656?

³ Jerzy Karol Hlebowicz † 18 IV 1669, podstoli lit. 27 VI 1639, stolnik 1643, wojewoda smoleński 19 II 1643, starosta żmudzki 14 VIII 1653, wojewoda wileński 30? VI 1668.

⁴ Jan Aleksander Młodzki 1605–21 VIII 1657, skarbnik czerski już 1644, sędzia grodzki smoleński 1644–1653.

naszej ichm. pp. poborcom, jmp. Samuelowi Stanisławowi Druckiemu Sokolińskiemu, podkomorzemu smoleńskiemu⁵ i jmp. Olbrychtowi Golmontowi, podczasemu lidzkiemu⁶ z podpisem rąk naszych dajemy.//

[2] 16^{2a} *Martii*. Jw., w Bodze wielebny, jm. ksiądz Hieronim Sanguszko Kowelski, biskup metoński⁷ z majątności swej Kowels[z]czyzny w trakcie bialskim z dymów 16, a słobodczyków 14, wójt Fiedor Wodopoj, przysięgę wykonał.

Od jw., w Bodze wielebnego, jm. księdza Piotra Parczewskiego, biskupa smoleńskiego [s]⁸ i od wielebnej kapituły smoleńskiej do wykonania przysięg nikt nie stanowił [się]⁹.

^b*Aprilis*. Wielm., w Bodze wielebny, jm. ksiądz Andrzej Złoty Kwaszniński, archiepiskop smoleński¹⁰ z dóbr na duchowieństwo smoleńskie relij [s] greckiej należących, ociec Abram Wasilej Holonko, swieszczennik zwierowicki, protopopa kraśnieński i poborca przysięgę wykonał.

* Data dzienna niepewna z powodu uszkodzenia karty.

^b Daty dziennej nie widać z powodu sklejenia kart.

⁵ Samuel Stanisław Drucki Sokoliński † tuż a. 3 X 1654, dworzanin JKM, podwojewodzi smoleński 1624–1634, kapitan 1627–1640, podkomorzy 1634.

⁶ Albrycht (Olbrycht) Golmont † 1671/72, podczaszy lidzki 1635?, sędzia grodzki smoleński 1654, jego zdrada przyczyniła się do kapitulacji Smoleńska w 1654, został na służbie cara i przyjął prawosławie jako Piotr Ilicz Golimont.

⁷ Hieronim Władysław Sanguszko 3 II 1611–5 VII 1657, jezuita 1628–1640, sekretarz JKM, kustosz kapituły wileńskiej 1642, biskup metoński i sufragani wileński 12 XII 1644, dziekan kapituły wileńskiej 10 V 1652, biskup smoleński już 5 V 1654 (31 V 1655).

⁸ Piotr Parczewski ok. 1598–6 XII 1658, prepozyt starodubowski ok. 1628, sekretarz JKM, archidiakon i administrator biskupstwa smoleńskiego 1630, biskup 28 IV 1635 (1 IX 1636), biskup żmudzki 27 V (9 XII) 1649, prepozyt gieranoński 1649, nominat biskup wileński z łaski Karola X Gustawa 1655. Biskupem smoleńskim po Parczewskim został w kwietniu 1649 r. Franciszek Dołmar Isajkowski, który prowizję otrzymał 14 II 1650 r., ale nie odbył jeszcze w chwili powstania abiułaty ingresu. Tym nie mniej nie jest zrozumiałe, dlaczego tu wymieniono jeszcze Parczewskiego.

⁹ Zgodnie z instrukcją królewską Kościół katolicki miał otrzymać dobra należące wcześniej do Kościoła prawosławnego. Na duchowieństwo katolickie, w tym biskupstwo i kapitułę, klasztor i parafię na rozkaz Zygmunta III przed 1629 r. wymierzono w samym powiecie smoleńskim (łącznie z ujezdami sierpiejskim i newelskim) 5284 włóki (BUWr., rkps 1949/439, t. 2, k. 46v). W skład dóbr biskupstwa wchodziły m.in. miasteczka Witezew i Michnowicze. Poza Smoleńskiem parafie rzymskokatolickie, również usposażone, istniały w Białej, Rosławiu, Dorohobużu i Krasnym.

¹⁰ Andrzej Kwaśniński Złoty † a. IV 1665, arcybiskup (unicki) smoleński 1640–65, archimandryta (ihumen) czerejski, koadjutor arcybiskupa Leona Kreuzy Rzewuskiego 6 IV 1642, archimandryta mohylowski ś. Spasa 1653, biskup piński i turowski 1655.

^a*Aprilis*. W Bodze wielebnni ichmm. ojcowie jezuiti kolejum [s] smoleńskiego z majątności i dóbr kościelnych na *fundacium* collegium smoleńskiego nadanych, z bołdyńskiej¹¹ i piotrowskiej, z dymów osiadłych czterechset sześciudziesiąt siedmiu, slobodczyków sta dwudziestu czterech, ogrodników 16 w Smoleńsku, ogrodników 4 za murami smoleńskimi i za Dorohobużem z ogrodników 30, slobodczyków dziesięciu, młynów 7, karczem 3, a z majątności bursackiej¹² nazwanej Luczynki, z dymów pięciudziesiąt jednego, slobodczyków pięciu, Marcin Prozorkiewicz, urzędnik przysięgę wykonał.

25^b *Martii*. W Bodze wielebnni ichm. ojcowie jezuiti kolejum [s] witebskiego z majątności swej bibirowskiej, Zarek, Dubrow, Zalesia, Berozy, Zukopy [s] w starostwie bielskim z dymów dwuchset ośmnastu, kowalów 5, bednarzów 3, szewców 2, z krawca 1, z duborezów¹³ 4, młynu 1 na dwa koła, z karczmy 1, z szynkownych domów¹⁴ 6. Jerzy Jankowski, urzędnik przysięgę wykonał.

N^o dymów 763

N^o slobodczyków 153

N^o zagrodników 50

[2v] 29 *Martii*. W Bodze wielebnni ichm. ojcowie berna[r]dyni smoleńscy z majątności fundowanej na kościół, nazwanej Jackowa, w stanie dołhomowskim, z dymów osiadłych 26, z ogrodników na posadzie¹⁵ w Smoleńsku mieszkających 8, młyna, kowala 1, slobodczyków siedmnastu. Sidor Oponasowicz, wójt przysięgę wykonał.

^a Jak wyżej. 15 kwietnia wystawiony został kwit poborcy duchownego dany tymże jezuitom z odebrania należnej sumy podatku z wymienionych dóbr w wysokości 1165 zł b gr (RGADA, F. 1473, inw. 1, nr 925, k. 14; za udostępnienie tego źródła dziękuję Panu mgr. Andrzejowi Haratymowi)

^b Data dzienna niepewna z powodu uszkodzenia karty.

¹¹ Bołdyn, w trakcie dorohobuskim. Zygmunt III w przywileju fundacyjnym jezuitów z 19 VI 1622 r., potwierdzającym list z 9 IX 1621 r. komisarza Aleksandra Korwina Gosiewskiego, nadał mu dobra tutejszego monasteru prawosławnego Św. Trójcy. Do tego dodał Domanicze i Borownikowo w stanie dołhomoskim należące do klasztoru ś. Dymitra z Salonik, Koźlicze w stanie maksymowskim, prawo połowu w jeziorze Derezna (?) z 4 włókami przy nim, plac w Smoleńsku i ogród pod nim (ML 96, k. 380v–383v).

¹² Tzn. należące do bursy collegium. Zygmunt III w przywileju fundacyjnym z 19 VI 1622 r. nadał na jej funkcjonowanie 20 włók (z 2 chłopami) w Droczytowie nad Sożem i 100 włók „na pasznię”.

¹³ Duborez — drwał specjalizujący się w wyrębie dębów i ich obróbce na drewno.

¹⁴ Dom szynkowy — miejsce konsumpcji alkoholu, odpowiednik baru.

¹⁵ Posad — przedmieście.

5 *Aprilis*. Jw. jmp. Aleksander Ogiński, kasztelan trocki¹⁶ z majątności swej Zarubzenok [s] w trakcie mikulińskim¹⁷, z dymów 56, slobodczyków 12, mły-
na 1. Wasilej Łozowski, wójt przysięgę wykonał.

Jw. jmp. Jerzy Karol Hlebowicz na Dąmbrownie, wojewoda smoleński z ma-
jątności swej, miasteczka Kuzina z dymów osiadłych 50¹⁸, swieszczennikowego
domu 1, kowala 1, szynkownych domów trzy, ze włości berezyńskiej z dymów
osiadłych 26. Maciej Dzieszkowicz, wójt przysięgę wykonał.

Item w majątności nazwanej Świecice, w tymże stanie katyńskim, z dymów
dziewiąciu, slobodczyków 3, z majątności w Swieczkach slobody slobodczy-
ków 3 [ss]. Oponas Maksimowicz, wójt przysięgę wykonał.

Z Bohdanowej Okolicy z dymów żytych 10, slobodczyków 3. Iwan Iwano-
wicz, wójt.

Item [z] zagrodników na posadzie w Smoleńsku będących za Bramą Piatnicką
23. Mikołaj Wyrwas, wójt przysięgę wykonał.

12 *Aprilis*. A w ekonomij smoleńskiej¹⁹, z włości ruckiej, z majątności ciapołowskiej,
z dóbr JeMściK [s] i ze włości skaczkowskiej w stanie bokorodskim [s], z dymów we
włości ciapołowskiej w stanie ruckim [ss], z dymów osiadłych 714, zagrodników
pięciudziesiąt siedmiu, z karczmy 1, ze mły na 1. Wójt Szelkumikowicz².

11 *Aprilis*. A we włości skaczkowskiej z dymów sta ośmiudziesiąt dziewiąciu,
slobodczyk 1, zagrodników 7, z karczmy 1. Siłka Ułasowicz, wójt przysięgę
wykonał.

[b.d.] Jw. jmp. Paweł Sapieha, wojewoda witebski²⁰ z majątności swej Reza-
nowa w trakcie rosławskim, z dymów osiadłych 14, slobodczyków 11. Stefan
Mazałko, wójt przysięgę wykonał.

² Lekcja niepewna, może Szelkiemikowicz?

¹⁶ Aleksander Ogiński † a. 27 III 1667, rotmistrz JKM 1611, dworzanin JKM już 1615, chorąży trocki 26 I 1626, chorąży nadworny lit. 5 II –VI 1633, znowu chorąży trocki, znowu chorąży nadworny 11 III 1636, wojewoda miński 13 I 1645, kasztelan trocki 5? II 1649.

¹⁷ Winno być Zarubienok w trakcie kaspelskim, bo trakt mikuliński nie jest znany.

¹⁸ Ojciec Jerzego, Mikołaj, kasztelan wileński, kupił od Tymofieja i Siemiona Iwanowiczów In-
gildiejewów sioło Sutoki nad Berezyną i Bereską, poczynki Soplowo, Sery [s], Magat [s], Klimen-
tyjów [s], Kupkin nad Dnieprem, Pachnikowo [s], Lenków [s] (ML 108, k. 101v–102).

¹⁹ Tzn. dóbr stanowiących uposażenie wojewody smoleńskiego.

²⁰ Paweł Jan Sapieha 1609–30 XII 1665, rotmistrz JKM 1632, dworzanin JKM 1635, oboźny lit.
14 II 1638, podstoli 20 IV 1645, wojewoda witebski 18 X 1646, smoleński VIII 1653 (rezygno-
wał we IX t.r.), wileński już 26 II 1656, hetman wielki III 1656.

N^o dymów 1101
N^o slobodczyków 60
N^o zagrodników 95

[3] 7 *Aprilis*. Jw. jejmp. Elizabet Słuszczanka, wojewodzianka trocka, Adamowa Kazanowska, marszałkowa nadworna koronna²¹ z majątności swej Horabowa w trakcie [s] małachowskim z dymów osiadłych dwóchset czterdziestu pięciu, młynów dwóch kół [s]. Iwan Chlebnik, wójt przysięgę wykonał.

1 *Aprilis*. *Item* z majątności nazwanej Bielsk z przynależnościami w stanie jeleńskim, z dymów osiadłych 57, slobodczyków 6. Hryszko Charytonow.

9 *Aprilis*. Z majątności Wasilewszczyzny w trakcie dorohobuskim z dymów osiadłych 60. Iwan Siemienowicz, wójt, przysięgę wykonali^a.

13 *Martii*. Wielm. jmp. Wincenty Corwin Gąsiewski, stolnik WKsL²² z majątności swej porzeckiej, z miasteczka samego z dymów miejskich 86, z kowala 1, szewca 1, z ogrodników przy tym miasteczku mieszkających 25, z karczmy 1. A we włości porzeckiej z dymów zasiedziały 582, z ogrodników 20, z ogrodników [s] 5, karczem na włości będących 3, z młyna koła jednego, z kowala 1. Wójtowie Otrochim Sporidowicz, Sziemien [s] Fiedorowicz przysięgę wykonali.

28 *Martii*. *Item* z majątności swej nazwanej Apelmanowszczyzny w stanie małachowskim, z dymów osiadłych 240, z komorników, co bydła nie mają, 20, ze młynów 2 kół czterech, z karczmy 1. Jaśko Prokopowicz, wójt przysięgę wykonał.

12 *Aprilis*. *Item* z majątności głuzyckiej, z miasteczka Głuszycy²³ z dymów osiadłych 27, slobodczyk[ów] 2, piekarzów 2, owczyników²⁴ [s] 2, młyna koła jednego. A ze włości głuzyckiej z dymów 86, slobodczyków 40, mły-

^a Wyraz przerobiony z: wykonał *na* wykonali (bo tekst dotyczy i Charytonowa).

²¹ Elżbieta Katarzyna Słuszczanka ok. 1619–1671, od 25 VI 1634 żona Adama Kazanowskiego, marszałka nadwornego kor. († 25 XII 1649), od maja 1650 żona Hieronima Radziejowskiego, podkanclerzego kor. (rozwód 15 I 1663)

²² Wincenty Aleksander Korwin Gosiewski † 29 XI 1662, dworzanin JKM, stolnik lit. 28 IV 1646, generał artylerii 27 II 1651, podskarbi wielki 14 IX 1652, hetman polny 18 VI 1654.

²³ Dobra Głuszycę z jeziorem Głuszycą Aleksander Korwin Gosiewski, wojewoda smoleński nabył w 1628 r. od Wojciecha Drzewieckiego, uzyskując 10 X 1629 r. konfirmację królewską tej transakcji i ograniczenie (dokonane 8 X 1628 r.) (ML 102, k. 498–499v).

²⁴ Owczynik (owczynnik) — chodowca (pastuch) owiec.

na koła jednego, szynkarzów 2, ogrodników 5, owczynników [s] 2, prasolów²⁵ 3, ga[r]nczarszów 6, piekarz 1, kołodziej 1 na posadzie w Smoleńsku za murem, //[3v] z ogrodników 17. A z majątności Michajłowa w stanie raczyńskim z dymów osiadłych 113, młyna koła jednego, karczmy 1, kowala 1, slobodczyków 9, ogrodników 2, kusznierzów 2, garczarszów [s] 2, prasolów 7. Wójtowie Bohdan Ślizień i Łukian Prokopowicz przysięgę wykonali.

N° dymów 1389

N° slobodczyków 48

N° zagrodników 45

14 *Aprilis*. Item z majątności nazwanej Rozne i Zygarze w trakcie białskim [s], z dymów osiadłych kozackich i chłopskich slobodczyków 20, młyna koła jednego, z karczmy 1. Jerzy Piotrowicz Kozak^a przysięgę wykonał.

28 *Martii*. Wielm. jmp. Hryhory Mirski, strażnik WKsL²⁶ z majątności swej Kaspli z przynależnościami swemi w stanie kaspelskim, z dymów osiadłych 108, kowalów 2, karczmy 1, młynu o dwóch kołach, slobodczyków 24. Symon Matwiejewicz, wójt przysięgę wykonał.

7 *Aprilis*. Wielm. jmp. Adam Sakowicz, starosta oszmiański²⁷ z majątności swej Wysokiego w trakcie dorohobuskim, z dymów osiadłych czterdziestu jednego, młyna koła jednego, slobodczyków 12. Hryszko Parulonek, wójt przysięgę wykonał.

28 *Martii*. Wielm. jmp. Jan Tryzna, starosta wołkowyski²⁸ z majątności swej Bereźnian w stanie bereźniańskim, z dymów osiadłych 36, z karczmy 1 i kowala, z[e] slobodczyków 9. Olisier [s] Siemienowicz, wójt przysięgę wykonał.

^a Choć w tekście jest z dużej litery, być może nie jest to nazwisko, a określenie stanu społecznego. Prasol — kupiec zajmujący się sprzedażą soli.

²⁵ Hrehory Mirski † 20 III 1661, rotmistrz JKM 1632, strażnik wojskowy 1634, strażnik wielki lit. 10 III 1635–1656. Otrzymał on 10 V 1634 r. wólk 300 we włości kaspelskiej (ML 108, k. 153v–154v).

²⁷ Adam Maciej Sakowicz † 23 III 1662, podkomorzy oszmiański 13 IV 1628, podwojewodzi wileński 1639–1640, koniuszy wileński 1645?, starosta oszmiański 3 III 1649, wojewoda smoleński 1 III 1658, administrator skarbu lit. 1659–1662.

²⁸ Jan Tryzna † 20 XI 1671, stolnik wołkowyski 3 VI 1634, starosta 15 XI 1645. Wraz z żoną Dorotą Szwykowską otrzymał 25 II 1642 konsens naarendę 200 wólk w stanie bereźniańskim do lat 3 (ML 118, k. 258v–259).

4 *Aprilis*. Wielm. jmp. Krzysztof Ciechanowiecki, starosta mścisławski²⁹ z majątności swej Matwiejowa³⁰ i Bojad synowca swego, będąc opiekunem³¹, w stanie iwanowskim, z dymów 47. Michajło Szyło, wójt przysięgę wykonał.

21 *Martii*. Jmp. Hilariusz Czyż, podkomorzy wileński³² z majątności swej Wasilewa w stanie szczuckim, z dymów osiadłych 2, slobodczyków 5. Ambros Jurkowicz przysięgę wykonał.

N^o dymów 367

N^o slobodczyków 60

N^o zagrodników 19

[4] 9 *Martii*. Jmp. Stanisław Olbrycht Zienowicz, podkomorzy oszmiański³³ z majątności Niecelowszczyzny w trakcie dorohobuskim, w stanie krzemieńskim, z dymów 31, slobodczyków 3. Wasil Furman, wójt przysięgę wykonał.

5 *Aprilis*. Jmp. Kr[ysztof] Stetkiewicz, podkomorzy brasławski³⁴ z majątności dosuchowskiej w stanie małachowskim, z miasteczka Suchowa³⁵ z dymów osiadłych 157, ogrodników 58, z krawców 3, szewców 3, z kowalów 2, mły-

²⁹ Krzysztof Stanisław Ciechanowiecki † 1655, podstoli mścisławski 20 IV 1622, dworzanin JKM 1634, stolnik mścisławski 5 V 1644, sędzia ziemski 9 VIII 1644, starosta 1650–1653, kasztelan 22 III 1653, wojewoda miński V 1655, wójt mścisławski.

³⁰ Włók 50 w stanie iwanowskim w uroczyszczach Matfiejewie, Zubowie, Motowidłowie i Swierczkowie nad rzekami Sożem i Wieprzyną otrzymał 20 II 1625 r. Jan Ciechanowiecki, pisarz ziemski orszański za zasługi wojenne (ML 101, k. 125v–127v). Tenże Jan już jednak 21 VIII 1624 r. zeznał, że mając 50 włók od Aleksandra Korwina Gosiewskiego, referendarza i pisarza WKsL, we włości iwanowskiej nad Sożem, tj. derewnie Matwiejowo (chłopów 3), pustosze Zubowo, Motowidłowo, Swierszczkowo, otrzymał je od mierniczego Zaręby (Jag., rkps 906, s. 83–84). Jan był starszym bratem Krzysztofa Stanisława, ale nie wiadomo z jakiej racji trzymał Matwiejowo jako własne.

³¹ 12 IX 1634 r. Jan Ciechanowiecki, sędzia ziemski orszański otrzymał 120 włók w derewniach Bojadach, Karanowie, Sozonowie, Karabanowie, Hrudzininie, w pustoszach Olewiewowie i Fursowie, w stanie iwanowskim nad Chmarą (Jag., rkps 906, s. 392–394). Zostawił on syna Stanisława, który jednak † a. 5 VI 1646 r. chyba bezpotomnie, skoro w/w dobra w stanie iwanowskim nadane zostały wówczas Janowi Naruszewiczowi, ciwunowi wieszwiańskiemu, szwagrowi Stanisława. Ten dóbr owych jednak nie objął, więc chyba Stanisław zostawił męskiego potomka, może też Stanisława.

³² Hilariusz Mintowt Czyż † VIII 1669, podczaszy lidzki 29 XI 1635, cześnik już 1638, podsędek wileński 18 I 1642, podkomorzy 29 VIII 1646.

³³ Stanisław Albrycht Despot Zenowicz † XII 1665, dworzanin JKM, pisarz ziemski oszmiański 13 II 1648, podkomorzy 1 X 1649.

³⁴ Krzysztof Stetkiewicz † 1650/51, chorąży brasławski już 1619, podkomorzy 16 II 1624, dworzanin JKM.

³⁵ Z pewnością chodzi o Dosuchowo.

nów 2 o czterech kołach, folusza³⁶ 1, karczmy 1, sąsiadów³⁷ w domach mieszających 9, słobodczyków 3, ubogi 1. A ze włości dosuchowskiej z dymów osiadłych 108, słobodczyków dziesięć [s]. Wójtowie Jacko Lupiecha i Lukian Kornouch przysięgę wykonali.

12 *Aprilis*. Jmp. Samuel Stanisław Drucki Sokoliński, podkomorzy smoleński z majątności swej Drucyady z przynależnościami, Uroczysku, Mostach [ss]³⁸ i Chałustowie z dymów osiadłych 88, z młynarzem i z karczmą, słobodczyków 9, ze młyna 1, w którym mącznych kół 3, czwarte foluszowe, komornika 1, żebrackich domów 5. Hryszko Słasný, wójt przysięgę wykonał.

18 *Martii*. Jmp. Symeon Karol Ogiński, podkomorzy witebski³⁹ z majątności swej Karaśna w stanie szczuckim⁴⁰, osiadłych 12. Andrzej Mojsiejewicz, wójt przysięgę wykonał.

23 *Martii*. Jmp. Jan Podbereski, podkomorzy orszański⁴¹ i jejmp. Ewa Złota Podbereska, podkomorzyna orszańska⁴² z majątności swej Stechrymowa^a w stanie maksimowskim z dymów sześciudziesiąt czterech, z ogrodników 2, z karczmy i młynu na jedno koło, słobodczyków 2. Waśko Ciochan przysięgę wykonał.

N° dymów 460

N° słobodczyków 27

N° zagrodników 60

[4v] 1 *Aprilis*. Jmp. Piotr Kazimierz Wiażewicz, podkomorzy mściśławski, podwojewodzi smoleński z majątności swej Uściesny w stanie dąbrowieńskim, z dymów osiadłych 157, z ogrodników 17, z młynów 2, u nich kół 3, foluszo-

*stehrymowskiej (ASD, t. XIV, s. 18; LVIA, SA 137, k. 402v)

³⁶ Folusz — zakład produkcji sukienniczej oczyszczającej sukno z tłuszczów, nadającej mu puszystość i gęstość.

³⁷ Sąsiad — lokator w domach miejskich.

³⁸ Sokoliński 7 III 1634 r. otrzymał 160 włók w uroczyszczu Mosłach i Borsukach w stanie małachowskim (ML 108, k. 92–v). Już zaś w 1628 r. dostał 80 włók w stanie maksymowskim (ML 102, k. 475v–476v).

³⁹ Szymon Karol Ogiński † 3 VII 1694, podkomorzy witebski 3 VIII 1649, jednocześnie miecznik lit. już 1679, wojewoda mściśławski 1687–1688, potem znowu miecznik i podkomorzy.

⁴⁰ 23 IV 1634 r. Samuel Ogiński, ciwun trocki, ojciec Symeona, otrzymał 300 włók na uroczyszczu Karaśnie we włości szczuckiej (ML 108, k. 121–122).

⁴¹ Jan Hektor Podbereski † 1658?, pisarz ziemski orszański już 1638, podkomorzy 15 III 1645.

⁴² Ewa Kwaśnińska Złota † po 1664, 1 v. Konstantowa Uhlikowa, 2 v. Stanisławowa Boguszewska, była drugą żoną Podbereskiego. Stechrymowo wniosła ona zapewne jako dożywocie po Uhliku.

we czwarte, karczmy 1. A z pustoszy Rajewicowskie w stanie maksimowskim z ogrodników 2 i młyna koła jednego.

Item z miasteczka Żarnówki w stanie dąbrowieńskim, z dymów osiadłych czterdziestu dwu, z ogrodników 25, ślosarza 1, kowala 1, krawca 1, koleśników⁴³ 4, będnarzów [s] 8, gontarzów⁴⁴ 2, szewca 1, rzeźnika 1, dudarza⁴⁵ 1, młyna 1 o jednym kole. Andrzej Haponowicz i Paweł Tyszkowicz, wójtowie przysięgę wykonali.

1 *Martii*. Jmp. Salomon Rekuć, podkomorzy wendeński⁴⁶ z majątności swej Trochimowa w trakcie dorohobuzkim [s], w stanie krzemieńskim, z dymów osiadłych 7, słobodczyk 1. Fiedor Piotrowicz przysięgę wykonał.

23 *Martii*. Jmp. Jan Chrapowicki, chorąży smoleński⁴⁷ z majątności swej Baranowa w stanie bojhorodskim [s] z dymów osiadłych 8, słobodczyków dwanaście [s].

4 *Aprilis*. *Item* z majątności nowodworskiej z przynależnościami w stanie dąbrowieńskim, z dymów osiadłych 109, z młyna koła jednego, z ogrodników 2, z słobodczyków 9. Wójtowie Fiedor Zienowicz i Hryszko Nikiporowicz przysięgę wykonali.

2 *Aprilis*. Jmp. Janusz Bykowski, chorąży starodubowski⁴⁸ z majątności Potemkinowska nazwanej, w stanie iwankowskim, z dymów osiadłych 39, słobodczyków 10, a co żebranią żyją i żadnej powinności nie pełnią dymów ośm. Iwan Hermanow, wójt przysięgę wykonał.

28 *Martii*. Jejmp. Janowa Stetkiewiczowa, chorążyna orszańska⁴⁹ z majątności swej Kotkowszczyzny w stanie dąbrowieńskim, z dymów osiadłych siedmiu-

⁴³ Koleśnik — kołodziej.

⁴⁴ Gontarz — rzemieślnik wyrabiający gonty i (lub) pokrywający gontami dachy budynków.

⁴⁵ Dudarz — muzyk grający na dudach (instrumencie dętym).

⁴⁶ Salomon Rekuć † 1665, skarbnik witebski 12 XII 1635, podkomorzy wendeński 29 V 1646.

⁴⁷ Jan (potem Jan Antoni) Chrapowicki 1 X 1612–3 XI 1685, sekretarz i dworzanin JKM, dworzanin skarbowy lit. 1646, kapitan dorohobuski 1646–1652, pisarz ziemski smoleński 12 VII 1649 (nie objął?), chorąży już 23 III 1650, podkomorzy VII 1659, wojewoda witebski IX 1669.

⁴⁸ Janusz Bykowski † 1653, chorąży starodubowski już 1638. W 1628 r. otrzymał przywilej na dobra w stanie iwankowskim — Płoskaja i inne, do wymierzenia włók 150 — po bezpotomnym Stanisławie Sadowskim (ML 102, k. 354–v); 5 IX 1641 r. razem z żoną Urszulą Haykówną otrzymał konsens na arendę dóbr w stanie iwankowskim do lat 5 Pawłowi Woroncowi (ML 118, k. 74–v), a 19 XII 1649 r. zgodę na cesję derewni Jury, Płoskaje i Portiemkino (włók 50) w stanie iwanowskim [s] komu chcąc (ML 124, k. 140v–141).

⁴⁹ Katarzyna Sanguszkówna † po 1654, wojewodzianka witebska, od 1634 wdowa po Janie Stetkiewiczu, chorążym orszańskim.

dziesiąt sześciu, slobodczyków dwadzieścia. Kościa Hryszkowicz, wójt przysięgę wykonał.

N^o dymów 438

N^o slobodczyków 52

N^o zagrodników 46

[5] 13 *Aprilis*. Ichm. pp. Kamińscy Włodzimierz Dadzibóg, chorąży mścisławski⁵⁰ i Piotr Władysław z Kamingródka [s], dzierżawca brahiński⁵¹, z majątności swej Bołotów w trakcie roslawskim z dymów osiadłych 6, slobodczyków 4. Roman Sciepanowicz, wójt przysięgę wykonał.

21 *Martii*. Jmp. Paweł Podchocimski, horodniczy i budowniczy wilejski [s]⁵² z majątności swej Szczucia w stanie szczuckim, z dymów osiadłych 48, slobodczyków 16. Iwan Ryży, wójt przysięgę wykonał.

Jmp. Jan Pasek, horodniczy smoleński⁵³ z majątności swej Iwonina i Jazwina w stanie iwankowskim⁵⁴, z majątności Białorucza w stanie dołhomowskim⁵⁵,

⁵⁰ Włodzimierz Dadzibóg Kamieński † 1676, dworzanin JKM, horodniczy mścisławski 1642?, chorąży 27 V 1647, podkomorzy już 1668, rotmistrz i pułkownik armii lit.

⁵¹ Piotr Władysław Kamieński † 1657?, brat Włodzimierza, dworzanin pokojowy i strukczasz JKM już 1646, rotmistrz wojska lit., stolnik trocki już 8 VI 1656.

⁵² Paweł Kleofas Podchocimski † 6 IV 1657, lekarz i sekretarz JKM, budowniczy wileński 24 III 1633, horodniczy 22 IV 1634, derewniczy 28 XI 1643.

⁵³ Jan Pasek † 1651/52, sędzia grodzki smoleński już 1624–1635, horodniczy 27 VII 1634. Brak tu jednak dóbr stanowiących od 1623 r. bogate uposażenie urzędu horodniczego: Michejowa, Ostaszowa, Komorowa, Dubrowki, Jurkina, Kościna, Laerowa, Pantilowa, Wioranek, Wossowa, Panczoch, Biatowina, Miłochowa (Miluchowa), Piszonki w stanie krzemieńskim ujezdu dorohobuskiego (zob. UWKL IV, s. 80).

⁵⁴ Otrzymał on 16 II 1624 r. za zasługi wojenne 300 włók ziemi tj. w stanie iwankowskim ujezdu smoleńskiego bojarszczyzny, „które za Moskwy dzieci bojarskie Paweł, Fiedor, Ihnat, Wojna i Iwan Uwarowie trzymali” — derewnie Iwonino, Krasiny, Chebil [s], Starosiele, Tysowo, Słon i Jaswino; bojarszczyznę Hawryły Brechowa — derewnie Sarki [s], Borajowo i dwie pustosze; derewnie Bereskindo Siemryki Juriowa i Pańskie Stefana Zydonina (ML 101, k. 77v–79v). W confirmacji z 30 IV 1639 r. owe miejscowości to: derewni Iwonino, Starosiele, Tyszowo, Bereskindo, Krasny Helm, Pańskie, Stepanowo, Borajewo, Kuzino, Satki [s], Deszkindo, Dambrowa, Lenkowo, Doszyno, Oncimowo, Łebkie (Leskie?), Ogniewa, Owdziecowo, Sablino, Osowkino, Szolkanowo, Lentkowka, Gniwoszowo, Krosniewo, Budaldino, Plotki, Łysino, Katerinino, Kozłowo, Wojwono, Jazwino (ML 108, k. 649v–651v). Być może dodać do tego trzeba przekazane Paskowi 30 IV 1639 r. w tymże stanie pustosz Hurkowo i poczynek Choroszykin w zamian za utracone ziemie w stanie bereźniańskim (tamże).

⁵⁵ Przywilejem z 30 IV 1625 r. Pasek otrzymał w stanie dołhomoskim pustosze Bielkorucze, Worwicz, Pierechowo, Kuczyno, Pocałujowo (razem włók 50) (tamże).

z dymów osiadłych dziewięćdziesiąt pięciu, ze młynów 2 po kole jednym, karczmy 1, slobodczyków 22.

Item z majątności Dziedowa w trakcie dorohobuskim, z dymu żyłego 1, z slobodczyków 4. Pierwsza Prokopowicz i Stryża Sawielewicz, wójtowie przysięgę wykonali.

18 *Martii*. Jmp. Paweł Marcinkiewicz, sędzia ziemski upitski⁵⁶ z majątności swej Szostakowa, Kuczyna, Michałowa i Owsiukowa w stanie wietlickim, z dymów osiadłych osmnastu, slobod slobodczyków [ss] 2.

23 *Martii*. *Item* z majątności Litwinowa Michcejkowa z przynależnościami, w stanie⁹ małachowskim, z dymów osiadłych 24, slobodczyków 2. Prokop Sudnik i Cimoch Andrzejewicz, wójtowie przysięgę wykonali.

Jmp. Hieronim Ciechanowicz, sędzia ziemski smoleński⁵⁷ z majątności swej pokornowskiej — naprzód z miasteczka Ciechanowicz z dymów osiadłych osmnaście, ogrodników dziewięć, slobodczyków dziewięć. A z Pokornowa z dymów żyłych osmdziesiąt sześciu, slobodczyków 17, budników⁵⁸ cztery w lesie, a cztery chorzeją, młynów dwu — papiernia⁵⁹ i folusz. A w majątności p. Gabriela Medunieckiego⁶⁰ we włości wietlickiej żadnego poddanego nie masz, pusta. Kmita Czuchwaronek, wójt przysięgę wykonał.

Item z majątności Woryszołowa [s] w stanie jeleńskim⁶¹ z domów osiadłych 29, kowała 1, biednego, slobodczyków cztery, z dwóch ludzi ubogich, w jednym

* Powtórzone dwa razy.

⁵⁶ Paweł Marcinkiewicz † po 1661, podstoli wiłkomierski 3 XII 1635, podsędek upicki 20 XI 1643, sędzia ziemski XI 1646, podwojewodzi wileński 1653–1655. 12 X 1641 r. otrzymał konsens na ustąpienie komu chce dóbr, które miał w stanach małachowskim i wietlickim po Jakubie Wojewódzkim (ML 118, k. 193v–194).

⁵⁷ Hieronim (Atanazy Hieronim) Ciechanowicz † tuż a. 4 XI 1650, wójt smoleński 4 XI 1611, podsędek 21 VI 1622, sędzia ziemski 1636, sekretarz JKM. 9 I 1623 r. otrzymał przywilej na wólk 60 w stanie bereźniańskim, tj. derewnie Blizniaki, Wereszczachino, Daszkowo, pustosze Płaskzyno, Zarudnie (?), Babelowo, Turowo, Ostaszowka, z ogrodem i cegielnią na posadzie smoleńskim (ML 99, k. 520–521).

⁵⁸ Budnik (budownik) lub popielarz — rzemieślnik zajmujący się wyrobem towarów leśnych (smoła, popiół, dziegieć).

⁵⁹ Papiernia (młyn papierniczy) — zakład produkcji papieru.

⁶⁰ Gabriel Meduniecki † a. 4 V 1661, wójt siebieski, kapitan już 1625, pisarz kancelarii lit., sekretarz JKM 1659. Ciechanowicz trzymał zapewne jego dobra, może Borysowo, w zastawie.

⁶¹ Mateusz Jaykowski otrzymał 15 V 1640 r. zgodę na scedowanie Hieronimowi Ciechanowiczowi Worożyłowa, Siemienowa Spaskiego, Piatych, Rogowa i Zarzcza we włości jeleńskiej (ML 108, k. 735v).

domu mieszkających, młyna o jednym kole, do którego osobliwy młynarz z osobna w Żarach // [5v] do Woroszyłowa [s] przyłączonych z dymu 1 osiadłego, slobodczyków 7, z których jeden w pańskim domu mieszka, a sześć we trzech chatach, slobodczyków dziewięć, budynków dwadzieścia trzy. Hawryło Michajłowicz, wójt przysięgę wykonał.

N^o dymów 325

N^o slobodczyków 81

N^o zagrodników 10

6 Aprilis. Item z majątności Sieczeników we włości wietlickiej⁶², z dymów osiadłych 21, slobodczyków cztery, a sześć tej zimy przyszło, za ziemię się jeszcze nie brali, dym 1 ubogiego człowieka. Ochonia Mikicin, wójt wykonał przysięgę.

3 Aprilis. Item z majątności Katyni w stanie katyńskim⁶³, z miasteczka Katyni z dymów 36, dymów 13 na placach bez paszni⁶⁴, slobodczyków 3, z młyna o jednym kole. Z włości katyńskiej z dymów osiadłych 49, slobodczyków siedm. Kondrat Harasimowicz i Jan Matwiejewicz, wójtowie przysięgę wykonali.

6 Aprilis. Item z majątności Hniewkowa⁶⁵ w trakcie roslawskim, z dymów osiadłych jedynastu, slobodczyków 16. Latko Sienikowicz, wójt przysięgę wykonał.

30 Martii. Jmp. Jan Wojewódzki, podsędek smoleński⁶⁶ z majątności swych z przynależnościami Bobyrowa i Kniażego⁶⁷, a po nieboszczyku p. Marcinkie-

⁶² Ciechanowicz na mocy dekretu sądu asesorskiego z 18 IV 1639 r. wszedł w posiadanie dworzyszca pustego Sieczenikowo (Sieczynikowo) i uroczysk Stare Sióło, Tołste, Klimacino, Łukszyno, Faszczowo, Czećwiertaki i Muszkowo (ML 319, k. 260–261v).

⁶³ Ciechanowicz 8 I 1641 r. wydzierżawił dobra Katyń na 5 lat (17 I 1641 — 17 I 1646) od mieszczanina Marcina Andrysowicza von Enden (Fonendy), którego ojcu i jemu samemu zostały one przysądzone za długi dekretemi trybunałskimi. Następnie kupił on tę majątność od von Endena, co Władysława IV potwierdził 30 XI 1646 r. (ML 584, k. 120v).

⁶⁴ Pasznia — z dwu znaczeń tego słowa tu zawsze chodzi o ziemię orną.

⁶⁵ Halszka z Łastowskich, 1 v. Maciejowa Wiesiołowska, sędzina z. smoleńska, 2 v. Janowa Kazimierzowa Łukomska otrzymała 12 I 1644 r. zgodę na cesję Hieronimowi Ciechanowiczowi, sędziemu z. smol. i jego żonie Annie dóbr Hniewkowo we włości roslawskiej.

⁶⁶ Jan Wojewódzki † a. 1658, rotmistrz JKM, kapitan smoleński już 1626, sędzia wojskowy 1633, podczaszy smoleński 1635, podsędek 13? VII 1636, sędzia ziemski 27 II 1651.

⁶⁷ Otrzymał on 7 I 1621 r. w stanie iwanowskim derewnie Kniażoje [Kniażoie, Kniazie], Kołesniki, Mszowata [Miszczowo, Mszowaja], Litwiniowo [Litwinowo], Akulenki [Okulenki], Koszokino [Koszkowo] i Ostaszkowo oraz sióło Bobyrowo [Bubirowo, Bobrowo] z derewniami Obodrowo i Hubienki [Hubenki] (ML 101, k. 25–v; w nawiasach prostokątnych formy z konsensu na cesję w ML 101, k. 25–v i konfirmacji z 1658 r. w MLKW 131, nr 578)

wiczu z majątności Pleskina, Hrehorewa, Zaharowa, Niwek, także po nieboszczyku p. Jakubie Wojewodskim Samotyna, w stanie iwanowskim leżących, z dymów żytych 147, slobodczyków 23, zagrodników 10, z wymłocku żyjących 2, z diegciarza⁶⁸ 1, kowala, ze młynów 3 — w jednym dwa koła, a we dwóch po jednym. Iwan Apanasowicz Abramionek, ciwun przysięgę wykonał.

Item z majątności Korytna i Podkletna w stanie dąbrowieńskim z dymów żytych 2, slobodczyków 5. Siemion Szerszewicki, wójt przysięgę wykonał.

N^o dymów 405

N^o slobodczyków 79

N^o zagrodników 23

5 *Aprilis*. Jmp. Jan Stanisław Milewski, wojski smoleński⁶⁹ z majątności swej Bojanowa w stanie dąbrowieńskim i ze wszystkich wsi do tej majątności należących, w różnych stanach będących, z dymów żytych 55, z Zubarewa z dymów żytych 27, z Usoch dymów żytych pięćdziesiąt sześć, a w stanie maksimowskim z Moczulowa Większego dymów // [6] osiadłych 33, z Moczulowa Mniejszego z dymów 10 żytych, z Czołbny dymów 16, także w stanie raczyńskim Falkowicz dymów jedenastu, z Pokryszkina dymów 5, z Bereskina i z Piszczowa dymów osiadłych 3. Ogółem z dymów żytych 216 i z młynu o jednym kole Hryszko Iwanowicz, wójt przysięgę wykonał.

Item z majątności potomkom nieboszczyka p. Jerzego Gorzuchowskiego, jako panom dziedzicznym, należącej, nazwanej⁷⁰, w stanie jeleńskim, z przynależnościami, z dymów żytych 93, z ogrodników 10, slobodczyków 11, ga[r]nczarza i kowala 1, a z majątności Korkodynowa z przynależnościami⁷¹, w stanie iwanowskim, z dymów 53, slobodczyków 6, ogrodnika 1. Także z majątności w stanie bereźniańskim, Usowa z przynależnościami, z dymów żytych 9, slobodczyków 2, wszystkiego ogółem sta pięćdziesiąt pięciu, ogrodników 11, z slobodczyków 19, z kowala 1 i ga[r]nczarza. Marcin Okuła, wójt przysięgę wykonał.

⁶⁸ Diegciarz — rzemieślnik wyrabiający diegieć, czyli ciecz będącą produktem suchej destylacji drewna, stanowiącą środek antyseptyczny i grzybobójczy, stosowaną przy konserwacji drewna.

⁶⁹ Jan Stanisław Milewski † po 1661, podwojewodzi smoleński 1635–42, wojski już 1637.

⁷⁰ Brak jej nazwy! Z pewnością jednak chodzi o Kowalów. Wdowa po Jerzym Gorzuchowskim, który w 1627 r. dostał przywilej na 40 włók z placem w Smoleńsku (ML 102. k. 331v–332), Katarzyna Czarnecka, poślubiła następnie Jana Stanisława Milewskiego, a jej synami byli Piotr, Franciszek, Maciej i Ignacy Gorzuchowscy.

⁷¹ Jerzy Gorzuchowski otrzymał 20 I 1625 r. włók 20 w pustoszach Korkodynowie i Olochnowie nad rzeką Rosą (ML 101, k. 97–98).

26 *Martii*. Imp. Cyprian Paweł Brzostowski, stolnik wileński⁷² z majątności swej Jeleńszczyzny w stanie jeleńskim, z miasteczka samego Jelnej i włości do niej należącej, z dymów osiadłych 82, slobodczyków 28, młynu koła i karczmy 1, komorników bez bydła 22, z komorników, co bydła nie mają [ss] 3. Onufrej Kuźmec, wójt i Andrej Piotrowicz, wójt przysięgę wykonali.

15 *Aprilis*. Imp. Jan Dołmat Isajkowski, stolnik ziemie żmudzkiej⁷³ z majątności swej nazwanej Szenikowszczyzny w trakcie dorohobuskim z dymów żytych 2, slobodczyków 4. Jakub Wozko, urzędnik przysięgę wykonał.

23 *Martii*. Imp. Aleksander Reut, stolnik smoleński⁷⁴ z majątności swej Sznikina^a w stanie skaczkowskim⁷⁵ z dymów osiadłych 25 i slobodczyków 12. Siemion Żolobienok, wójt przysięgę wykonał.

N° dymów 370

N° slobodczyków 35

N° zagrodników 11

[6v] 4 *Aprilis*. Imp. Piotr Galiński, stolnik i podstarości orszański⁷⁶ z majątności swej Korobczyna w stanie iwanowskim i Burakowa w stanie raczyńskim z dymów żytych 15, z karczmy 1 i z slobodczyków 3. Szczepan Szamarhać i Andrzej Janukowicz, wójtowie przysięgę wykonali.

8 *Aprilis*. Imp. Piotr Mrowiński, podstoli smoleński⁷⁷ z majątności swych Małachowszczyzny, Siemionowa i innych z przynależnościami, z dymów 81,

^a Buikina (ASD, t. XIV, s. 19); Bnikina (LVIA, SA 137, k. 403)

⁷² Cyprian Paweł Brzostowski 29 X 1612–8 VI 1688, regent kancelarii wielkiej lit. 1640, cześnik wileński 1640/41, podstoli oszmiański 11 XII 1641 (9 I 1642), stolnik wileński 3? II 1645, pisarz dekretowy lit. 27 III 1645, referendarz 11 VI 1650–1681, pisarz wielki 25 (28) V 1657–1672, kasztelan trocki VI 1681, wojewoda 20 VI 1684.

⁷³ Jan Dołmat Isajkowski † 1659, dworzanin JKM, stolnik żmudzki 15 II 1645, łowczy lit. 1654, kasztelan smoleński 20 VI 1659.

⁷⁴ Aleksander Reut † 1654/55, stolnik smoleński 9 III 1623.

⁷⁵ Otrzymał on 5 XI 1639 r. konfirmację na wólk 100 w stanie skaczkowskim za przywilejem z 23 II 1635 r., wymierzone mu 4 IV 1637 r. Były to derewnie: Kochanowo, Osipowo, Czysta, Osinówka, Bartniki, Nawalna, Bielocielowo (Bielocielowska), Uzwalnie (Uzwalla ?) i Sznikino oraz pustosz Muryhino (ML 108, k. 683v–685v).

⁷⁶ Piotr Samuel Galiński † 1666, stolnik orszański 10 II 1633, podstarości 1643, marszałek 10 VIII ? 1651, starosta 20 I 1656.

⁷⁷ Piotr Mrowiński † 1655, podstoli smoleński 12 III 1623–9 XI 1654 (pozbawiony za przejście na stronę Moskwy), kapitan newelski już 1625 i jeszcze 1635, wójt newelski 15 XII 1626; otrzymał w trakcie newelskim dobra po zmarłym bezpotomnie rotmistrzu Piotrze Kopaczewskim, które na jego prośbę król zamienił mu w 1627 r. na pewne grunta zamkowe (ML 102. k. 339–v).

słobodczyków 6, z ogrodników, co z wymłocku żyją, czterech, ze młynów 2 — jeden na dwa koła, a drugi o jednym, z foluszowego koła 1. Kondrat Korycka [s], wójt przysięgę wykonał.

9 *Aprilis*. *Item* z majątności swej nazwanej Ostrowszczyzny z przynależnościami, w stanie jeleńskim i Bubnowie, z dymów osiadłych 68, słobodczyków 4, ogrodników, co z wymłocku żyją, 3, młynu koła jednego i karczmy 1. Matwiej Iwanowicz, wójt przysięgę wykonał.

8 *Aprilis*. *Item* z majątności od jmp. stolnika WKsL⁷⁸ w dzierżeniu natenczas będącej, ze wsi nazwanej Łoscowa Apelmanowszczyzny w stanie małachowskim, z dymów żytych 34, z ogrodników, co z wymłocku żyją, 9. Karpuka Charitonowicz przysięgę wykonał.

6 *Aprilis*. Jmp. Andrzej Hurko, podstoli witebski⁷⁹ z majątności swej nazwanej Puciacina w stanie małachowskim i Karłowa w stanie maksimowskim, z dymów żytych 40, z słobodczyków 12, z ogrodników 2, ze młynów 2 po jednym kole mających.

Item z majątności nazwanej Babicz w stanie jeleńskim, z dymów żytych 17, słobodczyków 4, z ogrodników 2, co z wymłocku żyją, karczmy 1, młyna koła jednego.

7 *Aprilis*. *Item* z majątności nazwanej Zuborowa w stanie jeleńskim, z[e] słobodczyka 1, z ogrodnika 1, który paszni nie ma.

Item z majątności nazwanej Sołoszyna z przynależnościami, w stanie swadyckim, z dymów żytych 28, między którymi kowali dwa, słobodczyków

12 X 1641 r. otrzymał przywilej na włók 16 „na rotmistrzostwo białej chorągwi w stanie dołhomskim wymierzone, a na ten czas wakujące” (ML 118, k. 166v–167).

⁷⁸ Wincenty Aleksander Korwin Gosiewski.

⁷⁹ Andrzej Kazimierz Hurko † po 1654 w niewoli rosyjskiej, podstoli witebski 1637, pisarz ziemski 10 VI 1653. Otrzymał on (przy dożywociu żony Anny Kozigorskiej, przedtem żony Zachariasza Zaruckiego, cześnika smoleńskiego, który zmarł bezpotomnie) 1 XII 1639 r. prawem lennym majątności Czernieja Mała i Wielka, Symonowka, Dąbrówka, Wazkino nad rzeczką Żerespieją w stanie świadyckim, bojarszczyznę niegdyś Hrehorego Spłochowa [„za Hrehorowym z Płochowym”], z placem na zamku smoleńskim i ogrodem na posadzie oraz w tymże stanie Sołoszyno, Izbiczno, Małe Horbunowo (100 włók), a w stanie małachowskim Miciuryno, Kosatkino, Bokowo, Świerszczkowo, Świrowo, Morowo, Puciacino (włók 45), a w stanie jeleńskim Babicze, Wysokini, Bóldzinie (włók 40) (ML 108, k. 711v–712). Owe dobra w stanie małachowskim (Mienżyn [s=Miciuryń?], Kosatkino, Świerszczkowo, Świrowo z cerkwią Św. Pokrowy i z gruntem popowskim), łącznie 40 włók, 20 III 1626 r. otrzymał Stanisław Kozigorski, zapewne ojciec Anny (ML 99, k. 579v–580).

dwadzieścia dwa, u jednego szynk w domu. Iwan Fiedorowicz, wójt, Andrej Wasilewicz, poddany, Kirej Apanasowicz, wójt, Jurko Widrewicz przysięgę wykonali.

N^o dymów 283

N^o slobodczyków 52

N^o zagrodników 21

[7] 13 *Aprilis*. Jmp. Aleksander Parczewski, pisarz ziemski smoleński⁸⁰ z majątności swej nazwanej Jeorhia [s]⁸¹ w stanie małachowskim, z dymów żytych 40, młynów 2 kół trzech, karczmy 1. Sieliwon Czasnowski, wójt przysięgę wykonał.

11 *Aprilis*. Jejmp. Zofia Kamińska Mikołajowa Woroićowa, pisarzowa ziemska smoleńska⁸² z majątności swej białowskiej⁸³ i Uzdeminy, i Chotnieżyc⁸⁴, w stanie iwankowskim i w stanie jeleńskim, z dymów osiadłych 19, slobodczyków 16. Klim Owdakiewicz, wójt przysięgę wykonał.

7 *Aprilis*. Jejmp. Anna Starosielska Adamowa Stachowska, pisarzowa ziemska mściśławska⁸⁵ z majątności swej Chalecowa⁸⁶ w stanie małachowskim, z dymów żytych 34. Jasko Łapcionek, wójt przysięgę wykonał.

15 *Aprilis*. Jmp. Andrzej Anforowicz, wojski rzeczycki⁸⁷ z majątności nazwanych Dereny⁸⁸, Owsianików i Symonowa w stanie jeleńskim i juszkwskim, z dymów żytych 8, slobodczyków⁸⁹, wdów 2, które paszni swej nie mają, żebranią żyją. Kazimierz Iwanowski, urzędnik przysięgę wykonał.

⁸⁰ Aleksander Parczewski † 1671?, pisarz ziemski smoleński 15 VII 1649.

⁸¹ Właściwie Jahorki alias Sielec, ale miał też tu Dymuszyn.

⁸² Zofia Kamieńska † po 1671, od 1647/48 wdowa po Mikołaju Woroiću, rotmistrzowi JKM, pisarzowi ziemskiemu smoleńskiemu (1621), kapitanie dorohobuskim (1625–1626).

⁸³ 14 XII 1649 r. dobra Białohoszcz nad Sożem w stanie jeleńskim król po zmarłych Mikołaju Woroiću i jego żonie [s] nadał Danielowi Stybałkowskiemu, strażnikowi smoleńskiemu (ML 124, k. 166–v). Ponieważ jednak owa żona żyła, do realizacji nadania nie doszło.

⁸⁴ 20 II 1664 r. król nadał po śmierci Mikołaja Woroića Udzimino i Chotnieżycze w stanie dorohobuskim (ML 132, s. 448–449).

⁸⁵ Anna Starosielska † ok. 1670, od ok. 1649 wdowa po Adamie Stachowskim, pisarzu ziemskim mściśławskim, już 1 III 1651 żona Marcjana Wołowicza, pisarza ziemskiego wileńskiego.

⁸⁶ Właściwie Cholejowo.

⁸⁷ Andrzej Michał Anforowicz † po 1654, wojski rzeczycki już 1629.

⁸⁸ Otrzymał on 13 I 1625 r. za zasługi wojenne włók 70 w stanie jeleńskim, w uroczyszczach Zary i Dertnie nad rzeczką Dertnią (ML 101, k. 94–95v).

⁸⁹ Nie wpisano liczby slobodczyków!

11 *Martii*. Jmp. Jan Trębicki, podstarości brasławski⁹⁰ z majątności swej Kazurowa w stanie raczyńskim, z dymu 1, z osiadłości pańskiego [ss]. Jan Zarewicz, ciwun przysięgę wykonał.

23 *Martii*. Jmp. Aleksander Młondzki, sędzia grodzki smoleński, skarbnik czerski z majątności Sołtanowa w stanie maksimowskim z dymów żytych 40, ze młynów dwóch kół, z foluszowego koła 1, z ogrodników na posadzie w Smoleńsku 3, slobodczyków 7. Maksim Szakunowicz przysięgę wykonał.

13 *Aprilis*. Jmp. Aleksander Ciechanowicz, podstarości słonimski, łowczy smoleński⁹¹ z majątności swej Makszecowa w stanie iwankowskim, z dymów żytych 23, slobodczyków dziesięć, krawca 1, folusza 1 i młynarza przy nim. Iwan Szuhalej, wójt przysięgę wykonał.

N° dymów 165

N° slobodczyków 33

N° zagrodników 3

[7v] 30 *Martii*. Jmp. Jan Wysogird, pisarz grodzki kowieński⁹² z majątności swej Dorohina w stanie jeleńskim z dymów żytych 2, a slobodczyków 3. Siemion Onuszonek, wójt przysięgę wykonał.

14 *Martii*. Jmp. Mikołaj Narbut, pisarz grodzki smoleński z majątności swej Antonowicz⁹³ w stanie małachowskim z dymów żytych 39 zaarendą młyna koła jednego, slobodczyków dwadzieścia siedm i z młynarza. A z majątności Piotrowa w trakcie bielskim, Asuminowszczyzny [s] w Swieczkach z dymów żytych 7, slobodczyków 26⁹⁴. Wasilej Szaula i Iwan Ułasowicz, wójtowie przysięgę wykonali.

⁹⁰ Jan Wacław Trębicki † po 1654?, podstarości brasławski 1645–53. Prawdopodobnie on to w 1635 r. otrzymał przywilej na wieś i pustosz w stanie wietlickim i 70 włók w stanie beżeńskim (ML 108, k. 139–140). W 1654 r. do obrony Smoleńska na jego miejsce stanął Wojciech Trębicki (wg rodowodu — jego syn), który po kapitulacji twierdzy złożył przysięgę carowi wśród szlachty wyznania katolickiego, a jego potomkowie pozostali na Smoleńszczyźnie.

⁹¹ Aleksander Ciechanowicz † a. 1655, podstarości słonimski już 1642–1651, łowczy smoleński już 1650. Otrzymał on 12 III 1626 r. za zasługi wojenne 50 włók we włości iwanowskiej [s] (ML 99, k. 572–v).

⁹² Jan Kazimierz Wysogird (Wysogierd) † ok. 1677/78, pisarz grodzki kowieński 1650–1665, skarbnik 25 I 1652. Już 12 X 1641 r. otrzymał konsens na arendę albo zastawę swych dóbr w województwie smoleńskim (ML 118, k. 171–v).

⁹³ Narbut kupił Antonowicze od Kaspra Dunina Głuszyńskiego 16 V 1645 r., a według zeznania poborcy Daniela Madalińskiego, miały one w 1648 r. dymów 6, czyli 3 służby (RGADA, F. 1603, inw. 8, nr 20, k. 6).

⁹⁴ Według tego samego przekazu w 1648 r. Suminowszczyzna Orechowo w stanie swieczkowskim miała 1 służbę, czyli 2 dymy. Ponadto Narbut miał wówczas w trakcie bialskim Suwo-

5 *Aprilis*. Jmp. Hryhory Podberezki [s], pisarz grodzki orszański⁹⁵ z majątności swej Hrybanowa i Lisiczyna, w stanie dąbrowieńskim, z dymów 28. Jakow Horbaczonek, wójt przysięgę wykonał.

23 *Martii*. P. Mikołaj Kocioł, pisarz grodzki mściśławski⁹⁶ z majątności swej Pałyszyna w trakcie rosławskim z dymów żyłych 12, słobodczyków 6, z karczmy 1. Siemion Andrzejowicz, wójt przysięgę wykonał.

5 *Aprilis*. Jmp. Jakub Wonlar, budowniczy smoleński⁹⁷ z majątności swej Mazalcowa⁹⁸ i Lipek w stanie bereźniańskim, z dymów osiadłych z 97, zagrodników 28, z rzemieś[li]ników 5, z karczmy 1, z młyna koła jednego, z słobodczyków 15. A z majątności na budownictwo smoleńskie⁹⁹ należącej z dymów osiadłych 56, zagrodników 17, z karczmy 1, z słobodczyków 10. Wojciech Tworowski i Uścin Kluconek, wójtowie przysięgę wykonali.

1 *Aprilis*. A z majątności zastawnej od p. Adama Stabrowskiego¹⁰⁰, nazwanej Czyżowa i Cholmu¹⁰¹ z przynależnościami, w stanie bereźniańskim i świadyc-

rowszczyznę Bubotowo — służba 1, kupione od Wojciecha Minkowskiego i pustosz Pietrowo, a w stanie jeleńskim daninę Stanisława Narbuta — Siwcowo nad Pisklą, dym 1.

⁹⁵ Hrehory Podbereski † a. 5 V 1659, pisarz grodzki orszański już 1642–1652. W 1639 r. kupił on za 7000 zł od Bernarda Mniszewskiego, uciekiniera z Moskwy, dobra w Smoleńszczyźnie: Wołkovo, Hrybanowo, Łukanowo, Łysicino, Mazniewo, Nestorowo, Soronowo, które otrzymał on 11 VI 1634. Dobra te nazywano też Hrybany i Liszczyno (zob. MLKW 131, nr 678), Mazniowo, Wowkowo, Łukianowo (tamże, nr 806).

⁹⁶ Mikołaj Kocioł (Kocioł) † a. 1661, pisarz grodzki mściśławski już 1650.

⁹⁷ Jakub Wonlar (von Laar, Vonlar) † po 1655, budowniczy, derewniczy i woskowniczy smoleński 14 III 1623. 29 XI 1628 r. otrzymał on 50 włók w ujeździe smoleńskim — Mazyki (Mozylki?) i Stare Lipskie (ML 102, k. 442–443), 26 II 1634 r. i 30 VIII 1636 r. dwa przywileje na 100 włók, zaś 12 III 1642 r. potwierdzenie na wszystkie nadania z placem na zamku smoleńskim między wałem a murem od bramy Abramowskiej do Jeleńskiej, obok placu Janusza Bykowskiego chorążego starodubowskiego (ML 118, k. 298v–299). Był jednym z głównych oskarżonych o zdradzieckie konszachty w Moskwę podczas oblężenia Smoleńska w 1654 r., ale dopiero po jego kapitulacji przyjął służbę u cara. Jego potomkowie (jeden z nich w początku XVIII w. wrócił na Litwę) w pułku szlachty smoleńskiej używali nazwiska Larskich, następnie Wonlar–Larskich, Wonlarlarskich.

⁹⁸ Też Mazalcowo (Jag., rkps 906, k. 109–v), ale 26 II 1634 r. otrzymał on konfirmację na 50 włók w stanie świadycznym na uroczyskach Muzykowie i Starych Lipkach oraz 50 włók na uroczyskach Kosinie i Juszyne (ML 108, k. 85–v).

⁹⁹ Urząd budowniczego uposażony był 200 włókami ziemi we włości smoleńskiej.

¹⁰⁰ Adam Stabrowski † ok. 1656, kasztelan parnawski, dworzanin JKM, starosta newelski 1633, podczaszy witebski 12 XII 1635–1644.

¹⁰¹ Właściciel Chełm lub Cholm; 17 V 1647 Stabrowski otrzymał zgodę na zastawę Czyżewa, Ozieracka i Chełmu temuż Wonlarowi na 3 lata (ML 121, k. 188v–189).

kim [s], z dymów żytych 173, zagrodników 39, z młynów 3 po kole jednym, słobodczyków 18. Andrej Wojciechowicz, wójt przysięgę wykonał.

N° dymów 414

N° słobodczyków 95

N° zagrodników 84

[8] 3 *Martii*. Jmp. Olbrycht Golmont, podczaszy lidzki z majątności swej nazwanej Nowosiółek z przynależnościami¹⁰², w stanie bereźniańskim z dymów żytych 30, słobodczyków 5, koła jednego ze młyna. Mikita Dołhoszonek, wójt przysięgę wykonał.

5 *Aprilis*. Jmp. Bazyli Baka, podczaszy trocki¹⁰³ z majątności swej Maksimowa w stanie jeleńskim, z dymów żytych 5, słobodczyka 1. Maksim Wasilewicz, wójt przysięgę wykonał.

12 *Aprilis*. Jmp. Trojan Sułowski, podczaszy grodzieński¹⁰⁴ z majątności swej Nabrowa z przynależnościami w stanie [w]opeckim, z dymów żytych 30, z słobodczyków 5, zagrodników 4. Dmitr Apanasowicz, wójt przysięgę wykonał.

2 *Aprilis*. Jejmp. Anna Komajewska Wołodkiewiczowa, podczaszyna kowieńska¹⁰⁵ z majątności swej Kołotowina w stanie bereźniańskim, z dymów żytych 22 i słobodczyków 2. Sidor Sierhiejewicz, wójt przysięgę wykonał.

10 *Martii*. Jmp. Samuel Racybor Garliński, podczaszy orszański¹⁰⁶ z majątności swej Chilukina i Piotuszyna w trakcie bielskim, z dymów żytych 11, słobodczyków 2. Klim Prokopowicz, wójt przysięgę wykonał.

26 *Martii*. Jejmp. Aleksandra Dubińska Kamińska, podczaszyna mściśławska¹⁰⁷ z majątności Isleniewa^a w trakcie dorohobuskim, z dymów żytych 83,

^a O: y Sleniewa

¹⁰² Golimont otrzymał 5 IV 1634 r. za zasługi wojenne włók 100 w stanie bereźniańskim, tj. derewnie Hryczkowo, Błokuzin i Smokunin (ML 108, k. 101v–102), a 20 XII 1636 r. włók 60 w stanie bereźniańskim, tj. pustosze Ostraskino, Ułasowo, Rezanowo, Kozino, Moszczyrkino, Morozowo (ML 108, k. 552–v).

¹⁰³ Bazyli Kazimierz Baka † 1665?, podczaszy trocki 29 XI 1635.

¹⁰⁴ Trojan Sułowski † po 1654, podczaszy grodzieński 29 XI 1635, horodniczy smoleński 1652?, po kapitulacji Smoleńska w 1654 przyjął służbę u cara.

¹⁰⁵ Anna (Hanna) Komajewska † po 1650, podkomorzanka wiłkomierska, od 1637 wdowa po Piotrze Wołodkowiczu, podczaszym kowieńskim.

¹⁰⁶ Samuel Racybor Garliński † a. 22 VI 1661, podczaszy orszański 25 VI 1644.

¹⁰⁷ Aleksandra Helena Chrypunówna Dubieńska (Dubińska) † a. 2 V 1652, córka syna bojarskiego Daniela, od 1645 wdowa po Krzysztofie Kamieńskim, podczaszym mściśławskim.

słobodczyków 6, z młynów 2 — w jednym kół dwie, a w drugim jedno i z karczmy jednej¹⁰⁸. Siemion Chłopionek, wójt przysięgę wykonał.

30 *Martii*. Jejmp. Anna Jenczewska Marcinowa Kożuchowska, podczaszyzna drogicka¹⁰⁹ z majątności Korowia nazwanej z przynależnościami, w stanie wielickim, z dymów żytych 7 i słobodczyków 2. Łukian Pawłowicz, wójt przysięgę wykonał.

31 *Martii*. Jm. książę Jan Władysław Sanguszko Kowelski, wojewodziec witebski¹¹⁰ z daniny swej wołkowskiej w stanie dąbrowieńskim, z dymów żytych 10, słobodczyków 6. Michał Rokita, wójt przysięgę wykonał.

N° dymów 198

N° słobodczyków 29

N° zagrodników 4

[8v] 18 *Martii*. Jmp. Stanisław Kazanowski, starosta krosiński¹¹¹ z majątności swej jakowlewickiej i z[e] słobódki Chanina Mścislawskiej¹¹², w stanie iwanowskim i trakcie dorohobuskim leżących, z dymów 190, słobodczyków 4, z ogrodników 8, ze młynów 2 po kole jednym mających, foluszowego koła 1 i z karczem 2. Hrysza Fiedorowicz, wójt przysięgę wykonał.

24 *Martii*. Jmp. Jan Berk, starosta rajgrodzki¹¹³ z majątności swej Kozłowa w stanie bereźniańskim, z dymów żytych 12 i z słobodczyków 5. Wasilej Piotrow, wójt przysięgę wykonał.

¹⁰⁸ Jeszcze w 1647 r. Aleksandra Kamieńska wydała ze Sleniewszczyzny [s] podatek z 37 dymów, a już w 1653 r. dobra Sleniewo lub Isleniewo, lub Isleniewszczyzna w stanie wielkopolskim traktu dorohobuskiego miał jej syn, Prokop Aleksander Kamieński. W ich skład wchodziły: sioło Woskrzesieńskie, derewnie Marchotkino i Czarowo, poczynki Michnowo, Przychaby, Trochimów, Żylin i pomieście Anfihahena [s] Kwasnino, siółko Torzek, derewnie Niemierz [gdzie indziej zwana Niemiertą nad rzeką tejże nazwy], Zaborze, Tarasowo, Czarnorucze, Bykowo, Worzbunowo, sieliszczce Osnijowo, derewnie Mituszkowo nad Uhrą i Sos nad Sosówką (AGAD, AR, dz. X, materiały nieuporządkowane: Papiery Kamieńskich).

¹⁰⁹ Anna Janczewska, od 1648? wdowa po Marcinie Kożuchowskim, podczaszym drohickim.

¹¹⁰ Jan Władysław Sanguszko † 1652, wojewodziec witebski, starosta suraski 1638–1643.

¹¹¹ Stanisław Kazanowski † po 1650, podkomorzec kor., starosta krosiński 1622–1638, jaworowski już 1625, przedborski 1636–1648.

¹¹² 20 III 1653 r. dobra te posiadali już Zygmunt, starosta przedborski i Adam Kazanowscy, a w skład słobódki Mścislawskiej [s], leżącej w starostwie dorohobuskim, w stanie pohuskim, wchodziły derewnie Klepki, Ancipino, Kruczenia, Michałowska, Rubieżyk, Łuniewo, Puciancino, Jakimowo, Czerńcowo, Kołzaki i pustos Klopino (ML 128, k. 275–v).

¹¹³ Jan Berg z Carmelu † 1655, chorąży wojska lit. już 1629, kapitan JKM już 1635, major 1646, starosta rajgrodzki i leśniczy knyszyński, dworzanin JKM, oberszter 1650.

1 *Aprilis*. Jmp. Jan Meszczeryn, cześnik smoleński¹¹⁴ z majątności swej zwierowickiej¹¹⁵, z miasteczka samego Zwierowicz, z dymów osiadłych 153, ubogich dziesięć, co z jałmużna [s] żyją, z młynów 4 po jednym kole, z karczem 2. A ze włości zwierowickiej dymów 68 i slobodczyków 71. Krzysztof Puzyr, wójt.

Item ze włości lubawickiej i wasilewskiej w stanie dąbrowieńskim, z dymów żyłych 172.

Item z majątności Strzałek Sołtanowszczyzny z przynależnościami w stanie bereźniańskim i skaczkowskim, z dymów żyłych 75, z karczmy 1, młynu koła jednego, z ogrodników na posadzie w Smoleńsku 14. Wójtowie Hewburduk z [s] Karpieka Pawłowicz przysięgę wykonali.

30 *Martii*. Jmp. Gabriel Kimbar, skarbný WKsL¹¹⁶ z majątności swej nazwanej Horki w stanie szczuckim, z dymów żyłych 3. Andrzej Samuylowicz przysięgę wykonał.

9 *Aprilis*. Jmp. Jan Sołtyk, cześnik starodubowski¹¹⁷ z majątności Hromowa z przynależnościami w trakcie dorohobuskim, a z drugiej Stupikina Mieszczkańskiego w stanie bereźniańskim, z dymów żyłych 66, ze młynu koła jednego i slobodczyka 1. Iwan Matwiejowicz, wójt przysięgę wykonał.

Nº dymów 739

Nº slobodczyków 81

Nº zagrodników 27

[9] 4 *Aprilis*. Jmp. Kazimierz Hayko, łowczy smoleński¹¹⁸ z majątności swej Chilczyc i Sierkacina w stanie dąbrowieńskim, z dymów żyłych 30, ze [s] koła jednego, slobodczyków 5. Onama Charkiewicz, wójt przysięgę wykonał.

¹¹⁴ Jan (Iwan Juriewicz) Meszczeryn † 1653, były syn bojarski, dworzanin JKM, cześnik smoleński 15 X 1639.

¹¹⁵ 28 XI 1639 Samuel Rylski, starosta rabsztyński, dworzanin pokojowy JKM scedował (a w zasadzie sprzedał za 17 tys. złp) Meszczerynowi i jego żonie dobra w stanie dąbrowieńskim Zwierowicze, tj. miasteczko z derewniami: Konkowo, Duchowszczyzna, Szejno z poczynkiem Babinów, Proskurniowo, Kobyziowo, Makłakowo, Skarachodowo, Niczwicz, Simiszczce — po obu stronach rzeczki Łupokołowy, derewnie Polanki, Rzeczyca, Sorokin, plac w Smoleńsku z ogrodem na posadzie (ML 107, k. 339v–340v).

¹¹⁶ Gabriel Karol Kimbar † 1670/71, pisarz przychodowy skarbu lit. 15 XII 1640, skarbný 26 I 1649–3 III 1666. Otrzymał on 9 V 1634 r. wólk 80 we włości szczuckiej (ML 108, k. 151v–152).

¹¹⁷ Jan Sołtyk (Iwan Sołtykow) † 1650/51, cześnik starodubowski 5 XII 1635.

¹¹⁸ Kazimierz Stanisław Hayko † 1673/74, łowczy smoleński już 1642, sędzia grodzki mścistawski? 1648, podsędek już 1653, sędzia ziemski 30 VII 1668.

4 *Aprilis*. Jmp. Piotr Bujalski, łowczy rawski¹¹⁹ z majątności swej Kudryna z przynależnościami, w stanie małachowskim, z dymów żytych 89, słobodczyków 5, z bobylów¹²⁰ 3, którzy paszni i ogrodów nie mają, tylko z wymłocku żyją, ze młynów 2 po jednym kole.

A z majątności Czuwach w stanie iwankowskim, z dymów zasiedziały 4, słobodczyków 4. Iwan Skroban, wójt przysięgę wykonał.

26 *Martii*. Jejmp. Krystyna Guyska Michałowa Tokarska, mieczna oszmiańska¹²¹ z majątności swej Koterezy i Chmary, w stanie jeleńskim leżących, z dymów żytych 30, z młyna koła jednego, słobodczyka 1. Harasim Wasilewicz, wójt przysięgę wykonał.

14 *Martii*. Jmp. Jan Dybowski, mieczny smoleński¹²² z majątności swej Prokyszyna z przynależnościami w stanie maksimowskim z dymów żytych 56, z młyna koła jednego, słobodczyka 1. Prokop Chomczonek, ciwun przysięgę wykonał.

24 *Martii*. Jmp. Wojciech Kiszarzewski, skarbnik smoleński¹²³ z majątności swych Horniego [s] i Dolniego Ługa w stanie szczuckim¹²⁴, Wasilewszczyzna z przynależnościami w stanie wietlickim¹²⁵, Suchego Poczynku z przynależnościami w stanie jeleńskim, Chmielewicz z przynależnościami w stanie maksimowskim, Wiejna z przynależnościami w stanie bereźniańskim, z dymów żytych 69, słobodczyków 25, karczma pusta, teraz chłop nowo przyszedł, słoszarza na rok mieszkającego [ss]. Sidor Parfienowicz, wójt przysięgę wykonał.

N° dymów 278

N° słobodczyków 41

¹¹⁹ Piotr Bujalski † a. 27 XI 1664, łowczy rawski 1635. W 1626 r. otrzymał on 30 włók w stanie dołhomoskim ujezdu smoleńskiego (ML 97, k. 86v), a w 1635 r. dodatkowo 100 włók (ML 108, k. 86v).

¹²⁰ Bobyl — chłop nie mający ziemi ornej.

¹²¹ Krystyna Guyska † po 1671, od 1649 wdowa po Michale Tokarskim, mieczniku oszmiańskim.

¹²² Jan Krzysztof Dybowski † po 1660, miecznik smoleński już 1648. Po jego śmierci król nadał 5 XII 1664 r. Prokyszyn, Lewkowo, Okrotowo (Okratowo), Hołubowo, Kurhanie, Boboty, Połozowo z dworem i folwarkami (ML 132, s. 470–471).

¹²³ Wojciech Kiszarzewski † 1655, skarbnik smoleński 12 XII 1635.

¹²⁴ Kiszarzewski otrzymał wsie Ług Górny i Ług Dolny 9 VI 1622 r. za usługi wojenne po śmierci Tomasza Rosochackiego (ML 97, k. 366–v).

¹²⁵ Otrzymał on 6 III 1621 r. w stanie wietlickim: sieliszcze Ostaszkowo, derewnię Płaskino (Płuskino), poczynek Sawin, bojarszczyznę Elizary (?), sieliszcza Lytrowion (?) i Elizaryjowo, poczynek Siemoratki (?), sieliszcze Wasilowo, poczynek Chochołowo (ML 97, k. 213–214v).

[9v] 23 *Martii*. Jmp. Krzysztof Żaba, skarbnik witebski¹²⁶ z majątności swej Moszny i Krupice w stanie bereźniańskim, z dymu 1 żyłego, słobodczyka 1. Abram Sielichinow, wójt przysięgę wykonał.

26 *Martii*. Jmp. Hieronim Grzymała Krzemienieński, sekretarz KJM¹²⁷ z majątności swej Isakowszczyzny Juryłowszczyzny Matyjasowszczyzny w trakcie dorohobuskim, z dymów stu dziewięćdziesiąt jednego, młyna koła 1, słobodczyków 10.

9 *Aprilis*. *Item* z majątności Czerepowa z przynależnościami i słobodki Krasnej w stanie iwankowskim, z dymów żytych 49, słobodczyków 20, z młynu koła jednego i foluszowego drugiego koła, z karczmy.

Item z[e] słobódki od Dorohobuża na przedmieściu, na placach, z dymów 8. Piotr Wasilewicz, Illa [s] Moisiejewicz, Radziwon Lekowicz, wójtowie przysięgę wykonali.

11 *Aprilis*. Jmp. Samuel Ciechanowiecki, starościc mściśławski¹²⁸ z majątności swej, jednej nazwanej jałowieckiej, drugiej Nahajci¹²⁹, przy folwarku nazwanym Samueliszki Ciechanowszczyzny *alias* Karlina¹³⁰, z majątności Za-

¹²⁶ Krzysztof Żaba † 1668, skarbnik witebski 19 V 1636, więzień w Moskwie 1654–1667.

¹²⁷ Jan Hieronim Grzymała Krzemienieński † po 1654 (a. 1672), kapitan rostawski 1626, wojski smoleński 20 III 1626 (nie objął), rotmistrz i sekretarz JKM 1633, kapitan dorohobuski już 1636–1647? Już 27 VII 1620 r. otrzymał on prawem lennym dobra po synie bojarskim Ołizarim Daniłowiczu Bartieniowie w ujeździe sierpiejskim, w stanie moszyńskim, Bołuszyno, Rowina, Płotino, Sapowo, Katukowka (ML 97, k. 86v). Te dobra utracił po oddaniu Sierpiejska Moskwie. 20 III 1626 r. otrzymał 150 włók w stanie iwanowskim ujeździe smoleńskiego z placem w Smoleńsku na zamku i ogrodem na przedmieściu (ML 99, k. 576v–577). 8 IV 1636 r. (potwierdzenie 15 II 1641) otrzymał w stanie wielkopolskim traktu dorohobuskiego wieś Łozę, a w stanie wiewiorskim wsie Szekarowo, Kiszino, Iwanino, Marcinkowo, Bałtanowo, Woronino, Rokszyno, Kozłowo, Gridino, Biały Chołm, Zabłocie, Hliniszczce, Sochanowo, Werchowcie, Ziemino, Kibitowo, Łopaciono, Kołyczowo, Pleszywcowo, Baskakowo, Puzymino i Olszkowo. Ponieważ jednak niektóre z tych wsi rozdano też innym osobom, zamiast nich otrzymał w stanie pouskim Jariłowo (ML 108, k. 797v). W 1654 r. jako kwatermistrz brał udział w obronie Smoleńska, a stawił poczet z Czerepowa, Uszakowa, Filina i Motuszyna. Po kapitulacji złożył carowi przysięgę wśród szlachty wyznania katolickiego.

¹²⁸ Samuel Kazimierz Ciechanowiecki ok. 1625–15 II 1699, rotmistrz JKM, podwojewodzie smoleński 1653–56, stolnik I 1656?, pułkownik wojsk rosyjskich 1657–1658, podkomorzy mściśławski 1678.

¹²⁹ Właściwie Jałowce i Nahać. Tę pierwszą Zygmunt III w 1620 r. nadał Marcinowi Karlińskiemu (ML 97, k. 315–316v), teściowi Ciechanowieckiemu.

¹³⁰ Folwark ten król nadał Ciechanowieckiemu i jego żonie, Katarzynie Mariannie Barbarze Karlińskiej, 7 XI 1649 r. po śmierci jej ojca Marcina, chorążego smoleńskiego i rotmistrza. Ten

uszoramskiej w trakcie dorohobuskim, z dymów 88, słobodczyków 57, karczmy 1 i z ogrodników na posadzie 8. Matwiej Szydłowski, ciwun przysięę wykonał.

4 *Aprilis*^a. Jmp. Aleksander Ulf z bracią swą rodzoną, starościcowie dynemborscy¹³¹, z majątności swych Gadonowszczyzny, Wojnowszczyzny, Slezniowem [s], Swietowa w trakcie dorohobuskim, a w stanie bereźniańskim koło dni [ss]¹³² z dymów żytych 175, ze młynów 2 po jednym kole, z rudni¹³³ 1, z ogrodników na posadzie w murze smoleńskim 2, karczem 2, słobodczyków 81.

A z drugiej majątności, Cicinina Woronowszczyzny Babczowa Mikołaj Wielkopolskiego [ss]¹³⁴, w trakcie dorohobuskim, z dymów żytych 109, młynu koła jednego, z karczem 2, z ogrodników na przedmieściu pod Dorohobużem na przedmieściu [ss] mieszkających 9, słobodczyków // [10] 37, tak w miasteczku Horodku, jako i w zwyż pomienionych majątnościach. Wójtowie Andrzej Łukianowicz i Fiedor Lacha przysięę wykonali.

N° dymów 621

N° słobodczyków 169

N° zagrodników 19

23 *Martii*. Jmp. Kazimierz Samuel Drucki Sokoliński, podkomorzyc smoleński, połkownik [s] i rotmistrz JKM¹³⁵ z majątności swej nazwanej Pokój, w stanie maksimowskim, z dymów żytych 45, słobodczyków 10. Waśko Harbuz, wójt przysięę wykonał.

w 1627 r. otrzymał po zmarłym bezpotomnie bracie rodzonej Walentym jego dobra w stanie jeleńskim (ML 102, k. 326v–327v), a 20 IX 1641 r. 200 włók w trakcie dorohobuskim, w stanie zadzińskim lub wielkopolskim, jako odszkodowanie za nadane mu wcześniej grunty, które objął ktoś inny (ML 118, k. 59v–60).

^a Data umieszczona jest na samym końcu zapisu dóbr Wolffa (na k. 10), ale z pewnością odnosi się do całości zeznania.

¹³¹ Jerzy z Lüdinghausen Wolff, starosta dyneburski miał synów: Aleksandra, Wolmera, Henryka, Wilhelma, Fryderyka i Jerzego. Wymieniony tu Aleksander Ludwik † 17 XII 1678, był starostą felińskim 1656–1672, wojewodą dorpackim ok. 1655–1657, opatem pelplińskim 1673, biskupem inflanckim 1676.

¹³² Zapewne Kołodni nad rzeką Kołodną.

¹³³ Rudnia — kuźnica, zakład produkcji żelaza z rudy darniowej składający się z dymarki, młota i pieca kowalskiego.

¹³⁴ Zapewne zapis powinien brzmieć: Cicina Woronowszczyzny Babczowa w stanie wielkopolskim

¹³⁵ Kazimierz Samuel Drucki Sokoliński † 1669, dworzanin JKM, pisarz grodzki smoleński 1654, potem w służbie cara jako Piotr Samojłowicz.

8 *Aprilis*. Jmp. Jerzy Wiażewicz, podkomorzyc mściśławski¹³⁶ z majątności swej nazwanej Hryhorkowa¹³⁷, w stanie maksimowskim, z dymów żytych 34, słobodczyków 5. Jasko Dzierużynic, wójt przysięgę wykonał.

6 *Aprilis*. Jmp. Jerzy Szwejkowski, chorążyc nowogródzki¹³⁸ z majątności prudkowskiej w stanie iwankowskim, a z miasteczka Prudków z dymów 39, z ogrodników włócznych, co bydło i ogrody mają, 10, słobodczyków 30, kowała 1, karczmy 1, ze młyna 1 — dwa koła. A ze włości prudkowskiej z dymów żytych 31, słobodczyków 11.

Z majątności Raczyzna w stanie raczyńskim, z dymów żytych 3, słobodczyków 4.

Item z majątności Połużewa w stanie iwanowskim, z dymów żytych 12, słobodczyków 11, z budy nowo w tym roku założonej, z budowników *alias* popielarzów¹³⁹ 39, z kowała 1. Wójtowie Jasko Haleca, Iwan Fiedorczonek przysięgę wykonali.

N^o dymów 201

N^o słobodczyków 71

N^o zagrodników 10

5 *Aprilis*. Jmp. Hieronim Zienowicz, chorążyc mściśławski¹⁴⁰ z majątności swej Tołścików, Nowosiółek i Maksimowa z przynależnościami, w stanie

¹³⁶ Jerzy Piotr Wiażewicz † 4 XI 1661, horodniczy witebski 6 V 1653–1659, chorąży smoleński 1661.

¹³⁷ Hrehorkowo (Hryhorkowo) Pierchowicze przekazał Wiażewiczowi Jerzy Karol Hlebowicz, na co otrzymał zgodę królewską 31 XII 1649 r. (ML 124, k. 128v–129).

¹³⁸ Jerzy Szwykowski (Szwejkowski) † po 1658, chorążyc nowogródzki, otrzymał Prudki i Raczyn za cesją braci, Jana i Aleksandra.

¹³⁹ Tzn. ludzi zajmujących się robieniem tzw. towarów leśnych (popiołu i potażu, smoły, klepki, wańczosu, tarcicy).

¹⁴⁰ Hieronim Despot Zenowicz † ok. 1666, podkomorzy mściśławski 1655? Wraz z żoną Eleonorą Frąckiewiczówną Radziwiłłską otrzymał on 15 X 1653 potwierdzenie na nadane mu 7 IX 1646 r. dobra bojarskie: Dzielno, Samochwałowo, Bohdanowo, Woropanowo, Rżawiec, Witkowo (Witkowno), Wasiłowo, Korotkie (Koratkie) w stanie maksymowskim oraz nad Białyszyną wsie Nowosielco, Bielajkowo, Koleśnikowo, Mossiejkowo (Mojsiejkowo), Swieniowo, Bzdżinikowo (Bzdżinikino), derewnie po Mikołaju Maksymowskim Samorokowo, Juriowo, Pamcino z poczynkami derewni Zolkiszki, pustosze Bołotowie i Horkawada, plac nabyty od Małyszki w Smoleńsku z dworem o wymiarach 80 na 40 łokci, ogrodu na posadzie za Dnieprem (ML 128, k. 319v–320v; odmianki w nazwach wg innego przywileju wydanego tego dnia (tamże, k. 320v). Część tych dóbr otrzymał już jego ojciec, Samuel Zenowicz, 30 XII 1620 r. — po synach bojarskich Prokofieju i Nikiforze Bestużyh (nad rzeką Dzielną derewnie Samochwałowo, Bochdanowo [s], Woropanowo, Rżawiec, Wiktorowo [s], Wasiłowo i Korotkie) oraz po Stefanie

maksimowskim, z dymów // [10v] żyłych 87, ze młynów 2 — jeden na dwa koła, drugi na jedno, slobodczyków pięć. Wójt Danił Kosow przysięgę wykonał.

23 *Martii*. Jmp. Stanisław Unichowski, chorążyc miński¹⁴¹ z majątności swej, z Michnowa¹⁴² w stanie maksimowskim, Ołdakimowa¹⁴³ w trakcie dorohobuskim, z dymów żyłych 52, z ogrodników 5, młynów 2, kół trzech, z baby szpitalnej, z ogrodników 4 i gontarzów 4. Wójtowie Andrzej Miśniewicz i Sidor Zachewicz przysięgę wykonali.

14 *Martii*. Jmp. Wolter Korf, wojewodzie wendeński, starosta zygwołtski¹⁴⁴ z majątności swej Działhidowa w stanie świadcym, z dymów żyłych 40, slobodczyków trzech lat niewysiedziały 20. Fiedor Lach, wójt przysięgę wykonał.

Jmp. Stanisław Jan Srzednicki¹⁴⁵ z majątności swej, nazwanej Woronina, z dymu 1. Urzędnik przysięgę wykonał.

NB. Jerzy Uzłowski¹⁴⁶

N^o dymów 180

N^o slobodczyków 28

N^o zagrodników 9

Summa dymów 8637

Pekinach (Nowe Sielco, Bielajkowo, Koleśnikowo, Mosiejkowo, Swieniowo i Bzdziuchino [s]) (ML 97, k. 295–296).

¹⁴¹ Stanisław Krzysztof Uniechowski † 1686?, podsędek smoleński 15 II 1651, sędzia XII 1667?, podkomorzy już 1673.

¹⁴² Uniechowski i jego żona Potencjanna Uhlikówna otrzymali Michnowo „i włók 50 pustych do niej należące, tudzież wszystkie derewnie z wsiami, a mianowicie sioło Dyminicze, sioło Potapowo, Pietraczankowo” z cesji Ewy Kwaśnińskiej Złotej Stanisławowej Bohuszewskiej, 1 v. Konstantowej Uhlikowej, przyznanej 7 VII 1649 r., potwierdzonej przez króla 29 III 1650 r. Dobra te otrzymał Konstanty Uhlik 7 III 1634 r. (ML 124, k. 324v–325)

¹⁴³ Nazywane też Owodofimowo, Sierkowo, Tołkaczowo, Koszyryno, Jurynowo, Michnowo, Jazykowo, Alabiowo, Siemiesznikowo (ML 128, k. 268v)

¹⁴⁴ Wolter (Walter) Szymon Korff 1621–a. 9 XI 1660, dworzanin pokojowy JKM, starosta zygwołdzki 4 XI 1636, rotmistrz rajtarski 1654, ciwun trocki 6 XII 1657.

¹⁴⁵ Błędnie zamiast Stanisław Jan Srzedziński † po 1662, pisarz skarbowy lit. 28 III 1645–29 I 1653. Jako „Sriedinskij pisar” skarbowy Wielikiego kniaźstwa Litowskiego, który za 1 dym zapłacił 2 zł 15 gr. w KR, k. 64.

¹⁴⁶ Nie jest jasne, co ten zapis oznacza. Może to nazwisko owego urzędnika w Woroninie Srzedzińskiego.

18 *Martii*. Jmp. Aleksander Adamowicz, rotmistrz KJM¹⁴⁷ z majątności swej Zubowa w stanie bereźniańskim, z dymów żyłych 14. Iwan Sciepanowicz, wójt przysięgę wykonał.

24 *Martii*. Jmp. Krzysztof Adamowicz z majątności swej Szczeredzina i Hridnina w stanie wietlickim, a z Zabołocia w stanie wopecckim [s]¹⁴⁸, z dymów żyłych 9, slobodczyków pięć. Wójt Iwan Haydzionek przysięgę wykonał.

1 *Aprilis*. Jmp. [Bazyli^a] Azanczewski¹⁴⁹ z majątności swej Szykołbice^b z przynależnościami w stanie iwanowskim, z dymów żyłych 9, slobodczyków 10. A w stanie bereźniańskim z derewni Łokciowa, z dymów żyłych 3. Także w trakcie dorohobuskim w derewniach Szekarowie^c i Borsukach, z dymów żyłych 11, slobodczyka 1. A stanie wopecckim z pany Ciutczowemi Szemowa z przynależnościami dzierżących, dymów żyłych 4, slobodczyków 5, ze młynu koła jednego. Karniej Sawielewicz, wójt przysięgę wykonał.

B

21 *Martii*. Jmp. Michał Baka z majątności swej Mazowa, Dziahelowa i Czarnoczyna z przynależnościami, w trakcie dorohobuskim, z dymów 23, slobodczyków 7 i młyna koła jednego.

N^o dymów 99

N^o slobodczyków 29

^a KR (k. 65): Wasilej

^b KR (k. 65): z Szygolja

^c KR (k. 65): z Siekarewa

¹⁴⁷ Aleksander Adamowicz † po 1652, rotmistrz już 1632.

¹⁴⁸ Adamowicz otrzymał 28 II 1635 r. za zasługi wojenne włók 50 na pustoszy Zabołocie w stanie wopecckim (ML 108, k. 325v–326).

¹⁴⁹ Bazyli Azanczewski (właściwie Azanczejew), były syn bojarski, otrzymał 26 IV 1625 r. Szykołbice nad Rosażą (włók 6 pustych) (ML 101, k. 262v–263v). Jako żołnierz choragwi Bonieckiego otrzymał 10 XI 1629 r. włók 8 w pustoszy Piszczatowie w stanie iwankowskim [s] (ML 102, k. 492–494), a 12 IX 1636 r. dodatkowe 4 włóki w stanie iwankowskim (konfirmację tych nadań uzyskał 30 IX 1641) (ML 118, k. 47–48). Jan i Bazyli Azanczewscy 10 VII 1634 r. uzyskali przywilej na 40 włók w stanie bereźniańskim, na co 30 IX 1641 r. uzyskali konfirmację i konsens na ustąpienie 16 włók we włościach bereźniańskiej i wopecckiej Alfieremu Tiutczewowi (tamże, k. 49–50v).

23 *Martii*. Jmp. Michał Baka i z p. małżonką swą, jejmp. Zofią Łukomską¹⁵⁰, z majątności swych nazwanych // [11v] Szerucina^a, Dubina, ^bPłaj, ielszy^b [s] z przynależnościami w stanie szczuckim, z dymów żytych 109, zagrodników role mających ku zagrodom 8, komorników co bydła nie mają 3, rzemieślników 4, karczmy jednej, młyna koła jednego, slobodczyków 4.

24 *Martii*. *Item* z majątności chachlańskiej i kotkowskiej z przynależnościami, w stanie dąbrowieńskim, z dymów żytych 80, z karczmy i młynu koła dorocznego, z ogrodników co z wymłocku żyją 7, a na posadzie w Smoleńsku za ogrodników 4. Wójtowie Fiedor Ancipowicz, Omielian Manuylowicz, Iwan Andrejewicz przysięgę wykonał [s].

6 *Martii*. P. Jan Baka z majątności nazwanej Korobkowa i Pochowa w stanie dombrowieńskim, a w stanie wietlickim Illina, z dymów żytych 9. Leon Isakowicz, wójt przysięgę wykonał.

4 *Martii*. P. Samuel Bakanowski¹⁵¹ z majątności swej Masałowa, Bakanova i Koczkorowa, w stanach wietlickim i wopecskim, z dymów żytych 11, slobodczyków 3, ze młynu koła jednego. Sapron Kasperowicz przysięgę wykonał.

1^c *Martii*. P. Maciej Bernacki¹⁵² z majątności swej Hawrylenek i Kuzminicz¹⁵³ w stanie maksimowskim, z dymów żytych 50. Siemion Hreczycha, wójt przysięgę wykonał.

^aKR (k. 65v): Sierucina

^{b-b}KR (k. 65v): Płaj Jelszi

^cLekcja niepewna, może 4

¹⁵⁰Już w 1654 r. jako wdowa stawiała czeladź z Chochłową i Płaj.

¹⁵¹Samuel Szarapa Bakanowski † 1674/75, stolnik smoleński 3 I 1656. Dnia 16 IX 1641 r. otrzymał on przywilej na dochodzenie prawem dóbr na Michale Marcinkiewczu, puszkarczy smoleńskim, który „będąc rzemieślnikiem derewnie Szyszkino w stanie wopecskim prawem lennym pod wolnością szlachecką trzyma” oraz na Macieju Modzelewskim, który wólk kilkanaście nad przywilej trzyma w tymże stanie (ML 118, k. 29v–30v).

¹⁵²Maciej Piotrowicz Bernacki † a. 15 X 1658, był (od 1625 r.) rotmistrzem piechoty polskiej hermana lit. Lwa Sapiehy.

¹⁵³Bernacki w 1622 r. otrzymał „wotczynę” po Michale Bitiahowskim w stanie maksymowskim (ML 97, k. 358v), a w 1634 r. konsens na ustąpienie dóbr w ujeździe bialskim i stanie maksymowskim (ML 108, k. 266v). W skład majątności Kuzminicze wchodziły derewnie Kuzminicze, Lewakino, Mościna lub Mosano.

21 *Martii*. Pp. Maciej, Władysław Bernaccy z majątności swej Taciewszczyzny¹⁵⁴ w trakcie bielskim z dymów żyłych 11, słobodczyków 31. Jan Sawicki, wójt przysięgę wykonał.

14 *Martii*. P. Zofia Korybska Krzysztofowa Biedrzycka¹⁵⁵ z majątności swych Muryhina, Kropiwny i Hościnki w stanie iwanowskim, z dymów żyłych 15, młynu koła jednego z młynarzem, karczmy 1, słobodczyków 6. Iwan Maraczewski, wójt przysięgę wykonał.

N^o dymów 285

N^o słobodczyków 44

N^o zagrodników 19

[12] 15 *Aprilis*. P. Stefan Bielacki, instygator KJM smoleński¹⁵⁶ z majątności nazwanych Pawłowa i Mielechowa w stanie dombrowieńskim, z dymu 1 żyłego. Iwan Zdanowicz, wójt przysięgę wykonał.

13 *Aprilis*. P. Jerzy Bielacki z majątności swej Horodza i Swincowa w stanie dąbrowieńskim, z dymu 1 słobodzkiego. Jakub Jarmuszkiewicz przysięgę wykonał.

23 *Martii*. P. Andrzej Boguszewski z majątności swej Zajcowa w stanie maksymowskim¹⁵⁷, z dymów żyłych 14 i słobodczyków 3. Apanas Duncenek, wójt[t] przysięgę wykonał.

¹⁵⁴ Staciejowszczyzny (ASD, t. XIV, s. 31)

¹⁵⁴ Taciewszczyzna lub Tatiejowo lub Taciejowo (błędnie Faciejowo i Faciewszczyzna) we włości bereskiej nad Berezą, bo nazwa pochodzi od właściciela z czasów moskiewskich, kniazia Siemiona Tatiewa. Po nim to 24 XII 1620 r. otrzymali te dobra bracia Jan i Maciej Bernaccy za usługi w wojnie z Moskwą (ML 97, k. 252). Z nich Jan, podsędek mielnicki zostawił syna Władysława. Maciej w 1652 r. został pozbawiony tych dóbr za uchylenie się od obowiązku obrony kraju.

¹⁵⁵ Wdowa po rotmistrzu piechoty polskiej, kwatermistrzu smoleńskim, któremu 29 V 1625 r. wymierzono 40 włók w Muryhinie (Maryhinie) (ML 99, k. 596v); konfirmację, m.in. na pewne pustosze należące do Kropiwny, otrzymał 12 X 1641 r. (ML 118, k. 171v). Dobra te w 1655 r. car Aleksey potwierdził jego synowi Jakubowi (zm. między 1668 i 1686), którego potomstwo pełniło służbę w pułku szlachty smoleńskiej (z nazwiskiem Biedrickij) (GASO, F. 6, nr 160, k. 44 v).

¹⁵⁶ Stefan Bielacki † po 1670, instygator smoleński już 1647–68, miecznik już 1665.

¹⁵⁷ W 1628 r. Stanisław Boguszewski, rotmistrz zasłużony w ekspedycji smoleńskiej, otrzymał zgodę na zamianę gruntów w stanie maksymowskim (26 włók i 16 morgów), które przekazano kolegium jezuickiemu w Smoleńsku i rotom kozackim (ML 102, k. 356–v). W 1628 r. Dawid Narownik otrzymał zaś konsens na ustąpienie mu swych dóbr (tamże, k. 357–v). Andrzej był zapewne jego synem.

5 *Aprilis*. P. Maciej Boguszewski z majątności swej Sopoćkowa w stanie maksymowskim, z dymu 1 żyłego. Harasim poddany przysięgę wykonał.

2 *Aprilis*. P. Aleksander Bohomolec¹⁵⁸ z majątności swej Sielca w stanie jeleńskim, z dymu 1 żyłego. Andrej Krawczonek, dwornik przysięgę wykonał.

23 *Martii*. P. Jarosz Bolesta z majątności swej Sutoki w trakcie dorohobuskim¹⁵⁹, z dymów żyłych 2. Ihnat Iwanowicz przysięgę wykonał.

9 *Aprilis*. P. Krzysztof Boniecki¹⁶⁰ z majątności swej Czerlonego w stanie maksymowskim, z dymów żyłych 45, młynu koła jednego, z karczmy 1, słobodczyków 18, ogrodników 10. Jan Bychowicz, wójt przysięgę wykonał.

9 *Martii*. P. Olizar Boreysza z majątności swej Szerszniowa w trakcie bialskim, z dymów żyłych 3, słobodczyka 1. Jan Kuryłowicz, wójt przysięgę wykonał.

8 *Aprilis*. Jm. kniaź Adam Borowski¹⁶¹ z majątności swej Kobelszczyzny w trakcie bielskim, z dymu 1 żyłego, z słobodczyków 5. Iwan Iwanowicz, wójt przysięgę wykonał.

N° dymów 68

N° słobodczyków 28

N° zagrodników 16

¹⁵⁸ 28 XII 1652 r. zgodę na cesję Wojciechowi Dmochowskiemu 4 włók w uroczyszczu Sielco otrzymał już Marcin Bohomolec (ML 128, k. 18v).

¹⁵⁹ Foltyn Bolesta z małżonką Barbarą Wasilówną Kuczukówną bez zgody królewskiej nabył od Franciszka Betona w starostwie dorohobuskim derewnie Sutoki, Bykowo i Owlesze (?), które w 1627 r. Zygmunt III potwierdził jednak ich synom — Andrzejowi i Jaroszowi (ML 102, k. 333v–334).

¹⁶⁰ Krzysztof Boniecki, rotmistrz kozacki, otrzymał 7 I 1621 r. przywilej na „bojarszczyznę Czeryńskich” w stanie maksymowskim nad rzeką Trościanką, tj. wsie Ciskowa, Kałacznikowo, Titowo nad rzeczką Laskówką, Ghuchowo, „bojarszczyznę” Iwana Cichaczewa, Czarlenoje prawem lennym wieczystym (ML 96, k. 350v–351v), co zostało potwierdzone 18 IV 1648 r. (ML 121, k. 251–252); za zasługi zaś w ekspedycjach moskiewskiej i inflanckiej, w trakcie której jako rotmistrz był też strażnikiem i oboźnym, wspólnie z żoną Anną Borkowską otrzymał 8 II 1623 r. potwierdzenie prawa dożywotniego na pustowszczyzny w stanie maksymowskim — wieś na poczynku Wołowaczowo, wieś Pantelejewo oraz poczynki Podmosze, Kołoszyno i Silewicz w stanie jeleńskim (ML 99, k. 524). Dnia 25 III 1626 r. jako rotmistrz zamku smoleńskiego otrzymał konfirmację na te dobra prawem lennym (tamże, k. 584v–585). Brał udział w obronie Smoleńska w 1654 r. jako obrany kwaterymistrz, stawiając się z dwoma czeladnikami i dwoma gospodarzami z majątności Czerlone, Mużyłowo i Żegałowo. Po kapitulacji złożył carowi przysięgę wśród szlachty wyznania katolickiego; † po 1654, a przed 1672 r.

¹⁶¹ Adam Kazimierz Borowski † a. 1657, syn Mikołaja, podstolego żmudzkiego, rotmistrza JKM, wójta i kapitana dorohobuskiego, który za zasługi wojenne otrzymał 30 III 1621 r. dobra w stanie wierchowskim ujezdu bialskiego bojarszczyzny Iwana, Michała i Siemiona Kobylskich (ML 97, k. 331–332).

[12v] 8 *Aprilis*. P. Stefan Borowski z majątności swej Starosieli w trakcie bielskim, z dymu 1 żyłego. Leon Waśkowicz przysięgę wykonał.

23 *Martii*. P. Jakub Brzeziecki z majątności swej Szewerdzina w stanie małachowskim, z dymów żytych 5, slobodczyków 2. Hryszko Kisiel, wójt przysięgę wykonał.

23 *Martii*. P. Stanisław Brzezowski^a [s] z majątności swej Słowień w stanie jeleńskim, z dymów żytych 4, slobodczyków 3. Piotrek Osipow, wójt przysięgę wykonał.

21 *Martii*. P. Stanisław Brzezowski z majątności swej babickiej w trakcie roślawskim, jako z osiadłości swej, dymu 1, sam przysięgę wykonał.

26 *Martii*. P. Reina Kotelnicka Adamowa Buczyńska¹⁶² z majątności swej Owchinowa w stanie maksimowskim, z dymów żytych 13, slobodczkich 2. Fiedor Awchimowicz, wójt przysięgę wykonał.

28 *Martii*. P. Adam Budziszewski z majątności swej Wołucowa w stanie raczyńskim¹⁶³, z dymów żytych 26, slobodczyków sześć, ze młynu kół dwóch, z karczmy 1. Jaroma Apanasowicz, wójt przysięgę wykonał.

4 *Aprilis*. P. Stanisław Bugwiecki¹⁶⁴ z majątności swej Szałobiołek z przynależnościami w stanie maksimowskim, z dymów 2, slobodczyków dymu 1. Iwan Łobian, wójt przysięgę wykonał.

23 *Martii*. P. Jan Bukołt¹⁶⁵ z majątności swej Dudzina w trakcie bielskim, z dymów 2, slobodczyk 1. Ułas Ochonin, wójt przysięgę wykonał.

^a KR (k. 68); Brzezowski

¹⁶² Adam Buczyński w 1628 r. otrzymał dobra w trakcie dorohobuskim po zmarłym bezpotomnie Andrzeju Dołmat Isajkowskim, wojskim oszmiańskim (ML 102, k. 363–v); 15 IX 1641 r. — prawo lenne wieczyste przy dożywociu żony Reginy Kotelnickiej, 1 v. Janowej Kulbackiej, na 18 włók w stanie maksymowskim i plac na zamku smoleńskim (ML 118, k. 79–v); 24 IX 1641 r. zaś — konsens na ustąpienie 30 włók w stanie iwankowskim Adamowi Wierzchowskiemu (tamże, k. 84v–85).

¹⁶³ 25 V 1635 r. Jerzy Budziszewski, miecznik wołyński, pułkownik JKM otrzymał 300 włók w stanie raczyńskim i iwankowskim za Dnieprem z obu stron rzeki Sninina z puszcza radzinowską; jego synem był Adam (ML 134, k. 21–21v).

¹⁶⁴ Stanisław Bugwiecki otrzymał w 1634 r. przywilej na dwie pustowszczyzny w stanie maksymowskim (ML 108, k. 196); w 1654 r. złożył przysięgę carowi w Smoleńsku, a jego potomkowie pozostali na Smoleńszczyźnie używając nazwiska Bukwiecki (GASO, F. 6, nr 160, k. 46v).

¹⁶⁵ Z pewnością chodzi tu o Jana Buchholtza (Bucholca), bo takowy otrzymał 20 XI 1631 r. włók 30 we wsiach Kościninie, Tychonowie i Dudzinie (włość ladyńska) (Jag., rkps 906, s. 286–287)

1 *Aprilis*. P. Walerian Buksedyn z majątności swej Hrydziakina w stanie szczuckim, z dymów żytych 5, słobodczyka 1. Osip Sachonowicz, wójt przysięgę wykonał.

N^o dymów 59

N^o słobodczyków 10

[13] 16 *Martii*. P. Jan Burnacki z majątności swej Łożynicz w stanie małachowskim, z dymów żytych 9, sam przysięgę wykonał.

26 *Martii*. P. Stanisław Burniewski z majątności swej Maksimowa w trakcie bialskim, z dymu 1. Darniczonek Waśko przysięgę wykonał.

31 *Martii*. P. Maryna Rymszanka Janowa Burzyńska z majątności nazwanej Diucowa i Bizyna w stanie kaspelskim, z dymów żytych 13, słobodczyków 2.

A z majątności Siekirina z dymów żytych 2, słobodczyków 4, w stanie dołhomowskim, z Kociowa zaś w stanie iwankowskim z dymów słobodzkich 3 wszystkiego. Michał Szaranda, wójt przysięgę wykonał.

23 *Martii*. P. Zofia Bieniecka^a Stanisławowa Buynina¹⁶⁶ z majątności swej Dołhomosć z przynależnościami w stanie dołhomowskim, z dymów żytych 44, ze młynu koła jednego. Ławryn Fiedorowicz, wójt przysięgę wykonał.

24 *Martii*. P. Jan Bykowski z majątności swej Iwonina w trakcie dorohobuskim, z dymów żytych 50, słobodczyków 5. Prokop Lewonowicz, wójt przysięgę wykonał.

23 *Martii*. P. Gabriel Kiniewicz^b Bienko z majątności swej Hryniowa w stanie małachowskim¹⁶⁷, z dymów osiadłych 6, młynu koła jednego. Hryszko Pikulinicz przysięgę wykonał.

^a KR (k. 69): Boniecka

^b KR (k. 83): Kieniewicz; tak też w RGIA, F. 1343, inw. 23, nr 2811. Ale sam podpisał się 23 X 1654 r. w protestacji po kapitulacji Smoleńska jako Kiniewicz (Oss., rkps 13621, k. 60)

¹⁶⁶ Stanisław Buyno otrzymał 2 XI 1641 r. przywilej na kaduk po Jakubie Grabowskim, czyli pustki w stanie dołhomoskim, a 2 XI 1641 r. przywilej na dochodzenie dóbr po Teodorze Orańskim i Konopackim, którzy nie wypełnili zobowiązań podczas wojny (ML 118, k. 221–v). Jeszcze zaś w 1639 r. był on posiadaczem wielu majątności w stanach iwankowskim, jeleńskim i wielkopolskim. Wdowa trzymała chyba jedynie niewielką część owego majątku.

¹⁶⁷ Gabriel Koncewicz [s] Bienko z żoną Heleną Okoleniczówną Krzywczówną otrzymali derewnię Hryniowa z cesji Jana Czobota [s] i jego żony, którzy dostali na to zgodę króla 4 II 1649 r. (ML 124, k. 173).

[13v] NB. 12 *Martii*. Pp. Jan i Dawid Buszkowscy z majątności swej Przywki¹⁶⁸ w stanie roslawskim, z dymów osiadłych 4, slobodczyk 1. Doroch Antypowicz przysięgę wykonał.

C

9 Marca. P. Samuel Chackowski z majątności nazwanej Sielecka w trakcie dorohobuskim¹⁶⁹, z dymów żyłych 20, slobodczyków 2. Hryhory Siemienowicz, wójt przysięgę wykonał.

4 *Aprilis*. P. Mikołaj Charkiewicz¹⁷⁰ z majątności swej Kielby w stanie dąbrowieńskim, z dymów żyłych 4. Cimoch Isakowicz, wójt przysięgę wykonał.

10 *Martii*. P. Aleksander Chełchowski¹⁷¹ z majątności swej Jarkowicz w stanie iwanowskim, z dymów żyłych 8, slobodczyków 12. Hryszko Iwanowicz przysięgę wykonał.

24 *Martii*. P. Hryhory Chłusowicz z majątności swej Kapuścina w stanie wopecskim, z dymów slobodskich 2. Wasil Jarochowicz, wójt przysięgę wykonał.

24 *Martii*. P. Maciej Chmielewski z majątności swej Leszczakowa w trakcie dorohobuskim, z dymów żyłych 2. Pankrat Piotrowicz, wójt przysięgę wykonał.

¹⁶⁸ 20 II 1664 r. król nadał wioskę Krynkę (włók 8) w trakcie roslawskim po Dawidzie i Janie Buszkowskich (ML 132, s. 273–274), a 20 II 1664 r. i 12 III 1664 r. (w ML błędnie 1666) — wieś (dobra) Pierzawka (Pierzanka nad Pierzanką) w trakcie roslawskim po zdrajcy (po zmarłym) Janie Buszkowskim Hładyszu, lantwójcie roslawskim (tamże, s. 393–394 i 220: w nawiasach lekcje z 12 III).

¹⁶⁹ 17 XII 1649 r. Chackowski dostał Resztę Przyświńską przy pustoszy Bułhary (2 włóki), które dołączyć miał do otrzymanych od Władysława IV (a kupionych od Samuela Legowicza) dóbr w stanie niegowskim traktu dorohobuskiego, nazwanych Sieleczno, Dyrodyno, Ułasowo i Lustyn (razem włók 80) (ML 124, k. 164–v). 15 III 1664 r. król nadał po śmierci Chackowskiego dobra Sielech [Sieleck?] (ML 132, s. 365–366).

¹⁷⁰ Mikołaj Charkiewicz † po 1654, porucznik chorągwi czarnej kozackiej w Smoleńsku, po kapitulacji miasta w 1654 przyjął służbę u cara. Już w 1628 r. otrzymał on 6 włók w trakcie bielskim (ML 102, k. 363–v).

¹⁷¹ Aleksander Florian Chełchowski † a. 27 VIII 1676, cześnik orszański 4 II 1649, podstoli mściśławski 10 III 1658, stolnik witebski już 1662. Jarkowiczę ustąpił mu 4 IV 1642 r. za 1200 zł Samuel Rylski, starosta rabsztyński (ML 118, k. 58–59).

29 *Martii*. P. Hieronim Chodyczyński z majątności swej Kulików w stanie wo-bereźniańskim [s]¹⁷², z dymu żyłego 1. Fiedor Harasimowicz, ciwun przysięgę wykonał.

23 *Martii*. P. Hryhory Chodykowski z majątności swej Kulików w stanie bereźniańskim, jako z osiadłości swej, [z] dymu 1 sam przysięgę wykonał.

NB. 24 *Martii*. P. Nikipor Chodyczyński z bracią swą z majątności Hołoszyc w stanie maksimowskim, z dymów żyłych 3. Borys Prokopowicz przysięgę wykonał.

NB. 10 *Martii*. P. Stefan Chojecki z majątności swej Zalesia w trakcie białskim, z dymów żyłych 6. Ancip Hryhorowicz, wójt przysięgę wykonał.

N° dymów 49

N° słobodczyków 17

[14] NB. 12 *Martii*. P. Andrzej Choniakiewicz z majątności swej Chodbyle w stanie wietlickim, jako z osiadłości swej z dymu 1. Marcin Choniakiewicz, syn jego, przysięgę wykonał.

28 *Martii*. Pp. Marcin i Jakub Chrołowscy z majątności swej Chłusowa Filimowa i Kraszniewa w stanie iwankowskim z dymów żyłych 2. Marko Szaranda, wójt przysięgę wykonał.

NB. 4 *Aprilis*. P. Jagnieszka Malarówna [s] Chrostowska z majątności Staniszek w trakcie dorohobuzkim, z dymów żyłych 32, z słobodskich 8. Iwan Krupski, wójt przysięgę wykonał.

31 *Martii*. Pp. Siemion i Nikipor Chudolecowie¹⁷³, niedzielni między sobą bracia, z majątności swej Kowalowa [w] stanie dolhomowskim [s], z dymu 1. Prokop Kust, ciwun przysięgę wykonał.

21 *Aprilis*. P. Kazimierz Chudolej z majątności swej Bordziacina w stanie iwankowskim¹⁷⁴, z dymu żyłego 1. Krzysztof Szczerbicki, dwornik przysięgę wykonał.

¹⁷² Zapewne pisarz najpierw chciał wpisać: wopecskim, ale ostatecznie dał: bereźniańskim

¹⁷³ Właściwie Chudolejowie. W 1628 r. Samuel, Fiodor, Filon i Hrehory Chudolejowie otrzymali po 6 wótk w stanie dołhomoskim ujezdu smoleńskiego (ML 102, k. 361–v, 375v–376, 382–v). 20 II 1664 r. król po zdrajcach Fiedorze i Nikiporze Chudolejach nadał Kowalowo w stanie iwanowskim [s] (ML 132, s. 439–440).

¹⁷⁴ 20 II 1664 r. król nadał po śmierci Bazylego Chudoleja pustosz Borzdzacina w stanie iwanowskim [s] (ML 132, s. 447–448).

31 *Martii*. P. Sasin Chudolej z majątności swej Kowalowa w stanie dołhomowskim, z dymu 1. Mikita, ciwun przysięgę wykonał.

26 *Martii*. P. Jan Chudolej z majątności swej Kowalowa w stanie dołhomowskim, z dymu żyłego 1. Iwan Hramowski, ciwun przysięgę wykonał.

12 *Aprilis*. P. Łukasz Chudolej z majątności swej Trojecki^a w stanie iwankowskim, z dymu 1, słobodskiego. Iwan Aniskiewicz przysięgę wykonał.

11 *Aprilis*. P. Samuel Ciechanowicz¹⁷⁵ z majątności swej dubrowskiej¹⁷⁶ z stanie iwankowskim, z dymów żytych 23, z młynu koła jednego, słobodczyków dziewięć. Ciszko Baciuzonek, wójt przysięgę wykonał.

NB. 11 *Aprilis*. P. Bazyli Ciechanowicz¹⁷⁷ z majątności swej Lichaczowa w stanie dołhomowskim, a Dzieszowej^b w stanie jeleńskim z[e] słobodczyków 4. Marko Kuryłowicz, wójt przysięgę wykonał.

N^o dymów 52

N^o słobodczyków 23

[14v] 21 *Martii*. P. Piotr Ciechanowski z majątności swej Kopciowa w trakcie roslawskim¹⁷⁸, z dymów żytych 2 sam przysięgę wykonał.

6 *Aprilis*. P. Ostafi Ciołek z majątności swej Zborowa w trakcie dorohobuzkim, z dymów osiadłych 2, słobodczyków 2, a Dubinka w stanie pociskim [s] z dymu 1, słobodskiego. Hawryło Prokopowicz, wójt przysięgę wykonał.

13 *Aprilis*. P. Mateusz Czarnawski z majątności swej Lewonciewa w stanie jeleńskim¹⁷⁹, z dymu żyłego 1, słobodczyka 1. Siemion Redzczonko, wójt przysięgę wykonał.

^a KR (k. 72): Trojeckoj

^b W innych przekazach też Derżowa

¹⁷⁵ Zapewne Samuel Stanisław Ciechanowicz † po 1666, cześnik smoleński 12 VIII 1658.

¹⁷⁶ Dubrowka.

¹⁷⁷ 9 VI 1654 r. wdowa po nim stawiała z Lichaczowa i Derżowa dwóch ludzi do obrony Smoleńska.

¹⁷⁸ 1 IX 1647 r. Jerzy Szpanowicz otrzymał konsens na ustąpienie włók i sianożęci w pustoszy Kopciowie, w trakcie roslawskim, Trubnikom Ciechanowskim, a mianowicie Piotrowi — 3 włóki i 3 morgi, a braciom jego (zapewne stryjcznym) Maksymowi, Pawłowi i Hrehoremu po 1 włóce i po 2 morgi (ML 119, k. 1012v–1013).

¹⁷⁹ Mateusz Czarnowski 12 I 1650 r. otrzymał potwierdzenie na 50 włók w derewniach Ratutynie (Ratatene), Wołoskowie (Włoszkowie), Olesiejowie, Ruskowie i Micinie, poczynku Lewunciowo z folwarkiem oraz na plac w Smoleńsku (ML 124, k. 138v–139). Tegoż dnia Czarnowski dostał też zgodę na cesję w/w dóbr (tamże, k. 139–v), więc możliwe, iż częściowo ją zrealizował.

1 *Aprilis*. P. Stefan Czartoryski z majątności swej Struchańca w stanie wopieczkim, z dymów żytych 4, młynu koła jednego, słobodczyka 1.

31 *Martii*. Item z Bołoczowa w stanie jeleńskim¹⁸⁰, z dymów żytych 3, słobodczyków 2.

6 *Aprilis*. Item z majątności Charynka w stanie iwankowskim, z dymu żytego 1. Wójtowie Andrej Bałaboŭ, Hurka Szczepanowicz, Fiedor Ofonasowicz przysięgę wykonali.

8 *Martii*. P. Mikołaj Czaśławski¹⁸¹ z majątności swej Sieniawina w stanie wopieczkim, z dymów żytych 4, słobodczyków 2. Karp Łopaczonek, wójt przysięgę wykonał.

15 *Martii*. P. Mikołaj Czereyski z majątności swej Załużeczca i Babacowa w stanie dąbrowieńskim, z dymów żytych 8 i młyna koła jednego. Zienko Kościenowicz, wójt przysięgę wykonał.

23 *Martii*. P. Jan Czobotow z majątności swej Sciepanowa w stanie małachowskim, z dymów żytych 2, słobodczyka 1. Harasim Iwanowicz, ciwun przysięgę wykonał.

9 *Martii*. P. Krzysztof [Kozakiewicz^d] Ciawłowski z majątności swej Sieremiaty w stanie szczuckim¹⁸², z dymów 11, z młyna koła jednego, słobodczyka 1. Harasim Filipowicz, wójt przysięgę wykonał.

26 *Martii*. P. Iwan Czarny z majątności swej Bojarszczyzny w stanie dołhomowskim¹⁸³, z dymu 1 sam przysięgę wykonał.

^{a-c} Dopisane u góry.

^b Lekcja niepewna, bo litera zalana atramentem. Może Bałabaw

^c Początkowo pisarz chciał napisać: wopel[skim], potem I przepisał na c

^d To nazwisko w KR i tam zapis pod literą K (k. 86v).

¹⁸⁰ Pustosz Bołyczowo i pusty zaścianek Trzyścieniec „lasem zarosły, w którym włók 6” otrzymał on 16 IX 1641 r. po zbiegłym do Moskwy Opanasie Wasilewiczu Olizarowiczu, „Moskwicinie” (ML 114, k. 64–v).

¹⁸¹ W 1628 r. Stanisław Czaśławski [s] otrzymał 15 włók w ujeździe smoleńskim (ML 102, k. 355–356), a w 1629 r. jeszcze 15 włók w stanie wopieczkim (tamże, k. 477–478). Jednym z jego trzech synów był Mikołaj † po 1653.

¹⁸² Nie wiadomo, czy w skład tych dóbr weszły też wioski Pierchacowo, Konaszy, Bukowino, Smykowo oraz pustosze Denisowo, Stajki, Szyciki, Kurakino, Lisowo, Zachod i Piotruszyn, razem 70 włók, na przekazanie których Krzysztofowi Kozakiewiczowi Czawłowskiemu [s] 17 II 1649 r. zgodę otrzymał Teodor Orański (ML 124, k. 98v). Ten bowiem w abjuracie nie wymienił w/w dóbr.

¹⁸³ W KR (k. 126v) wymieniony na końcu wśród „Puszkarzy i Duńców” „Artiem [s] Czornyj Doniec”, „с дачи своей Боярщины в Дубровенском [s] стане” i zapłacił za 1 dym.

[15] 23 *Martii*. Pp. Wojciech, Joachim, Aleksander i Łukasz Ciutczowie¹⁸⁴ z majątności swej Kuźniejowa i Chojmonowa w stanie małachowskim, z dymów osiadłych 13, z młyna koła 1, slobodczyków 2, w trakcie dorohobuskim, ocionki¹⁸⁵ pusto leży. Iwan Szczerp, wójt przysięgę wykonał.

D

23 *Martii*. P. Hieronim Daniecki^a z majątności swej Brakusowa^b i Szyfajsowa w stanie katyńskim, z dymu 1 żyłego, slobodzkich 5. A z majątności Baturyna w stanie wietlickim slobodczyków 2. Hawryło Fiedorowicz, wójt przysięgę wykonał.

23 *Martii*. P. Stefan Dawidowski z majątności swej Paszkowa w stanie poskim, z dymów żyłych 2. Ochonia Apanasowicz, ławnik przysięgę wykonał.

24 *Martii*. P. Sebastian [s] Dąbrowski z majątności swej hubińskiej w stanie iwankowskim¹⁸⁶, z dymów osiadłych 13, slobodczyków 12, młyna koła jednego, karczmy 1. Choma Dorofiejowicz, wójt przysięgę wykonał.

14 *Martii*. P. Iwan^c Dederka z majątności swej Babinina w stanie dolhomowskim [s], z dymów żyłych 2 sam przysięgę wykonał.

^a KR (k. 72v): Damecki (i to lekcja właściwa)

^b Białhousowa (ASD, t. XIV, s. 31; LVIA, SA 137, k. 413)

^c KR (k. 72v): Jan

¹⁸⁴ Alfierij Matwiejewicz Tiutczew (Ciutczew), syn bojarski arcybiskupa smoleńskiego, w 1606 r. posiadał „pomiestje” na Smoleńszczyźnie wielkości 400 ćwierci; za przywilejem z 9 I 1621 r. zamiast dóbr posiadanych wcześniej w różnych stanach otrzymał wsie Kuźniecowa [s], Sojmonowo [s] i Morewo w stanie małachowskim nad rzeczką Szczołbną (ML 97, k. 15–v). Synami Alfieriego byli Woin (Wojciech), który 26 X 1633 r. otrzymał przywilej na dobra po zdrajcy Bartoszu Grocholskim w trakcie dorohobuskim (ML 110, k. 204v), Jakim (Joachim) † 1687, stolnik carski (1686), Aleksander † 1673 i Łuka (Łukasz) † po 1688, stolnik carski (1686). Po nich, jako rzekomo zmarłych bezpotomnie, nadano 7 IX 1660 r. dobra „pod Dosuchowem” (MLKW 131, nr 838), a jako po zdrajcach nadano 3 VIII 1661 r. derewnie Sejmanowo [s] i Kuźniecowo (ML 134, k. 159–v).

¹⁸⁵ Termin niejasny. Może chodzi o ziemię po wykarczowanym lesie?

¹⁸⁶ Dąbrowski otrzymał 22 III 1635 r. confirmację przywileju Zygmunta III z 3 V 1623 r. na bojarszczyznę w stanie iwankowskim (w nagłówku: „iwanowskim”) po Fiedorze Zabowie, tj. derewnie Kosmowo, Worotinino, Hubino, Podlejewo, Fedorowo, Hlewiszczowo, poczynek Hubin, poczynek Toltoczyjow, poczynek Jaropołkow, poczynek Grygoriew i Prusy po Siemionie Beklemiszowie nad rzeka Owością (Owaszczą?) (ML 108, k. 387–388).

NB. 23 *Martii*. P. Adam Demecz z majątności swej Starosiela w trakcie bialskim, z dymów słobodzkich 2, przysięgę wykonał Matwiej Horodeyski.

N^o dymów 133

N^o słobodczyków 23

26 *Martii*^a. P. Wacław Denisowicz¹⁸⁷ z majątności swej Pieczyniczna i ze wszystkich przynależności w stanie wietlickim, a z Kopyrowszczyzny w trakcie do-rohobuskim¹⁸⁸, z dymów żytych ^b102^b // [15v], ze młynów 2 po jednym kole mających, z karczmy 1, z ga[r]nczarza, z kowalów 3, z ogrodników co w majątności i na posadzie mieszkających w Smoleńsku 7, ubogiego 1 i słobodczyków 29. Jan Jacyna, urzędnik przysięgę wykonał.

23 *Martii*. P. Piotr Denisowicz¹⁸⁹ z majątności swej Szczypkowa^{c190} w trakcie bialskim, z dymów 8, słobodczyka 1. Adam Romanowicz, urzędnik przysięgę wykonał.

NB. 12 *Aprilis*. P. Stanisław Dłotowski z majątności nazwanych Isakowa i Po-lucewa w stanie bereźniańskim, z dymów żytych 3, młyna koła 1, słobodczy-ków 3. Paweł Dorhinka, wójt przysięgę wykonał.

2 *Aprilis*. P. Antoni Dmuchowski^d z majątności swej Dzierżawina w stanie iwankowskim [s], z dymów żytych 2. Ihnat Duroczyc przysięgę wykonał.

11 *Aprilis*. P. Marcin Doboszyński^e z majątności Chołmu Ancipina w stanie katyńskim, z pustek¹⁹¹. Roman Januszkiewicz, czeladnik przysięgę wykonał.

^a Data zapisana na k. 15v.

^{b-c} Powtórzone drugi raz na następnej stronie.

^c Szaptowo (ASD, t. XIV, s. 31); Szoptowa (LVIA, SA 137, k. 413v)

^d KR (k. 73v): Dmochowski

^e KR (k. 73v): Drobyszewskij

¹⁸⁷ Wacław Turno Denisowicz (Denisewicz) † po 9 VI 1654, dworzanin skarbowy JKM, pisarz grodzki smoleński 1640–1643.

¹⁸⁸ W KR (k. 73) jest, iż z Pieczynicy w stanie wietlickim, z Misanowa w stanie mołochowskim (=małachowskim) i Kopyrowszczyzny, razem 102 dymy, zapłacił 287 zł.

¹⁸⁹ Piotr Denisowicz † po 9 VI 1654. Jako chorąży rotty husarskiej Tomasza Sapiehy dostał 12 IV 1634 r. dobra Szopowszczyzna nad Łuczosą, tj. derewnie Horki, Kurowo, Bołuchinowo, Truchinowo, Osółmowo, w stanie bereskim traktu bialskiego po bezpotomnie zmarłym Wojciechu Pierszku (ML 108, k. 110–v). Po kapitulacji Smoleńska w 1654 r. on i jego synowie — Stanisław (Stiepan) i Andrzej — pozostali na Smoleńszczyźnie pełniąc służbę w miejscowym w pułku szlachty (GASO, F. 6, nr 160).

¹⁹⁰ 20 VI 1639 r. król potwierdził Denisowiczowi nadanie na Szoptowo z derewniami Horki, Sołowiejowo, Kurowo, Bułachinowo [s], Truchinowo, Osółmowo, Borki, Zdanowo, Jakuszowo, Bakarowo, Dorofiejowo i Redanowo w stanie bereskim ujeżdzu bialskiego (ML 108, k. 658–v).

¹⁹¹ Według KR (k. 73v) z dymu słobodzkiego jednego zapłacił 15 gr.

30 *Martii*. P. Heliasz Doganowski z majątności swej Kruchowa¹⁹² w stanie dąbrowieńskim, z dymów żytych 6, slobodskiego 1. A w stanie wietlickim z daniny kropiwińskiej i rzepińskiej¹⁹³ z dymów żytych 10 i slobodczyków 9. Sawa Cupik, wójt przysięgę wykonał.

30 *Martii*. Jmp. Jan Domaszewski, podstarości wielizki¹⁹⁴ [z] Mierzlakowa i Tymyszyna w trakcie dorohobuskim, z dymów żytych 8, slobodczyków 3. Hrysza Isajew, wójt przysięgę wykonał.

21 *Martii*. P. Marcin Domaszni z majątności swej Owsianików w trakcie roslawskim, z dymów 2. Wójt Adam Jakubowicz przysięgę wykonał.

N° dymów 42

N° slobodczyków 46

N° zagrodników 7

[16] 21 *Martii*. P. Hryhory Domaszni z majątności swej Podprzyświerowa w trakcie roslawskim z dymu 1, z slobodczyka 1, sam przysięgę wykonał.

23 *Martii*. P. Wasili[j] Domca^a z majątności swej Połowitnikow w stanie bojhorodskim [s], jako z osiadłości swej, z dymu 1, sam przysięgę wykonał.

23 *Martii*. P. Timofiej Donatowicz z majątności swej Kotorowszczyzny i Juszkowa¹⁹⁵ w trakcie dorohobuskim, z dymów żytych 4 i slobodczyków 3. Siemion Duczy, wójt przysięgę wykonał.

13 *Aprilis*. P. Jan Daynowski z majątności swej Krochotkina w stanie bereżniańskim, z dymu żyłego 1 i z placu w zamku Smoleńska [s], na gruntach miejskich będącego, 1. Szyszzonek Michał, poddany przysięgę wykonał.

^aKR (k. 74): Domża (i to lekcja właściwa)

¹⁹² Eliasz Ogon Doganowski († a. 1671) w 1634 r. otrzymał 80 włók w stanie wietlickim (ML 108, k. 208), a w 1641 r. konsens na ustąpienie części tych gruntów, pustoszy Pokinino i Świtec, bratu Adamowi (tamże, k. 817v). Po kapitulacji Smoleńska rodzina ta pozostała na Smoleńszczyźnie, pełniąc służbę w pułku szlachty smoleńskiej i używając nazwiska Ogoń-Doganowski (GASO, F. 6, nr 160)

¹⁹³ Przywilej na 40 włók we włości wietlickiej i plac z ogrodem w Smoleńsku otrzymał 12 XI 1629 r. (ML 102, k. 478v-479). Były to wsie Kropiwno, Abtamnice, Rzepino, pustosze Smietyszcze, Sojno, Bolmaczowo, Poczapowo, Sciepanowo, Oszurkowo, Osiec, Okurkowo, Woszczyno, Mieliszowo (ML 128, k. 283v-284)

¹⁹⁴ Jan Widlica Domaszewski † tuż a. 5 III 1667, podstarości wielizki z ramienia Wincentego Gosiewskiego, budowniczy smoleński już 1663.

¹⁹⁵ Donatowicz miał w starostwie dorohobuskim, w stanie juszkowskim, pustosze Uszkowo, Katarowo [s], Koronino, Sokołowo, Żłobino, Ułobino, Żukowo Plechowskie, razem włók 36 (ML 128, k. 268)

31 *Martii*. P. Jan Kazimierz Dubiński z majątności swej Cholmu [s] z przynależnościami¹⁹⁶ w stanie małachowskim, z dymów żyłych pięć[ć]dziesiąt sześciu, slobodczyków 4, ze młynu koła 1, karczmy 1. Kuźma Kozłowski, wójt przysięgę wykonał.

2 *Aprilis*. P. Marcin Dunin¹⁹⁷ z majątności swej Dziemkina^a w stanie iwanowskim, z dymu 1 żyłego. Kuźma Szepieczko przysięgę wykonał.

12 *Martii*. P. Aleksander Dunin z majątności swej Milejowa w stanie iwanowskim¹⁹⁸, z dymów żyłych 4, slobodczyków 3. Leon Lach, wójt przysięgę wykonał.

23 *Martii*. P. Bolesław Dziadkowski¹⁹⁹ z majątności swej Mihare[w]a w stanie dołhomowskim [s], z dymów żyłych 6, slobodczyków 5. Stefan Foszcz, wójt przysięgę wykonał.

N^o dymów 80

N^o slobodczyków 11

[16v] NB. 15 *Aprilis*. P. Marcin Dzierzynski z majątności swej, części gruntów perespińskich w stanie dołhomowskim²⁰⁰, z dymu slobodskiego 1. Andrej Siniczonok, poddany slobodski przysięgę wykonał.

21 *Martii*. P. Wojciech Drzewiecki z majątności swej Stalubina i Rohaczewa w stanie wopeckim, z dymów żyłych 7, slobodczyków 3. Jermak Konarski, wójt przysięgę wykonał.

^a Dymkina (KR, k. 74v); Jurkina (ASD, t. XIV, s. 28)

¹⁹⁶ Jan Kazimierz Dubiński † a. 1661, miał dobra Chołm, Piatnich i Dubaniec.

¹⁹⁷ Marcin ze Skrzynna Dunin, porucznik w pułku pieszym Arciszewskiego w wojnie smoleńskiej, miał Dziurkino (Diurkino), włók 12 w stanie iwanowskim ujezdu smoleńskiego. Po kapitulacji Smoleńska w 1654 r. złożył przysięgę carowi wśród szlachty wyznania katolickiego i otrzymał potwierdzenie w 1655 r. na Di[u]rkino (Szpileńko, s. 133).

¹⁹⁸ Aleksander Marcin ze Skrzynna Dunin był synem w/w Marcina. Brał udział w obronie Smoleńska 1654 r., przyjął poddaństwo carskie. † a. 1668 (a. 1662?). 27 IV 1654 otrzymał zgodę na cesję pustoszy Milejowo i Komłoczka w stanie iwanowskim [s] Janowi Wacławowi Giełdowskiemu i Elżbiecie Białobłockiej (ML 128, k. 451v–452v)

¹⁹⁹ Bolesław Dziatkowski † ok. 1687, rotmistrz piechoty polskiej (węgierskiej) 1654–1669, podczaszy smoleński już 1670.

²⁰⁰ Mikołaj Dzieruszyński [s] w 1628 r. dostał 6 włók w stanie dołhomoskim (ML 102, k. 384v–385). W 1654 r. stawiał się do obrony Smoleńska z dóbr Perespa.

14 *Martii*. P. Egry Michał z majątności swej Siemienowa w trakcie dorohobuskim²⁰¹, w stanie nikowskim [s], z dymów żytych 5. Sciepan Hryhorowicz, wójt przysięgę wykonał.

NB. [b.d.] P. Krzysztof Eydziatowicz²⁰² z majątności nazwanej Ulesty^a w stanie szczuckim, z dymów żytych 17, słobodskich pięć. Niescier Sawiel przysięgę wykonał.

18 *Martii*. *Item* z majątności swej Opolna^b w stanie świadyckim z dymów żytych 11, słobodskiego 1. Andrej Ilicz, wójt przysięgę wykonał.

26 *Martii*. *Item* z majątności swej Juryna w stanie małachowskim, z dymów żytych 11. Michał Jenobrejowicz, wójt przysięgę wykonał.

26 *Martii*. P. Werner Engilart²⁰³ z majątności swej Kołkowicz w stanie skaczkowskim²⁰⁴ i Andronowa z przynależnościami w stanie małachowskim, także Hołubia z przynależnościami w stanie bereźniańskim²⁰⁵, z dymów żytych 64, młyna koła jednego, słobodczyków ośm. Osip Iwan, wójt przysięgę wykonał.

N° dymów 115

N° słobodczyków 18

[17] 11 *Aprilis*. P. Bernat Etynk²⁰⁶ z majątności swej Oskirina w trakcie bialskim, z dymu słobodzkiego 1. Ilias Zybołowski, słobodczyk przysięgę wykonał.

^a Wlest (ASD, t. XIV, s. 24); Mlest (LVIA, SA 137, k. 408)

^b Zapolnia (ASD, t. XIV, s. 24; LVIA, SA 137, k. 408)

²⁰¹ W 1654 r. z dóbr Siemionowa i Baciuszczowa stawiał się pan Egiemihal.

²⁰² Krzysztof Eydziatowicz, pisarz grodzki smoleński 1625?–1639. W 1654 r. właścicielem tych dóbr i Zapolnia (Opolna) był Kazimierz Eydziatowicz.

²⁰³ Werner Engelhardt † 1672, w 1654 przeszedł na stronę Moskwy jako Jeremiej Kasprowicz dając początek rosyjskiej linii tej rodziny.

²⁰⁴ Engelhard, rajtar JKM, otrzymał 12 XII 1633 r. derewnie Kołkowicze i Skoczoczuny w stanie borockim [s] po zmarłym Karolu Michelu (ML 108, k. 54–v).

²⁰⁵ W 1644 Engelhard z żoną Elżbietą von Ramm (Ramówną) kupili od Wojciecha Ważyńskiego, ciwuna dyrwiańskiego i Hanny Pacówny 100 włók w stanie bereźniańskim w derewniach Hołubiu, Andronowie, Marcyanowie, Ostaszowie, Jachowie, Susajowie, Zalesowie. 3 VIII 1661 r. król nadał Kuklino, Unikowo, Jurkowo, Manacinowo, Andronowo, Hołubiec, Szokinowo, Susojewo i Kołkowicze nad Ochmością i Carewiczem po zdrajcach Hinglarcie Worneltu [ss] oraz synach jego Zygmuncie i Jerzym (ML 134, k. 159–v).

²⁰⁶ Bernat Oettingen (Otyng, Otmink, Odmink) otrzymał 28 X 1631 r. 30 włók w Sachonowie i Czyczerynie we włości ladyńskiej (Jag., rkps 906, s. 296–297), a 8 III 1635 r. jeszcze 60 włók do pierwszej daniny we włości oskiryńskiej (ML 108, k. 344v–345)

21 *Martii*. P. Bohdan Ewniewicz z majątności swej Rokaczewa w stanie beżniańskim, z dymu słobodzkiego 1. Fiedor Domaracki, poddany przysięgę wykonał.

[b.d.] P. Stefan Ewpatiewicz^a z majątności swej Poskowa w stanie iwankowskim, z dymu 1, sam przysięgę, jako z osiadłości swej^b, wykonał.

F

Nb. 23 *Martii*. P. Falk Wilem z majątności Ochremowa w trakcie bialskim, z dymu żyłego 1 sam przysięgę wykonał.

NB. 23 *Martii*. P. Abram Falk²⁰⁷ z majątności swej Hrebienkowa w trakcie bialskim z dymów żyłych 2, z słobodzkiego 1. Makar Jakimow, wójt przysięgę wykonał.

NB. 9 *Martii*. P. Aleksander Falkowski z dymu 1, w którym pospołu mieszkają czterech braci nierozdzielnie, uroczyskiem nazwanego Babyszkowa, sam przysięgę wykonał.

16 *Martii*. P. Aleksander Foroszcza²⁰⁸ z majątności swej Kłobukowa w stanie maksimowskim, z dymów żyłych 5 i z karczmy 1, słobodczyka 1. Iwka Jaskowicz, wójt przysięgę wykonał.

Nº dymów 10

Nº słobodczyków 4

NB. 29 *Martii*. Jmp. Michał Fronckiewicz²⁰⁹ i jejmp. Zofia Herburtówna, bywsza ziemska podstolina WKsL²¹⁰, a terażniejsza p. Fronckiewiczowa, z ma-

^a Jewpatiewicz (KR, k. 81)

^b Dalej wykreślone słowo: przysięgę

^c Data na k. 17v.

²⁰⁷ Abraham Falck (Falk) † po 1650, kapitan JKM. Gdy jego syn, Jan Wilhelm, w 1671 r. dochodził spadku, to wymienił Siemaszkowo, Szankowo, Hałaszę, Czapowo, Buczyrchowo i Lichańcowo w stanie bialskim i przyznano mu dwa dymy.

²⁰⁸ Także Toroszcza, jak w uzyskanej 16 I 1652 r. zgodzie na cesję tych dóbr Wawrzyńcowi Ostankiewiczowi, a ten z kolei otrzymał pozwolenie na przekazanie Toroszczom Zadoroża (ML 128, k. 100–101). Na popisie w 1654 r. ten Foroszcza (w druku błędnie Forosma) stanął już tylko z Zadoroża.

²⁰⁹ Michał Aleksander Frąckiewicz Radziwiński † po 1657, starościc lidzki, starosta orański i przełajski.

²¹⁰ Zofia Herburtówna † a. 1660, 1 v. Aleksandrowa Żyżemska, podstolina lit.

jętności swej Kaskowa w trakcie // [17v] dorohobuskim, a w stanie pouskim, z dymów żytych 39, słobodczyków 3. Maksim Michajłowicz, wójt przysięgę wykonał.

23 *Martii*. P. Aleksander Towgin Fronckiewicz z majątności swej Starodubowa w stanie maksimowskim, z dymu żytego 1, ze młynu koła jednego i drugiego w tymże młynie będących, także z dymów słobodskich 2. Anunia [s] Fiedorowicz przysięgę wykonał.

G

NB. 6 *Aprilis*. P. Aleksander Gadomski z majątności swej w trakcie bialskim, z dymów żytych 2 i słobodczyków 6. Sciepan Michajłowicz, wójt przysięgę wykonał.

23 *Martii*. P. Wojciech Galbrycht z majątności swej Fieduryna w trakcie bialskim, z dymów żytych 3, słobodczyków 2. Wójt Wasili Arciemowicz przysięgę wykonał.

NB. 14 *Aprilis*. P. H[i]eronim Ganecki z majątności swej Mickowa i Raczyna w stanie raczyńskim²¹¹, z dymów [s] 1 żytego. Achrem Iwanowicz, poddany przysięgę wykonał.

23 *Martii*. P. Stefan Gigont²¹² z majątności swej Mordwinowa^a, Jurowa, Jusz-pola w stanie maksimowskim, z dymów żytych 38, młynu koła jednego i słobodczyków 2. Fiedor Błahuszka, wójt przysięgę wykonał.

26 *Martii*. P. Jan Girza^b z majątności swej Mazawa^c w trakcie dorohobuzkim²¹³, z dymów 7, słobodczyków 3.

^a Mordzynowa (ASD, t. XIV, s. 24; LVIA, SA 137, k. 407v)

^b Girza (ASD, t. XIV, s. 29; LVIA, SA 137, k. 412), ale Girza (KR, k. 77)

^c Mozowa (ASD, t. XIV, s. 29); Mazowa (LVIA, SA 137, k. 412)

²¹¹ Jan Ganecki, ojciec wymienionego tu Hieronima i Jana, otrzymał Mitkowo Lahunowo Bykowo od Zygmunta III, a Raczyn, Łachowo, Kopyłowo i Maszkinio od Władysława IV.

²¹² Stefan Gigont (Gikont) † a. 9 VI 1654, sędzia grodzki smoleński 1635–1640, otrzymał 28 VIII 1628 r. 30 włók w stanie maksimowskim (ML 102, k. 396–v), a potem po Jerzym Świrskim, który nie stawiał się na obronę Smoleńszczyzny, 60 włók w tymże stanie, tj. Mordwinowo, Chłamców, Strawino, Ziedzimowo, Chmielowicze, Woronino i Szczerbino. Ostatecznie po ugodzie z tymże Świrskim z 12 III 1641 r. pozostał w posiadaniu tylko czterech pierwszych wsi (ML 107, k. 380–v).

²¹³ Jan Girza z żoną Krystyną Borkowską mieli Mazowo w stanie wielkopolskim.

15 *Aprilis*. Item z majątności Barejna²¹⁴ w tymże trakcie dorohobuskim, z dymów żytych 2. Jakub Dayniłowicz, urzędnik i Iwan Hira, poddani [s] przysięgę wykonali.

N^o dymów 93

N^o slobodczyków 18

[18] 29 *Martii*. P. Władysław Wiktoryn Glinka z majątności swej Malkowia i Pokosta w stanie wopecckim, i z majątności Łuszczow w stanie iwankowskim²¹⁵, z dymów żytych 40, slobodczyków 5, ze młynów 2 — w jednym kół dwie^a, w drugim jedne, z foluszowego koła 1, z karczmy 1, z ogrodników na posadzie w Smoleńsku będących 3. Hrysza Czerpnia, wójt przysięgę wykonał.

21 *Martii*. P. Kasper Dunin Głuszyński²¹⁶ z majątności swych, nazwanych Hamowa i Pańskiego w stanie małachowskim, i Borysowszczyzny w stanie raczyńskim, z dymów żytych 66, slobodczyków 6, ze młynu koła jednego, arzendarza [s] i winnika²¹⁷. Wójtowie Zienow Borysowicz i Iwan Bałasz przysięgę wykonali.

2 *Aprilis*. P. Piotr Gobiata²¹⁸ z majątności swej Orłowa w stanie iwankowskim, z dymu żyłego 1. Bury Niescierowicz, wójt przysięgę wykonał.

^a Powtórzono dwa razy.

²¹⁴ W 1654 r. Girzda stał się na pospolite ruszenie z Mazowa (Mozowa) i Rudlina.

²¹⁵ Władysław Wiktoryn Glinka † 1655, otrzymał on 17 IX 1641 r. za zasługi „w różnych ekspedycjach wojennych w wojsku koronnym” wsie Luczosę [Łuszczow?] i Szyckin we włości iwankowskiej oraz pustosz wereszczakińską (po Jurim Wereszczakinie) nad Wopcem, sieliszcze na Ubarowie, wsie Malkowo i Michałowo we włości wopieckiej z domem w Smoleńsku i ogrodem na posadzie po Andrzeju Mańkowskim, sędzim wojskowym i chorążym husarii JKM, pierwszym mężu swej obecnej żony, Elżbiety Ciechanowiczówny (ML 114, k. 81v–82). Ów Glinka w 1654 r. złożył przysięgę carowi, przyjął prawosławie (z imieniem Jakow Jakowlewicz) i zapoczątkował rosyjską linię tej rodziny. 30 I 1665 r. król nadał po śmierci Glinki Mańkowo, Demiany (też Kuźmy i Demiana) i Łuczosa (Łuczośno) (ML 132, s. 514–515).

²¹⁶ 22 X 1641 r. Kasper Głuszycki [s] otrzymał prawem lennym wieczystym, przy dożywociu swej żony Maryny Wojciechowskiej, bywszej Chrypunowej Dubieńskiej, dobra Hamowo, Pańskie i inne w stanie małachowskim, które miała ona po pierwszym mężu (ML 118, k. 170–v).

²¹⁷ Winnik — tu chyba handlarz winem. W Litwie termin winnik oznaczał też chłostacza różgami w łaźniach.

²¹⁸ Piotr Gobiata, klient Kazanowskich, brał udział w ekspedycjach moskiewskiej, chocińskiej i pruskiej. Zygmunt, starosta przedborski i Adam Kazanowscy 24 IV 1640 r. ustąpili mu ze swych dóbr lennych Jakowlewicze w stanie iwankowskim pustowszczyzny: Orłowo, Piotrowo, Podprudzie i Czerńcowo, ogółem 24 wólki; konsens na te cesję wystawiony został przez króla Jana Kazimierza 10 IV 1653 r., a intromicja jego z żoną Maryną Bortkowską formalnie dokonana dopiero 21 V t.r. (RGADA, F. 1209, Diela młodych let po Smolensku, księga 19,

8 *Aprilis*. Pp. Jan²¹⁹ i Mikołaj Gorzuchowscy z majątności swej Mielechowa i Iwanowa Żytkiego²²⁰ Fiedorowa w stanie jeleńskim, z dymów żytych 17, z ogrodnika i slobodczyka 1. Wasil Sciepanowicz, wójt przysięgę wykonał.

1 *Aprilis*. P. Idzi Stanisław Gosiewski²²¹ z majątności nazwanej Zrzebcowa^a i Kusznierzowa^b w stanie wopecskim, z dymu żyłego 1. A drugą majątność²²² tegoż p. Gosiewskiego w trakcie bielskim ichm. ojcowie jezuiti smoleńscy zachowali. Roman Romanowicz, urzędnik przysięgę wykonał.

23 *Martii*. P. Jakub Grabowski z majątności swej Trzeciakowa w stanie dołhomowskim, z dymów żytych 5. Jan Wasilewicz, wójt przysięgę wykonał.

1 *Aprilis*. P. Jan Grocholski z majątności Waraksina w stanie jeleńskim, z dymu żyłego 1, z slobodskiego drugiego. Iwan Kościukiewicz, wójt przysięgę wykonał.

N^o dymów 131

N^o slobodczyków 13

N^o zagrodników 3

[18v] 9 *Aprilis*. P. Mikołaj Grochowski z majątności swej nazwanej Fiedorows[sz]czyzny w stanie bereźniańskim, z dymów osiadłych 5, slobodczyków 2. Piotr Gromatowski przysięgę wykonał.

26 *Martii*. P. Maryna Haraincówna [s] Gruszczenka [s] z majątności swej Hiryna w stanie małachowskim, z dymu slobodskiego 1. Awsiej Kuzminicz przysięgę wykonał.

NB. 2 *Aprilis*. P. Roman Grek²²³ z majątności p. Romana Chodyczyńskiego, w dzierżeniu jego natenczas będącej, nazwanej Michrejowa^c, z dymu 1. Jakow Misioneck, slobodczyk przysięgę wykonał.

nr 4, k. 331v–333). Piotr wziął udział w obronie Smoleńska w 1654 r., a jego syn Marcin wśród szlachty wyznania katolickiego złożył przysięgę carowi i przyjął prawosławie z imieniem Tymofiej (Szpileńko, s. 36–39).

^a Żerebcowa (KR, k. 78)

^b Kusznierowa (KR, k. 78)

^c Lekcja niepewna, pierwsza litera przeprawiana, może Kichrejowa?

²¹⁹ Jan Gorzechowski [s] otrzymał przywilej na 40 włók z placem na zamku smoleńskim 12 III 1627 r. (ML 102, k. 322).

²²⁰ W 1654 r. Jan Gorzuchowski stawiał się do obrony Smoleńska z Żytkowa (ASD, t. XIV, s. 24).

²²¹ Idzi Stanisław Korwin Gosiewski † a. 1652.

²²² Może chodzi o Zakopę (Zukopę?) i Zalesie, za które synowi Idziego, Janowi, w 1671 r. przyznano na komisji egzulanckiej 44 dymy.

²²³ W KR (k. 120) pod literą Z jako Roman Zieniewicz Grek

H

NB. 9 *Aprilis*. P. Marcin Hapiejowicz z majątności nazwanej Szabiak w stanie pouskim, z dymu 1 żyłego. Ihnat Kondratowicz, wójt przysięgę wykonał.

21 *Martii*. P. Jerzy Haraburda²²⁴ z majątności swej Szembielowa w trakcie roslawskim, z dymów żytych 4 i slobodczyków 4. Otroch Ihnatowicz, wójt przysięgę wykonał.

21 *Martii*. P. Sopron Harbuz z majątności Czarnuszkowicz w trakcie roslawskim, jako z osiadłości swej dymu 1 sam przysięgę wykonał.

14 *Martii*. P. Wilhelm Hewel²²⁵ z majątności swej Tarasowa w stanie szczucim, z dymów żytych 15²²⁶. Dawyd Łopaszten [ss], wójt przysięgę wykonał.

23 *Martii*. P. Andrej [s] Hewel²²⁷ z majątności swej Dubiach w stanie szczucim, z dymów żytych 9, slobodczyków 3. Marcin Lewonowicz, wójt przysięgę wykonał.

NB. 2 *Aprilis*. P. Malcher Hewel²²⁸ z majątności Ładyżyna w trakcie bialskim, z dymu 1 żyłego, slobodczyków 5. Anania Pietuch, wójt przysięgę wykonał.

[N° dymów 37

N° slobodczyków 15]

[19] 6 *Aprilis*. P. Paweł Hłuszanin z majątności swej Pachomowa w stanie iwanowskim, z dymu 1 jako z osiadłości swej sam przysięgę wykonał.

21 *Martii*. P. Mikołaj Hłuszniewicz Bielawiński z majątności swej Wołkowa w trakcie roslawskim, jako z osiadłości swej, dymu 1 sam przysięgę wykonał.

24 *Martii*. P. Dmitrowa Horodeyska z majątności swej Korobina w stanie katyńskim, z dymów 8, slobodczyka 1. Atroch Lewyczonek, wójt przysięgę wykonał.

²²⁴ Jerzy Janowicz Haraburda † po 1650, dworzanin JKM.

²²⁵ Wilhelm von Hoeweln (Hewel) † po 1654, porucznik rajtarii 1633–34.

²²⁶ Gdy w 1671 synowie Wilhelma — Jan i Jerzy — zabiegali o odszkodowanie na komisji egzulanckiej, przyznano im 17 dymów. 20 II 1664 r. król nadał po śmierci Wilhelma Hewla Tarasowo, Horochowo, Tokarzewo, Wiżyno i Andrejcowo w stanie szczucym Janowi Hewlowi (ML 132, s. 459).

²²⁷ Andrzej von Hoeweln (Hewel) † po 1673?, syn Malchera, rotmistrza JKM, który 26 VII 1634 r. otrzymał 70 włók we włości szczuckiej (ML 108, k. 230–v).

²²⁸ Malcher Aleksander von Hoeweln (Hewel) † tuż a. 18 III 1673, syn Malchera, rotmistrza JKM, chorąży parnawski 26 IV 1660.

5 *Aprilis*. P. Frydrych Hotfelder, dworzanin JKM skarbowy, z majątności swej Wadowa i Chelpów z przynależnościami, w stanie dąbrowieńskim, z dymów żytych 20, slobodczyków 2. A na pustoszach Lemonowie, Iwachnowie, Pieraszynie w trakcie bialskim żadnego poddanego nie masz. Hryszko Chalimonowicz, wójt przysięgę wykonał.

28 *Martii*. P. Ofonas [s] Hołdyżny²²⁹ z majątności swej Krysniwa w stanie katyńskim, drugiej Kisielowa w stanie dąbrowieńskim, z dymów 2 slobodskich. Leon Radkowicz, wójt przysięgę wykonał.

I

28 *Martii*. P. Adam Jachałowicz²³⁰ z majątności swej Iwachnowa w stanie bereźniańskim z dymów żytych 3. Piotr Filipowicz, wójt przysięgę wykonał.

N° dymów 33

N° slobodczyków 5

[19v] 23 *Martii*. P. Jan Jacyna²³¹ z majątności swej Tomaszowa w stanie pociskim [s], z dymów żytych 24, ogrodników 2, młyna koła jednego. A z majątności p. Hrehorego Kamińskiego Wieroszkiwa w tymże stanie, z dymów żytych 8, ogrodników 2 i slobodczyków 2. Także z majątności Pohorełoho Miłkołaj [ss] w stanie pohorelskim, z dymów żytych 13, slobodczyków 14. Także z majątności Zubarowa, z dymu 1 żyłego. Matwiej Królik, ławnik przysięgę wykonał.

24 *Martii*. P. Andrej Jafimowicz z majątności swej i p. małżonki swej, nazwanych [s] Ułusow, w stanie katyńskim, z dymów slobodskich 10.

²²⁹ „Szlachetny” Ofonas Iwanowicz Hołdyżny, „z narodu moskiewskiego”, za listem wojewody Aleksandra Korwina Gosiewskiego miał nadaną we włości dąbrowieńskiej pustosz Horodyszczę w ławnictwie kochanowskim, na powinności doglądania puszczy dąbrowieńskiej i mostów na gościńcu oraz osobno 4 włóki we wsi Kochanowie prawem dożywotnim. Ponieważ cała włość dąbrowieńska z puszczą została rozdana, 11 X 1641 r. zestawiono mu tę dobrą na służbie konnej pod przysądą zamku smoleńskiego (ML 118, k. 144–145). W KR (k. 126v) został wymieniony na końcu, wśród „Puszkarzy i Duńców” jako Afonasej Doniec Hołdyżnyj, z tychże majątności zapłacił za 2 dymy slobodczyków.

²³⁰ Adam Jechałowicz [s] został w 1625 r. mierniczym smoleńskim.

²³¹ Jan Jacyna Onoszkowicz otrzymał 20 IX 1641 r. konsens na ustąpienie 3 włók w pustoszy Chomiakowie i 2 włók w pustoszy Wisoszkinie (?) Józefowi Woyniczowi (ML 118, k. 61–62), a 30 t.m. — na ustąpienie komu chcąc włók 40 w trakcie bialskim (tamże, k. 54–55).

Item z majątności p. małżonki swej, Zofiej Jabłonowskiej, nazwanej Duchowszczyzny w stanie iwanowskim²³², z dymów żytych 13, ze młynu koła jednego, z rzemieś[li]wników przy rudni będących 8 i dymarczyka²³³. Astap Biełaszewicz i Kondrat Szelek, wójtowie przysięgę wykonali.

9 *Aprilis*. A z budników *alias* popielarzów, w tejsze majątności przy budzie będących, z dymów 10 Amielian Kuzminicz, wójt przysięgę wykonał.

24 *Martii*. Pp. Krzysztof i Bazyli Jafimowiczowie z majątności swej Mielechowa z przynależnościami, w stanie^a katyńskim, z dymów żytych 5, słobodczyków 2. Jakub Iwanowicz, wójt przysięgę wykonał.

17 *Martii*. P. Wojciech Jakubowski z majątności swej Surhaków w stanie wopeckim, z dymów żytych 5, słobodczyków 5. Onikiej Michajłowski, wójt przysięgę wykonał.

30 *Martii*. P. Bazyli Jaszowski²³⁴ z majątności swej Bezborodowa w stanie dołhomoskim, z dymu żyłego 1. Azar Filipowicz, wójt przysięgę wykonał.

23 *Martii*. P. Andrej Jawoysz z majątności swej Fiedorowa Horek w trakcie do-rohobuskim, z dymu żyłego 1 i słobodczyka drugiego. Siemion Stukan, wójt przysięgę wykonał.

Nº dymów 71

Nº słobodczyków 34

Nº zagrodników 4

[20] NB. 2 *Aprilis*. P. Aleksander Ilinicz z majątności swej Kopciowa w trakcie rosławskim, z dymu 1 żytego. Sidor Iwanowicz, ciwun przysięgę wykonał.

24 *Martii*. P. Ofonasi Ingildziejew²³⁵ z majątności Rukina w stanie iwankowskim, z dymów 41, młyna koła jednego, karczem 2, kowala 1 i ślosarza 1, ogrodników 3, słobodczyków 18. Konon Andryka, wójt przysięgę wykonał.

^a Powtórzone dwukrotnie.

²³² Jabłonowska była przedtem żoną Moskiewicza, po którym miała prawo do Duchowszczyzny.

²³³ Dymarczyk — hutnik, specjalista obsługujący dymarkę, czyli piec hutniczy do wytopu żelaza.

²³⁴ Wawrzyniec (Ławryn) Jaszewski w 1628 r. otrzymał przywilej na 6 włók w stanie dołhomoskim (ML 102, k. 382v–383). Jego syn Bazyli wspólnie z ojczymem, Janem Hołowaczem, z Bezborodowa i Ryndina stawiał się na pospolite ruszenie w Smoleńsku w 1654 r. Po kapitulacji miasta złożył przysięgę carowi wśród szlachty „błagocześciwej wiery” otrzymując potwierdzenie dóbr (Szpileńko, s. 233–235).

²³⁵ Rodzina pochodzenia tatarskiego. Książ Afanasiej Sawielewicz Ingildiejew 28 X i 30 X 1610 r. otrzymał listy na pomiestja w ujeździe wiaziemskim, ale po 1618 r. opuścił tamte dobra, a 30 XII

26 *Martii*. P. Helena Korsakowa [s] Tymofiejowa Ingildziejowa²³⁶ z majątności swej Archajelszczyzny [s] w stanie jeleńskim, z dymów żyłych 13, slobodczyków 2. Iwan Andrejewicz, wójt przysięgę wykonał.

30 *Martii*. P. Mikołaj Józefowicz z majątności swej Astapowicz w trakcie roslawskim, z dymów żyłych 19. Prokopicz, wójt przysięgę wykonał.

21 *Martii*. P. Filon Isajkowski z majątności swej Szemienowki w trakcie bialskim, z dymu żyłego 1. Pronko Michajłowicz, wójt przysięgę wykonał.

26 *Martii*. P. Jerzy Juchniewicz Jukawski²³⁷ z majątności Taracina w stanie dołhomoskim, z dymu żyłego 1. Pancielej, ciwun przysięgę wykonał.

13 *Aprilis*. *Item* z majątności Dworkowa Dorohobyle, części słuczyńskiej, w stanie dołhomoskim, z dymu żyłego 1. Kuprej Sciepanowicz, dwornik przysięgę wykonał.

1620 r. dostał wsie Rukino i Korościno (Korostino) w stanie iwankowskim [s] ujezdu smoleńskiego, (ML 97, k. 9); był kwatremistrzem w Smoleńsku w 1633–1634, w 1633 r. otrzymał Koskowo i Dieniowo po swym bratanku Nikicie Fiedorowiczu Ingildiejewie (ML 110, k. 199v–200), a 11 X 1641 r. 6 wólk w stanie iwankowskim po Kuźmie Chudoleju (ML 118, k. 126–v); † a. 1 XI 1652, gdy to jego syn Józef otrzymał konsens na ustąpienie wsi Skarynina w stanie iwanowskim Danielowi Charytonowiczowi Kozłowskiemu (ML 127, k. 240). 20 VII 1653 r. Józef i Piotr Ingildiejewowie otrzymali zgodę na cesję dóbr lennych Rokino [s], Denisowo, Kamionka, Korościno, pustosz Kudraczowo Maciuchino komu chcąc (ML 128, k. 325–v); od 1654 r. w służbie carskiej w pułku szlachty smoleńskiej używając ponownie tytułu kniaziów (S. Dumin, *Kniazia Ingildiejewy*, „Letopis Istoriko–rodosłownego obszczestwa w Moskwie”, wyp. 3 (47), Moskwa 1995, s. 30–36).

²³⁶ Książ Iwan Sawielewicz Ingildiejew, wojewoda w Wiaźmie, za służbę królewiczowi Władysławowi 19 X 1610 r. mianowany namiestnikiem wiaziemskim, a synowie jego Tymofiej i Siemion, dworzanie JKM, po 1618 r. musieli opuścić Moskwę i 9 I 1621 r. otrzymali sioło Sutoki, derewnię Kuljanowo, poczyniec Sopłowo, Sieryj, Majan, Klementjew, Puchnikowo, Lewków, Kupkin, Własow we włości katyńskiej ujezdu smoleńskiego (ML 97, k. 31); Tymofiej brał udział w obronie Smoleńska w 1633–1634 r. i 10 III 1634 r. otrzymał przywilej na dodatkowe 20 wólk w teje włości (ML 108, k. 98v–99); wkrótce jednak za konsensem królewskim on i brat jego Siemion ustąpili swe dobra we włości katyńskiej Jerzemu Karolowi Hlebowiczowi (tamże, k. 101v); 11 IX 1641 r. Tymofiej otrzymał pustosz w stanie jeleńskim przyległą do jego daniny (ML 118, k. 81–v). Wdowa po Tymofieju — Helena (Jelena) Korsakówna — pochodziła z rosyjskiej gałęzi Korsaków, była córką Ławrientija. W 1654 r. jej syn Krzysztof w imieniu matki stanął z Archangielszczyzny do obrony Smoleńska, ale po jego kapitulacji przyjął służbę carską w pułku szlachty smoleńskiej i imię Kirill (Dumin, *Kniazia Ingildiejewy...*, s. 30–36).

²³⁷ Jerzy Jukawski w 1628 r. otrzymał 6 wólk w stanie dołhomoskim ujezdu smoleńskiego, tj. część uroczyszcz Taracina z placem w Smoleńsku (ML 102, k. 361v–362), zaś w 1634 r. — jeszcze 12 wólk w stanie dołhomoskim (ML 109, k. 93v). W 1628 r. 6 wólk w Taracinie otrzymał też Gabriel Jukawski, zaś Marcin Jukawski tyleż we wsi Uwocków (ML 102, k. 375v–376). Marcin i Aleksy Jukawscy wyznania katolickiego złożyli przysięgę carowi po kapitulacji Smoleńska w 1654 r. przyjmując następnie prawosławie.

5 *Aprilis*. P. Aleksander Janowicz z majątności swej Pierszkowa w stanie iwanowskim, z dymu 1. Krzysztof Jeliński, ciwun przysięgę wykonał.

26 *Martii*. P. Fiedor Jan Daurow²³⁸ z majątności Biedrycz w stanie dąbrowieńskim²³⁹, z dymu 1 żyłego, słobodczyka 1, sam przysięgę wykonał.

N^o dymów 79

N^o słobodczyków 20

N^o zagrodników 3

K

[20v] 31 *Martii*. P. Hieronim Kaleczycki z majątności swej Małakowa w stanie iwanowskim, z dymów słobodskich 2. Prokop Pleszytz, wójt przysięgę wykonał.

17 *Martii*. P. Hrehory Kaleczycki z majątności swej Wiederników²⁴⁰ w trakcie dorohobuskim z dymów żyłych 2. A z majątności Klimiacina w stanie iwanowskim z słobodczyków 3. Krasowski, wójt przysięgę wykonał.

26 *Martii*. Pp. Jan i Andrzej Kaleczyccy^a z majątności Szczółkanowa i Borsukowa w stanie iwanowskim²⁴¹, z dymów słobodskich 16, młyna koła jednego. Kościuk Zyharłowicz, wójt przysięgę wykonał.

^a Jan Andrzej Kaleczyckij (KR, k. 82v) — błędnie!

²³⁸ Właściwie Fiedor Jendogurow (Jandourow, Jendaurow, Jendawurow), a w KR (k. 81v): Fiodor Jandakurow Duniec, co wskazuje na jego kozackie (znad Donu) pochodzenie.

²³⁹ 20 II 1664 r. król nadał Biedrzyce w stanie małachowskim po śmierci Teodora Jendaura [s] (ML 132, s. 219).

²⁴⁰ 31 III 1638 r. jakieś dobra w trakcie dorohobuskim, stanie pouskim, po bezprawnym posiadaczu Andrzeju Leniewicz Kamieńskim otrzymał Jerzy Chalucin Kaleczycki (ML 118, k. 172–173). 3 VIII 1661 r. po zmarłym Hrehorym Kaleczyckim nadano dobra Wiaderniki [s] i Monino, zaś 20 IX 1660 Klimiacin nadano po zdrajcach Jędrzeju, Hieronimie i Krzysztofie Kałuciankach [s = Chalucinach] Kaleczyckich. Widać z tego, że dobra te były w rękach kilku Kaleczyckich.

²⁴¹ 3 VI 1653 Andrzej Chalucin Kaleczycki otrzymał zgodę na przekazanie dóbr Szebraki w trakcie dorohobuskim Stefanowi Łowienieckiemu i żonie jego Aleksandrze Bardziłowskiej (ML 128, k. 282v–283), a tu tych dóbr nie wymieniono. 16 V 1662 po zdrajcach Jędrzeju i Janie Czałuczankach [s = Chalucinach] Kaleczyckich nadano dobra Klimiacino, zaś Czułkanowo [s] i [nazwy brak] nadano po Hrehorym i Hieronimie Czałuczankach [s] Kaleczyckich.

18 *Martii*. Pp. ^aPiotr i Mikołaj^a Kaleczyczy [s] z majątności swej Jesienkowa w stanie iwanowskim, z dymów żytych 2 i słobodczyków 3. Korniej Dziemidowicz, wójt przysięgę wykonał.

23 *Martii*. P. Kazimierz Kamiński z majątności swej Jelków w stanie bereźniańskim, z dymów żytych 11, słobodczyków 3. Iwan Łobacz, wójt przysięgę wykonał.

29 *Martii*. P. Jerzy Kamiński z majątności swej Koszelowa w stanie dąbrowieńskim²⁴², z dymów żytych 5, słobodczyka 1. Makar Iwanowicz, wójt przysięgę wykonał.

26 *Martii*. P. Piotr Kasza z majątności swej Zadków w trakcie dorohobuskim z dymów żytych 2. Fiedor Achremienek, wójt przysięgę wykonał.

23 *Martii*. P. Anna Kęsicka z majątności swej Miłosławszczyzny w stanie wietlickim, z dymu 1, słobodskiego, sama przysięgę wykonała.

14 *Martii*. P. Paweł Kirkor z majątności swej Bosina Waszłowa i Żukowa w stanie świadyckim, z dymów żytych 10 i z karczmy. Aleksiej Pryhara, wójt przysięgę wykonał.

N^o dymów 32

N^o słobodczyków 29

[21] 11 *Aprilis*. P. Anna Czapińska Januszowa Kisarzewska²⁴³ z majątności swej Orłani w stanie maksimowskim, Hapanowa w stanie raczyńskim, także Małkowszczyzny w stanie wietlickim, a w trakcie bielskim Lisowa, z dymów żytych 6, karczmy 1, słobodczyków 17, z ogrodników 3. Filip Cimofiejewicz, wójt przysięgę wykonał.

14 *Aprilis*. P. Jan Kisarzewski z majątności Konikowa w stanie sitczyńskim, nad rzeką Wopieni²⁴⁴, z słobodzkich dymów 5. Michał Kozłowicz, wójt przysięgę wykonał.

^{a-a} Piotr, Adam i Mikołaj (KR, k. 82v)

²⁴² 20 III 1664 r. król nadał Koszelowo w stanie małachowskim [s] po zdrajcy Jerzym Kamińskim (ML 132, s. 219).

²⁴³ Janusz Kisarzewski 24 IX 1641 r. otrzymał confirmację dóbr Haponowo w stanie raczyńskim, które dostał po bezpotomnym Krzysztofie Kleczkowskim (ML 118, k. 25–v)

²⁴⁴ Chodzi zapewne o Wopiec, prawy dopływy Dniepru i dlatego powinno być: nad rzeką Wopcem

30 *Martii*. P. Stanisław Kałusowski²⁴⁵ z majątności swej Popowki Aksienowa i Lisowa w stanie wopeckim, z dymu żyłego 1, slobodskich 2. Michałko Kożemiaczonek, wójt przysięgę wykonał.

7 *Aprilis*. P. Jan Kleczkowski²⁴⁶ z majątności swej Dworkowa w stanie dołhomoskim, z dymu żyłego 1. Owsiej Iwanowicz, wójt przysięgę wykonał.

NB. 26 *Martii*. P. Wojciech Kleczkowski z majątności Torhosina w stanie jeleńskim, z dymu 1 żyłego. Iwan Onikiejow, poddany przysięgę wykonał.

23 *Martii*. P. Wojciech Kłopotowski²⁴⁷ z majątności swej Horelików w stanie dołhomoskim, z dymu 1 żyłego. Marcin Wiłczonek, ciwun przysięgę wykonał.

18 *Martii*. P. Jeremiasz Kłosowski z majątności swej Honilic^a w stanie szczucim, z dymów żyłych 3. Hryszka Aksiułowicz, wójt przysięgę wykonał.

26 *Martii*. P. Krzysztof Kmicic²⁴⁸ z majątności swej Wiguryńa w stanie dołhomoskim²⁴⁹, z dymów żyłych 7, slobodzkich 2. Fiedor Moskał, wójt przysięgę wykonał.

9 *Martii*. P. Krzysztof Kmita z majątności swej Towstuchów^b w stanie szczucim, z dymów żyłych 3. Wasilej Fiedorowicz, wójt przysięgę wykonał.

^a Lekcja niepewna — może: Hnilic

^b Tołstuchy (ASD, t. XIV, s. 34); Sttołstuchy (LVIA, SA 137, k. 416v)

²⁴⁵ Razem z żoną Heleną Chłusowiczówną 8 IV 1643 r. otrzymał przywilej na ustąpienie 14 wólk pustoszy Obuchowa i innych w ujeździe smoleńskim Hieronimowi Chłusowiczowi i jego żonie, Maryni Krajewskiej (ML 118, k. 492v–493). Stanisław, syn Pawła, Kałusowski (podpisał się jednak „Kałosowski”), powrócił do Smoleńska na służbę cara w 1656 r. i przyjął prawosławie; wg jego zeznania miał przed 1654 r. w stanie wopeckim we wsiach Obuchowo, Oksanowo, Popowo, Bułyżyno, Wasilkow, Kowalewo, Ilino, Pietuchowo, Kapustino, Meźnik i Koszczyjewa 30 dworów chłopskich i bobylskich, później spustoszałych (RGADA. F. 145, inw. 1, 1656 r., nr 3, k. 115).

²⁴⁶ W 1628 r. dostał przywilej na 6 wólk w stanie dołhomoskim (ML 102, k. 501–502).

²⁴⁷ Maryna Zabrodzka, wdowa po Stanisławie Zakrzewskim, 4 XI 1641 r. otrzymała konsens na ustąpienie 10 wólk w stanach małachowskim i dołhomoskim Wojciechowi Kłopotowskiemu, swemu drugiemu mężowi (ML 118, k. 221v–222)

²⁴⁸ Krzysztof Kmicic † po 1667, podstoli witebski 11 III 1658.

²⁴⁹ Być może jest to nowa nazwa dóbr, które przekazał Krzysztofowi, Samuelowi i Pawłowi Kmicicom za Władysława IV Fiedor Wigura z żoną Krystyną Parzewską, a które nazywały się wówczas Padniewo i Kuźniecowo, a liczyły wólk 20. Dobra te były w niedziale u braci, ale Paweł zginął (zaginął) pod Korsuniem, więc właścicielami zostali Krzysztof i Samuel, którym król 17 VII 1653 r. przekazał część brata i pozwolił scedować całość Pawłowi Onikiewiczowi i Ewie Kmicicównie (ML 128, k. 250–v)

26 *Martii*. P. Nikipor, Jan i Gabriel Kmiazminowie²⁵⁰, bracia rodzeni, z majątności swych Kościukowa^a i Łatyszyna w stanie małachowskim, z dymów żyłych 18, słobodczyków 2. Fiedor Wachil^b, wójt przysięgę wykonał.

N° dymów 41

N° słobodczyków 28

N° zagrodników 3

[21v.] 4 *Martii*. P. „Jan Kobyliński” z majątności Chorenkowa w stanie dolhomoskim [s], z dymu 1 żyłego. Andrej Iwanow, wójt przysięgę wykonał.

17 *Martii*. P. Jerzy Kochowski z majątności swej Hołosowa w stanie maksymowskim²⁵¹, z dymów żyłych 15. Michał Cybulski, wójt przysięgę wykonał.

11 *Aprilis*. *Item* z majątności Surok^d w stanie bereźniańskim, z dymu 1 żyłego. Makar Ausiejewicz, poddani przysięgę wykonali [ss].

26 *Martii*. P. Bazyli Kocioł, horodniczy krzyzewski²⁵², z majątności swej Sałowa w trakcie rośławskim, z dymów żyłych 6, a z drugiej majątności, Kisielowa i Kruchłowa w stanie dolhomoskim [s], z dymu 1, słobodskiego. Jakub Bacewicz, urzędnik przysięgę wykonał.

26 *Martii*. P. Jarosz Kocioł z majątności swej Muciszcza i Bołonia w stanie jeleńskim, z dymów słobodzkich 6, a z majątności słowaskiej w stanie dolhomoskim z dymu żyłego 1. Hryhory Szeurukowicz przysięgę wykonał.

^a Kościuszkowa (ASD, t. XIV, s. 34; LVIA, SA 137, k. 416v)

^b Lekcja niepewna.

^{c-c} Jan i Michał Kobylińscy (KR, k. 84)

^d Przeprawione z „Sulok”

²⁵⁰ Właściwie Kniażninowie (tak też KR, k. 84), synowie Siły Matwiejewicza. 28 II 1652 r. Gabriel Kniażnin (Gniażnin) z żoną Elżbietą Woyszkówną otrzymali zgodę na cesję części dóbr w Kościuszkowie, Wołwinie i Łotyszynie nad Szczylbią w stanie małachowskim Kazimierzowi Worocińcowi i jego żonie (ML 128, k. 111–v). W 1654 r. Nikifor był już właścicielem Łotyszyna, a Jan — Kościuszkowa. 15 III 1664 r. król nadał Kościuszkowo nad Szcząldzą po zdrajcach Iwanie, Nikiporze i Ampiforze Kniażninach (ML 132, s. 257).

²⁵¹ 28 XI 1639 r. Andrzej Snarski otrzymał konsens na ustąpienie w stanie bereźniańskim poczynków Sutoki, Paliszyn, Konowałów, Biały Chołm, Kudochowszczyzna, Sednowo, Szczukino i 5 włók pustych w stanie maksymowskim Jerzemu Kochowskiemu, sekretarzowi i dworzaninowi JKM (ML 108, k. 704); 6 VI 1640 r. zaś konsens na ustąpienie temuż Kochowskiemu dóbr Stropino, Gołosowo i Janowo w stanie maksymowskim otrzymała Jadwiga Snarska (tamże, k. 757).

²⁵² Bazyli Kocioł (Kocioł) † po 1665, horodniczy krzyzewski już 1648, wojski mściśławski 7 IV 1657.

NB. 26 *Martii*. P. Simon Kokszyński z majątności Palcowa w trakcie bielskim z dymu żyłego 1. Sawa Dmitrowicz, wójt przysięgę wykonał.

23 *Martii*. P. Iwan Kolenow z majątności Kolenowa w stanie iwanowskim²⁵³ z dymu żyłego 1 i slobodczyka 1. Iwan Szczebet, wójt przysięgę wykonał.

28 *Martii*. P. Michał Paweł Kołontaj²⁵⁴ z majątności swej Usinina w stanie raczyńskim z dymów żytych 3, slobodczyków siedm. Rodzia Wasilewicz przysięgę wykonał.

31 *Martii*. P. Jerzy Komar²⁵⁵ z majątności swej Piaseczny w stanie iwanowskim z dymów slobodzkich 2, z ogrodnika 1. Choma Woydowski, ciwun przysięgę wykonał.

23 *Martii*. P. Zofia Kopańska²⁵⁶ z majątności swej Protasowa w trakcie dorohobuskim, z dymów żytych 13, młynu koła jednego, slobodczyków 4. Makar Fiedorowicz, wójt przysięgę wykonał.

NB. 26 *Martii*. P. Wawrzyniec Kopeć z majątności swej Dzierżawina w stanie iwanowskim [s] z dymu żyłego 1. Siemion Fiedorowicz, wójt przysięgę wykonał.

Nº dymów 43

Nº slobodczyków 21

Nº zagrodników 1

[22] 26 *Martii*. P. Paweł Kopiński z majątności Bosiakowszczyzny [i] z Baciżowa²⁵⁷ w trakcie dorohobuskim, z dymów żytych 34, ze młynu "koła jednego", slobodczyków 14. Miszka Marma, wójt przysięgę wykonał.

31 *Martii*. P. Iwa[n]^b Korolko [z] majątności Szybniowa w trakcie roslawskim, z dymów żytych 6 sam przysięgę wykonał.

¹⁻⁴ Kolejność zmieniono (z: jednego koła") przez dopisanie nad wyrazami numerów: 2 1

^b Jan (KR, k. 85v)

²⁵³ 20 III i 13 III 1664 r. król nadał Kolenowo w stanie dołhomoskim [s] po zdrajcy Iwanie Kolenowie (ML 132, s. 440–441, 456–457).

²⁵⁴ Paweł Kołontaj w 1627 r. otrzymał przywilej na 30 włók w ujeździe smoleńskim (ML 102, k. 480v–481v).

²⁵⁵ Był komornikiem ziemskim smoleńskim w 1654 r.

²⁵⁶ Wdowa po Janie Kopańskim, strażniku smoleńskim (1633–1634), 1 v. Janowa Maydlowa, 3 v. Janowa (Pawłowa) Duksztowa.

²⁵⁷ 6 II 1664 r. król nadał po niejakiem Kapińskim dobra Bezmienowszczyzna w trakcie dorohobuskim (ML 132, s. 271–272).

6 *Aprilis*. P. Siemion Korsak²⁵⁸ z majątności swej Usadziuszczowa i Jakowłowa, w stanie iwanowskim i jeleńskim leżącej, z dymów żytych 39, ze młynu o dwóch kołach i foluszowego koła trzeciego, z karczmy 1, z slobodczyków 16 i z ogrodników 6. Wasilej Słowik, wójt przysięgę wykonał.

12 *Martii*. P. Bazyli Korsak z majątności Brakulina²⁵⁹ w stanie wietlickim, z dymów żytych 5, slobodskiego 1. Fiedor Dmitrowicz, wójt przysięgę wykonał.

10 *Martii*. P. Roman Korsak²⁶⁰ z majątności swej Czapina w trakcie bielskim, z dymów żytych 2, slobodzkiego 1. Iwan Bohnach, wójt przysięgę wykonał.

9 *Martii*. P. Paweł Korzeniewski z majątności Polników w stanie bojhorodskim z dymów żytych 4, slobodzkich 3. Kościa Cimoszewicz przysięgę wykonał.

23 *Martii*. P. Jan Korybski z majątności swej Horodca i Pachomowa, tak też Slobodki²⁶¹ w stanie dąbrowieńskim, z dymów żytych 9, młynu koła jednego, slobodczyków 2. Jan Mikłaszewicz, wójt przysięgę wykonał.

NB. 23 *Martii*. P. Jan Kosakowski z majątności Cicikina^a i Podwojskiego w trakcie bielskim, z dymów żytych 2, slobodczyków 2. Kasper Bociuch, wójt przysięgę wykonał.

12 *Aprilis*. P. Jan Koskiewicz z majątności Szczerbinowa Starego w stanie jeleńskim, z dymu 1 slobodzkiego. Filimon Isakowicz, wójt przysięgę wykonał.

28 *Martii*. P. Jan Koszewski z majątności swych Kopciowa [i] Iwankowa w stanie katyńskim, z dymów żytych 2, ze młynu koła jednego²⁶².

^a Lekcja niepewna, nazwa przerabiana w kilku miejscach, może Cuikina

²⁵⁸ Otrzymał on 3 X 1633 r. za zasługi wojenne w stanie iwanowskim pustosze Sorokwaczyno [s] i Ledniki oraz w stanie jeleńskim pustosze Szwarzow (ML 108, k. 43v–44). Z żoną Ester Korybską dostał 22 III 1642 r. zgodę na arendę komu chcąc dóbr Usadyszczyna nad rzeką Zielenicą w ujeździe smoleńskim, tj. derewni Kuźniecowa, Sobokino, Ułaszniczowa, Sapronowa, Łamanowa, Sidorowa, Tatarowa, Chołopie, Łopatyn, Krasowcowa, Sokokwaczyno [s], Lednikowo [s], Mamotowa, Zenino, Wazgryncowa, Dokukino, Sebastianowa, Wasilcowa, połowę derewni Jakowlewo, Makowo, Pilajewo, Tokmino, Rykaczowa, Popowka i Szajarowo (ML 118, k. 477v–478).

²⁵⁹ W 1654 r. z Brakulina i Dziakowszczyzny za małoletniego Jana Korsaka stawił pachółka jego ojczym Chocim.

²⁶⁰ Zapewne Roman Korsak Bobynicki, który otrzymał Czapin w 1631 r.

²⁶¹ Może to nie nazwa własna a pospolita?

²⁶² Jeszcze w 1650 r. Koszewski ustąpił Kopciowo, czyli 15 włók ziemi i 6 włók lasu Marcinowi Doboszyńskiemu, co król zatwierdził i 31 XII t.r. polecił podskarbiemu Tryznie podać nowemu posiadaczowi.

5 *Aprilis*^a. Item z majątności Dobrykowa w stanie wopecskim z dymów // [22v] żytych 6. Sapon Andronowicz i Siemion Amelianowicz, wójtowie przysięgę wykonali.

26 *Martii*. P. Marek Kownacki z majątności Łukunowa^b w trakcie dorohobuskim²⁶³, z dymów żytych 2. Kuprej Apanasowicz, wójt przysięgę wykonał.

24 *Martii*. P. Mikołaj Kozapolański²⁶⁴ z majątności swej Ordyńcowa w trakcie dorohobuskim, z dymów żytych 2, slobodzkiego 1. Iwan Hanczaronek, ciwun przysięgę wykonał.

4 *Aprilis*. P. Jan Kozierzewski z majątności swej Szelców²⁶⁵ w stanie jeleńskim, z dymu 1 żyłego. Stefan Litwin przysięgę wykonał.

5 *Aprilis*. P. Daniel Kozłowski z majątności Mordzina w stanie wopecskim²⁶⁶, jako w osiadłości, z dymu 1 sam przysięgę wykonał.

15 *Aprilis*. P. Aleksander Kozłowski²⁶⁷ z majątności Kucharzowa w trakcie rośławskim, z dymu slobodzkiego 1. Dziemid Korman przysięgę wykonał.

NB. 9 *Aprilis*. P. Timofiej Kozun²⁶⁸ z majątności swej Jielnika [s] w stanie iwankowskim, z dymu żyłego 1. Iwan Stefanowicz, wójt przysięgę wykonał.

26 *Martii*. P. Szczęsny Krajewski z majątności Kordynowa^c w stanie wopecskim, Skarbatowicz²⁶⁹ w stanie wietlickim, z dymów 2. Ahapiej, wójt przysięgę wykonał.

^aData na k. 22v.

^bLekcja niepewna, wyraz przeprawiany; Łuhinowa (ASD, t. XIV, s. 27; LVIA, SA 137, k. 410)

^cKurdymowa (ASD, t. XIV, s. 25; LVIA, SA 137, k. 408v)

²⁶³ 16 III 1664 r. król nadał Łukino (Łujno) nad Uzą w stanie pouskim traktu dorohobuskiego po zdrajcach Kownackich (ML 132, s. 256).

²⁶⁴ W KR, k. 86v: Polański, a Mikołaj Polański otrzymał w 1629 r. przywilej na 8 włók w trakcie dorohobuskim (ML 102, k. 446–v). Z pewnością więc nazwisko winno brzmieć Koza Polański, przy czym jego człon pierwszy to przydomek.

²⁶⁵ 28 XII 1652 r. król nadał 4 włoki w Sielcu we włości jeleńskiej po zbiegłym do Moskwy Janie Koziorowskim Wojciechowi Dmochowskiemu (ML 128, k. 13v). Z pewnością chodzi o tę samą osobę i dobra.

²⁶⁶ Tę liczącą sobie 6 włók majątność Kozłowski nabył u Tomasza Racewicza.

²⁶⁷ Według KR (k. 87) był synem Jerzego.

²⁶⁸ Kozun w 1629 r. otrzymał 8 włók w trakcie dorohobuskim (ML 102, k. 462–v).

²⁶⁹ Raczej powinno być: s [=z] Karbatowicz, ale Horbotowczyzna (ASD, t. XIV, s. 25) i Harbotowczyzna (LVIA, SA 137, k. 408v)

23 *Aprilis*. P. Maryna Zubrykówna Sebestianowa Krasowska²⁷⁰ z p. Piotrem i Jaroszem Krasowskim, z synami swoimi, z majątności swej Klimiacina w stanie iwankowskim, z dymów żytych 5, słobodczyków 3. Jaśko Marcinowicz, wójt przysięgę wykonał.

N^o dymów 20

N^o słobodczyków 5

5 *Aprilis*. P. Katarzyna Łykówna Kraskowska²⁷¹ z majątności swej Sanników i Michajłowa w stanie maksimowskim, // [23] z dymów żytych 18, słobodzkich 4. Waśko Tataronek, wójt przysięgę wykonał.

NB. 26 *Martii*. P. Aleksander Krzczonowicz z majątności swej Piacienki w trakcie bielskim, z dymów żytych 3. Jan Białozor, wójt przysięgę wykonał.

NB. 15 *Aprilis*. P. Siemion Krukowski^a z majątności Iwanicz w stanie iwankowskim²⁷², jako z osiadłości swej, z dymu 1 sam przysięgę wykonał.

15 *Aprilis*. P. Piotr Krukowski z majątności Iwanicz w stanie iwankowskim, jako z osiadłości swej, [z] dymu 1 sam przysięgę wykonał.

1 *Aprilis*. P. Stefan Krukowski z majątności Iwanicz w stanie iwankowskim, z dymu żyłego 1 przysięgę wykonał.

8 *Aprilis*. P. Bernat Kruszyński z majątności Szemienkowa i Pochadziłowa w stanie jeleńskim, z dymów żytych 4, słobodzkiego dymu 1. Kondrasz Wasilewicz, wójt przysięgę wykonał.

11 *Aprilis*. Pp. Tomasz i Piotr Krzywiczcy [s] z majątności Jarkowicz Isakowa w stanie iwankowskim, z dymów żytych 6, słobodczyków 2. Orywon Maciejewicz, wójt przysięgę wykonał.

21 *Martii*. P. Piotr Kubyszkin z majątności Kubiszkina w trakcie roslawskim, z dymów słobodzkich 2 sam przysięgę wykonał.

1 *Aprilis*. P. Jan Kudzinow z majątności Wasiekowa z przynależnościami w stanie iwankowskim, z dymów żytych 17, słobodzkich 4. Siemion Nowoj, wójt przysięgę wykonał.

^a Wyraz przeprawiany z „Brackowski”?

²⁷⁰ Sebastian Krasowski 22 III 1626 r. otrzymał 8 włók w stanie iwankowskim (ML 101, k. 340).

²⁷¹ Wdowa po Janie Kraskowskim.

²⁷² Symeon Krukowski w 1628 r. otrzymał przywiej na 8 włók w stanie iwankowskim (ML 102, k. 414v–415).

23 *Martii*. P. Józef Kulesz[a]²⁷³ z majątności Kuborowa w stanie bereźniańskim, z dymów żytych 23, ze młynu koła jednego, słobodczyk 1. Iwan Bukłan, wójt przysięgę wykonał.

21 *Martii*. P. Andrzej Kulniow²⁷⁴ z majątności swej Podsosonia we włości katyńskiej, z dymów żytych 7, słobodczyków 12. Aleksiej Andrejewicz, wójt przysięgę wykonał.

N^o dymów 81

N^o słobodczyków 26

[23v] 23 *Martii*. P. Aleksander Karol Koncewicz^a z majątności Paszkowa z przynależnościami w stanie raczyńskim, z dymów żytych 17. Jan Karpowicz, wójt przysięgę wykonał.

23 *Martii*. P. Samuel Kunicki z majątności swej Radzkowa i Rostoczyna w stanie maksimowskim, z dymów żytych 35, ze młynu koła jednego. Chomka Łabanionek przysięgę wykonał.

NB. 31 *Martii*. P. Bazyli Kupiński z majątności nazwanej Hlistow poczynek w stanie iwankowskim, jako z osiadłości swej dymu 1, sam przysięgę wykonał.

23 *Martii*. P. Piotr Kuradowski z majątności Szewina w stanie dąbrowieńskim, z dymów żytych 5. Wasil Berecik, wójt przysięgę wykonał.

12 *Martii*. P. Stanisław Kuściński z majątności Kłokowa w stanie iwankowskim, z dymu 1 żyłego. Waśko Woroniewicz, ciwun przysięgę wykonał.

^a Kuncewicz (KR, k. 88v)

²⁷³ Chodzi tu o Józefa Michała Kuleszę † 5 V 1696, łowczego smoleńskiego już 1668, stolnika już 1688, sędziego ziemskiego 1688? Jeszcze w 1654 r. z Kubarowa [s] i Kleznina poczet do obrony Smoleńska stawiała Raczyńska z synem Józefem Kuleszą. Przywilej na 40 wólk w stanie bereźniańskim ujezdu smoleńskiego otrzymał w 1629 r. Piotr Kulesza (ML 102, k. 490v–491). Forma Kulesza także w KR, k. 88. 26 VIII 1666 r. Józef Kulesza uzyskał zamianę statusu swych dóbr smoleńskich z lennych na dziedziczne. Były to: Kubarowo, Usowo, Kopciowo, Szczokino, Lisiczyno, Cieciovino, Jurio, Ciekuny, Łokciowo, Hryszkowo, Fiefielowo, Perehoszcze w stanie bereźniańskim, Lisiczyno, Bakaczowo, Bołdyrowo w stanie wietlickim, Jehorie, Morozowo, Pietuchowo, Kocerhino, Kletsznino, Bereza w stanie bialskim i place w Smoleńsku (ML 132, s. 783–784).

²⁷⁴ Andriej Dementjewicz Kulniew, były syn bojarski, dworzanin JKM, 23 XII 1620 r. otrzymał Nieświtejewo i inne we włości katyńskiej (ML 97, k. 132–133). 7 II 1661 r. król nadał po zdrójcy Kulniowie wieś Dudzino Podsosonie (ML 134, k. 95v–96).

16 *Martii*. P[p]. Jan, Piotr i Heliasz Kuźmiccy, bracia nierozdzielni między sobą, z majątności Kowalowa^a w stanie dołhomoskim, z dymu 1 żyłego. Astap Matwiejowicz, ciwun przysięgę wykonał.

L

24 *Martii*. P. Konstanty Lenkiewicz z majątności swej Łukininia w trakcie bialskim, z dymu żyłego 1 i słobodskich 2. Andrej Lenkowicz przysięgę wykonał.

N^o dymów 61

N^o słobodczyków 2

[24] 30 *Martii*. P. Wasilej Lepunow z majątności nazwanej Zubryk w stanie dąbrowieńskim²⁷⁵, z dymów żyłych 6, ze młynu koła jednego, słobodczyków 8. Marcin Konon, wójt przysięgę wykonał.

NB. 21 *Martii*. P. Michał Leszczewicz^b z majątności swej Dodobrowki w stanie katyńskim, z dymów słobodzkich [s] 3. Sidor Bochonek, wójt przysięgę wykonał.

26 *Martii*. P. Jan Leszczewicz^{c276} z majątności Isakowa i Dawidowa w stanie katyńskim, z dymów żyłych 6, słobodczyka 1, młynu koła jednego. Ciszko Sidorowicz, wójt przysięgę wykonał.

23 *Martii*. P. Iwan Lewoszew z majątności swej Zahusina w stanie bereźniańskim, z dymu 1 żyłego, słobodczyków 2, sam przysięgę wykonał.

23 *Martii*. P. Teodor Libert²⁷⁷ z majątności swej Horłowa w trakcie bialskim, z dymów żyłych 3 i słobodczyków 2. Siemion Fiedosow, wójt przysięgę wykonał.

^a Kowalewa (ASD, t. XIV, s. 28; LVIA, SA 137, k. 410v)

^b Leszewicz (ASD, t. XIV, s. 29); Leszewicz (LVIA, SA 137, k. 411v)

^c Jak wyżej.

²⁷⁵ Władysław [s] Lepunow, „z narodu moskiewskiego”, za udział w obronie Smoleńska i krótką niewolę otrzymał 13 II 1635 r. włók 30 w Zubrykach (ML 108, k. 302v–303).

²⁷⁶ 1 IX 1639 r. Andrej Ozierow przekazał wieś Dawidowo z poczynkiem Isaków zięciowi Janow Leszewiczowi [s] i Polonii Ozierowównie.

²⁷⁷ 6 X 1631 r. nadano Libertowi Leymanowi włók 15 we wsi Hortowie [s] i pustoszy Honiakowo w starostwie bialskim, we włości ładyńskiej (Jag., rkps 906, s. 289)

5 *Aprilis*. P. Daniel Ligieża [s] z majątności swej, pustoszy Makarowa i Lippek²⁷⁸ w stanie bereźniańskim, z dymów żytych 2, a z pustoszy Zygmuntowa w stanie dąbrowieńskim z ogrodnika 1. Iwan Alexandrowicz, wójt przysięgę wykonał.

9 *Martii*. P. Andrej Lipski z majątności swej Litwinowa w trakcie dorohobuskim, w stanie nihowskim²⁷⁹, z dymu żyłego 1 i z[c] slobodzkich 3 sam przysięgę wykonał.

24 *Martii*. P. Mikołaj Lipski z majątności swej Hołyszyc w stanie maksimowskim, z dymu żyłego 1. Iwan Klinduch, wójt przysięgę wykonał.

26 *Martii*. P. Matiasz Loda²⁸⁰ z majątności Perehoszczy w stanie bereźniańskim i Bakaczowa w stanie wietlickim, z dymów żytych 4, slobodczyków 5 na Berezie Bialskim [s] będących. Kuźma Iwanowicz, wójt przysięgę wykonał.

Nº dymów 24

Nº slobodczyków 24

Nº zagrodników 1

[24v] 21 *Martii*. P. Ihnat Ludohoski z majątności swej Babicz w trakcie rośławskim, jako z osiadłości swej, [z] dymu 1. Piotr Ludohoski, syn jego przysięgę wykonał.

24 *Martii*. P. Kondrat Ludohoski z majątności Plecieniewa w trakcie rośławskim, z dymów żytych 2, slobodczyków 2. Andrej Piotrowicz, ciwun przysięgę wykonał.

Ł

NB. 15 *Aprilis*. P. Konstanty Łopacin z majątności Nahiszkina w stanie małachowskim²⁸¹, z dymu 1 żyłego. Amelian Rzezak, wójt przysięgę wykonał.

NB. 26 *Martii*. P. Jan Łopacki z majątności Obwiazlina w stanie dołhomoskim z dymu żyłego 1. Andrej Iwanowicz, wójt przysięgę wykonał.

*Litera przerobiona.

²⁷⁸ Nazywane też Lepkami — obie leżały na Kołodną (ML 128, k. 242v)

²⁷⁹ Majątek ten miał 8 włók (tamże, k. 185v)

²⁸⁰ Maciej Lode (von Loden), który za wieloletnią służbę wojenną za Zygmunowi III, a następnie pod chorągwią husarską Władysława IV, otrzymał 3 III 1634 r. bojarszczyznę Uspaszaną Bereszę i Kunszlukosynę po śmierci Jerzego von der Heyde (ML 108, k. 91v–92).

²⁸¹ 20 II 1664 r. król nadał Najszkino nad rzeką Szołbno w stanie małachowskim po śmierci Stefana Marcinkiewicza (ML 132, s. 264).

6 *Aprilis*. Pp. Samuel i Adam Łoweykowie²⁸², niedzielni będąc z sobą i z pp. Piotrem, i Aleksandrem Golmontami, z majątności Hubina i części gruntów perespińskich w stanie dołhomoskim, z dymu żyłego 1 i slobodzkich 2. Illa [s] Iwanowicz, poddany przysięgę wykonał.

NB. 9 *Martii*. P. Zofia Pszonczonka Jerzyna Łukaszewiczowa z majątności nazwanej Radonowska w trakcie bialskim, z dymów żytych 11, slobodczyków 3. Dubrinia Fiedorowicz, wójt przysięgę wykonał.

NB. 26 *Martii*. P. Stefan Łukaszewicz z majątności swej Kurowa z dymu żebrackiego i z tego, co skóry barannie [s] wyprawuje, w jednej izbie mieszkających, Stefan Łukaszewicz przysięgę wykonał [ss].

17 *Martii*. Pp. Bernat i Hryhory Łykoszynowie²⁸³ z majątności swej Hryszkowa z przynależnościami w stanie świadyckim, z dymów żytych 20. Fiedor Waraksa, wójt przysięgę wykonał.

N^o dymów 38

N^o slobodczyków 7

²⁸² Jakub Bielski ustąpił, za zgodą króla z 30 III 1648 r., Samuelowi Stanisławowi Łoweyce 10 włók, Piotrowi i Aleksandrowi Golmontom 8,5 włók, a Adamowi Łoweyce 1,5 włóki. Samuel Stanisław brał udział w obronie Smoleńska 1654 r., w pospolitym ruszeniu stanął w zastępstwie Jerzego Szwejkowskiego, chorążycia nowogródzkiego, zaś za siebie i swych pasierbów Golmontów z Gubina wystawił czeladnika. Po kapitulacji Smoleńska złożył przysięgę carowi wśród szlachty wyznania katolickiego. Następnie przyjął prawosławie z imieniem Merkury † po 1680 (Szpileńko, s. 106–132).

²⁸³ Pochodzili ze smoleńskich dzieci bojańskich. Z nich Ilja Jeremiejewicz, syn bojański arcybiskupa smoleńskiego, w 1610 r. „bił czołem” Zygmuntowi III o „pomiestja” swoje i zmarłego stryja Nikity Tretjakowa Łykoszyna w stanie świadyckim — sioło Gryszkowo, derewnie Łomanino i Korobcowo oraz poczynek Ondronowo, zaś w 1612 r. otrzymał od króla „do woli i łaski” sioło Sawino i derewnie w ujeździe dorohobuskim (D. I. Łykoszyn, *O rodzie Łykoszynych*, w: *Smoleńskaja starina*, wydanie III, cz. 1, Smoleńsk 1914, s. 159–160). 6 I 1621 r. dworzanin JKM Ilja Jeremiejewicz Łykoszyn (Łykaszyn) otrzymał przywilej na Gryszkowo, część jego własną i część stryja Nikity, zaś w zamian za derewnie w stanie dubrowieńskim i dwie części derewni Murzyn w stanie świadyckim otrzymał po Iwanie Czeczetowie derewnie Fefitowo i Mikulino prawem lennym wieczystym (ML 97, k. 14–v). Z jego synów Bernat–Borys († po 1672) 26 I 1641 r. otrzymał przywilej na pustosz Żołwino w stanie bereźniańskim przyległą do Gryszkowa (ML 108, k. 776), razem z bratem Hrehorym († po 1672) w 1654 r. brali udział w obronie Smoleńska, a po kapitulacji złożyli przysięgę carowi — Borys wśród szlachty prawosławnej, zaś Hrehory — katolickiej (RGADA, F. 137, Galicz, nr 16, k. 23, 36); oni i potomkowie Borysa pełnili służbę w pułku szlachty smoleńskiej (GASO, F. 6, nr 160, k. 211v–213v). 15 III 1664 r. król nadał po zdrajcach Bernacie i Hryhorym Łukoszynach Stare Hryszkowo i Kundzino w stanie świadyckim (ML 132, s. 445–446).

[25] 4 *Aprilis*. P. Jaroszowa Łykowa z majątności Bukina i Proskurnina w stanie maksimowskim, z dymów żyłych 11. Awryło Boreykowicz, wójt przysięgę wykonał.

M

14 *Martii*. Imp. Daniel Madaleński, rotmistrz JKM²⁸⁴ z majątności nazwanej Kobalcowa w stanie wietlickim, a w stanie iwanowskim z Owadowa, Babinego Mostu, z dymów 22²⁸⁵, slobodczyków 2. Iwan Makiejewicz i Jan Grajewski, wójtowie przysięgę wykonali.

12 *Aprilis*. P. Zuzanna Kosakowska Janowa Makarska z majątności Swiridowszczyzny i Szyłowego Poczynku w trakcie rosławskim, z dymów żyłych 9, slobodczyków 5. Hawryło Karniejewicz, wójt przysięgę wykonał.

13 *Aprilis*. Pp. Stanisław i Michał Makarewiczowie z majątności Pleszczacowa w trakcie dorohobuskim, z dymów żyłych 2. Kirej Michajłowicz, wójt przysięgę wykonali.

5 *Aprilis*. P. Andrzej Makmela²⁸⁶ z majątności Skrobotowa w stanie małachowskim, z dymu 1 slobodskiego. Łukasz Dawydowicz, wójt przysięgę wykonał.

21 *Aprilis*. P. Jan Malinowski z p. Danielem Daniłowskim²⁸⁷ z majątności swej Czarnosukowicz w trakcie rosławskim, z dymów żyłych 2. Jan Malinowski przysięgę wykonał.

23 *Martii*. P. Daniel Malkowski z majątności Rokaczewa w stanie bereźniańskim²⁸⁸, z dymu żyłego 1. Astap Chalecki, wójt przysięgę wykonał.

²⁸⁴ Daniel Madaliński (Madaleński) † po 1654, rotmistrz JKM 1633, namiestnik smoleński 1653.

²⁸⁵ 28 XII 1652 r. i 26 II 1654 r. tenże Madaliński, rotmistrz piechoty smoleńskiej, otrzymał zgodę na cesję 30 włók w Wadowie [s] i Babim Mostku w stanie iwanowskim [s] Janowi Wasilewiczowi i Zofii Kimbarównie Wyrwiczom (RGADA, F. 389: nr 128, k. 18–v; nr 129, s. 81–82).

²⁸⁶ Zapewne Macmillan. Z pewnością odpowiada temu zapis z popisu w 1654 r.: Tomasz Małbeman z Robotowa

²⁸⁷ W KR (k. 91v): Jan Malinowski i Daniła Malinowskij

²⁸⁸ 5 V 1653 r. król pozwolił Bazylemu Piotrowi Łozickiemu Malkowskiemu prawem dochodzić dóbr Rohaczewo i Kozłowo nad rzeką Kołodną i rzeczką Wolczyką [s] z jednej strony, a z drugiej sąsiadujących z dobrami Aleksandra Wolffa, Bohdana Eromiewicza i gruntami miejskimi smoleńskimi, a także Potemkina za rzeką Wolczyką u niesłusznie trzymającego je plebeja, Daniela Pancelewicza Charcionka, który się bezprawnie nazywa Łozickim Malkowskim (ML 128, k. 328v–329). Z pewnością więc tu chodzi o tego fałszywego Łozickiego Malkowskiego.

11 *Martii*. P. Jan Małyszka²⁸⁹ z majątności Jandurowszczyzny i Łosiowa w stanie wietlickim, a w stanie bialskim z Churuwa²⁹⁰, z dymów żytych 26, słobodczyków 3. Azar Siemienowicz, wójt przysięgę wykonał.

N° dymów 73

N° słobodczyków 11

[25v] NB. 13 *Aprilis*. P. Stefan Matiasowicz z majątności Swicina w stanie poskim, z dymu 1 słobodzkiego. Iwan Fiedorowicz przysięgę wykonał.

23 *Martii*. P. Mikołaj Matuszkowski z majątności Bułhara w trakcie dorohobuskim, z dymu żytego 1. Iwan Marcinowicz, wójt przysięgę wykonał.

26 *Martii*. P. Marina Berferówna²⁹¹ i p. Ewa Minkowska Otomenkowe²⁹² z majątności Jarcowa^a w stanie bojhorodskim²⁹³, a z daniny Litszczyzny^b w trakcie dorohobuskim²⁹⁴, z dymów żytych 69, młyna koła jednego, ziemian 5, ubogich 3, którzy żebranią żyją, słobodczyków 9, z ogrodnika na posadzenie w Smoleńsku 1. Andrej Wysoc'ki, wójt przysięgę wykonał.

4 *Aprilis*. P. Krzysztof Mickiewicz z majątności Woronina w stanie dąbrowieńskim, z dymów żytych 2, słobodczyków 2. Silka Chalimonow, ciwun przysięgę wykonał.

^aJartowa (ASD, t. XIV, s. 29)

^bLitzyna (ASD, t. XIV, s. 29); Sitczyna (LVIA, SA 137, k. 412)

^cLitera dopisana.

²⁸⁹Nie wymieniony z imienia Małyszka w 1627 r. otrzymał przywilej na dobra w ujeździe smoleńskim po bezpotomnie zmarłym Pogirskim (ML 102, k. 337v–338). Identyczne nadanie otrzymał w 1628 r. Jan Małyszka po Krzysztofie Pogirskim (tamże, k. 350–v).

²⁹⁰2 V 1659 r. nadano dobra Jandarowszczyzna [s], Łosiowo i Sucharowo [s] po śmierci Doroty Danilewiczówny Małyszczyny (MLKW 131, nr 678). Ona, jako wdowa, już na popisie w 1654 r.

²⁹¹Wdowa po Ottonie Menku.

²⁹²Ewa Minkowska, miecznikówna i pisarzówna grodzka mińska, wdowa po Aleksandrze Menku, dworzaninie skarbowym JKM, synu Ottona (jak widać, dość szybko przyjęła się forma nazwiska Ottomenk (Otomenk), zamiast Menk, co było na Litwie zjawiskiem dość częstym, stąd rodziny Kryszpinów Kirszensztejnów, Frąckiewiczów Radziwińskich etc.)

²⁹³4 I 1619 r. Jan Karol Chodkiewicz, wojewoda wileński nadał Ottonowi Menkowi, towarzyszowi chorągwi Gadona, bojarszczyznę w Smoleńszczyźnie po Stefanie Monasterowie — poczynał Panino, Jarsowo i Saprakino (LVIA, SA 20, k. 879–v)

²⁹⁴Otton Menk otrzymał 11 VII 1636 r. za zasługi wojenne dobra w trakcie dorohobuskim, „we włości albo stanie biatyrńskim” 100 włók w derewniach Mojszejowie, Bielawinie (Białaninie?), Babachinie, Mikitynie z pustoszami Lewonowo, Honczarowo, Taranowo, Lebiedziowo, Tałpyszowo, Rytokułowo, Sorokorzenu [s], Diatkowo, Łakuszkino, Szawiejewo i Burkowo (ML 108, k. 526–527). Być może to była owa danina.

6 *Aprilis*. P. Krystyna Zdanowiczówna Krzysztofowa Minkowska, pisarzowa grodzka mińska²⁹⁵ z majątności Znamierycz i Szustowa w stanie maksimowskim, z dymów żyłych 23, slobodskich 3. Fiedor Moskał, wójt przysięgę wykonał.

1 *Aprilis*. P. Ostafian Mikulin²⁹⁶ z majątności swej Obłóżek w stanie iwanowskim, z dymów żyłych 6, z[e] slobodzkich 2. Hawryło Zieleznikowicz, wójt przysięgę wykonał.

26 *Martii*. P. Stefan Mikulin z majątności swej Morozowa w stanie iwanowskim i Patkina^a w stanie dąbrowieńskim²⁹⁷, z dymów żyłych 42, ze młynów 2 — kół trzech z jednego, a z drugiego z jednego koła i z karczmy 1. Iwan Machnac, wójt przysięgę wykonał.

13 *Aprilis*. P. Ostafian²⁹⁸ Mikulin z majątności swej Nahiszkina w stanie małachowskim, z dymów żyłych 16. Łazar Awchimowicz, wójt przysięgę wykonał.

N^o dymów 164

N^o slobodczyków 17

N^o zagrodników 1

[26] 26 *Martii*. P. Jerzy Miłkaszewski z majątności Daniłowa w stanie beżeńskim, z dymów żyłych 10, slobodskich 2. Illa [s], ciwun przysięgę wykonał.

21 *Martii*. P. Krzysztof Miładowski z majątności Sumiszowa w stanie dąbrowieńskim, z dymów żyłych 3, młynu koła jednego, slobodczyków jedenaście. Jan Ładyszewicz, wójt przysięgę wykonał.

13 *Aprilis*. P. Awdencyja Filipowiczówna Bohdanowa Miładowska z majątności Tarakanowa w trakcie dorohobuskim, z dymów żyłych 11, młynu koła jednego, slobodczyków 4. Iwan Szyszko, wójt przysięgę wykonał.

^a Pałkina (ASD, t. XIV, s. 34; LVIA, SA 137, k. 412)

²⁹⁵ Krystyna Zdanowiczówna † po 1652, 1 v. Marcjanowa z Domaszewicz Gurska, rotmistrzowa JKM, od 1640 wdowa po Krzysztofie Minkowskim, mieczniku i pisarzu grodzkim mińskim.

²⁹⁶ Były syn bojarski Tymofiej Mukulin 5 X 1641 r. otrzymał przywilej na myto mostowe w dobrach swych Obłóżkach w stanie iwanowskim [s] (ML 118, k. 97v–98).

²⁹⁷ 7 VI 1655 r. po nim, jako zdrajcy, nadano dobra Palkino [s], Kuźniecowo, Stukienkowo, Koczotyki i Bojarczynkę we włości dąbrowieńskiej oraz Morozowo, Sienkowo, Bokiejowo w stanie iwanowskim (MLKW 131, nr 874).

²⁹⁸ Błędnie zamiast Potafian, który już w 1625 r. otrzymał dobra w stanie małachowskim (w tym Nahiszczyno) i wziął udział w popisie pospolitego ruszenia w 1648 r. W KR (k. 92v): Potap

5 *Aprilis*. P. Daniel Miłaszewicz z majątności Kuzelowa w stanie maksimowskim, z dymów żyłych 19. Fiedor Wasilewicz, wójt przysięgę wykonał.

6 *Aprilis*. P. Krzysztof Miłaszewski z majątności Skułowa w trakcie bialskim, jako z osiadłości swej, [z] dymu 1 sam przysięgę wykonał.

26 *Martii*. P. Andrej Miłaszewski z majątności swej Chomińska w trakcie dorohobuskim, z dymów żyłych 2 i slobodzkich 2. Borys Iwanowicz, wójt przysięgę wykonał.

23 *Martii*. P. Wojciech Moczulski z majątności swej²⁹⁹ w stanie dąbrowieńskim, z dymów żyłych 8, młyna koła jednego, slobodczyków 10. A w stanie iwankowskim z Hrakowa i Kupcioliszcz, z dymów slobodzkich 4. Wasil Raczonek, wójt przysięgę wykonał.

6 *Aprilis*. P. Piotr Władysław Mokrzecki z majątności swych Wikterowa [s] z przynależnościami w stanie małachowskim³⁰⁰, Monczyna^a z przynależnościami w stanie dąbrowieńskim, z dymów żyłych 94^b, ze młynów 2 — w jednym kół dwie, w drugim jedno, a foluszowe drugie, z karczmy 1, z komorników 3 co bydła nie mają, a było mających 1, slobodzkich dymów 2. Stanisław Prockowicz, wójt przysięgę wykonał.

N° dymów 158

N° slobodczyków 23

[26v] 23 *Martii*. P. Jakub Mokrzecki³⁰¹ z majątności Jehoria^c w stanie pouskim i Oleksiejowa w stanie iwanowskim, z dymów żyłych 37, młynu koła jednego, z ga[r]nczarza i slobodczyków 6. Wasilej Hołyka, ławnik przysięgę wykonał.

24 *Martii*. P. Andrzej Mokrzecki³⁰² z majątności Ziennicy w stanie pouskim, z dymu żyłego 1. Mikołaj Iwanowicz przysięgę wykonał.

^a Błędnie: Moszczyna (ASD, t. XIV, s. 20)

^b czterech

^c Jahoria (ASD, t. XIV, s. 32; LVIA, SA 137, k. 414)

²⁹⁹ Nazwy nie podano, ale z popisu w 1654 r. wynika, że miał on dobra Mankowo i Kupieliszcz (ASD, t. XIV, s. 35) lub Kupieliszewo (LVIA, SA 137, k. 417v).

³⁰⁰ 2 V 1659 r. po zmarłym Władysławie [s] Mokrzeckim nadano dobra Wiktorowo i Sienkowo w stanie małachowskim (MLKW 131, nr 678).

³⁰¹ 12 X 1641 r. Andrzej Mokrzecki otrzymał przywilej na dochodzenie na nim, jako bezprawnym posiadaczem, pustoszy w trakcie dorohobuskim (ML 118, k. 196–v).

³⁰² Zapewne to syn Stanisława Krzysztofa, miecznika starodubowskiego.

5 *Aprilis*. P. Jan Mokrzecki³⁰³ z majątności Holcowa^a w stanie dąbrowieńskim, z dymów żytych 2, słobodzkiego 1. Korpieka Chodorowicz Kosmaczonek, wójt przysięgę wykonał.

8 *Martii*. P. Mikołaj Monwid z majątności Kryłowa w trakcie dorohobuskim³⁰⁴, z dymów żytych 4, słobodczyków 5. Jaśko Parfienowicz, wójt przysięgę wykonał.

23 *Martii*. P. Jan Mostyka z majątności swej Dziecielowski [s] w stanie wietlickim, a Horecka i Bylkowa w stanie raczyńskim³⁰⁵, z dymów żytych 6, słobodskich 5. Jermak Klebanionek, wójt przysięgę wykonał.

23 *Martii*. P. Leon Mos^btyka³⁰⁶ z majątności swej Borcienowa w stanie iwanowskim³⁰⁷ z dymu żytego 1. Kościuk Kudzinowicz przysięgę wykonał.

NB. 23 *Martii*. P. Krystyna Dmitrowiczówna Aleksandrowa Mrowińska z majątności swej Kwasowa w trakcie roślawskim, z dymu żytego 1. Jan Janurowski, wójt przysięgę wykonał.

9 *Martii*. P. Jakub Mustafowicz z majątności Chromiowa w trakcie dorohobuskim³⁰⁸, w stanie nihowskim [s], z dymów żytych 13, słobodzkiego 1. Taras Iwanowicz, wójt przysięgę wykonał.

NB. 4 *Aprilis*. P. Paweł Murawiec Prykot z majątności Horłowej w trakcie roślawskim, z dymu żytego 1. Daniło Fiedorowicz przysięgę wykonał.

^a Hokowa (ASD, t. XIV, s. 30); Halkowa (LVIA, SA 137, k. 413)

^b Litera dopisana.

³⁰³ Zapewne to syn Stanisława Krzysztofa, miecznika starodubowskiego. Może on też być miecznikiem starodubowskim i † a. 11 III 1658.

³⁰⁴ 7 VI 1655 r. król nadał Kiryły w starostwie roślawskim po Mikołaju Monwidzie (MLKW 131, nr 874). Z Kirył stawili też pachółka w 1654 r. Samuel i Michał Monwidowie.

³⁰⁵ Jan Mostyka był żołnierzem chorągwi kozackiej Z. Zaruckiego już w 1634 r. W 1654 r. tenże stawiał się na popis z Dziemsałłowki [s], Kortyczów i Ryłkowa (ASD, t. XIV, s. 34: błędnie Motyka). 2 V 1659 r. król nadał Dziemiałowo, Hożeckie i Ryłkowo po zmarłym Janie Mostyce (MLKW 131, nr 678).

³⁰⁶ W KR nie występuje!

³⁰⁷ 9 VI 1661 r. król nadał Barcieniowo w stanie iwanowskim po Mostyce (MLKW 131, nr 974), ale Leon Mostyka nie żył już 9 VI 1654 r., gdy to z Barcienowa stawiał pachółka do obrony Smoleńska od jego małoletnich potomków Jan Mostyka.

³⁰⁸ W 1654 r. Tatarzyn Jakub Mustafowicz stawiał pachółka z Zabiellina.

7 *April[is]*. P. Mostałow^a z majątności swej Ponamarow^b w stanie wietlickim, z dymu 1, słobodczyków 2. Chodor Lenczen, wójt przysięgę wykonał.

N^o dymów 67

N^o słobodczyków 14

[27]

N

14 *Aprilis*. P. Stanisław Narbut z majątności Siwcowa w stanie jeleńskim. Jurament wykonano że dymu żadnego, ani domu pańskiego nie masz. Jan Bobrowicz przysięgł.

17 *Martii*. P. Nikipor Nawilewicz Pierwoj z majątności swej Nosowa w stanie małachowskim, z dymów żytych 6. Fiedor Girda, wójt przysięgę wykonał.

26 *Martii*. P. Michał Stefan Newelski³⁰⁹ z majątności swej Horodyszczka w trakcie bialskim, z dymów żytych 10, młynu koła jednego, a z majątności³¹⁰ w stanie jeleńskim, z dymów żytych 3, słobodskich 8. Szemion Kułaszewicz, ciwun przysięgę wykonał.

23 *Martii*. P. Jakub Nieciecki z majątności swej Pitkowa^c w stanie iwanowskim³¹¹, z dymu żyłego 1. Andrej Szunko, wójt przysięgę wykonał.

21 *Martii*. P. Zachariasz Niekrasz z majątności Połonnika w stanie wietlickim, z ogrodnika 1. Fiedor Laszko, poddany ogrodnik przysięgę wykonał.

NB. 12 *Aprilis*. P. Łukasz Noskowski z majątności Osipowa w trakcie bialskim, z dymu żyłego 1. Fiedor Iwanowicz, wójt przysięgę wykonał.

26 *Martii*. P. Tymofiej Nowicki z majątności swej Fiedorowa w stanie dołhomoskim, jako z osiadłości swej, [z] dymu 1. Aleksiej Szemienowicz, wójt przysięgę wykonał.

^a Mostałow (ASD, t. XIV, s. 26; LVIA, SA 137, k. 409v)

^b Panamarowa (tamże)

^c Pirkowa (ASD, t. XIV, s. 22); Piwkowa (LVIA, SA 137, k. 406)

³⁰⁹ W KR (k. 95) to dwie osoby: Michał i Stefan Newelscy. Oni dwaj też 28 IX 1641 r. otrzymali konsens na ustąpienie pustoszy w stanie jeleńskim na rzecz Piotra Misuny i żony jego Krystyny Boguckiej (ML 118, k. 129–v). W 1654 r. z Horodyszczka stawiał czeladnika tylko Stefan Newelski.

³¹⁰ Nazwy nie podano.

³¹¹ 28 VIII 1628 r. Nieciecki otrzymał przywilej na 8 włók w stanie iwanowskim (ML 102, k. 374v–375).

26 *Martii*. P. Krystyna Nowoszyńska³¹² z majątności Tuszyzna, Zapola i Rabinina w stanie wopieckim [s], z dymów żytych 10, slobodczyków 5. Fiedor Wasilewicz, wójt przysięgę wykonał.

N^o dymów 32

N^o slobodczyków 13

N^o zagrodników 1

[27v]

O

28 *Martii*. P. Janowa Obolina z majątności swej Markowa [i] Iwaskowa w stanie wietlickim³¹³, z dymów żytych 12, bobylów 2, slobodczyków 2. Fiedor Iwanowicz, wójt przysięgę wykonał.

NB. 12 *Martii*. P. Stanisław Obremski³¹⁴ z majątności swych Podkletniej w stanie maksimowskim, jako z osiadłości dymu 1. *Item* z Symonowki w stanie wopecckim i z pustoszy Hubanowa w trakcie dorohobuskim, z dymów slobodskich 2. Fiedor Bieda przysięgę wykonał.

24 *Martii*. P. Anna Szyracówna^a Janowa Ochmanowa w majątności Waśnienie w trakcie bialskim, z dymu żytego 1. Jarmoła Jurkowicz, dwornik przysięgę wykonał.

^a KR (k. 96): Szerecowna

³¹² Wojciech Nowoszyński † a. 2 III 1641, zasłużony żołnierz w wojnach z Moskwą od 1610 r., strażnik smoleński już 1633, otrzymał w stanie wopieckim: 26 IV 1625 r. włók 40 w derewniach Rabinkinie, Lubanowie, Chołmie, Chwiedukowie i Tuszyźnie (ML 101, k. 268v–269v), a 22 III 1634 r. włók 80 w pustoszach Zapola, Rotowie, Hanusowie i Domamerzy (ML 108, k. 99v). Wdowa po nim, Krystyna Umiecka i jej syn Konstanty, 2 III 1641 r. otrzymali konsens na wydzierżawienie wsi Riabinkina, Łabanowa, Gonczarowa nad rzeką Chmością w stanie wopieckim komu chcąc na lat 3 (tamże, k. 811). Krystyna † po 9 VI 1654. Konstanty zaś po kapitulacji Smoleńska w 1654 r. złożył przysięgę carowi wśród szlachty wyznania katolickiego, ale następnie przyjął prawosławie z imieniem Piotr (Szpileńko, s. 147–151).

³¹³ Jan Obol otrzymał 7 I 1621 r. za zasługi wojenne derewnie Iwaskowo, Markowo, Demechowo, Hunino, Bobrowo, Supronowo z poczynkami Illejków i Mamonowo oraz derewnię Poczołów w stanie wietlickim (ML 97, k. 147v–148v)

³¹⁴ Stanisław Obrębski z żoną Izabelą Suszczewską 12 III 1642 r. otrzymał zgodę na ustąpienie 10 włók w stanie maksimowskim Krystynie Zdanowiczównie Krzysztofowej Minkowskiej, miecznikowej mińskiej i jej synowi Kazimierzowi Gurskiemu (ML 118, k. 298–v). W 1654 r. z majątności Simanowki w stanie bereźniańskim [ss] stanął na popisie Jakub Boreysza jako ojczym małoletnich Obrębskich.

NB. 6 *April[is]*. P. Hieronim Oczkas³¹⁵ z majątności swej Koszki w stanie iwanowskim, na cekwartowstwo nadanej³¹⁶, z dymów żytych 11, słobodzkiego 1. Andrej Piotrowski, wójt przysięgę wykonał.

8 *April[is]*. P. Wasilej Okuszko z majątności Lesników w trakcie roslawskim, z dymów żytych 3, ubogiego 1, sam przysięgę wykonał.

NB. 31 *Martii*. P. Fiedor Olek³¹⁷ z majątności Sałowa w trakcie roslawskim, z dymu żytego 1. Uscin Dmitrowicz, ciwun przysięgę wykonał.

18 *Martii*. P. Paweł Onikiewicz³¹⁸ z majątności Kozarynowa w trakcie dorohobuskim, z dymów żytych 2, słobodzkich 4, z majątności Owdocina w stanie dołhomoskim z dymów żytych 9, słobodzkich 8. Radzka Prankowicz, wójt i Hrysza Ihnatowicz przysięgę wykonali.

N° dymów 40

N° słobodczyków 17

[28] 23 *Martii*. P. Teodor Orański z majątności Karlina w stanie dołhomoskim [s]³¹⁹, z dymu żytego 1, słobodzkich 2. Marcin Dwornik [s] przysięgę wykonał.

5 *Aprilis*. P. Marcin Orda Bolharski [s]³²⁰ z majątności nazwanej Kality^a w trakcie dorohobuskim, [w stanie] pouskim, z dymów żytych 3 i słobodzkich 2. Łohwin Janiłowicz, poddany przysięgę wykonał.

8 *Aprilis*. Jmp. Adam Piotr^b Orlik, rotmistrz KJM³²¹ z majątności swej Klimowa i Kwaszyna w stanie świadyckim, z dymów żytych 4, słobodzkiego 1. Iwan Hawryłonek, wójt przysięgę wykonał.

^a Kalety (ASD, t. XIV, s. 33; LVIA, SA 137, k. 415)

^b Imię dopisane u góry.

³¹⁵ Hieronim Oczkas † a. 16 III 1651, cekwart smoleński 12 XII 1649.

³¹⁶ Koszki stanowiło uposażenie cekwartów smoleńskich.

³¹⁷ 20 VIII 1666 r. król nadał 8 włók w Sałowie nad rzeczką Siekijem po zdrajcy Fiedorze Dekrecie Woliku (ML 132, s. 770–771).

³¹⁸ Paweł Onikiewicz lub Onikiejewicz † po 1654, porucznik kozacki w Smoleńsku już 1652.

³¹⁹ Teodor Orański w 1628 r. otrzymał 6 włók w stanie dołhomoskim (ML 102, k. 409v–410), a 20 V 1653 r. otrzymał zgodę na przekazanie tych 6 włók, nazwanych Kurkino [s] i Żołobino w stanie dołhomoskim Mikołajowi Ciechanowiczowi (ML 128, k. 281–v)

³²⁰ Prawdopodobnie to Marcin Samuelowicz Orda Bolharski, miecznikowicz piński.

³²¹ Adam Piotr Orlik † po 1654, podstarości i lantwójt dorohobuski jeszcze 1642, rotmistrz smoleński już 1642. Za zasługi wojenne otrzymał 27 VII 1634 r. włók 20 w derewniach Załuże i Czyżowo w stanie świadyckim (ML 108, k. 235). W 1654 r. stawiał on zaś poczet tylko z Marchwieni w stanie wopieckim.

30 *Martii*. P. Paweł Orzeł z majątności swej Szczebinowa Starego i Nowego w stanie jeleńskim³²², z dymu żyłego 1. Symon Sznel, poddany przysięgę wykonał.

NB. 11 *Aprilis*. P. Fiedor Bohuszewicz Orzeł z majątności i^a Lejkina w stanie iwanowskim³²³, z dymu 1 słobodskiego. Andrej Isakokowicz [s] przysięgę wykonał.

24 *Martii*. P. Anna Kniziczówna Isajowa Orłowa z synem swym, p. Teodorem Orłem, z majątności swej Szczebinowa w stanie jeleńskim, z dymów żyłych 3, słobodczyków 3. Łarka Bizialonek, wójt przysięgę wykonał.

9 *Aprilis*. P. Roman Orzeł z majątności swej Szczebinowa w stanie jeleńskim, z dymu żyłego 1. Achrem Iwanowicz, wójt przysięgę wykonał.

31 *Martii*. P. Bohdana Makarska Atanazowa Orłowa z majątności swych Skłotowa, Dziurahina i Czakowa w stanie maksimowskim, z dymów żyłych 25, słobodskiego dymu 1. Fiedor Ilejczonek przysięgę wykonał.

9 *Martii*. P. Andrej Osipowski z majątności swej Sawionek, Demiankowa³²⁴, Tonkowidowa, Owierkowa w stanie maksimowskim, z dymów żyłych 11, słobodczyków 12. Parfien Strynadka, wójt przysięgę wykonał.

N° dymów 49

N° słobodczyków 22

[28v] P. Wawrzyniec Ostankiewicz³²⁵ z majątności swej Zadoroża w stanie maksimowskim, z dymów żyłych 3 i słobodczyków 3³²⁶.

Item z majątności Połoniej z przynależnościami w stanie szczuckim z dymów żyłych 23, z ogrodników co z wymłocku żyją 2, z rzemieś[ł]ników różnych

³²² Albo pisarz opuścił pierwszą nazwę miejscowości, albo może to Ilejkino.

³²³ 1 III 1649 r. po bezpotomnie zmarłym Mikołaju Orle 8 włók gruntu w Starym Szczebinowie przy pustoszy Adamaszkynie nad Niedną i zaścianek otrzymał Fiedor Orzeł (ML 124, k. 93v–94), który tu nie występuje. Może przekazał swą część Pawłowi?

³²⁴ Teodor Orzeł otrzymał 22 III 1626 r. puste 4 włóki w uroczysku Anczucin we włości iwanowskiej (ML 101, k. 342–343).

³²⁵ 12 III 1662 r. król nadał dobra Zajcowo i Domiankowo w stanie maksymowskim traktu do-rohobuskiego po zdrajcach Michale, Stefanie i Prokopie Osipowskich (może synach Andrzeja) (ML 132, s. 33–35).

³²⁶ W 1654 r. Ostankiewicz stawiał się do obrony Smoleńska z Połoni, Chołmów, Miłosnego, poczynku Kłobukowa (ASD, t. XIV, s. 33–34). To ostatnie, jako Kabłukowo w stanie maksymowskim, 12 III 1662 r. król nadał po zdrajcy Wawrzyńcu Ostackiewiczowi [s] (ML 132, s. 33–35).

³²⁷ Dobra te miały 5 włók (ML 128, k. 101)

7, komorników 2 — jeden z bydłem, drugi bez bydła, slobodczyków siedm. Mikita Piotrowicz, wójt i Illa Isakowicz, wójt przysięgę wykonali.

24 *Martii*. P. Janowa Ostankiewiczowa z majątności swej Wiachor w trakcie roslawskim, z dymów żytych 4, ogrodników 9, co z wymłocku żyją i z slobodczyka 1. Sidor Juriewicz, wójt przysięgę wykonał.

17 *Martii*. P. Mikołaj Otroszkievicz, strażnik smoleński³²⁷ z majątności Iwanowski [s] w stanie iwanowskim, z dymów żytych 13, ze młynu koła jednego, karczmy 1, slobodczyków 5. Iwan Ostryczonek, wójt przysięgę wykonał.

17 *Martii*. P. Zofia Buciferówna Mikołajowa Otroszkieviczowa³²⁸ z majątności swej Hurcowa, Puzynina i Blinina w stanie jeleńskim, z dymów żytych 9, slobodzkich 9. Wasilej Ihnatowicz, wójt przysięgę wykonał.

23 *Martii*. P. Bazyli Owrucki z majątności swej Dziahilewa i Naliwek³²⁹ w trakcie dorohobuskim, z dymów żytych 12, slobodskiego 1. Rodzia Paszczonek przysięgę wykonał.

26 *Martii*. P. Andrzej Ozierow³³⁰ z majątności Mirskiego w stanie katyńskim, a Stolbuchowa^a z przynależnościami w trakcie dorohobuskim, z dymów żytych 21 i slobodskich 7. Fiedor Maksimowicz, wójt przysięgę wykonał.

9 *Aprilis*. P. Mikołaj Ozierski z majątności swej Kudrowcowa w trakcie dorohobuskim, z dymu żytego 1. Fiedor Siemienowicz, poddany przysięgę wykonał.

N^o dymów 86
N^o slobodczyków 33
N^o zagrodników 11

*Nazwa przeprawiana. Może zresztą powinno być: s [=z] Tolbuchowa

³²⁷ Mikołaj Pożohin Otroszkievicz † a. VI 1654, strażnik smoleński już 1639–1651?

³²⁸ Zofia Bucyferówna była żoną w/w Mikołaja Pożohina Otroszkievicza.

³²⁹ 28 VII 1628 r. Owrucki otrzymał 8 włók w stanie bereżniańskim, tj. pustosz Makarowo (ML 102, k. 372v–373). W 1629 r. po nim, jako banicie, dóbr Zubowa i Łachnina w stanie bereżniańskim miał prawo dochodzić Adam Aleksandrowicz (tamże, k. 511–512). 30 IX 1641 r. otrzymał konfirmację na 15 włók nadanych mu w 1633 r. i konsens na ich ustąpienie komu chcąc (ML 118, k. 131–133). 3 III 1649 r. dostał pustosz Baranowo nad Kozłówką w stanie pouskim traktu dorohobuskiego (ML 124, k. 82v). 2 V 1659 r. król nadał dobra Dziahilewo i Ławinki [s] po zmarłym Bazylim Owruckim (MLKW 131, nr 678). W nadaniu po tymże z 20 II 1664 r. nazwa ta brzmi: dwór Dziawłowo (ML 132, s. 275).

³³⁰ Pochodził on z rodziny dzieci bojarskich smoleńskich, już w 1639 był dworzaninem JKM.

[29] 9 *Martii*. P. Marcin Arawinko Owsiadowski z majątności swej Pietrakowa w stanie szczuckim, z dymów zasiadziałych 2, słobodczyka 1. Bohdan Kondraszowicz przysięgę wykonał.

P

7 *Aprilis*. P. Stanisław Pacholski z majątności Dawidowa w trakcie dorohobuskim, z dymów żyłych 3, z ogrodników 3. Iwanowicz, wójt przysięgę wykonał.

28 *Martii*. P. Jan Papłoński³³¹ z majątności swej Usoczorta, Bulatowa i Radoszkowa w trakcie bialskim³³², z dymów żyłych 73. Astach Jermolin, wójt przysięgę wykonał.

8 *Aprilis*. P. Kasper Paprocki z majątności swej Starynek w stanie małachowskim, z dymu żyłego 1. Mikita Wołochowicz, poddany przysięgę wykonał.

12 *Martii*. P. Zachariasz Paręga z majątności swej Bubiowa, Stajek i Łuszczów w stanie bereźniańskim³³³, z dymów żyłych 8, ze młynu koła jednego. Iwan Siemienowicz, wójt przysięgę wykonał.

8 *Aprilis*. Pp. Konstanty i Stefan Paszkiewiczowie z majątności Andronowa w stanie bereźniańskim³³⁴, z dymu żyłego 1. Sierhiej Mikicinicz, ciwun przysięgę wykonał.

³³¹ Jan Wialbutowicz Papłoński † a. 1653, rotmistrz JKM 1633, sędzia grodzki smoleński 1640/41–1642, podwojewodzi witebski 1644–1647. Dnia 20 VI 1622 r. otrzymał on przywilej na dobra w trakcie bialskim „bojarszczyzny Cieliczynnych nazwane Usoczorta” (ML 96, k. 384–v), konfirmowany 30 IX 1641 r. (ML 118, k. 87–v). W 1628 r. Stanisław Wasilewski otrzymał konsens na ustąpienie Papłońskiemu części Bułatowa (ML 102, k. 395–v); 2 i 12 X 1641 r. otrzymał on konfirmację na dobra nadane mu 7 II 1639 r. w starostwie bialskim po bezpotomnym Rosławie Mocarskim (ML 118, k. 117–v, 183–v). Wiemy też, że miał on w Smoleńszczyźnie dobra Kamieniec, tu nie wymienione (LVIA, SA 15548, k. 45).

³³² Z kilku innych nadań na to Radoszkowo zawsze występowało ono w stanie iwanowskim! W 1654 r. od Papłońskich stawiono poczet z dóbr Bułatowszczyzny w stanie szczuckim, Radoszkowa i Haraskowa w stanie iwanowskim, nabytego od Boreyszy.

³³³ W 1654 r. tenże Paręga [s], kwatermistrz stawił poczet ze Stajek, Przesnary i Werejewszczyzny. Protestację z 25 IX 1654 r. podpisał on jednak jako Poreyga (Oss., rkps 13621, k. 55).

³³⁴ Onikiej Paszkiewicz w 1628 r. otrzymał 6 włók w stanie bereźniańskim (ML 102, k. 402–v), a w 1629 r. znowu 6 włók i dodatkowo po 5 włók dla synów: Filona, Konstantego i Stefana w tejże włości bereźniańskiej (tamże, k. 455v–456v).

23 *Martii*. P. Wojciech Penski z majątności swej w stanie dołhomoskim Lachowa nazwanej³³⁵, z dymów 6^a żyłych. Andrej Fiedorowicz, wójt przysięgę wykonał.

8 *Aprilis*. P. Jan Piatkowicki^b z majątności swej Ostaszowa^c w stanie pouskim, z dymu żyłego 1. Iwan Jakubowicz, wójt przysięgę wykonał.

8 *Aprilis*. P. Stanisław Piątkowski z majątności Lemiecina^d w stanie jeleńskim, z dymów żyłych 7. Piotr Wasilewicz, wójt przysięgę wykonał.

N^o dymów 102

N^o slobodczyków 1

N^o zagrodników 3

[29v] NB. 8 *Aprilis*. P[p]. Jan i Samuel Pierwuszowie z majątności swej Kryczkowa^e w stanie wopectkim, z dymów slobodzkich 3. Andrej Mazepa, dwornik przysięgę wykonał.

17 *Martii*. P. Hieronim Pietuch z majątności swej Żłobina w trakcie bialskim, z dymu 1, jako z osiadłości swej, sam przysięgę wykonał.

31 *Martii*. P. Denis Pietuch z majątności swej Żłobina w trakcie bialskim, z dymu 1, jako z osiadłości swej, sam przysięgę wykonał.

9 *Martii*. P. Jan Pióro z majątności nazwanej Łohow Rzezanowa w stanie maksimowskim, a w stanie iwanowskim Bielkowa Jurkowa, z dymów żyłych 18, slobodzkich 5. Michałka Wasilewicz, wójt przysięgę wykonał.

^a Dopisano u góry.

^b Piaskowicki (ASD, t. XIV, s. 25; LVIA, SA 137, k. 409); Pieskowickij (KR, k. 99v)

^c Osztaszowa (ASD, t. XIV, s. 25)

^d Klemiecina (ASD, t. XIV, s. 26), Klemiacina (LVIA, SA 137, k. 409v)

^e Krawcowa (ASD, t. XIV, s. 27; LVIA, SA 137, k. 409v)

³³⁵ Wojciech Penski w 1623 r. otrzymał 50 włók z poddanymi w trakcie bialskim i działkę na zamku w Białej (ML 101, k. 45), 10 XI 1629 r. dodatkowo 15 włók na uroczyszczu Puhanowie w stanie maksimowskim (ML 102, k. 494v–496v), zaś w 1634 r., za zasługi w wojnie smoleńskiej (w chorągwi B. Sterkiewicza), dodatkowo 60 włók w stanie dołhomoskim ujezdu smoleńskiego (ML 108, k. 154v). Po kapitulacji Smoleńska w 1654 r. złożył przysięgę carowi wśród szlachty katolickiej, następnie przyjął prawosławie z imieniem Stiepan i otrzymał w 1656 i 1660 r. od cara Aleksego potwierdzenie nadań królewskich. Jego potomkowie pełnili służbę w rocie bielskiej pułku szlachty smoleńskiej (GASO, F. 6, nr 160, k. 325). 21 II 1664 r. król nadał dobrą Lachowo i Czerechowo nad Świną po zdrajcach Kazimierzu Penskim i jego synu (ML 132, s. 268–269).

23 *Martii*?. P. Hrehory Pleskaczewski z majątności swej Polujuchtowa³³⁶ w stanie dołhomoskim, z dymu żyłego 1. Iwan Karpowicz, wójt przysięgę wykonał.

17 *Martii*. P. Filip Pleskaczewski z majątności swej Szczelina w stanie wopecim³³⁷, jako z osiadłości swej, [z] dymu 1 sam przysięgę wykonał.

17 *Martii*. P. Iwan Pleskaczewski z majątności swej Małyszowa w stanie małachowskim, z dymów żyłych 6. Waśko Wowczek, wójt przysięgę wykonał.

23 *Martii*. P. Jan Pleskaczewski z majątności Brycwina w stanie raczyńskim, z dymu żyłego 1. Łukian Moskalewicz, ciwun przysięgę wykonał.

24 *Martii*. P. Kazimierz Samson Podberezki [s]³³⁸ z majątności swej Bubcowa^a w stanie bereźniańskim i świadyckim, z dymów żyłych 16, z karczmy 1, z słobodczyków 3. Łara Uwar, wójt przysięgę wykonał.

21 *Martii*. P. Harasim Podłuski z majątności swej Popowczyzna w trakcie rośławskim³³⁹, z dymu 1, jako z osiadłości swej sam przysięgę wykonał.

N° dymów 46

N° słobodczyków 11

[30] 21 *Martii*. P. Jendrzej Podłuski z majątności swej Kucharzowa w trakcie rośławskim, z dymu 1, jako z osiadłości swej sam przysięgę wykonał.

* Pierwsza litera w nazwie przeprowiona.

³³⁶ «Szlachetny» Hrehory Pleskaczewski w 1628 r. otrzymał 6 włók w stanie dołhomoskim, zwane Połujachtowo (ML 102, k. 356v–357), a Wojciech i Jan Pleskaczewscy — 12 włók (po 6 na osobę), tj. pustosz Harowicze [s] w tymże stanie (tamże, k. 401–v). Jednak 24 XII 1635 r. Naum Tołpyha otrzymał przywilej na Garawicze i Połujachtowo, ponieważ Hryhory i Wojciech Pleskaczewscy rzekomo bezprawnie używali praw szlacheckich (ML 108, k. 454–455); w 1650 r. ten Tołpyha rzeczywiście był już właścicielem Harawicz (zobacz niżej), lecz jak widać Połujachtowo pozostało w posiadaniu Pleskaczewskiego (tamże, k. 454–455). W 1654 r. „z oycowskiej niedzielnej Połuiutowskiej” stanął na popis Wojciech Pleskaczewski (ASD, t. XIV, s. 31).

³³⁷ W 1654 r. na popis z Retnina i Sielina (to pewnie owo Szczelino) stawili się Jan i Iwan Pleskaczewscy, wymienieni w niniejszym spisie niżej.

³³⁸ Kazimierz Samson Podberezki † po 1654, sędzic ziemski brastawski był właścicielem Rabcowa (tak w ASD, t. XIV, s. 32 i LVIA, SA 137, k. 414v).

³³⁹ 19 X 1633 r. Jan, Stefan i Piotr Janowiczowie Ciechanowscy oraz „brat” ich Aleksander Tymofiejewicz Ciechanowski otrzymali konsens na ustąpienie majątności Popowka–Popopriswietowo w trakcie rośławskim i działki w Rośławiu Herasimowi [s] i Tymofiejowi Podłuskim (ML 108, k. 677). Z pewnością cesja została więc dokonana.

23 *Martii*. P. Krzysztof Poliksha z majątności swej Klipina w stanie bojhorodskim [s]³⁴⁰, jako z osiadłości swej z dymu 1 sam przysięgę wykonał.

17 *Martii*. P. Aleksander Polubieński³⁴¹ i p. Krystyna Berkówna Rzezicka Polubińska, bywsza Mikołajowa Nieczajewiczowa³⁴², z majątności nazwanej Komorkowa w trakcie rosławskim, z dymów żytych 7, ze młynu koła jednego i slobodczyka 1.

Item z majątności Bojarkina w tymże trakcie, z dymów żytych 10, slobodczyków 5. Matwiej Borka i Iwan Bozarkiński, wójtowie przysięgę wykonali.

24 *Martii*. P. Michał Pomuski z majątności Burdacowa w stanie wietlickim, z dymu żytego 1. Illa Iwanowicz, poddany przysięgę wykonał.

7 *Aprilis*. P. Jerzy Potemkin³⁴³ z majątności Worotyszyna w stanie skaczkowskim, z dymów żytych 65, slobodczyków 6, dwornej czeladzi dymy 2, szpitalnych^a domów 2, młynów 2 po jednym kole; a z majątności Malejowa z przynależnościami w stanie dąbrowieńskim, z dymów żytych 84, slobodczyków 7, młynu koła jednego; także z majątności Mohotowa w stanie maksimowskim, z dymów żytych 39; także z slobody Samson nazwanej z przy-

^a szpitalnych

³⁴⁰ Otrzymał on 28 II 1635 r. za zasługi wojenne wólk 30 na pustoszy Kołpinie w stanie bohyrodskim [s] (ML 108, k. 325–v).

³⁴¹ Aleksander Rajnold Połubiński † 1686/87, podstoli słonimski już 1667, podsędek smoleński 1668, chorąży już 1671. W 1662 r. sejm przyznał mu Komarki [s], Bojarkino i Lesnikowo prawem wieczystym (ML 132, s. 134–135).

³⁴² Mikołaj Slobodczyk Nieczajewicz, Rosjanin, posiadał dobra w trakcie rosławskim potwierdzone mu w 1635 r.

³⁴³ Jerzy (Jurij) Potiemkin (Potemkin), dworzanin i rotmistrz JKM, otrzymał 11 III 1622 r. prawem wiecznym dziedzicznym dobra niegdyś jego ojca, Fiodora Bulhakowicza, bojarskiego syna smoleńskiego, tj. w stanie bohorodzkiem siółko Worotyszyno oraz wsie Stepanowo, Potapowo, Podoszwinno, Pieszniowo, Szczerbahowo, Swiejewicze, w stanie maksymowskim siółko Moguntowo z obu stron rzeki Sutki, a w zamian za Piszczulino, Gryncowo, Pohost i Siemionkowo, przyłączone do zamku smoleńskiego, siółko Bohdana Boszmakowa w bohorodzkiem stanie na Worotyszynie, w dąbrowieńskim stanie z pomieszcia Kuźmy Dowodczyka wsie Wielkolesie i Gieorgijowską oraz wieś Sidorowicze (ML 97, k. 360–361), 30 III 1635 r. za zasługi wojenne i „w nagrodę pierwszej daniny jego w Sierpiejsku” dobra lenne we włości małachowskiej, tj. slobodę Samsony oraz derewnie Rachowo, Chłuscina, Rostowszczyna, Sołonina, Załupina i Susłowicze (ML 108, k. 419v–420). Król 7 IX 1660 r. nadał po zdrajcach Bazylim, Janie, Aleksandrze i Michale Potemkinach, braciach, dobra Samsony [s] w stanie małachowskim, Czernice, Mohotów i Worotyszyn w stanie skaczkowskim (MLKW 131, nr 828). Byli oni synami Jana (syna Jerzego) i Heleny Reutówny, która dobra Samsonów [s] trzymała bezprawnie w 1653 r. już jako żona Dawida Szwykowskiego (ML 128, k. 289–v).

należnościami w stanie małachowskim, z dymów żyłych 107, słobodczyków 15, młynu koła jednego i karczmy 1. A w stanie bereźniańskim z pustoszy Suchodola³⁴⁴, z dymów słobodzkich 3 i na posadzie w Smoleńsku zagrodników [s] 3. Ogółem z dymów żyłych trzechset^a, słobodzkich 40, młynów kół pięciu, z karczmy 1 i z ogrodników 3³⁴⁵. Olizar Otopok, wójt przysięgę wykonał.

21 *Martii*. P. Symeon Potemkin z majątności swej, starej i nowej daniny³⁴⁶, w stanie katyńskim, z dymów żyłych 24, słobodzkich 12, ze młynu koła jednego. Prokop Wasilewicz Niczyporow, wójt przysięgę wykonał.

N° dymów 341

N° słobodczyków 49

N° zagrodników 3

[30v] 13 *Martii*. P. Aleksander Prażmowski z majątności Obroku i Pakowa w stanie szczuckim, z dymów żyłych 5, z słobodzkich 2. Andrej Jermokin, wójt przysięgę wykonał.

NB. 9 *Martii*. P. Aleksander Pretfas³⁴⁷ z majątności nazwanej Rybszowa i Pyszkowa w trakcie białskim, [a] w stanie szczuckim Płaj i Zaborza miasteczka, z dymów żyłych 53, hołów co gorzałkę pędzą 2, kowala 1, słobodczyków 5. Waśko Trybug, wójt przysięgę wykonał.

26 *Martii*. P. Jakub Probulewicz z majątności swej Maryna Poczynka i Charyna w trakcie dorohobuskim, z dymów słobodzkich 2. Jan Szymoński przysięgę wykonał.

^a Słowo zakreślono i dopisano u góry: 295

³⁴⁴ Otrzymał on 22 III 1635 r. konfirmację na dobra lenne we włości bereźniańskiej (40 wólk), wymierzone mu na podstawie przywileju z 4 V 1634 r., na pustoszach Hłuchom, Jakowy, Rumianczowo, Kochanowa, Suchodole i na 2 innych (ML 108, k. 388v).

³⁴⁵ Uwaga! Suma nie zgadza się z danymi szczegółowymi.

³⁴⁶ Stara danina to nadanie Zygmunta III dla ojca Symeona (Siemiona) — Fiodora Iwanowicza, niegdyś smoleńskiego syna bojarskiego — z 9 I 1621 r. na „dwie bojarszczyzny, które za Moskwy Sewerin Uwarow i Uliana Maksiejowa trzymali, to jest derewnie Zamosze Śrzednie, Byłczyno, Pulpowo i siedlisko z ich wszystkimi przynależnościami” (ML 97, k.). Nowa danina to nadanie Władysława IV z 21 III 1635 r. na Uścinowo i siedlisko, „które za Moskwy Fiodor Maryn trzymał”, Andronowo, Aleksino, Zamiatnino, Osipowo, Palcowo, Jurkowo, Małachowo, Łuczkowo, Borki, Filipowo w stanie katyńskim oraz Miertwieja w stanie iwankowskim (ML 123, k. 370–371v). Te ostatnie dobra musiał mieć jeszcze w 1654 r., skoro stawił z nich poczet (ASD, t. XIV, s. 28).

³⁴⁷ Aleksander z Grabowa Prayetfuess (Pretfus), strukczaszy i dworzanin JKM, pozbawiony został tych dóbr w 1652 r. jako „banita wieczny”, ale jeszcze 20 II 1664 r. król nadał Zaborze po śmierci Pretfusa (ML 132, s. 362).

2 *April[is]*. P. Bohdan Prokopowicz z majątności Udzieńcowa³⁴⁸ w stanie maksimowskim, z dymu żyłego 1. Fiedor Antonowicz, wójt przysięgę wykonał.

NB. 9 *Aprilis*. P. Mateusz Protasowicz z majątności Bojarskiej w trakcie roślawskim, z dymów żyłych 3 i ogrodnika 1. Iwan Jakowicz, wójt przysięgę wykonał.

23 *Martii*. P. Jan Prozorkiewicz z majątności swej Zuj^a w stanie jeleńskim, z dymów żyłych 2. Mikołaj Hryhorowicz, wójt przysięgę wykonał.

26 *Martii*. P. Stanisław Pruszyński³⁴⁹ z majątności swej Pańskiego w stanie dołhomoskim i Szuklina w trakcie dorohobuskim, z dymów żyłych 3. Illa Żyba, wójt przysięgę wykonał.

NB. 23 *Martii*. P. Mikołaj Pruszyński z majątności swej Szewnina w trakcie bialskim, z dymów żyłych 3, slobodczyków 2. Jan Biegański, wójt przysięgę wykonał.

8 *Martii*. P. Bronisław Przesiecki³⁵⁰ z majątności Tronina Zadurza w stanie szczuckim, z dymów żyłych 20, slobodczyków 6. Marcin Sieliwonowicz, wójt przysięgę wykonał.

23 *Martii*. P. Jan Przewłocki z majątności swej Achremowa w trakcie bialskim, z dymu żyłego 1 i slobodzkiego 1. Niescier, wójt przysięgę wykonał.

N^o dymów 91

N^o slobodczyków 18

N^o zagrodników 1

[31] Pp. Józef i Tymofiej Puciatowie Rajecy³⁵¹ z majątności swych Osuszkina^b i Chodziejowa w stanie wopieckim, z dymów 4. Hryszko Srobot, wójt przysięgę wykonał.

^a Łujów (ASD, t. XIV, s. 26), Zujów (LVIA, SA 137, k. 409v)

^b Osuszkina

³⁴⁸ W 1654 r. z Odzincowa (wg ASD, t. XIV, s. 25) lub Odziniowa (LVIA, SA 137, k. 408v) i Hanina stanął na popis Samuel Prokopowicz.

³⁴⁹ W 1642 r. Mikołaj Orański otrzymał konsens na ustąpienie Stanisławowi Pruszyńskiemu 16 włók w stanie dołhomoskim (ML 118, k. 300–v).

³⁵⁰ Bronisław Przesiecki † po 1676, rotmistrz szlachty połockiej w służbie rosyjskiej 1656, wojski wołkowyski 23 II 1659. Otrzymał on 8 II 1635 r. konfirmację na włók 70 w stanie szczuckim, tj. derewnie Iwaszenino, Pułszunkowo, Jaroszkowo i Udzejowsko, pustosze Fiduszkowo, Korolowo, Chamino, Ojczyżna, Andrzejowo, Łujowo, Aprejowo, Płatonowo (ML 108, k. 330–v). W 1654 r. wystawił zaś poczet tylko z Mieży.

³⁵¹ Właściwie Puciatowie Rajewscy. W 1654 r. Tymofiej Puciata Rajewski stawiał się do obrony Smoleńska z Żerebcowa i Kusznierowa w stanie wopieckim.

11 *April[is]*. P. Hieronim Puciata Rusinowski z majątności Szurynowa, Koźłowa i Kalinowa^a w stanie małachowskim, z dymów żyłych 22, z karczmy 1, młynu koła jednego. Hryszka Bukowicz, wójt przysięgę wykonał.

22 marca. P. Piotr Puciata Rusinowski z majątności swej Działilewa^b w stanie bereźniańskim, z dymu żyłego 1. Marcin Iwanowicz, wójt przysięgę wykonał.

23 marca. P. Fiedor Puciata Kalenicki z majątności swej Kapuścina w stanie małachowskim³⁵², z dymów żyłych 5. Arasko, wójt przysięgę wykonał.

30^c *Martii*. Pp. Fiedor i Jarosz Puciatowie^d z majątności Nikiporowa i Podsosonia w stanie iwanowskim³⁵³, z dymów 2 osiadłych. Matfiej Sahak przysięgę wykonał.

[b.d.] P. Aleksander Puszkin [s] z majątności swej Rokaczewa^e w stanie iwanowskim, z dymu 1 słobodskiego. Fiedor Odsionczonek przysięgę wykonał.

31 *Martii*. P. Jan Puszkin z majątności Szerbinowa^f w stanie jeleńskim, z dymu 1 słobodskiego. Choma Sidorowicz, wójt przysięgę wykonał.

NB. 1 *Aprilis*. P. Filon Puszkinić z majątności Kopciowa w trakcie roslawskim, z dymu żyłego 1. Iwan Prokopowicz, ciwun przysięgę wykonał.

NB. 21 *Martii*. Pp. Jan i Dawid Puszkowszczy [s] z majątności Pierzynka nazwanej, w trakcie roslawskim, z dymów żyłych 4, słobodczyka 1. Wójt Doroch Ancipowicz przysięgę wykonał.

N^o dymów 39

N^o słobodczyków 3

[31v]. 24 *Martii*. P. Stanisław Puzylewicz z majątności bardyńskiej z przynależnościami, w stanie małachowskim, z dymów żyłych 34, słobodczyków 3. Jan Sebastianowski, wójt przysięgę wykonał.

^a Kalinina (ASD, t. XIV, s. 35; LVIA, SA 137, k. 418)

^b Działilowa (ASD, t. XIV, s. 25; LVIA, SA 137, k. 408v)

^c Lekcja niepewna, bo druga cyfra przerabiana, może 31

^d Putiaty Pobocznenki (KR, k. 103)

^e Rohaczewa (ASD, t. XIV, s. 31; LVIA, SA 137, k. 413v)

^f Szerbinina (jak wyżej)

³⁵² Interesujące, że 20 II 1664 r. król nadał też Kapuścino po śmierci [Puciaty] Rajewskiego (ML 132, s. 264).

³⁵³ Bracia Fiedor, Jarosz i Marcin Puciatowie w 1628 r. otrzymali przywilej na grunty w stanie iwankowskim [s], po 8 wólk każdy (ML 102, k. 399–v). W 1654 r. Fiedor Puciata Poborczonek stanął do obrony Smoleńska z Nikiforowa, a Jarosz z Podsosonia.

21 *Martii*. P. Hieronim Puzyna z majątności swej Maliowa³⁵⁴ i Miakiszewa w stanie wietlickim, z dymów żyłych 7. Chomka Szemienowicz, wójt przysięgę wykonał.

23 *Martii*. P. Sylwester Puzerewski [s] z majątności swej Konszyna w stanie iwankowskim, z dymów żyłych 3. Andrej Zdanowicz, ciwun przysięgę wykonał.

26 *Martii*. Pp. "Stefan, Bazyli i Jan Puzyrewscy" z majątności swej Haranicze³⁵⁵ nazwanej w stanie dołhomoskim z dymu żyłego 1. Kuprej Masiuscioneck, ciwun przysięgę wykonał.

13 *April[is]*. P. Jan Puzyrewski^b z majątności Kozłowa w stanie dołhomoskim z dymu słobodzkiego 1. Michał Siuwiewicz przysięgę wykonał.

7 *April[is]*. P. Stefan Puzyrewski z majątności swej Stankowa i Krenkowa³⁵⁶ w stanie dołhomoskim, z dymów żyłych 6. Ostap Hryhorowicz Luboszanin, wójt przysięgę wykonał.

9 *April[is]*. P. Samuel Puzyrewski z majątności Szczerbinowa w stanie jeleńskim, z dymu słobodzkiego 1. Demian Maciejowicz, słobodczyk przysięgę wykonał.

23 *Martii*. P. Sydor^c Puzyrewski z majątności Stankowa w stanie dołhomoskim, z dymów żyłych 2. Szcasy Andrejewicz, wójt przysięgę wykonał.

7 *Aprilis*. P. Stanisław Puzyrewski z majątności Starynek w stanie dołhomoskim, z dymu żyłego 1, słobodczyków 2. Mikołaj Ochremowicz, wójt przysięgę wykonał.

N^o dymów 54

N^o słobodczyków 7

^{a-c} Stefan, Wasilej da Iwan Artiemowicze Puzyrewskije (KR, k. 104)

^b Ewidentnie było błędnie: Kuzyrewskij; Puzyriewskij (KR, k. 104)

^c Izidor (ASD, t. XIV, s. 35; LVIA, SA 137, k. 416)

³⁵⁴ W 1654 r. Jerzy Puzyna stawiał pachółka z Makowia (Miakowia) — może to właściwa forma tej nazwy?

³⁵⁵ W 1654 r. do obrony Smoleńska stawili się Bazyli i Stefan Puzyrewscy ze Stankowa. 20 II 1664 r. król nadał Krenkowo, Stankowo i Ptachino nad rzekami Lenną i Suchą Słowazią w stanie dołhomoskim po śmierci Stefana i Bazylego Puzerewskich (ML 132, s. 230–231).

³⁵⁶ 3 VII 1662 r. król nadał Stankowo i Korenkowo w stanie poraskim [s] po braciach Stefanie, Adamie i Janie Puzerowskich (MLKW 131, nr 1093).

[32] 12 *Martii*. P. Paweł Pustoszkina³⁵⁷ z majątności Dziedowa w stanie małachowskim, z dymu żyłego 1. Klim Antrochowicz przysięgę wykonał.

26 *Martii*. P. Symon Piechotka³⁵⁸ z majątności swej Sobolewa w stanie dąbrowieńskim³⁵⁹, z dymu 1 osiadłego sam przysięgę wykonał.³⁶⁰

R

23 *Martii*. P. Jan Raczyński z majątności Czeciwinia^a w stanie bereźniańskim, a Korcerhina^b w trakcie bialskim³⁶¹, z dymów żytych 31, słobodczyk 1. Dziemiech Naukowicz, wójt przysięgę wykonał.

23 *Martii*. P. Daniel Raczyński z majątności swej Morozowa w trakcie bielskim³⁶², z dymów słobodskich 2. Hryszko Machon, wójt przysięgę wykonał.

21 *Martii*. P. Tomasz Radwański³⁶³ z majątności swej Kuczynowa, Huscinia, Boratyna, Zeleznia w stanie wietlickim, z dymów żytych 20, słobodczyków 8. Iwan Momanowicz, ciwun przysięgę wykonał.

12 *Martii*. P. Jerzy Radziszewski z majątności swych Dziewięta w stanie wietlickim i Jaszczowa w stanie bereźniańskim, z dymów żytych 2 sam przysięgę wykonał.

^a Ciecionina (ASD, t. XIV, s. 25; LVIA, SA 137, k. 409)

^b Koczarhina (ASD, t. XIV, s. 25); Koczarbina (LVIA, SA 137, k. 409)

³⁵⁷ W KR nie występuje!

³⁵⁸ W KR (k. 126v) umieszczony na końcu tekstu wśród „Puszkarzy i Duńców” jako Doniec.

³⁵⁹ 20 II 1664 r. król nadał Sobolewo w stanie małachowskim [s] po Symonie Piechotce (ML 132, s. 219).

³⁶⁰ Na końcu litery P w KR (k. 104v) wymieniony też: „Левон Парфенович калауз с деревни Угрева в Дубровенском стане с одного дыму жилого 2 золотых 20 грошей”.

³⁶¹ Z nadania z 4 V 1661 r. dóbr po Janie Wilhelmie i Danielu Raczyńskich, jako zdrajcach, wynika, że mieli oni Juriewo nad rzeką Opsą w starostwie bialskim (MLKW 131, nr 906). Tymczasem w 1654 r. Jan Wilhelm Raczyński stawił poczet z Jahoria.

³⁶² Zobacz wyżej. W 1654 r. Raczyński stawił się na popis z Isakowa Nieżejkowa.

³⁶³ Tomasz Radwański w 1654 r. stawił poczet z majątności Zubrowek, a po kapitulacji Smoleńska złożył przysięgę carowi wśród szlachty wyznania katolickiego. Następnie przyjął prawosławie z imieniem Stepan. Zmarł przed 1672 r. Z jego synów starszy, Dominik, wrócił na Litwę, zaś młodszy, Dymitr, pozostał na Smoleńszczyźnie, zachowując dobra po ojcu (Szpileńko, s. 158–178).

28 *Martii*. P. Walenty Rarog³⁶⁴ z majątności swych Kunina³⁶⁵, Niemczyna, Pantelecowa^a i Dziedzińskiego³⁶⁶, w stanie iwanowskim i jeleńskim leżących, z dymów żytych 52, slobodskich sześć, ze młynów 2 po jednym kole mających i karczmy 1. Ihnat Mitulonek, wójt przysięgę wykonał.

N^o dymów 107

N^o slobodczyków 16

[32v] 9 *Martii*. P. Andrzej Rayski z majątności Alazowszczyzny^b w stanie krzemiańskim, a w trakcie dorohobuskim, z dymu 1 żyłego. Samuel Giwoynia przysięgę wykonał.

18 *Martii*. P. Jan Rekuć z majątności Hankowa w stanie dąbrowieńskim, z dymów żytych 6, slobodskich 3. Dawidko Kapłonek, wójt przysięgę wykonał.

NB. 12 *Aprilis*. P. Jan Rochański z majątności Dubrowek w trakcie rosławskim, z dymu żyłego 1. Iwan, wójt przysięgę wykonał.

NB. 23 *Martii*. P. Mikołajowa Rogińska³⁶⁷ z majątności Lesnikowa w stanie dołhomoskim, z dymu żyłego 1. Fiedor Osipowicz, wójt przysięgę wykonał.

26 *Martii*. P. Ostafi Rohayło z majątności Sawina w stanie maksimowskim, z dymów żytych 4, slobodskich 2. Fiedor Lasowicz, wójt przysięgę wykonał.

26 *Martii*. P. Walerian Rowicki z majątności Smazinowszczyzny³⁶⁸ w stanie wietlickim, z dymu żyłego 1. Daniło Lewonowicz, wójt przysięgę wykonał.

^a Pantelejowa (ASD, t. XIV, s. 22; LVIA, SA 137, k. 405v)

^b Abłanowszczyzny (ASD, t. XIV, s. 31); Abłamowszczyzny (LVIA, SA 137, k. 414)

³⁶⁴ Walenty Rarog, zasłużony żołnierz, został nobilitowany 2 III 1635 r. z herbem własnym, co potwierdził sejm w 1638 r. Po kapitulacji Smoleńska w 1654 r. pozostał w służbie cara w pułku szlachty smoleńskiej i przyjął prawosławie z imieniem Dementij.

³⁶⁵ Rarog otrzymał 30 XII 1620 r. za zasługi wojenne sieliszcze Kunino, derewnie Kunino i Dudzino „i z tą połowicą, którą za Moskwy Wasilej Rumiancow trzymał” w stanie iwanowskim (ML 97, k. 151–152).

³⁶⁶ Otrzymał on w 1634 r. za zasługi wojenne derewienki Połujowo i Andronowo, a 28 II 1635 r. wólk 70 na pustoszach Babimostek, Onińska, Dziadzińska, Stalina „i ku temu szmat ziemi od Jakuba puszkarza”, wszystkie w stanie iwanowskim (ML 108, k. 323–v). Z racji posiadania ziemi puszkarzkiej wymieniono go z „rejestrze puszkarzów” w 1654 r. (ASD, t. XIV, s. 5).

³⁶⁷ W 1653 r. dobra te miała wdowa po żołnierzu Janie Rogińskim — Anastazja Woyniczówna (ML 128, k. 286v), może tu chodzi o nią?

³⁶⁸ 16 X 1658 r. król nadał Nasinowszczyznę po śmierci Stanisława Rowickiego (ML 130, k. 330).

11 *Martii*. P. Aleksander Rowiński z majątności Hołownina^a w trakcie doro-hobuskim, w stanie niehowskim, z dymów żyłych 14, slobodczyków 3. Michał Iwanowicz przysięgę wykonał.

8 *April[is]*. P. Wojciech Rowicki z majątności swej Chosławia i Obuchowszczyzny^b, z dymu żyłego 1 sam przysięgę wykonał.

18 *Martii*. P. Zofia Rowicka Żdanowa Krukowska z majątności swej Dudkina w stanie iwanowskim, jako z osiadłości swej, z dymu 1 sama przysięgę wykonała.

26 *Martii*. P. Reinhold Rožen, pułkownik [s] JKM³⁶⁹ z majątności Zalesowa w stanie bereźniańskim, z dymów żyłych 32, młynu koła 1, z karczmy 1, wdowy 1 ślepej, slobodczyka 1. Iwan Wasilew, wójt przysięgę wykonał.

21 *Martii*. P. Maciej Rudak z majątności Kuzmowa^c w trakcie roslawskim, jako z osiadłości swej, [z] dymu 1 sam przysięgę wykonał.

24 *Martii*. P. Jan Rumeńczewski^d z majątności Krasikowa^e i Fiejtynina w stanie bereźniańskim, z dymów żyłych 7, slobodskich 2. Iwan Rubik Jakowlewicz, wójt przysięgę wykonał.

N^o dymów 70

N^o slobodczyków 11

[33] 24 *Martii*. P. Siemion Rykow z majątności Wereszniewicz³⁷⁰ w trakcie roslawskim, z dymów żyłych 20, slobodskich 9. Iwa[n] Pyz, wójt przysięgę wykonał.

^a Hołowkina (ASD, t. XIV, s. 32; LVIA, SA 137, k. 414v)

^b Obudzowszczyzny (ASD, t. XIV, s. 19) — błędnie!

^c Kuzinowa (KR, k. 106v)

^d Rumiczewski (ASD, t. XIV, s. 33; LVIA, SA 137, k. 415v); Rumieczewskij (KR, k. 106v)

^e Krasikowa (ASD, t. XIV, s. 33), Kraszkowa (LVIA, SA 137, k. 415v)

³⁶⁹ Reinhold von Rosen (Rožen) † 1664, kapitan gwardii JKM 1624, oberszter 1628, dworzanin JKM 1633. Pierwsze nadanie na Smoleńszczyźnie dostał już 27 XII 1620 r. (ML 97, k. 195), a 11 V 1634 r. derewnie Pietnicher [s], Miedzwiedziowo, Owsiuki, Terecki, Szejmna, Zalesowo, Przysiele, Bobry, Smahory, Szohinie i Juszewo oraz pustosza Mikołaj Jadrowiczki, Szeleccki, Mikulino, Witczewicze i Osanowo w stanie bereźniańskim.

³⁷⁰ Siemion Rykow pochodził z roslawskich dzieci bojarских, był synem Iwana. Wraz z matką Żdaną, bratem Iwanem i siostrą przyrodną Wasylisą w 1610 r. otrzymał gramotę na część wsi Niestierowo i Wereszczawicze (Wierieszczawicze) w ujeździe roslawskim po zabitym bracie przyrodnim Wasylu, ogółem 50 ćwierci (AZR, t. IV, s. 390). Tenże Siemion Rykow, pozostając w służbie królewskiej po 1619 r., otrzymał 25 I 1625 r. wólok 25 w tychże Wereszcza-

21 *Martii*. P. Hryhory Rykow z majątności Wereszniewicz³⁷¹ w trakcie roślawskim, z dymów żytych 7. Amielian Romanowicz, wójt przysięgę wykonał.

5 *Aprilis*. P. Krystof [s] Berk Rzezicki³⁷² z majątności Jakimkowa i Malcowa³⁷³, z dymu żytego 1 i slobodskich 2. Dziemid Moisiejewicz, wójt przysięgę wykonał.

21 *Martii*. P. Wilhelmowa Rzezicka³⁷⁴ z majątności Kuźmina³⁷⁵ w stanie muszkowskim [s], z dymów żytych 4, slobodczyk 1. Marcin Arciemowicz, wójt przysięgę wykonał.

S

23 *Martii*. P. Adam Samowski z majątności Szantałowa w stanie maksimowskim, z dymów żytych 29, slobodskich 11. Andrej Prokopowicz, wójt przysięgę wykonał.

wiczach (ML 101, k. 99v–100), 20 IX 1633 r. — włók 6 w Paszewiczach po zmarłym bracie Janie (Iwanie), włók 8 po zabitych na wojnie Janie Ulanickim i Trofimie Podłuckim i włók 6 po zdrajcy Hrehorym Milszynie (ML 110, k. 198). 7 III 1645 r. otrzymał potwierdzenie dożywocia na te dobra dla trzeciej żony — Anny Aleksandrowny Pyrskiej, zachowując przy prawie lennym wieczystym dzieci z dwu pierwszych małżeństw (ML 119, k. 26–v). Jego potomstwo w 1654 r. pozostało na Smoleńszczyźnie w pułku szlachty smoleńskiej (GASO, F. 6, nr 160, k. 308v–309). 14 III 1658 r. król nadał Wereszczewice po śmierci Bazylego Rykowa (MLKW 131, nr 206).

³⁷¹ Pochodził z rodziny roślawskich dzieci bojarskich. 20 IX 1610 r. wdowa po Wasylu Rykowie Awdocja z synami Ignacym, Hryhorym „Bolszym” i Hryhorym „Mieńszym” oraz trzema córkami otrzymała gramotę na „pomieście” męża w Snigiriowie, grunta posadzkę Woszczaninowicze, wieś Kurariewo, pustosz Gniewkowo oraz wieś Łutowinowo i Palszyno, część których uprosił sobie bezprawnie Biezson Rykow (AZR, t. IV, s. 349). Bracia Hryhory i Kosoj (czyli Hryhory młodszy, używający moskiewskim zwyczajem przydomka jako imienia) Rykowowie, pozostając w służbie królewskiej po 1619 r. otrzymali 25 I 1625 r. przywilej na grunta i poddanych w trakcie roślawskim, przy czym Hryhory z matką otrzymali 6 włók i 3 chłopów, zaś brat jego 3 włoki i jednego chłopą (ML 101, k. 99v–100). W 1654 r. on i jego dzieci przyjęli poddaństwo moskiewskie. Hryhory † po 1670 (GASO, F. 6, nr 160, k. 308).

³⁷² W KR (k. 107) występuje on w imieniu ojca swego Bohdana (właściwie Bernata) Berga (Berka) Rzeżyckiego, który miał Malcowa w 1642 i jeszcze w 1654 r.

³⁷³ 14 III 1664 r. król nadał po zdrajcy Bernacie Berku wieś Jakimkowo Malcowa Trybuchowa (ML 132, s. 266) — nazwa jest więc trzyczłonowa.

³⁷⁴ Wdowa po Wilhelmie Bergu Rzeżyckim.

³⁷⁵ Derewnię Kuźmino oraz poczynki Sopotkino i Truszkaw otrzymała Anna Schoenbergówna Janowa Bergowa Rzeżycka z synami Bernatem, Wilhelmem i Janem w 1620 r. (ML 97, k. 41–42v)

12 *April[is]*. P. Mateusz Sawicki z majątności Horbowa w stanie iwank*owskim³⁷⁶, z dymu żyłego 1. Paweł Mieszko, poddany przysięgę wykonał.

9 *Martii*. P. [Jan^b] Ścibło³⁷⁷ z majątności nazwanej Sutoki w trakcie dorohobuskim, a w stanie pohorelskim, z dymów żytych 5, od kowala i będnarza [s]. Wójt Sawosciej Wasilewicz przysięgę wykonał.

26 *Martii*. P. Aleksander Sempliński^c z majątności Cholmu [s] i Siemiaczyna w stanie dołhomoskim³⁷⁸, z dymów żytych 2. Iwan Fiedorowicz przysięgę wykonał.

N° dymów 69

N° slobodczyków 23

[33v] 6 *April[is]*. P. Marcin Sieczyński³⁷⁹ z majątności Kowalewsczyzny^d w stanie maksimowskim, z dymu żyłego 1. Stefan Mikulicz, ciwun przysięgę wykonał.

30 *Martii*. P. Hrehory Sielanka z majątności swej Pokomowa^e w stanie maksimowskim, z dymów żytych 10, slobodskich 3. Fiedor Nieczaj przysięgę wykonał.

24 *Martii*. P. Piotr Szemkowski^f z majątności Słuczyna w stanie dołhomoskim, wspólnie z małżonką swą, p. Anną Rohaylanką, z dymów żytych 3, slobodczyka 1. Stanisław Szumowski, urzędnik przysięgę wykonał.

12 *April[is]*. P. Jan Michał Sikorski³⁸⁰ z majątności swej Kuzniecowa z przynależnościami, w stanie wietlickim, z dymu slobodzkiego 1. Aleksander Gocki przysięgę wykonał.

* Litera dopisana u góry.

^b Imię z KR (k. 107v).

^c Sępliński (ASD, t. XIV, s. 21; LVIA, SA 137, k. 404v)

^d Kowalowa (jak wyżej)

^e Pohonowa (ASD, t. XIV, s. 32; LVIA, SA 137, k. 414)

^f Sienkowski (ASD, t. XIV, s. 27; LVIA, SA 137, k. 410); Siemkowski (KR, k. 108)

³⁷⁶ W 1627 r. otrzymał przywilej na 30 włók z placem w Smoleńsku (ML 102, k. 324–325).

³⁷⁷ Jan Ścibło stanął w 1654 r. na popis z Sutok.

³⁷⁸ W 1627 r. przywilej na 10 włók w stanie dołhomoskim otrzymał Bartosz Sempliński (ML 102, k. 320–v), może ojciec lub brat Aleksandra; ten ostatni otrzymał przywilej na inne 10 włók w tymże stanie w 1628 r. (tamże, k. 367–v).

³⁷⁹ Protestację z 25 IX 1654 r. podpisał on jednak jako Marcyjan Secyński (Oss., rkps 13621, k. 55).

³⁸⁰ W 1654 r. z dóbr tych wystawił pacholka już Antoni Sikorski. 20 II 1664 r. król nadał po jego śmierci derewnie i pustosze Kuzniazowo, Isakowo, Borsuki, Kozino nad Hrehowką (ML 132, s. 451).

24 *Martii*. P. Matwiej Silinicz z majątności Hałkowicz w stanie małachowskim³⁸¹, z dymów żyłych 5, slobodczyków 3. Zachary Otroszkiewicz, wójt przysięgę wykonał.

23 *Martii*. P. Grzegorz Skarżyński z majątności Zadniego Poczynku³⁸² w stanie małachowskim, z dymów żyłych 2. Aniska Łobieka, wójt przysięgę wykonał.

15 *Martii*. P. Balcer Skłotowski z majątności Baranova, z dymów żyłych 6. Wojciech Piasecki, urzędnik przysięgę wykonał.

NB. 23 *Martii*. P. Jan Skłotowski z majątności Trawina w trakcie bialskim, z dymów żyłych 4, slobodskich 2. Sciepan Sciepanow, wójt przysięgę wykonał.

9 *Aprilis*. Pp. Dementej i Siemion Skucharewscy* z majątności Charenkowa^b i Hlebowa w stanie dołhomoskim³⁸³, z dymu żyłego 1. Symon Żdanowicz, wójt przysięgę wykonał.

21 *Martii*. P. Jarosz Smolski z majątności Ładyzna³⁸⁴ w trakcie rośławskim, z dymów żyłych 4, slobodczyków 3. Dzianis Tupica, wójt przysięgę wykonał.

N° dymów 36

N° slobodczyków 7

[34] 24 *Martii*. P. Adam Snopek z majątności Kuźmina w stanie wietlickim³⁸⁵, z dymu żyłego 1. Piotr Miełowicz, wójt przysięgę wykonał.

15 *Martii*. P. Jerzy Sokoliński³⁸⁶ z majątności Żywucic w stanie świadcym, z dymów żyłych 10, slobodskiego 1. Ostap Szaprunowicz, wójt przysięgę wykonał.

*Skugarewskije (KR, k. 108v), co w wersji polskiej odpowiada formie: Skuharewscy

^bCharynkowa (ASD, t. XIV, s. 25; LVIA, SA 137, k. 408v)

³⁸¹ W 1654 r. Maciej Sillinicz [s] stanął na popis z dóbr Chmielowa.

³⁸² W 1654 r. z poczynku Zadniego stanął już Bazyli Skarżyński. 15 III 1664 r. król nadał zaś dobra Zadwieje i Poczynku po śmierci Tomasza Skarżyńskiego (ML 132, s. 254–255).

³⁸³ W 1628 r. Daniel Skuharzewski [s] otrzymał 6 włók w stanie dołhomoskim ujezdu smoleńskiego (ML 102, k. 358v–359).

³⁸⁴ 2 XI 1653 r. wieś Łudyzyno po śmierci Jarosza Smolskiego król nadał Janowi Ostaszowi Zaleskiemu (ML 128, k. 303v–304); w nadaniu z 20 II 1664 r. nazwa ta brzmi: Łodizyn, Ładryzn i Ładryn (ML 132, s. 273–274).

³⁸⁵ Dobra te (wtedy pustosz z poczynkiem Szuklinem) Snopek otrzymał z cesji Andrzeja Radwana, sekretarza JKM z 20 II 1637 r. (aktywowanej 23 t.m.) (ML 107, k. 194–195).

³⁸⁶ Jerzy Drucki Sokoliński † po 1656, podwojewodzie połocki, od 1654 w służbie rosyjskiej jako Afanasij Jarosławowicz. 10 XI 1629 r. dostał on 20 włók ujeżdzie smoleńskim (ML 102, k. 496v–497).

9 *Aprilis*. P. Anna Podberzka Piotrowa Sołtykowa z majątności swych Ozie-
ryszcza, Kniazczyzny Biziukowskiej³⁸⁷ w stanie dorohobuskim [s], także
z Rożnowej Słobody na posadzie dorohobuskim³⁸⁸, z dymów żyłych 216, sło-
bodskich 35, ze młynów 4 po jednym kole mających.

26 *Martii*. *Item* z majątności Korakina w stanie wopieckim, z dymu 1. Pietru-
sza Mikicinowicz, wójt [i] Cimoch Samylewicz, poddany przysięgę wykonali.

23 *Martii*. P. Paweł Sołtyk³⁸⁹ z majątności nazwanej Parasliszcze w stanie bia-
tyńskim, z dymów żyłych 14, z ogrodników 2, slobodczyków 4.

12 *Aprilis*. *Item* z majątności Boryskowa w trakcie dorohobuskim, z dymów
żyłych 3, slobodczyków 4, młynu koła jednego. Łara Parfienowicz, ławnik
i Siemion Dmitrowicz przysięgę wykonali.

NB. 31 *Martii*. P. Jan Sazonowicz^a z majątności Czarnuszkows[z]czyzny
w trakcie roslawskim, jako z osiadłości swej dymu 1, sam przysięgę wykonał.

12 *Martii*. P. Iwan Spiridowicz z majątności Prokszyna w trakcie bialskim,
jako z osiadłości swej z dymu 1, sam przysięgę wykonał.

13 *Aprilis*. P. Paweł Srzedziński z majątności Szyłkowicz i Husielników w sta-
nie małachowskim, z dymów żyłych 18, slobodskich 2. Andrej Owsuikowicz,
wójt przysięgę wykonał.

^a Sozonowicz (KR, k. 109)

³⁸⁷ W 1654 r. Sołtykowa stawiała poczet z Bizukowa, Kniazczyzny i Paralisch.

³⁸⁸ 5 I 1621 r. synowie bojarzyna dumnego Michaiła Hlebowicza Sołtykowa z żony Uljany Zwie-
nigorodzkiej — Piotr, Iwan i Fiedor, którzy razem z matką i siostrą Marfą wyjechali z Moskwy
do Rzeczypospolitej, otrzymali potwierdzenie na dobra (wotcziny) w stanie wiedrowskim ujez-
du dorohobuskiego, po zmarłym ojcu i starszym bracie, bojarzynie Iwanie (starszym) (ML 97,
k. 22v–24v). W nowej ojczyźnie zazwyczaj używali nazwiska Sołtyk. 21 XI 1639 r. (aktykowano
9 XII t.r.) Piotr z żoną Anną Podbereską otrzymał od brata Fiedora 150 włók w w siołach Owsiu-
kach i Kobyziowie w stanie wiedrowskim ujezdu dorohobuskiego po kniazich Zwiennigorod-
kich, krewnych jego matki (ML 107, k. 335v–336v), na co otrzymali potwierdzenie królewskie
12 X 1641 r. (ML 118, k. 197–v).

³⁸⁹ Paweł Sołtyk (Sołtykow) † a. 10 VI 1652. Już w 1621 r. wraz z braćmi starszymi Włodzimie-
rzem (Wołodimirem) i Wasylem, otrzymał potwierdzenie na część wotczyn w ujezdzie doroho-
buskim prawem dziedzicznym po zmarłym ojcu, bojarzynie Iwanie (Starszym) Michajłowiczu
(ML 97, k. 43v). 20 V 1634 r. otrzymał on 20 włók w stanach bereźniańskim i wopieckim;
18 X 1641 r. — konsens na ustąpienie 80 włók w derewniach Poroslina, Siemenowa, Wackowa
i innych w ujeździe dorohobuskim Bazylemu (Wasylowi) Sołtykowi, podczaszemu czernihow-
skiemu (ML 111, k. 213–v). 12 III 1642 r. dostał konfirmację listu mierniczego z 28 IV 1637 r.
na 20 włók, nadane mu w 1634 r. oraz konsens na ustąpienie ich Piotrowi Sołtykowi z placem
na zamku smoleńskim (ML 118, k. 298v–299).

31 *Martii*. Jmp. Adam Stabrowski z majątności Zabołocia w stanie jeleńskim, z dymów żytych 6, słobodskich 4.

Item z ogrodników na posadzie będących 10. Kondrat Sawościewicz, wójt przysięgę wykonał.

N^o dymów 311

N^o słobodczyków 50

N^o zagrodników 12

[34v] 26 *Martii*. P. Samuel Stachrowski^a z majątności Nowików we włości porzeckiej, z dymów żytych 20. Owsiej Choka, wójt przysięgę wykonał.

26 *Martii*. P. Gabriel Stankiewicz³⁹⁰ z majątności Curykowa i Puzowa w stanie wopectkim, z dymów żytych 9, słobodskich 3. Makiej Radzikiewicz, wójt przysięgę wykonał.

11 *April[is]*. P. Jarosz Stankiewicz z majątności Łyskowa w stanie iwanowskim, z dymu żytego 1. Borys Iwanowicz, wójt przysięgę wykonał.

15 *April[is]*. P. Dmitr Stankiewicz z majątności Hościnka nazwanej, w stanie iwanowskim^b, a z drugiej majątności Wieruchina i Horwatki w stanie szczuckim, zpołnie pana [ss] Dmitru, Jerzemu i Heliaszowi Stankiewiczom należącej, z dymu żytego 1³⁹¹. Andrej Jurkowicz, poddany przysięgę wykonał.

5 *Aprilis*. P. Mateusz Stankiewicz z majątności Kuniowa³⁹² w stanie raczyńskim, z dymów żytych 3 i słobodzkiego 1. Miksza Hryhorowicz, wójt przysięgę wykonał.

26 *Martii*. P. Jan Stankiewicz z majątności swej Turowszczyzny z przynależnościami, w stanie wopectkim, z dymów żytych 8, słobodczyków 8. Andrej Fiedorowicz, wójt przysięgę wykonał.

^a Stachorski (KR, k. 109)

^b Dalej znowu: nazwanej (podkreślone)

³⁹⁰ 9 VI 1654 r. z Curykowa wystawiła poczet już wdowa po nim.

³⁹¹ W 1654 r. Dymitr Stankiewicz stawił się na pospolite ruszenie z Mordzina i Dworkowa, zaś Jerzy — z Mordzina, Wieruchowa i Harwatki.

³⁹² 5 VII 1660 r. król nadał 30 wólk z derewniami Kuncowo i Mikitno po zdrajcy Mateuszu Stankiewicz (ML 134, k. 20–21).

26 *Martii*. P. Mikołaj Stankiewicz³⁹³ z majątności Maciuszyna i Kutarowa w stanie iwanowskim, z dymów żyłych 9, slobodzkih 4. Illa Kozicki, wójt przysięgę wykonał.

NB. 24 *Martii*. P. Reina Złoczewska, sędzianka ziemska mścistawska, Maciejowa Stryżewska z synem swym, p. Janem Stryżewskim³⁹⁴, z majątności Kuzniecowa^a w stanie ma[ła]chowskim, z dymów żyłych 26, młynu dwóch kół, slobodczyków trzy. Otroch Chociucone, wójt przysięgę wykonał.

7 *Aprilis*. P. Stefan Sudowski z majątności nazwanej Niejełowszczyzny^b, w stanie dołhomoskim, z dymu żyłego 1. Radzko Romanowicz, wójt przysięgę wykonał.

N° dymów 78

N° slobodczyków 16

[35] 9 *Aprilis*. P. Marcin i Paweł Sudowscy, i p. Jan^c Zapolski z majątności Rżawia w stanie jeleńskim, z dymu 1, slobodzkiego drugiego. Achrem Iwanowicz, wójt przysięgę wykonał.

23 *Martii*. P. Mikołaj Surowiec z majątności Boszmanowa w stanie małachowskim, jako z osiadłości swej dymu 1 sam przysięgę wykonał.

21 *Martii*. P. Piotr Świacki z majątności swych Saprykina^d w stanie skaczkowskim³⁹⁵, z Pienieczcowa³⁹⁶ w trakcie dorohobuskim, z dymów żyłych 52, slobodczyków 9. Nikipor Wasilewicz, wójt przysięgę wykonał.

11 *Aprilis*. P. Bazyli Świącicki z majątności Mironina w stanie dołhomoskim, z dymu żyłego [1], slobodczyków 3. Abraham Zołud, wójt przysięgę wykonał.

^a Kuzniacowa (ASD, t. XIV, s. 36; LVIA, SA 137, k. 418v)

^b Niejełowszczyzny (ASD, t. XIV, s. 35; LVIA, SA 137, k. 418)

^c U góry dopisano: NB

^d Sabrikina (ASD, t. XIV, s. 19)

³⁹³ W 1628 r. otrzymał on 15 włók w derewni Mitiuszyno w stanie iwanowskim ujezdu smoleńskiego nad rzeką Sożem (ML 102, k. 365v–366).

³⁹⁴ W 1654 r. Kuzniacowo miał już Jerzy Stryżewski.

³⁹⁵ Otrzymał on 21 III 1635 r. za zasługi wojenne włók 60 w stanie bohorodzkiem we włości skaczkowskiej, tj. derewnie: Nowosiele nad rzeką Wopią, Czysta, Wisianki, Staprykino oraz pustosze Harnino i Mitie (ML 108, k. 383v–384)

³⁹⁶ Pienieziowo (Pienięzewo) i Waszukowo z derewniami Korowino i Hrebiszczyno (ML 128, k. 454v); Pienieziowo też w ASD, t. XIV, s. 19 i LVIA, SA 137, k. 403.

23 *Martii*. P. Anna Meydlówna Stanisławowa Świącicka³⁹⁷ z majątności Stołkowa^a w trakcie dorohobuskim, z dymów żytych 3, a slobodczyków 6. Jan Boczkar przysięgę wykonał.

23 *Martii*. P. Jan Świrczewski³⁹⁸ z majątności Rodzina w stanie maksimowskim, jako z osiadłości swej dymu 1, sam przysięgę wykonał.

28 *Martii*. P. Stanisław Szablówiński, lantwójt kraśnieński, z majątności Durawicz, na wójtowstwo kraśniewskie [s] należącej, w stanie dąbrowieńskim, z dymów żytych 35. Iwan Tataronek, wójt przysięgę wykonał.

15 *Aprilis*. P. Adam Szablówiński z majątności swej nad rzeką Świnia leżającej³⁹⁹, w stanie dołhomoskim, z dymu żytego 1. Mikita Jarmolicz, poddany przysięgę wykonał.

30 *Martii*. P. Paweł Szacichin⁴⁰⁰ z majątności Szacichina w stanie bereźniańskim, z dymów żytych 5. Łukasz Hryhorowicz, wójt przysięgę wykonał.

9 *Martii*. P. Piotr Szaniszw^b z majątności Pałkinowa^c w stanie szczuckim, z dymów żytych 7, slobodczyków 5. Pierwusza Abramowicz, wójt przysięgę wykonał.

N^o dymów 106

N^o slobodczyków 24

[35v] 13 *Aprilis*. P. Konstanty Szaytor z majątności Muryłowa w trakcie białskim, z dymów slobodzkich 2. Fiedor Waśkowicz^d przysięgę wykonał.

^a Stankowa (ASD, t. XIV, s. 20; LVIA, SA 137, k. 403v)

^b Szamszow (KR, k. 111v; ASD, t. XIV, s. 34; LVIA, SA 137, k. 416v)

^c Pralnikow (jak wyżej)

^d Lekcja niepewna, bo słowo przerabiane — może Maskowicz

³⁹⁷ Anna Maydlówna (von Maydell) † po 1691, jej mężem był Stanisław Jan Świącicki † a. 1690, podczaszy rzeczycki już 1674, podstarości mściśławski 1683. Być może były to jej dobra wniesione mężowi w posagu.

³⁹⁸ W 1654 r. na popisie stawiał się tenże Jan, ale w imieniu ojca Bazylego, który zapewne więc i w 1650 r. był właścicielem Rodzina.

³⁹⁹ W 1654 r. stawiał się z Łyszkowa.

⁴⁰⁰ Wywodził się z dzieci bojarских. 30 III 1635 r. otrzymał potwierdzenie na swe dobra na powinności woźnego, bowiem jego przydkiowie otrzymali ją od władców litewskich, „których Szacichinów przy ojczyźnie ich Moskwa zostawiła, włożywszy na nich powinność służby wojskowej rozsyłszczyków, co się wedle zwyczaju WKsL rozumieć ma kondycja woźnych i powinność listy w sprawach naszych, i zamku tamecznego noszących” (ML 108, k. 416).

NB. 23 *Martii*. P. Zofia Szczechowska⁴⁰¹ z majątności Samochwałowa w stanie maksimowskim, z Pożegów w stanie wietlickim, z dymów żyłych 8, słobodczyków 2. Hryhory Łyda, wójt przysięgę wykonał.

NB. 9 *Martii*. P. Maciej Szczygocki z majątności Noskowa Olchowa i Marynicz⁴⁰², jako z osiadłości swej dymu 1, sam przysięgę wykonał.

26 *Martii*. P. Mikołaj Szczęółkan z majątności swej Kowałowa^a w stanie dołhomoskim, z dymu żyłego 1, słobodskiego. Andrej Owsuik, ciwun przysięgę wykonał.

14 *Martii*. P. Teodor Szczucki z majątności Prudachowa w trakcie bialskim, jako z osiadłości swej dymu 1. Ihnat Klewicz, ciwun przysięgę wykonał.

5 *Aprilis*. P. Maryna Szczucka z majątności Perekladowa w stanie maksimowskim, z dymów żyłych 4, słobodczyków 2, kusznierza 1. Ławryn Kisiel, wójt przysięgę wykonał.

26 *Martii*. P. Jan Szeptunowski z majątności Robyczyna^b w stanie raczyńskim, z dymów żyłych 2. Hryhory Trus, wójt przysięgę wykonał.

10 *Martii*. P. Teodor Szwarcof⁴⁰³ z majątności Wierzchowia⁴⁰⁴ w trakcie bialskim, z dymów żyłych 10, słobodskich 10. Fiedor Fiedorowicz, wójt przysięgę wykonał.

23 *Martii*. P. Łukasz Sławski⁴⁰⁵ z majątności Uszakowa w stanie skaczkowskim, z dymów żyłych 3, słobodskich 2. Alisiej Aleksiejewicz przysięgę wykonał.

^a Kowalewa (ASD, t. XIV, s. 36; LVIA, SA 137, k. 418v)

^b Babczyna (ASD, t. XIV, s. 34; LVIA, SA 137, k. 417)

⁴⁰¹ W 1627 r. Jan Szczechowski, żołnierz, zapewne mąż Zofii, otrzymał przywilej na 40 włók z placem w Smoleńsku (ML 102, k. 325v–326v), zaś w 1629 r. przywilej na dobra po bezpotomnym Baltazarze Prowińskim (tamże, k. 353–v) i dodatkowo 20 włók w stanie maksimowskim (tamże, k. 474–v).

⁴⁰² W 1654 r. z Moskowa (wg ASD, t. XIV, s. 34) lub Noskowa (LVIA, SA 137, k. 416v) stawiała jednego zbrojnego wdowa po Macieju.

⁴⁰³ Właściwie Teofil (Detlof) Schwarzhoff (Szwarcoch) † 1666, major w wojsku lit. 1649, oberszter 1662, starosta botocki 1662.

⁴⁰⁴ Zwane też Wierzchowskie lub Wierzchowo, na przekazanie których Pawłowi Onikiejewiczowi otrzymał zgodę 12 III 1652 (ML 128, k. 54). W 1662 r. dobra te sejm nadał mu prawem ziemskim.

⁴⁰⁵ W KR nie występuje!

21 *Martii*. P. Jakub Szmorłowski⁴⁰⁶ z majątności Hłamowa^a i Wołkowa w stanie maksimowskim, z dymów żytych 12, zagrodnika 1. Stefan Jasiński, wójt przysięgę wykonał.

N^o dymów 41

N^o slobodczyków 19

N^o zagrodników 1

[36] 5 *Aprilis*. P. Fabian Sznabel⁴⁰⁷ z majątności swej Czadowicz w stanie raczyńskim⁴⁰⁸, z dymów żytych 15, slobodskich 4, a z majątności Zadniej^b w stanie wietlickim, z dymów żytych 23, slobodczyków 5, w trakcie bialskim i Jeorhia [ss] z dymów osiadłych 8, slobodczyka 1. Andrej Iwanowicz, wójt przysięgę wykonał.

28 *Martii*. P. Jan Szniukszta z majątności Niedźwiedowa^c w stanie iwankowskim, a z Żukowicz⁴⁰⁹ w stanie iwankowskim, z dymu żytego 1. Uscin Karpowicz, poddany przysięgę wykonał.

NB. 28 *Martii*. P. Jaronim Szwaniński⁴¹⁰ z majątności swej Rzewca w stanie jeleńskim, z dymu żytego 1. Waśko Harwacki przysięgę wykonał.

2 *Aprilis*. P. Łazarz Szwaniński⁴¹¹ z majątności Pachomowa w stanie iwankowskim, z dymu żytego 1. Wojciech Januszkowicz, wójt przysięgę wykonał.

^a Chłamowa (ASD, t. XIV, s. 33; LVIA, SA 137, k. 415v)

^b Zadnicy (ASD, t. XIV, s. 24; LVIA, SA 137, k. 408)

^c Niedzwiedziowa (ASD, t. XIV, s. 25; LVIA, SA 137, k. 408v)

⁴⁰⁶ Jakub i Marcin Szmurłowsy 28 VIII 1628 r. otrzymali dobra w stanie dołhomoskim; z nich Jakubowi wymierzono 30 włók (ML 102, k. 389–v). Tenże Jakub podczas obrony Smoleńska w 1654 r. pełnił funkcję kwatremistrza. W KR nie występuje!

⁴⁰⁷ Fabian Schnabel (Sznabel) † a. 4 VII 1656. W 1654 r. stawił poczet z Zadnicy, Czadowicz i Kratowa. Po jego śmierci król nadał dobra Pniewszczyzna i Derewnia w Smoleńszczyźnie Aleksandrowi Sznablowi.

⁴⁰⁸ Być może to było owe 30 włók, które przekazał mu wojewoda smoleński Krzysztof Gosiewski, co król potwierdził 17 III 1645 r. (ML 584, k. 9).

⁴⁰⁹ 29 II 1664 r. król nadał Żukowiec nad Stoniedzą po śmierci Aleksandra Szmuchty [s] (ML 132, s. 458).

⁴¹⁰ Jarosz (Hieronim) Szwaniński 26 III 1626 r. otrzymał 8 włók w stanie jeleńskim (ML 101, k. 357v). Możliwe, że jego synem był Marko, szlachcic wyznania prawosławnego, który razem z synem po kapitulacji Smoleńska w 1654 r. złożył przysięgę carowi (RGADA, F. 286, inw. 1, nr 333, k. 27), pełniąc następnie służbę w pułku szlachty smoleńskiej.

⁴¹¹ Już 23 III 1626 r. Łazarz i Stanisław Szwanińscy dostali po 8 włók w stanie jeleńskim (ML 101, k. 350v, 351v). 23 III 1642 r. Jakub Bielski z żoną Zofią Terlecką otrzymali konsens na ustąpienie Łazarzowi Szwanińskiemu i Pawłowi Hłusaninowi 14 włók i 26 morgów w Pachomowie w stanie iwankowskim (ML 118, k. 293v–294).

21 *Martii*. P. Jerzy Szypniewski⁴¹² z majątności swej Jaryłowa w trakcie dorohobuskim, z dymów żytych 4, młynu koła jednego, ogrodnika 1. Cimoch Ihnatowicz, wójt przysięgę wykonał.

16 *Martii*. P. Andrzej Stefanowicz⁴¹³ z majątności swej Ladziszcz i Podszeciejowa w stanie małachowskim i dubrowieńskim, z dymów osiadłych 5. Mikołaj Podhayski przysięgę wykonał.

NB. 24 *Martii*. P. Krzysztof Soczyński z majątności swej Dowhałów w trakcie dorohobuskim, z dymu 1, słobodskiego, przysięgę wykonał.

T

9 *Martii*. P. Samuel Tolipiński z Uchinowa⁴¹⁴ w trakcie dorohobuskim, a w stanie nihowskim, z dymów żytych 20, słobodzkich 7. Harasim Jakowlewicz, wójt przysięgę wykonał.

23 *Martii*. Pp. Jan, Gabriel i Krzysztof Tarasowscy, rodzeni bracia, z majątności swej Hołyszcz^a w stanie maksimowskim, z dymów żytych 4, słobodskiego 1, ogrodnika 1. Fiedor Mochon, wójt przysięgę wykonał.

N° dymów 83

N° słobodczyków 18

N° zagrodników 2

[36v] 23 *Martii*. P. Zygmunt Aleksander Tarło⁴¹⁵ z majątności Nowoszan^b w stanie bereżniańskim, z dymów żytych 27, słobodzkich 5. Jan Tymofiejewicz, wójt przysięgę wykonał.

^a Hołyszcz (ASD, t. XIV, s. 19; LVIA, SA 137, k. 403)

^b Kowoszan Hornich (ASD, t. XIV, s. 19); Kawoszan Hornicz (LVIA, SA 137, k. 402v)

⁴¹² Jerzy Szypniewski za zasługi w wojnie moskiewskiej otrzymał 25 X 1634 r. prawem lennym dobra w trakcie dorohobuskim po zdrajcy Krukowskim, tj. pustosze Izmajłowo, Łapciewo, Jariłowo, Podolskaja (ML 108, k. 282v). Z tegoż Jaryłowa stawił się na pospolite ruszenie w Smoleńsku w 1654 r. Po kapitulacji miasta złożył przysięgę carowi wśród szlachty wyznania katolickiego, ale już w 1655 r. przyjął prawosławie z imieniem Sawwa i razem z synem Kazimierzem (prawosławnym Jakubem) otrzymał potwierdzenie dóbr (Szpileńko, s. 226–231).

⁴¹³ W KR (k. 126v) wymieniony wśród „Puszkarzy i Duńców”, zapłacił za 5 dymów 12 zł.

⁴¹⁴ Zapewne chodzi tu o Talibskiego (Talipskiego — tak w KR, k. 113v) i jego dobra Łuchino (ASD, t. XIV, s. 27; LVIA, SA 137, k. 410v)

⁴¹⁵ Zygmunt Aleksander Tarło † 22 I 1654, dworzanin JKM 1650, kasztelan przemyski 1650.

23 *Martii*. P. Naum Tołpyha z majątności Horawicz w stanie dołhomoskim⁴¹⁶, z dymów żytych 4. Stanisław Dzielisowicz, wójt przysięgę wykonał.

26 *Martii*. P. Zygmunt Tomaszewski z majątności Borkowa w stanie dołhomoskim⁴¹⁷, z dymu żyłego 1. Michałko Andrejewicz, wójt przysięgę wykonał.

2 *Aprilis*. P. Jan Tracewski z majątności swej Arzawia⁴¹⁸ w stanie iwanowskim, z dymu żyłego 1. Iwan Machonko, wójt przysięgę wykonał.

NB. 12 *Aprilis*. P. Bartłomiej Trąbecki⁴¹⁹ z majątności Wasilewa w stanie wopecskim, jako z osiadłości swej dymu 1, sam przysięgę wykonał.

NB. 23 *Martii*. P. Jan Trokinicki z majątności nazwanej Kołpitki^a w trakcie dorohobuskim, z dymów żytych 3. Pietrusza Szemienowicz, wójt przysięgę wykonał.

26 *Martii*. Pp^b. Stefan, Paweł i Fiedor Truniewscy⁴²⁰, bracia między sobą nie dzieleni, z majątności swej Jurakowa w stanie iwanowskim, z dymu żyłego 1. Pietrok Kuchcioneł przysięgę wykonał.

28 *Martii*. P. Jan Trzyczewski^c z majątności swej Malcowa i Pawliszki^d w stanie dąbrowieńskim, z dymów żytych 8, ze młynu koła jednego. Fiedor Sorokwasza, wójt przysięgę wykonał.

21 *Martii*. P. Wawrzyniec Trzyczewski z majątności swej Chłystowa^e w trakcie dorohobuskim, z dymów żytych 10, słobodskich 2. Radziwon Mikicin, wójt przysięgę wykonał.

^a Kołpythki (LVIA, SA 137, k. 413) i zupełnie błędnie Kołpyski (ASD, t. XIV, s. 30)

^b Początkowo pisarz napisał trzy litery P, z których ostatnią przekreślił.

^c Zawsze w formie Tryczewski w ASD, t. XIV i LVIA, SA 137.

^d Pawłyszek (ASD, t. XIV, s. 19). 23 III 1664 r. król nadał zaś po śmierci Kaspra Tryczewskiego Pawłowicze w stanie dąbrowieńskim (ML 132, s. 323–324).

^e Chłystów (ASD, t. XIV, s. 20; LVIA, SA 137, k. 403v)

⁴¹⁶ Naum Bohdanowicz Tołpyha 24 XII 1635 r. otrzymał dobra Garawicze i Połujechtowo w stanie dołhomoskim, których właściciele — Hryhory i Wojciech Pleskaczewscy — rzekomo bezprawnie używali praw szlacheckich; tegoż dnia Hrehoremu Feterynowiczowi Kuźmickiemu wystawiono konsens na cesję temuż Tołpyże 6 włók w tymże stanie (ML 108, k. 454–455). Po kapitulacji Smoleńska złożył przysięgę carowi, a w 1656 i 1660 r. otrzymał gramoty na pomiestia we wsi Klepikowie w ujeździe rostawskim (GASO, F. 6, nr 196).

⁴¹⁷ W 1628 r. otrzymał on 8 włók w stanie dołhomoskim (ML 102, k. 411–v, 430–v).

⁴¹⁸ Błędnie zamiast Rżawca (ASD, t. XIV, s. 26; LVIA, SA 137, k. 409v)

⁴¹⁹ Zapewne chodzi o Trębickiego, który w 1654 r. stawiał się na pospolite ruszenie jako członek pocztu wystawionego przez Trojana Sułowskiego, horodniczego smoleńskiego, m.in. z Wasiłowa. Być może więc Trębicki był tylko zastawnikiem lub dzierżawcą owych dóbr.

⁴²⁰ W KR (k. 114v) wymieniony został też jako czwarty Siemion.

21 *Martii*. P. Marcin Trzyczewski z majątności swej Dubasiszcze nazwanej, w stanie iwankowskim⁴²¹, z dymów żyłych 8. Osip Anisimowicz, wójt przysięgę wykonał.

8 *Martii*. P. Stanisław Trzyczewski z majątności Kuzina⁴²² w trakcie dorohobuskim, w stanie pouskim, z dymów żyłych 4. Osip Wasilewicz, ciwun przysięgę wykonał.

N^o dymów 68

N^o slobodczyków 7

[37] 12 *Aprilis*. P. Marcin Trzonkowski⁴²³ z majątności Fiedorowa w trakcie bialskim, z dymu żyłego 1 i slobodskich 2. Fiedor Wierbicki, wójt przysięgę wykonał.

31 *Martii*. P. Jan Tworowski z majątności Horłowej Słobody⁴²⁴, w trakcie rosławskim, z dymów żyłych 4, slobodskich 2, sam przysięgę wykonał.

U

NB. 29 *Martii*. P. Wacław Unecki z majątności swej Kortysza w stanie raczyńskim, z dymu żyłego 1 i slobodskiego 1. Mikita Andrejewicz, wójt przysięgę wykonał.

⁴²¹ Marcin Trzyczewski 4 X 1641 r. otrzymał konfirmację na 20 włók w stanie wopieckim, nabyte za konsensem króla (ML 118, k. 93–v). 12 X 1641 r. Piotr Mrowiński otrzymał konsens na ustąpienie mu dóbr w trakcie dorohobuskim (tamże, k. 192–v). 20 VII 1653 r. Jan Trzychowski (w nagłówku Trzyczewski) z żoną Eufrozyną Hapienichową [s] otrzymali zgodę na przekazanie derewni Dubascie [s] w stanie iwankowskim Sebastianowi Kochowskiemu i Eufrozynie Trzyczewskiej [s] (ML 128, k. 324v–325); król 9 VI 1661 r. nadał po niejakiem Trzyczewskim dobra Dubasiszcze nad rzeką Owaszczą, w stanie iwanowskim (MLKW 131, nr 974), a 30 VII 1661 r. [winno być 1663?] po zdrajcy Sebastianie Kochowskim — Dżibanicze (ML 132, s. 462–463).

⁴²² 30 VII 1661 r. [winno być 1663?] król nadał po zdrajcy Stanisławie Trzyczewskim wieś Kubcinów (ML 132, s. 462–463).

⁴²³ Marcin Trzonkowski, chorąży chorągwi Bohdana Stetkiewicza, ranny przy zdobywaniu Smoleńska, otrzymał 30 XII 1620 r. przywilej na byłą „wotczynę” Waszkowskich w ujeździe bialskim i działkę na zamku Białej do zbudowania domu (ML 97, k. 112). Synowie jego Michał i Jerofej (czasem Dorofiej) pozostali na Smoleńszczyźnie, używając nazwiska Tronkowki, następnie Trankowski (GASO, F. 6, nr 196, k. 26; wg tego rodowodu Marcin był synem Andrzeja).

⁴²⁴ 14 III 1664 r. król nadał Horłową Słobodę po śmierci Tworowskiego i potomków, „którzy przy Moskwie od lat dziesiątka *perseuerant*” (ML 132, s. 352–353).

[b.d.] P. Florian Urbanowski⁴²⁵ z majątności swej Miłosny Poczynek⁴²⁶ w stanie szczuckim, z dymu swego 1 sam przysięgę wykonał.

W

26 *Martii*. P. Roman Waier z majątności Tryhubowa i Staszowa⁴²⁷ w stanie bieżniańskim, z dymów żytych 7, słobodskiego 1. Szemion [s] Fiedorow, poddany przysięgę wykonał.

NB. 23 *Martii*. P. Krzysztof Walmus z majątności Szenichowa⁴²⁸ w trakcie bialskim, z dymu żyłego 1 i słobodskich 2. Hryhory Stefanowicz przysięgę wykonał.

1 *Aprilis*. Pp. Andrzej i Łukasz Waluhinowiczowie [s] z majątności Rokaczewa⁴²⁹ w stanie iwanowskim [s], z dymu żyłego 1. Hryszko Wasilewicz, poddany przysięgę wykonał.

N° dymów 16

N° słobodczyków 8

[37v] 1 *Aprilis*. P. Jerzy Waluhowicz^a z majątności Rokaczewa⁴³⁰ w stanie iwankowskim [s], z dymu żyłego 1. Andrej Sielimonowicz, poddany przysięgę wykonał.

9 *Aprilis*. P. Oponas Wosiacki [s] z majątności Leśnej w stanie iwankowskim⁴³¹, z dymu żyłego 1. Michałko Cimochowicz przysięgę wykonał.

^a Waluginicz (KR, k. 115v)

⁴²⁵ W KR nie występuje!

⁴²⁶ Miała ona 20 włók (ML 128, k. 99v)

⁴²⁷ W 1654 r. Roman Wager (Wagier) stawił się na pospolite ruszenie z Dziwowa i połowy Osztaszowki (Ostaszowskiej) (ASD, t. XIV, s. 27; LVIA, SA 137, k. 410). 2 IV 1664 r. król nadał po śmierci Wegera (Weiera) Trybuchowo i Daszkówkę w stanie skaczkowskim (ML 132, s. 454–455). Waier, Weier, Wager, Wagier i Weger to zapewne zniekształcona forma nazwiska Weyher.
⁴²⁸ 21 III 1631 r. król nadał Walmusowi 25 włók w derewniach Szymiakowie i Babinie (ML 134, k. 90v–91).

⁴²⁹ W 1654 r. z Rohaczewa [s] stawił się do obrony Smoleńska Andrzej Walużynicz.

⁴³⁰ W 1654 r. stanął do obrony Smoleńska Jerzy Walużynicz z Rohaczewa.

⁴³¹ Wosiacki otrzymał od komisarzy królewskich 8 włók w uroczyszczu Leśnym, które mu prawem lennym wieczystym potwierdził Władysław IV w 1635 r. (ML 108, k. 405v). Po kapitulacji Smoleńska złożył przysięgę carowi wśród szlachty wyznania prawosławnego (RGADA, F. 286, inw. 1, nr 333, k. 28); jego syn Jakow i potomkowie w pułku szlachty smoleńskiej używali nazwiska Wonsiacki (GASO, F. 6, nr 196, k. 67v).

1 April[is]. P. Michał Wosiacki⁴³² z majątności Rokaczewa w stanie iwankowskim, z dymu 1 słobodskiego. Łukian Cimochowicz, wójt przysięgę wykonał.

29 Martii. P. Krzysztof Weys⁴³³ z majątności Żukowa w stanie dąbrowieńskim, z dymów żytych 34, słobodskich 5. Siło Siemienowicz, wójt przysięgę wykonał.

23 Martii. P. Jan Wewel z majątności Smietanina w trakcie bialskim⁴³⁴, z dymów żytych 2, słobodskich 4. Fiedor Samsonow, wójt przysięgę wykonał.

2 Aprilis. P. Jan Wacharłowski z majątności Rakinicz⁴³⁵ w stanie dołhomoskim, z dymu żytego 1. Kuryła Michajłowicz, dwornik przysięgę wykonał.

28 Martii. P. Adam Wierchowski⁴³⁶ z majątności swych wieszniowskiej, kurczowskiej, herczykowskiej i bohorodzickiej, w stanach iwankowskim, maksimowskim, iwanowskim, dołhomoskim i jeleńskim, z dymów żytych 109, z słobodskich 7, młynów 4, jeden o dwu kołach, a trzy po jednym, z karczem

⁴³² Jan Adam (KR, k. 116)

⁴³³ Michał Wąsiacki stawiał się do obrony Smoleńska w 1654 r. z Rohaczewa, a po kapitulacji miasta złożył przysięgę carowi wśród szlachty wyznania prawosławnego (RGADA, F. 286, inw. 1, nr 333, k. 28).

⁴³⁴ Jako rajtar gwardii JKM otrzymał on różne dobra w powiecie starodubowskim 16 XII 1633 r. (ML 108, k. 56–v), a jako kapitan — w Smoleńszczyźnie 23 II 1645 r. (ML 584, k. 2). Może on † 4 VII 1651 w bitwie z Kozakami pod Krzyczewem.

⁴³⁵ Jan Wewel † po 1661, Infantczyk, 16 X 1631 r. wymierzono mu włók 20 we wsiach Smietanino i Starskie, w pustoszach Charynie Dawidkowie, w starostwie bialskim, we włości wierchowskiej (Jag., rkps 906, s. 275–276)

⁴³⁶ W 1654 r. stanął do obrony Smoleńska Jan Wacharłowski z Rakowicz.

⁴³⁷ Właściwie Jan Adam Wierchowski. Jego ojciec Adam otrzymał 26 IV 1625 r. za zasługi wojenne 50 włók we włości jeleńskiej, w uroczyszczach Charynie, Załupinie i Biednikach oraz 30 włók we włości maksymowskiej, w uroczyszczach Hercykowie, Sorokinie, Lelowiczach i Mikicinie (ML 101, k. 266v–268). 2 III 1635 r. za zasługi wojenne przywrócony został do szlachectwa i herbu, które ojciec jego stracił osiedlając się w mieście, co potwierdził sejm w 1638 r. 28 IX 1641 r. tenże Adam otrzymał 100 włók pustych w stanach jeleńskim, maksymowskim i iwankowskim (ML 118, k. 45v–46). Adam † a. 19 II 1650 r., gdy to król potwierdził wszystkie wcześniejsze nadania jego synowi Janowi Adamowi (ML 124, k. 328–329). Ten jako kwatermistrz, w 1654 r. stawiał (częściowo z matką) 12-osobowy poczet z Charyna [Sharyna=z Haryna] i Flerecykowa [Hercykowa], Dołmatowa, Bohorodzieskiego [Bohorodzieskiego], Buławicy, Awszłuchowa [Awtuchowa] i Faustychowa, Wieśniaków, Kuczory, Sielca, Slizow [Slizon] i Wasilewa, Aswinaj [Jaswina] i Bereskina (ASD, t. XIV, s. 30; w nawiasach lekcje z LVIA, SA 137, k. 412v). Po kapitulacji Smoleńska przyjął służbę u cara i prawosławie (jako Aleksander). Po śmierci [Jana] Adama król 12 VIII 1658 r. nadał dobra w stanie małachowskim: Dorohodiszki (Dohorodziszki), Hercyków i Połowicę (Pulawicę) (MLKW 131, nr 801).

2, tak też z budy wieszmakowskiej, roku temu należonej [s], z budowników *alias* popielarzów 12.

Item z majątności nazwanej Buławice i Jesionek w stanie iwanowskim i iwankowskim, od p. Adama Borowskiego prawem^a zastawnym dzierżącej [s], z dymów żytych 69, z[e] slobodskich 4, młynu koła jednego, karczmy 1, slobodczyków 5, z ogrodnika 1 i ubogiej 1, która z jałmużny żyje. Maciusza Lewonowicz [i] Łuniaka Tymofiejewicz, wójtowie przysięę wykonali.

N^o dymów 217

N^o slobodczyków 26

N^o zagrodników 1

[38] 26 *Martii*. P. Heliasz Wiński⁴³⁷ z majątności swej Mikolina i Popowszczyzny w stanie dolhomoskim [s], z dymów żytych 5 i slobodzkiego 1. Fiedor Maslonek, wójt przysięę wykonał.

26 *Martii*. P. Wojciech Witkowski z majątności Turowa Markowa w stanie katyńskim, z dymów żytych 2 i slobodzkiego 1. Sciepan Iwanowicz, wójt przysięę wykonał.

17 *Martii*. P. Marcin Włochowicz⁴³⁸ z majątności Kozłowa w stanie dolhomoskim, z dymów żytych 2, slobodzskich [s] 3. Wasilej Fiedorow, wójt przysięę wykonał.

30 *Martii*. P. Maciej Wojewodski z majątności Skuratowa i Obodrewa w stanie iwankowskim⁴³⁹, z dymów żytych 14, slobodczyka 1. Jan Zawacki, ciwun przysięę wykonał.

^a Następnie jest słowo: zastawem

⁴³⁷ Otrzymał on 1 VI 1633 r. włók 70 w pustoszach Mikulszczyźnie, Obozisku Pożarowym, Połucinie i „na poczynku starozarostym” aż do rzeki Świny w stanie dolhomoskim (ML 108, k. 30v–31v), a 12 X 1641 r. potwierdzenie na 8 włók w stanie dolhomoskim, które miał ponad daninę (ML 118, k. 191v–192).

⁴³⁸ 12 X 1641 r. otrzymał on 10 włók pustych we włości wietlickiej (ML 118, k. 164–165).

⁴³⁹ Maciej Wojewódzki † a. 26 I 1652, gdy to po nim, jako bezpotomnym, jego brat Jan, sędzia ziemski smoleński, otrzymał 16 włók, tj. pustosze Skuratowo i Rżawiec (ML 127, k. 156). Być może jednak nadanie nie zostało zrealizowane, bo żyła wdowa po Macieju, Eufemia Ingildiejewówna (Ingielderówna, Ingieldyjówna), która już 16 I 1653 r. była żoną Kaspra Dunina Głuszyńskiego. Dopiero po jej śmierci król nadał 11 III 1657 r. wsie Skuratów i Rżanów [s] z folwarkiem Obodrów nad Sożem (MLKW 131, nr 171), a ponownie 16 V 1658 r. wsie Obodrów, Skuratów i Rżawiec [s] w stanie iwanowskim (tamże, nr 1100).

30 *Martii*. P. Jan Wojewodski [Woszczko^a] z majątności swej Maronina w stanie iwankowskim⁴⁴⁰, z dymów żytych 2 i słobodskich 2. Mikita Andrejewicz Szyszka, wójt przysięgę wykonał.

1 *Aprilis*. P. Aleksander Wojewodski z majątności Rokaczewa w stanie berezińskim, z dymu żytego 1. Iwan Domaracki, wójt przysięgę wykonał.

23 *April[is]*. P. Wawrzyńcowa Wołczewska z majątności Nierybina Ruskowa w stanie maksimowskim, z dymów żytych 5, słobodskiego 1. Mikita Kuprianowicz, wójt przysięgę wykonał.

NB. 7 *Martii*. P. Jan Woliński z majątności Ciemnikowa⁴⁴¹ w stanie maksimowskim, z dymów żytych 10. Andrej Mohilewicz, wójt przysięgę wykonał.

28 *Martii*. P. Paweł Woroniec z majątności oleksińskiej w stanie iwanowskim⁴⁴², a stupińskiej i hudzińskiej w stanie jeleńskim⁴⁴³, z dymów żytych 61, słobodczyków 3, karczmy 1. Awchim Osipowicz, wójt przysięgę wykonał.

30 *Martii*. P. Wasilej Woronko⁴⁴⁴ z majątności Pierzenki w trakcie roslawskim, z dymów żytych 3. Sierchiej [s] Wzalcowicz, wójt przysięgę wykonał.

N° dymów 105

N° słobodczyków 12

*Przydomek ten występuje w KR, k. 117.

⁴⁴⁰ Jan Wojewódzki Woszczko 8 II 1645 r. otrzymał Marynino od swego stryja Jana, podsędką smoleńskiego, uzyskując konfirmację królewską 14 II 1650 r. (ML 123, k. 266v–267). Uczestniczył w obronie Smoleńska w 1654 r., a zapewne jego synowie Piotr, Kuźma i Iwan, wystąpili do cara o zwrot działki w Smoleńsku po dziadku ich (stryjcznym) Janie, sędzim ziemskim. W ich posiadaniu pozostały (potwierdzenie cara Aleksego z 1668 r.) inne dobra należące wcześniej do tegoż sędziego, m.in. Kniażoje z wsiami w stanie maksimowskim.

⁴⁴¹ W 1654 r. Jan Woliński stawiał się do obrony Smoleńska z Onochowa (ASD, t. XIV, s. 25; LVIA, SA 137, k. 408v).

⁴⁴² 20 II 1664 r. król nadał po zdrajcy Piotrze Worociu wsie Aleksiejowo, Bukłanów i Wypółzów (Wypelzów) w stanie iwanowskim (ML 132, s. 390–391).

⁴⁴³ 12 X 1641 r. otrzymał on dobra Aleksino w stanie iwanowskim za cesją Andrzeja Snarskiego, tj. 40 włók ziemi z placem i ogrodem w Smoleńsku (ML 118, k. 163v–164; też zob. GASO, F. 4, inw. 1, nr 160, k. 58), zaś 7 XI 1641 r. król wydał konsens Krzysztofowi Bonieckiemu, rotmistrzowi kozackiemu i żonie jego Annie Borkowskiej na ustąpienie dóbr Szamajewo, Stupino, poczynku Sielewicze i pustoszy Klimszyno Pawłowi Worociowi i żonie jego Mariannie Bonieckiej (ML 108, k. 784v). Po kapitulacji Smoleńska w 1654 r. złożył przysięgę carowi wśród szlachty wyznania katolickiego (RGADA, F. 286, inw. 1, nr 333, k. 25v); † a. 1668, kiedy to już jego syn Piotr, stolnik carski posiadał Aleksino (GASO, F. 4, inw. 1, nr 160, k. 58). Tymczasem 30 VII 1661 r. po zdrajcy Pawle Worociu król nadał dobra Szemacowo i Stupino w stanie jeleńskim (MLK 131, nr 1087).

⁴⁴⁴ Pierwotnie Woronkow — Wasilij z bratem Kondratem, synowie bojarscy, w 1625 r. otrzymali potwierdzenie na 12 włók (po 6 każdy) w ujeździe roslawskim.

[38v] 9 *Aprilis*. P. Andrej Woyciechowicz z majątności Czyżowa w stanie iwanowskim, z dymu żyłego 1, sam przysięgę wykonał.

NB. 21 *Martii*. P. Tymofiej Woyciechowicz z majątności Łutawina w trakcie roslawskim⁴⁴⁵, z dymu jednego 1, a slobodczyka 1, sam przysięgę wykonał.

6 *Aprilis*. P. Wojciech Woyna z majątności swej perespińskiej^a w stanie dołhomoskim, z dymu żyłego 1. Karp Lipski, poddany przysięgę wykonał.

26 *Martii*. P. Jan Wróblewski z majątności Pleszczynowa w trakcie dorohobuskim, z dymów żytych 4. Jan Jankowski, urzędnik przysięgę wykonał.

24 *Martii*. P. Jan Wysocki z majątności Antonowicz w stanie iwanowskim⁴⁴⁶, z dymów żytych 3. Fiedor Ułasowicz, wójt przysięgę wykonał.

23 *Martii*. P. Jan Wysokiński⁴⁴⁷ z majątności Aleksandrowa i Mosalska w trakcie dorohobuskim, z dymów żytych 4. Jerzy Fiedorowicz, ciwun przysięgę wykonał.

9 *Martii*. P. Marcin Wysocarski^b z majątności Wasilewszczyzny w trakcie dorohobuskim, w stanie pohorelskim, z dymów żytych 4 i slobodskich 2. Iwan Jakimowicz, wójt przysięgę wykonał.

Z

[b.d.] P. Jan Żaba⁴⁴⁸ z majątności swej Klimiacina w trakcie dorohobuskim, a w stanie krzemiańskim, z dymów żytych 23, slobodskich 2. Iwan Konstantynowicz, wójt przysięgę wykonał.

^a Lekcja niepewna, wyraz poprawiany. Porespy (ASD, t. XIV, s. 35), Perepty (LVIA, SA 137, k. 418)

^b Wysocarski (KR, k. 118v)

⁴⁴⁵ Jan Woyciechowicz otrzymał w 1629 r. od komisarzy królewskich 8 włók, t.j. pustoszą Łotowinowo nad rzeką Stryż w ujeździe roslawskim, grunta w Rosławiu do zbudowania domu i ogrody na posadzie; po zdobyciu Rosławia przez wojska moskiewskie w końcu 1632 r. dostał się do niewoli i tam zmarł. Jego synowie Bazyli i Tymofiej otrzymali na te dobra przywilej konfirmacyjny 25 XI 1635 r. (ML 108, k. 454v–455), a 19 II 1643 r. konsens na ustąpienie pustoszy Łotowinowa, włók 8, z placem i domem, Pawłowi Isakowiczowi (ML 118, k. 419–v). Po przyłączeniu w 1654 r. Smoleńszczyzny do państwa rosyjskiego potomkowie Tymofieja pełnili służbę w pułku szlachty smoleńskiej, w szwadronie roslawskim (GASO, F. 4, inw. 1, nr 160, k. 69 v).

⁴⁴⁶ Otrzymał on te dobra (20 włók na pustoszy Antonowicze) 15 II 1639 r. za cesją Katarzyny z Wiąckowskich Pawłowej Ciechanowiczowej oraz jej synów Samuela i Stefana (ML 108, k. 629).

⁴⁴⁷ Jan Wysokiński w 1629 r. dostał 15 włók w ujeździe smoleńskim, stanie iwanowskim (ML 102, k. 507).

⁴⁴⁸ Jan Żaba miał Klimencin lub Klimiacin w niedziale z braćmi Krzysztofem, cześnikiem połockim i Konstantym. Jan i Konstanty w 1654 r. wybrali służbę u cara. 12 III 1662 r. król nadał Klementyn [s] po zdrajcy Janie Żabie (ML 132, s. 33–35).

[39] 26 *Martii*. P. Bohdan Zajezierski⁴⁴⁹ z majątności Dorohan^a w stanie maksymowskim, z dymów żytych 25, z młyńna koła jednego, karczmy 1. Andrej Szczodkanowski, wójt przysięgę wykonał.

6 *Martii*. P. Krzysztof Zajerski^b z majątności swej Iwanczewicz^c w stanie maksymowskim⁴⁵⁰, z dymów żytych 5, slobodskiego 1. Iwan Stasiewicz, wójt przysięgę wykonał.

31 *Martii*. P. Stefan Zaleski⁴⁵¹ z majątności swej Łukaszewszczyzny w stanie wielickim, z dymów slobodskich 3. Pauluk Michałowicz, wójt przysięgę wykonał.

NB. 31 *Martii*. P. Wawrzyniec Zaleski z majątności Czeczatów, Łukina, Łapkina, Klepikowa w trakcie bielskim i z majątności Czmutów w stanie jeleńskim⁴⁵², z dymów żytych 34, slobodczyków 2. Maciucha Łapuszonek i Jan Mazuronek, wójtowie przysięgę wykonali.

31 *Martii*. P. Adam Zaręmba⁴⁵³ z majątności Wierebcowa w stanie małachowskim, z dymów żytych 15, ze młynu kół dwóch, foluszowego koła jednego, slobodczyków 2, a z majątności Łuzna i Stepikina w stanie raczyńskim, z dymów żytych 5, z ogrodników na posadzie mieszkających 5. Szymon Ładowiecki, wójt przysięgę uczynił.

23 *Martii*. P. Jan Michał Żaren⁴⁵⁴ z majątności Czelbikowa w stanie małachowskim, z dymów żytych 5. Jaśko Moskał, wójt przysięgę wykonał.

^a Dorohani (ASD, t. XIV, s. 26; LVIA, SA 137, k. 409v)

^b Zajezierskij (KR, k. 119)

^c Iwanczewicz (jak wyżej)

⁴⁴⁹ Bohdan Zajezierski † 1666, podczaszy rzeczycki 2 X 1657.

⁴⁵⁰ Krzysztof Zajezierski w 1629 r. dostał przywilej na 20 włók w stanie maksymowskim ujezdu smoleńskiego (ML 102, k. 489v–490).

⁴⁵¹ Może on to w 1629 r. dostał przywilej na 30 włók w ujeździe smoleńskim (ML 102, k. 486v–487) i był krótko kapitanem sierpiejskim (1632).

⁴⁵² Otrzymał on 21 III 1635 r. konfirmację na włók 25 we włości jeleńskiej, tj. pustosz Czmuty, wymierzone mu 12 VII 1634 r. (ML 108, k. 378v–379v).

⁴⁵³ Adam Zaręba (Zaremba) † po 1654, porucznik kozacki, mierniczy województwa smoleńskiego 1621 i jeszcze 1643.

⁴⁵⁴ Z pewnością chodzi o Żaryna, ale w 1654 r. Jan Żaryn stawił chłopa z Kowzenikowa (ASD, t. XIV, s. 32) lub Kowrzenkowa (LVIA, SA 137, k. 414v). Po śmierci zaś Jana Żaryna król 30 VII 1661 r. nadał dobra w stanie małachowskim: Rostoczna, Raków, Piątniki i Podsosonie (MLKW 131, nr 1088).

[b.d.] P[p]. Józef i Aleksander Żarniowie z majątności Słobodyszczu i Lutowi-
na w trakcie roslawskim⁴⁵⁵, z dymów żytych 4, a słobodczyków 3. Aleksander
Żaryn przysięgę wykonał.

18 *Martii*. P. Stanisław Żdankiewicz z majątności swych Oziorka^a, Ponikowa,
Starkowa i Borodzina w stanie wietlickim⁴⁵⁶, z dymów żytych 6. Sawosciej
Samochwał przysięgę wykonał.

N^o dymów 102

N^o słobodczyków 8

N^o zagrodników 5

[39v] 14 *Martii*. P. Wojciech Żebrowski z majątności Nieszowa^b w stanie je-
leńskim, z dymów żytych 21 i słobodzkich 2. Onoprej [s] Sieliwonow, wójt
przysięgę wykonał.

31 *Martii*. P. Jan Zienkiewicz z majątności swej Czarnuszek w trakcie roslaw-
skim, z dymu 1 swego sam przysięgę wykonał.

23 *Martii*. P. Stanisław Zienkiewicz z majątności Hołoszyc⁴⁵⁷ w stanie maksi-
mowskim, z dymu żyłego 1. Tomasz Laszewicz, wójt przysięgę wykonał.

NB. 29 *Martii*. P. Maksim Zienkiewicz z majątności Romanowa w trak-
cie roslawskim, z dymu żyłego jednego. Iwan Iwanowicz, ciwun^c przysięgę
wykonał.

14 *Martii*. P. Wojciech Złowocki z majątności Szyraki nazwanej⁴⁵⁸, w stanie
berezniańskim, z dymu 1 swego sam przysięgę wykonał.

21 *Martii*. P. Józef Zub z majątności Boszmanowa i Masłowa w stanie mała-
chowskim, z dymów żytych 8. Otroch Piłoch, wójt przysięgę wykonał.

^a Osierkowa (ASD, t. XIV, s. 21; LVIA, SA 137, k. 404v)

^b Meżowa (ASD, t. XIV, s. 32); Nieżowa (LVIA, SA 137, k. 414v)

^c Dopisano u góry.

⁴⁵⁵ 8 III 1642 r. Krystyna Dmitrowiczówna, 1 v. Andrzejowa Taranowa, 2 v. Bazyłowa Makow-
nina Bułakowa, otrzymała konsens na ustąpienie Słobodyszczu i Masłowa w starostwie roslaw-
skim Jaroszowi Żarniowi (ML 118, k. 293v–294).

⁴⁵⁶ 16 X 1658 r. król nadał dobra Oziorko, Pawłowo, Starkowo i Borodzino po Stanisławie Zda-
nowiczu (ML 130, k. 330).

⁴⁵⁷ W 1654 r. z Hołoszycz stanął Jan Zienkowicz jako arendarz od Jana i Gabriela Tarassowskich
(Taraszowskich) (ASD, t. XIV, s. 19; LVIA, SA 137, k. 403).

⁴⁵⁸ W 1654 r. Wojciech Złowodzki stanął z majątności Siraki (ASD, t. XIV, s. 30; LVIA, SA 137,
k. 413)

23 *Martii*. Pp. Symon⁴⁵⁹, Stanisław i Andrzej Zubrzyccy z majątności swej Wuścia⁴⁶⁰ w trakcie dorohobuskim^a, z dymu żyłego 1 i z[e] słobodzkich 2. Mikita Sierhiejewicz, wójt przysięgę wykonał.

5 *Aprilis*. P[p]. Ihnat, Filon i Mikołaj Zubrzyccy z majątności swej Surowcowa w trakcie dorohobuskim, z dymu żyłego 1. Sapron Andrejewicz, poddany przysięgę wykonał.

11 *Aprilis*. P. Jan Aleksander Żuk z majątności nazwanej Momoszki w stanie kaspelskim, z dymów żyłych 5, słobodskiego 1. Cierech Romanowicz, wójt przysięgę wykonał.

18 *Martii*. P. Aleksander Żukowiecki z majątności Krzywek⁴⁶¹ w stanie szczucskim, z dymów żyłych 6. Iłow Ryży, wójt przysięgę wykonał.

N^o dymów 46

N^o słobodczyków 5

[40] 29 *Martii*. P. Andrzej Żórawski z majątności Zajazia^b i Klasewa w stanie katyńskim, z dymu żyłego 1 sam przysięgę wykonał.

[b.d.] P. Wacław Żmayło Zienkowicz i p. Zachariasz Narutowicz⁴⁶² z majątności swej Sobolewa z przynależnościami w stanie maksimowskim⁴⁶³, z dymów żyłych 31 i słobodzkich 4. Osztap [s] Bałtromiejewicz, wójt przysięgę wykonał.

Jenerałowie Króla JM smoleńscy

14 *Aprilis*. P. Fiedor Bobrownicki z majątności swej Małachowa w stanie maksimowskim, z dymu żyłego 1. Waśko Krasifko, wójt przysięgę wykonał.

^a Nazwa przeprawiana.

^b Zajasia (ASD, t. XIV, s. 34), Zadazia (LVIA, SA 137, k. 416v)

⁴⁵⁹ W 1627 r. Szymon Zubrycki otrzymał 8 wólk w uroczyszczu Omielinie we włości dolhomoskiej (ML 102, k. 344–v).

⁴⁶⁰ Derewnia Uście w stanie pouskim nad rzeką Uzą. 20 II 1664 r. król nadał Uscia w stanie pouskim nad rzekami Uścizą i Uzą po zmarłym bezpotomnie Andrzeju i zdrajcy Samuelu Zubrzyckich (ML 132, s. 453–454).

⁴⁶¹ Krywki [s] w 1654 r. miał już Eliasz Żukowiecki.

⁴⁶² Zachariasz Narutowicz Dargwił był żonaty z Heleną Żmayłówną Zienkowiczówną.

⁴⁶³ 11 VI 1661 r. król dał zgodę na przekazanie przez Zienkowicza Narutowiczom dóbr Sobolewo, Hrehorkowo, Szuszkowo, Makarowo, Małachowo, Świrkowo, Suchymech, z dworem, puszcą nad Lutą Wodą oraz dworem w Smoleńsku i ogrodem na posadzie (ML 134, k. 99v–100); 12 III 1662 r. król nadał dobra Sobolewo, Makarowo, Małachowo i Szuszkowo po zdrajcach Stanisławie Janowiczu i Żmayle Zienfowiczu [s] (ML 132, s. 33–35).

26 *Martii*. P. Jakub Kunicki z daniny nazwanej Borków w trakcie bialskim, z dymu żyłego 1 sam przysięgę wykonał.

8 *Aprilis*. Michał Staryszewski⁴⁶⁴ z majątności nazwanej Łuniewo⁴⁶⁵ w trakcie dorohobuskim, z dymu żyłego 1 sam przysięgę wykonał.

N^o dymów 35

N^o slobodczyków 4

*Krom spodnich wierzchniej notacyi numery zrachowane czynią 4971^a

[40v]

Puszkarze i Duńcy

9 *Aprilis*. P. Hieronim Oczkas, cekwart [s] smoleński z majątności puszkarczów smoleńskich w stanie wopi[e]ckim leżącej, z dymów żytych 28, slobodczyków 18, zagrodnika [s] 1. Doron Andrejewicz⁴⁶⁶, dziesiątnik przysięgę wykonał.

Item z majątności puszkarczów smoleńskich w stanie iwanowskim leżącej, z dymów żytych 52, slobodczyków 20, z ogrodnika 1. Arciem Sciepanowicz⁴⁶⁷, dziesiątnik puszkarzy przysięgę wykonał.

23 *Martii*. Wasilej Timofiejewicz, cekwart [s] zamku dorohobuskiego z domów puszkarskich, z dymów 9 przysięgę wykonał.

23 *Martii*. Wasilej Hryhorowicz, strzelec zamku dorohobuskiego z dymów strzelców dorohobuskich 5 przysięgę wykonał.

^{a-a} Fragment dopisany.

⁴⁶⁴ W 1627 r. Michał Staryszewski otrzymał 8 włók w uroczyszczu Omielinie we włości dołhomoskiej (ML 102, k. 343v–344).

⁴⁶⁵ Łuniewo (Łuniowo) leżało nad Uzą w stanie pouskim.

⁴⁶⁶ W popisie z 9 VI 1654 r. wymieniony jest Andrej Doron, puszkarz mający 6 włók w stanie wopieckim.

⁴⁶⁷ 1 III 1649 r. ucziwy Arciem Stefanowicz, puszkarz smoleński, otrzymał potwierdzenie na 8 włók nad Sożem na części pustoszy Niemczynowa po kraj siedliska Szczecinina, przy granicy gruntów cejkwarta smoleńskiego Corneliusa, według listu mierniczego Zaręby z 17 X 1637 [s] r. (ML 124, k. 94–v). Jednocześnie potwierdzenie na dobra otrzymało 5 innych puszkarzy na 30 włók (po 6 każdy): Andrzej i Fiedor Białokopocionkowie (Białokopycinkowie) na pustosze Strzelnikowo, Zamiatnikowo i Rucanowo; Dawid Białokopyt na pustosze Horowo; Daniłło Awfimowicz i Siemion Maksymowicz Białokopytowie na pustosze Pachomowo — wszyscy według listów mierniczego Zaręby z 10 X 1627 [s] r., 10 VII 1632 r. i 1633 r. (tamże, k. 95–v), a wreszcie Jakow Janowicz na 12 włók w stanie wopieckim, w pustoszach Micinie, Malcowie i Cynkowie, między włókami innych puszkarzy smoleńskich nad rzeką Rudnią, według listu Zaręby z 4 III 1630 r. dla jego ojca (tamże, k. 95v–96).

⁴⁶⁸P. Aleksiej Stasiewicz⁴⁶⁹, kałauz z majątności Cerkowiszcze w stanie dąbrowieńskim, z dymu żyłego 1. Iwan Iwkowicz, wójt przysięgę wykonał.

[41]

Miasta Króla JM

Smoleńsk

Magistrat KJM miasta smoleńskiego z dymów zamkowych i na posadzie będących, szynkowych większych dwunastu, z domów zaś większych [s] i mniejszych⁴, tak miejskich jako i posadzkich, 428, z sąsiadów w domach mieszkających 25. A co na gruntach miejskich mieszkają dymów 104, ze młynów 5 po kole jednym mających. Mikołaj Januszkowski i Krzysztof Bombolewicz, rajcy i poborcy miasta smoleńskiego przysięgę wykonali.

Krasne

Magistrat miasta JKM Krasnego z miasta i przedmieścia z dymów większych szynkowych 5, z domów mniejszych 411, z sąsiad 2. Krzysztof Grek, burmistrz roczny i ze wszystkimi mieszczan[a]mi atestacją dał, a Mikołaj Kuszlański i Aleksander Sakorka, rajcy i poborcy miasta Krasnego przysięgę wykonali.

[41v]

Dorohobuż

[b.d.] Z miasta JMK [s] Dorohobuża z dymów przedniejszych, rynkowych, burmistrzowskich i radzieckich 13 po złotych 10, pisarskiego domu 1 złotych 5, z gościnnego domu kopę, z domów miejskich i przedmiejskich w liczbie 168 po kopie, z kowalów 7 po kopie i kowalczyka 1 pół kopy, ślosarza jednego kopę, z krawca jednego kopę, z krawczyka pół kopy. A z nowego slobodczyka, przybyłego krawczyka groszy piętnaście, miecznika jednego kopę, bednarzów 2 po kopie, z ga[r]nczarzów 2 po kopie, szewców 2 po kopie, z szewczyka jednego pół kopy, z kożemiak⁴⁷⁰ 2 po kopie, z kusznierza jednego kopę, z powroźników 3 po kopie, słodowników

⁴Dalej „i” (y) przekreślone.

⁴⁶⁸Brak przy nim daty, ale jest wpisany w jednym okienku z poprzednikiem, więc prawdopodobnie data jest ta sama.

⁴⁶⁹Stasiewicz, kałauz w ekspedycji moskiewskiej, 27 VII 1634 r. otrzymał 4 włóki w pustosz Cerkowiszcze prawem dożywotnim, będąc zwolniony z wszystkich powinności (ML 108, k. 236–237).

⁴⁷⁰Kożemiaka — garbarz.

2 po kopie, z olejników 3 po kopie, świeczarza jednego kopę, z rzeźnika jednego kopę, z pastuszków 2 po groszy 40 polskich, ⁴⁷²z podpastuszków 2 po gr 20 polskich⁴⁷³, zagrodników miejskich 16, zagrodników burmistrzowskich 8 po groszy 20 polskich, z młynów 3 po kopie, z młynarza jednego kopę, z młynarczyka pół kopy. Pustych dymów 17. Wojciech Wardowski Giec, rajca i Krzysztof Kosmowski, ławnik, poborcy dorohobuskie przysięę wykonali.

[42]

Rosław

30 *Martii*. Z miasta JKM Rosławia z dymów 143, kowalów 3, krawców 2, szewców 2, młynarzów 3 po kole jednym, z karczmy 1. Fiedor Burec, burmistrz i Harasim Siaczyński, rajcy i poborcy miasta Rosławia przysięę wykonali.

⁴⁷¹A z włości bułanickej, do starostwa rosławskiego należącej, z dymów 215, młynów 2 po jednym kole.

30 *Martii*. *Item* z włości wietliczyńskiej, do tegoż starostwa rosławskiego należącej, z dymów 203. Wójtowie Karponawicz Bułaniec i Iwan Iwanowicz Wietlica przysięę wykonali.

Biała

16 *Martii*. Z miasta JKM Białej, w dzierżawie jmp. Łukowskiego, starosty rosławskiego⁴⁷² natenczas będącego, z dymów osiadłych 80, ze młynu koła jednego, szewców 2, krawców 3, jednego bieguna⁴⁷³, z kowalów 4, z bednarza 1, z dudarza 1, z ga[r]nczarzów 2. Alchim Sciepanowicz i Klim Jakimowicz przysięę wykonali.

16 *Martii*. Z włości JKM bialskiej i klimiacińskiej dymów osiadłych 61, słobodczyków 13, ze młynu koła jednego. Iwan Fiedorowicz, wójt przysięę wykonał.

⁴⁷¹ Dopisane u góry.

⁴⁷² Brak przy nim daty, ale jest wpisany w jednym okienku z następną informacją, więc prawdopodobnie data jest ta sama.

⁴⁷³ Rajnhold Kazimierz Łukoski † po 1661, dworzanin pokojowy JKM, wojski upicki 17 V 1644–8 IV 1645, wójt janiski, starosta bialski 1649 i przeroślski 1658. Nie jest znany jako starosta rosławski, bo tym był od 1640 r. Paweł Jan Sapieha.

⁴⁷³ Biegun — tu termin niejasny. Najpopularniejsze znaczenie to zbieg (spod władzy innego pana, także z Moskwy), ale też posłaniec (doręczyciel listów), włóczęga.

12 *Aprilis*. W mieście Krasnym domów żydowskich 7⁴⁷⁴, z tychże siedmiu ubogich żydów dwa, trzeci szkolny, gdzie bakałarz [s] mieszka. Icko Ajzykowicz, szkolnik krasnieński przysięgę wykonał.

13 *Aprilis*. W mieście Żarnowie jmp. Piotra Kazimierza Wiażewicza, podkomorzego mściśławskiego, podwojewodzkiego smoleńskiego domów żydowskich 3, karczma 1 żydowska. Łazarz Lejbowicz, żyd, szkolnik żarnowski przysięgę wykonał.

5 *Aprilis*. W miasteczku jmp. Krzysztofa Stetkiewicza, podkomorzego bractawskiego Dosuhowie [s] domów żydowskich 12, z tych dwunastu ubogich żydów, co domy mają, dwa, trzeci dom szkolny, gdzie bakałarz mieszka. Nowach Rabiejowicz, szkolnik dosuchowski przysięgę wykonał.

13 *Aprilis*. W miasteczku jmp. Hieronima Ciechanowicza, sędziego ziemskiego smoleńskiego^a Ciechanowiczach i Katyni [ss] domów żydowskich 9. Rubin Hirszynicz, szkolnik ciechanicki [s] przysięgę wykonał.

15 *Aprilis*. W miasteczku jmp. Jakuba Wonlara, budowniczego smoleńskiego Czyżowie domów żydowskich 4. Rubin Jezefowicz [s], żyd przysięgę wykonał.

2 *Aprilis*. W miasteczku jmp. Meszczeryna, czasznika smoleńskiego Zwierowiczach domów żydowskich 17, z tychże domów 17 ubogich domów 7. Illa Józefowicz, szkolnik zwierowicki przysięgę wykonał.

[43] Który ten regestr wykonania przysięg jako się wyżej pomieniło ichm. pp. poborcom, jmp. Samuelowi Stanisławowi Druckiemu Sokolińskiemu, podkomorzemu smoleńskiemu i jmp. Olbrychtowi Golmontowi, podczaszemu lidzkiemu z pieczęciami i z podpisem rąk naszych dajemy. Pisan w Smoleńsku, roku 1650, miesiąca maja 15 dnia.

^bOrginał tego rejestru autentikiem z grodu smoleńskiego wydany w skarbie Rzeczypospolitej został, a rewersał z onego, słowo do słowa przepisany, dając

^a Powtórzone dalej po raz drugi.

^{b-b} Fragment dopisany inną ręką.

⁴⁷⁴ Na znaczenie żydów w gospodarce Krasnego wskazuje podjęta 31 XII 1649 r. decyzja królewska o przełożeniu targów miejskich z soboty na niedzielę, „ponieważ w dzień sobotny Żydzi swych handłów odprawować nie mogą, skąd miasto Krasne augmentować się nie może” (ML 124, k. 128–v).

przerzeczonym ichm. pp. poborcom województwa smoleńskiego pod pieczę-
cią i z podpisem własnej ręki mojej. W Wilnie, *die 20 Julii a. 1650*
Gabriel Kimbar, skarbný WKsL^b

[pieczęci brak]

INDEKS OSÓB

- Abramionek Iwan Apanasowicz — 75
Abramowicz Mikołaj — 30, 31
Abramowicz Pierwusza — 151
Abramowiczowie — 40, 41
Achremienek Fiedor — 113
Adamowicz Aleksander — 89
Adamowicz Krzysztof — 89
Ahapiej — 118
Ajzykowicz Icko — 168
Aksiunowicz Hryszka — 114
Aleksandrowicz Adam — 133
Aleksiejewicz Alisiej — 152
Aleksy Romanow, car — 45, 54, 64,
79–81, 85, 86, 91–93, 95, 102, 106,
107, 110, 111, 114, 123, 130, 135,
142, 143, 153–155, 157, 158, 160, 161
Alexandrowicz Iwan — 122
Amelianowicz Siemion — 118
Ancipowicz Doroch — 95
Ancipowicz Doroch — 140
Ancipowicz Fiedor — 90
Andrejewicz Aleksiej — 120
Andrejewicz Doron — 165
Andrejewicz Iwan — 90
Andrejewicz Iwan — 111
Andrejewicz Michałko — 155
Andrejewicz Mikita — 156
Andrejewicz Sapron — 164
Andrejewicz Szasny — 141
Andronowicz Sapron — 118
Andryka Konon — 110
Andrzejewicz Cimocho — 73
Andrzejewicz Siemion — 80
Anforowicz Andrzej Michał — 78
Anisimowicz Osip — 156
Aniskiewicz Iwan — 97
Ansimow Fiodor — 15
Antonowicz Fiedor — 139
Antrochowicz Klim — 142
Apanasowicz Dmitr — 81
Apanasowicz Jaroma — 93
Apanasowicz Kirej — 78
Apanasowicz Kuprej — 118
Apanasowicz Ochonia — 99
Appelman Wilhelm — 18
Arasko — 140
Arawinko Owsiadowski Marcin — 134
Arciemowicz Marcin — 145
Arciemowicz Wasili — 105
Arciszewski Krzysztof — 102

- Ausiejewicz Makar — 115
 Awchimowicz (Owchimowicz?) Fiedor — 93
 Awchimowicz Łazar — 126
 Azanczewski (Azanczejew) Bazyli (Wasilej) — 89
 Azanczewski (Azanczejew) Jan — 89

 Bacewicz Jakub — 115
 Baciuzonek Ciszko — 97
 Baka Bazyli Kazimierz — 81
 Baka Jan — 90
 Baka Michał — 34, 89, 90
 Bakanowski Szarapa Samuel — 90
 Bakowa Zofia z Łukomskich — 90
 Bałabow (Bałabaw?) Andrej — 98
 Bałasz Iwan — 106
 Bałtromiejewicz Osztap — 164
 Bardziłowska Aleksandra zob. Łowieniecka
 Bartieniow Olizarij Daniłowicz — 85
 Beklemiszow Siemion — 99
 Berecik Wasil — 120
 Berferówna Maryna (Marina) zob. Menkowa
 Berg (Berk) z Carmelu Jan — 82
 Berg (Berk) Rzeżycki Bernat (Bohdan) — 145
 Berg Rzeżycki Jan — 145
 Berg Rzeżycki (Berk Rzeżicki) Krzysztof (Krzystof) — 145
 Berg Rzeżycki Wilhelm — 145
 Bergowa Rzeżycka Anna z Schoenbergów — 145
 Bergowa Rzeżycka Wilhelmowa — 145
 Bergówna (Berkówna) Rzeżycka (Rzeżicka) Krystyna zob. Połubińska
 Bernacki Jan — 91
 Bernacki Maciej — 90, 91
 Bernacki Władysław — 91
 Bernikow Nikita — 15
 Bernikow — 15
 Bestuży Nikifor — 87
 Bestuży Prokofiej — 87
 Beton Franciszek — 92
 Białobłocka Elżbieta zob. Giełdowska
 Białokopycinek (Białokopocionek) Andrzej — 165
 Białokopycinek (Białokopocionek) Fiedor — 165
 Białokopyt Danił — 165
 Białokopyt Dawid — 165
 Białokopyt Siemion — 165
 Białozor Jan — 119
 Bieda Fiedor — 130
 Biedrickije — 91
 Biedrzycka Zofia z Korybskich — 91
 Biedrzycki (Biedrickij) Jakub — 91
 Biedrzycki Krzysztof — 91
 Biegański Jan — 139
 Bielacki Jerzy — 91
 Bielacki Stefan — 91
 Bielaszewicz Astap — 110
 Bielawiński Hłuszniewicz zob. Hłuszniewicz Bielawiński
 Bielska Zofia z Terleckich — 153
 Bielski Aleksander — 40
 Bielski Jakub — 123, 153
 Bieniecka Zofia zob. Buynina
 Bienko Kiniewicz (Kieniewicz, Koncewicz) Gabriel — 94
 Bienko Kiniewiczowa (Kieniewiczowa, Koncewiczowa) Helena z Okoleniczów Krzywców — 94
 Bierdiajew Andrej — 45
 Bierdiajew Jerzy (Jurij) — 45

- Bitiahowski Michał — 90
 Bizialonek Łarka — 132
 Błahuszka Fiedor — 105
 Bobrowicz Jan — 129
 Bobrownicki Fiedor — 164
 Bobynicki Korsak zob. Korsak
 Bobyński
 Bochonek Sidor — 121
 Bociuch Kasper — 117
 Boczkar Jan — 151
 Bogucka Krystyna zob. Misunowa
 Boguszewski Andrzej — 91
 Boguszewski Maciej — 92
 Boguszewski Stanisław — 91
 Bohnach Iwan — 117
 Bohomolec Aleksander — 92
 Bohomolec Marcin — 92
 Bohuszewska Ewa z Kwaśnińskich
 Złotych zob. Podbereska
 Bolesta Andrzej — 92
 Bolesta Foltyn — 92
 Bolesta Jarosz — 92
 Bolestowa Barbara z Kuczuków — 92
 Bołharski (Bołharski) Orda zob. Orda
 Bołharski
 Bombolewicz Krzysztof — 166
 Boniecka Anna z Borkowskich — 92,
 160
 Boniecka Marianna zob. Woronkowa
 Boniecka Zofia zob. Buynina
 Boniecki Krzysztof — 89, 92, 160
Borawski Piotr — 16
 Boreykowicz Awryło — 124
 Boreysza Jakub — 130
 Boreysza Olizar — 92
 Boreysza — 134
 Boreyszyna Izabela z Suszczewskich, 1 v.
 Stanisławowa Obrębska — 130
 Borka Matwiej — 137
 Borkowska Krystyna zob. Girzdoma
Borkowska Małgorzata — 54
 Borowski Adam Kazimierz — 92, 159
 Borowski Mikołaj — 92
 Borowski Stefan — 93
 Borozninowie — 27, 28, 45
 Bortkowska Maryna zob. Gobiowa
 Borysowicz Zienow — 106
 Boszmakow Bohdan — 137
 Bozarkiński Iwan — 137
 Brackowski ? zob. Krukowski Siemion
 Brechow Hawryło — 72
 Briezowskij zob. Brzezowski
 Brzeziecki Jakub — 93
 Brzezowski (Brzezowskij) Stanisław —
 93
 Brzostowski Cyprian Paweł — 34, 76
 Brzozowski Stanisław — 93
 Brzozowski zob. Brzezowski
 Buchholtz (Bucholc) Fryderyk — 28
 Buchholtz (Bucholc, Bukolt) Jan — 93
 Bucyferówna (Buciferówna) Zofia zob.
 Otrozkiewiczowa
 Buczyńska Regina (Reina) z Kotelnickich,
 1 v. Janowa Kulbacka — 93
 Buczyński Adam — 93
 Budziszewski Adam — 93
 Budziszewski Jerzy — 93
 Bugwiecki Stanisław — 93
 Bujalski Piotr — 34, 84
 Bujno zob. Buyno
 Bujnina zob. Buynina
 Bukłan Iwan — 120
 Bukolt Jan zob. Buchholz
 Bukowicz Hryszka — 140
 Buksedyn Walerian — 94
 Bukwiec (Bugwiec) — 93

- Bułakowa Makownina Krystyna
 Dmitrowiczówna, 1 v. Andrzejowa
 Taranowa — 163
 Bułaniec Karponawicz — 167
 Burec Fiedor — 167
 Burnacki Jan — 94
 Burniewski Stanisław — 94
 Burzyńska Maryna z Rymszów — 94
 Buszkowski Dawid — 95
 Buszkowski Hładisz Jan — 95
 Buynina Zofia z Bonieckich
 (Bienieckich) — 94
 Buyno Stanisław — 94
 Bychowiec Jan — 92
 Bykowska Urszula z Hayków — 71
 Bykowski Jan — 94
 Bykowski Janusz — 71, 80
Bylina Stanisław — 42
 car — zob. Aleksy Romanow, Michał
 Romanow
 Chackowski Samuel — 95
 Chalecki Astap — 124
 Chalimonow Siłka (Silka) — 125
 Chalimonowicz Hryszko — 109
 Chalucin Kalczycki zob. Kalczycki
 Chalucin
 Charcionek Daniel Pancielewicz — 124
 Charitonowicz Karpuka — 77
 Charkiewicz Mikołaj — 95
 Charkiewicz Onama — 83
 Charytonow Hryszko — 67
 Charytonowicz Kozłowski zob.
 Kozłowski Charytonowicz
 Chełchowski Aleksander Bazyli — 95
 Chlebnik Iwan — 67
 Chłopionek Siemion — 82
 Chłusowicz Hieronim — 114
 Chłusowicz Hryhory — 95
 Chłusowiczowa Maryna z Krajewskich
 — 114
 Chłusowiczówna Helena zob.
 Kałusowska
 Chmielewski Maciej — 95
 Chmielnicki Bohdan — 45, 46
 Chocim Aleksander ? — 117
 Chociuconek Otroch — 150
 Chodkiewicz Jan Karol — 125
 Chodyczyńscy — 96
 Chodyczyński Hieronim — 96
 Chodyczyński Nikipor — 96
 Chodyczyński Roman — 107
 Chodykowski Hryhory — 96
 Chojecki Stefan — 96
 Choka Owsiej — 149
 Chomczonek Prokop — 84
 Choniakiewicz Andrzej — 96
 Choniakiewicz Marcin — 96
 Chorłowski Jakub — 96
 Chrołowski Marcin — 96
 Chrostowska Agnieszka (Jagnieszka)
 z Malarów — 96
 Chrapowicki Jan Antoni — 34, 35, 71
 Chrypun Dubieński zob. Dubieński
 Chrypun
 Chrypunówna Dubieńska Aleksandra
 Helena zob. Kamieńska
 Chudolej Bazyli — 96
 Chudolej Filon — 96
 Chudolej Fiodor (Fiedor) — 96
 Chudolej Hrehory — 96
 Chudolej Jan — 97
 Chudolej Kazimierz — 96
 Chudolej Kuźma — 111
 Chudolej Łukasz — 97
 Chudolej (Chudolec) Nikipor — 96

- Chudolej Samuel — 96
 Chudolej Sasin — 97
 Chudolej (Chudolec) Siemion — 96
 Ciawłowski (Czawłowski) Kozakiewicz
 Krzysztof — 98
 Cichaczew Iwan — 92
 Ciechanowicz Aleksander — 79
 Ciechanowicz Bazyli — 97
 Ciechanowicz Hieronim (Atanazy
 Hieronim) — 30, 31, 34, 35, 73, 74,
 168
 Ciechanowicz Mikołaj — 131
 Ciechanowicz Samuel — 161
 Ciechanowicz Samuel Stanisław — 97
 Ciechanowicz Stefan — 161
 Ciechanowiczowa Anna
 z Wołodkowiczów — 74
 Ciechanowiczowa Katarzyna
 z Wiąckowskich — 161
 Ciechanowiczowa — 97
 Ciechanowiczówna Elżbieta zob.
 Glinkowa
 Ciechanowiecka Katarzyna Marianna
 Barbara z Karlińskich — 85
 Ciechanowiecki Jan — 69
 Ciechanowiecki Krzysztof Stanisław —
 69
 Ciechanowiecki Samuel Kazimierz —
 34, 85
 Ciechanowiecki Stanisław — 69
 Ciechanowiecki Stanisław — 69
 Ciechanowski Aleksander — 136
 Ciechanowski Jan — 136
 Ciechanowski Piotr — 97, 136
 Ciechanowski Stefan — 136
 Ciechanowski Trubnik Hrehory — 97
 Ciechanowski Trubnik Maksym — 97
 Ciechanowski Trubnik Paweł — 97
 Ciechanowski Trubnik Piotr — 97
 Cieliczynowie — 134
 Cimochowicz Łukian — 158
 Cimochowicz Michałko — 157
 Cimościejewicz Filip — 113
 Cimoszewicz Kościa — 117
 Ciochan Wąsko — 70
 Ciołek Ostafi — 97
 Ciutczew (Ciutczow) zob. Tiutczew
 Ciutczowowie zob. Tiutczewowie
 Cornelius — 165
 Cupik Sawa — 101
 Cybulski Michał — 115
 Czapińska Anna zob. Kiszarzewska
Czaplński Władysław — 30
 Czarniecki Stefan — 40
 Czarnowski (Czarnawski) Mateusz — 97
 Czarny (Czornyj) Artiem — 98
 Czarny Iwan — 98
 Czartoryski Stefan — 98
 Czasławski Mikołaj — 98
 Czasławski (Czesławski) Stanisław — 98
 Czasnowski Sieliwon — 78
 Czauzczanka Kaleczycki zob. Kaleczycki
 Chalucin
 Czawłowski Kozakiewicz zob.
 Ciawłowski Kozakiewicz
 Czeczetow Iwan — 123
 Czereyski Mikołaj — 98
 Czeryńscy — 92
 Czerpnia Hrysza — 106
 Czesławski zob. Czasławski
Częścik Łucja — 47
 Czobotow (Czobot) Jan — 94, 98
 Czobotowa — 94
 Czornyj zob. Czarny
 Czuchwaronek Kmita — 73
 Czyż Mintowt Hilariusz — 69

- Dajniłowicz zob. Dayniłowicz
 Dajnowski zob. Daynowski
 Damecki (Daniecki) Hieronim — 99
 Danilewiczówna Dorota zob.
 Małyszczyna
 Daniłowski Daniel zob. Malinowski
 Daniel
 Dargwił Narutowicz zob. Narutowicz
 Dargwił
 Darniczonek Waśko — 94
 Daurow Fiedor Jan zob. Jendogurow
 Fiedor
 Dawidowski Stefan — 99
 Dawydowicz Łukasz — 124
 Dayniłowicz Jakub — 106
 Daynowski Jan — 101
 Dąbrowski Sebastian (Sebastian) — 39,
 99
 Dederka Iwan (Jan) — 99
 Dekret Wolik Fiedor zob. Olek
 Demecz Adam — 100
 Denisowicz Andrzej — 100
 Denisowicz Piotr — 100
 Denisowicz Stanisław (Stiepan) — 100
 Denisowicz (Denisewicz) Tumiło
 Wacław — 34, 100
 Despot Zenowicz zob. Zenowicz Despot
 Dłotowski Stanisław — 100
 Dmitrowicz Fiedor — 117
 Dmitrowicz Sawa — 116
 Dmitrowicz Siemion — 148
 Dmitrowicz Uscin — 131
 Dmitrowiczówna Krystyna zob.
 Bułakowa Makownina
 Dmitrowiczówna Krystyna zob.
 Mrowińska
 Dmochowska Katarzyna z Zubów zob.
 Kopciowa
 Dmochowski (Dmuchowski) Antoni —
 53, 100
 Dmochowski Jan — 53
 Dmochowski Jerzy — 53
 Dmochowski Stanisław — 53
 Dmochowski Wojciech — 92, 118
 Dmuchowski zob. Dmochowski
 Doboszyński (Drobyszewskij) Marcin
 — 100, 117
 Doganowscy Ogoń zob. Ogoń—
 Doganowski
 Doganowski Ogon Adam — 101
 Doganowski Ogon Elias (Heliasz)
 Michał — 101
 Dołhoszonek Mikita — 81
 Dołmat Isajkowski zob. Isajkowski
 Dołmat
 Domaracki Fiedor — 104
 Domaracki Iwan — 160
 Domaszewski Widlica Jan — 101
 Domaszni Hryhory — 101
 Domaszni Marcin — 101
 Domża (Domca) Wasilij — 101
 Donatowicz Timofiej — 101
 Dorhinka Paweł — 100
 Dorofiejowicz Choma — 99
 Doron Andrej — 165
 Dowodczyk Kuźma — 137
 Drobysz Jan — 54
 Drobyszewskij zob. Doboszyński
 Drobyszowa Dorota z Dembińskich —
 54
 Drucki Sokoliński zob. Sokoliński
 Drucki
 Drzewiecki Wojciech — 18, 67, 102
 Dubieńska (Dubieńska) Chrypunówna
 Aleksanadra Helena zob. Kamieńska
 Dubieński Chrypun Daniel — 81

- Dubieński (Dubieński) Chrypun N. — 106
 Dubieński Jan Kazimierz — 102
 Duczy Siemion — 101
 Duksztowa Zofia, 1 v. Janowa Maydlowa,
 2 v. Janowa Kopańska — 116
Dumin Stanisław — 16, 19, 22, 24, 33,
 46, 57, 111
 Duncenek Apanas — 91
 Dunin ze Skrzynna Aleksander Marcin
 — 102
 Dunin ze Strzynna Marcin — 102
 Dunin Głuszyński zob. Głuszyński
 Dunin
 Duroczyc Ihnat — 100
 Dwornik Marcin — 131
 Dybowski Jan Krzysztof — 84
 Dziatkowski (Dziadkowski) Bolesław
 — 102
 Dzieliszwicz Stanisław — 155
 Dziemidowicz Korniej — 113
 Dzierzynski Marcin — 102
 Dzierzynski (Dzieruszyński) Mikołaj
 — 102
 Dzieruszyński zob. Dzierzynski
 Dzierużnic Jasko — 87
 Dzieszkowicz Maciej — 66
 Egry (Egiemihal) Michał (Michel) zob.
 Michel Egyed ?
 Enden Andrys von — 74
 Enden (Fonenda, Vonenden) Marcin
 von — 74
 Engelhardt (Hinglart) Jerzy — 103
 Engelhardt (Engilart, Hinglart) Werner
 (Wornelt, Jeremiej Kasproicz) — 103
 Engelhardt (Hinglart) Zygmunt — 103
 Engelhardowa Elżbieta von Ramm
 (z Ramów) — 103
 Eromiewicz Bohdan — 124
 Etynk zob. Oettingen
 Ewniewicz Bohdan — 104
 Ewpatiewicz (Jewpatiewicz) Stefan — 104
 Eydziatowicz Kazimierz — 103
 Eydziatowicz Krzysztof — 103
 Falck (Falk) Abraham (Abram) — 104
 Falck (Falk) Jan Wilhelm — 104
 Falck (Falk) Wilhelm (Wilem) — 104
 Falkowsky — 104
 Falkowski Aleksander — 104
 Fiedorzczek Iwan — 87
 Fiedorow Siemion (Szemion) — 157
 Fiedorow Wasilej — 159
 Fiedorowicz Andrej — 135
 Fiedorowicz Andrej — 149
 Fiedorowicz Anunia — 105
 Fiedorowicz Danił — 128
 Fiedorowicz Dubrinia — 123
 Fiedorowicz Fiedor — 152
 Fiedorowicz Hawryło — 99
 Fiedorowicz Hrysza — 82
 Fiedorowicz Iwan — 78
 Fiedorowicz Iwan — 125
 Fiedorowicz Iwan — 146
 Fiedorowicz Iwan — 167
 Fiedorowicz Jerzy — 161
 Fiedorowicz Ławryn — 94
 Fiedorowicz Makar — 116
 Fiedorowicz Siemion (Sziemien) — 67
 Fiedorowicz Siemion — 116
 Fiedorowicz Wasilej — 114
 Fiedosow Siemion — 121
Filipczak-Kocur Anna — 47
 Filipowicz Azar — 110
 Filipowicz Harasim — 98
 Filipowicz Piotr — 109

- Filipowiczówna Awdencyja zob.
 Miładowska
Floria Borys Nikołajewicz — 42, 43
 Fonenda zob. Enden von
 Foroszcza (Toroszcza, Forosma)
 Aleksander — 104
 Foroszczowie (Toroszczowie) — 104
 Foszcz Stefan — 102
 Frąckiewicz (Fronckiewicz) Radziwiński
 Michał Aleksander — 104
 Frąckiewiczowa (Fronckiewiczowa)
 Radziwińska Zofia z Herburtów, 1 v.
 Aleksandrowa
 Żyżemska — 104
 Frąckiewiczowie Radziwińscy — 125
 Frąckiewiczówna Radziwińska Eleonora
 zob. Zenowiczowa Despotowa
 Fronckiewicz zob. Frąckiewicz
 Fronckiewicz Towgin Aleksander — 105
 Furman Wasil — 69
 Gadomski Aleksander — 105
 Gadon Wolmar (Włodzimierz) von —
 125
 Galbrycht Wojciech — 105
 Galiński Piotr Samuel — 76
Galos Ewa — 30
 Ganecki Hieronim — 105
 Ganecki Jan — 105
 Ganecki Jan — 105
 Garliński Racybor Samuel — 81
 Gąsiewski zob. Gosiewski
Gąsiorowski Antoni — 5
 Gembicki Krzysztof — 40
 Giec Wardowski Wojciech — 167
 Giełdowska Elżbieta z Białobłockich —
 102
 Giełdowski Jan Wacław — 102
 Gigont (Gikont) Stefan — 105
 Girda Fiedor — 129
 Girzda (Girza, Girzda) Jan — 105, 106
 Girzdowa Krystyna z Borkowskich —
 105
 Giwoynia Samuel — 143
 Glinka Wiktoryn Władysław (Jakow
 Jakowlewicz) — 106
 Glinkowa Elżbieta z Ciechanowiczów, 1
 v. Andrzejowa Mańkowska — 106
 Głuszyńska Eufemia z Ingildiejewów
 (Ingielderów, Ingieldyjów), 1 v.
 Maciejowa Wojewódzka — 159
 Głuszyńska Maryna z Wojciechowskich,
 1 v. Chrypunowa Dubińska — 106
 Głuszyński (Głuszycki) Dunin Kasper
 — 79, 106, 159
 Gobiata Marcin (Timofiej) — 107
 Gobiata Piotr — 106, 107
 Gobiata Maryna z Borkowskich —
 106
 Gocki Aleksander — 146
Godziszewski Władysław — 5
 Golmont (Golimont) Albrycht (Olbrycht,
 Piotr) — 45, 55, 64, 81, 168
 Golmont Aleksander — 123
 Golmont Piotr — 123
 Gomolińscy — 41
 Gorzuchowska Katarzyna z Czarneckich
 zob. Milewska
 Gorzuchowski Franciszek — 75
 Gorzuchowski Ignacy — 75
 Gorzuchowski (Gorzechowski) Jan — 107
 Gorzuchowski Jerzy — 35, 75
 Gorzuchowski Maciej — 75
 Gorzuchowski Mikołaj — 107
 Gorzuchowski Piotr — 75
 Gosiewscy — 29

- Gosiewski Korwin Aleksander — 6, 12,
 18, 20, 26, 29, 31, 43, 65, 67, 69, 109
 Gosiewski Korwin Idzi Stanisław — 31,
 107
 Gosiewski Korwin Jan — 107
 Gosiewski Korwin Krzysztof — 44, 153
 Gosiewski Korwin Mikołaj — 18, 31
 Gosiewski (Gąsiewski) Korwin (Corwin)
 Wincenty Aleksander — 34, 35, 37,
 67, 68, 77, 101
 Górski zob. Gurski
 Grabowski Jakub — 94, 107
 Grajewski Jan — 124
 Grek Krzysztof — 166
 Grek Roman zob. Zieniewicz Grek
 Roman
 Grocholski Bartosz — 99
 Grocholski Jan — 107
 Grochowski Mikołaj — 107
 Gromatowski Piotr — 107
 Gruszecka (Gruszczyńska) Maryna
 z Harainów — 107
Grygajtyś Krzysztof R. — 16
 Grzymała Krzemieniewski zob.
 Krzemieniewski Grzymała
 Gurski (Górski) Kazimierz — 130
 Guyska Krystyna zob. Tokarska
- Haleca Jasko — 87
 Hanczaronek Iwan — 118
 Hapiejowicz Marcin — 108
 Hapienichówna Eufrozyna zob.
 Tryczewska
 Haponowicz Andrzej — 71
 Haraburda Jerzy — 108
 Harainówna (Haraincówna) Maryna
 zob. Gruszecka
 Harasim — 92
- Harasimowicz Fiedor — 96
 Harasimowicz Kondrat — 74
Haratym Andrzej — 57, 65
 Harbuz Sopron — 108
 Harbuz Waśko — 86
 Harwacki Waśko — 153
 Hawryłonek Iwan — 131
 Haydzionek Iwan — 89
 Hayko Kazimierz Stanisław — 83
 Haykówna Urszula zob. Bykowska
 Herburtówna Zofia zob. Frąckiewiczowa
 Radziwińska
 Hermanow Iwan — 71
 Hewburduk — 83
 Hewel zob. Hoeweln
 Heyde Jerzy von der — 122
 Hinglart zob. Engelhardt
 Hira Iwan — 106
 Hirszyńc Rubin — 168
 Hlebowicz Jerzy Karol — 34, 35, 63, 66,
 87, 111
 Hlebowicz Mikołaj — 66
 Hładisz Buszkowski zob. Buszkowski
 Hładisz
 Hłuszanin Paweł — 108, 153
 Hłuszniewicz Bielawieński Mikołaj —
 108
 Hoeweln (Hewel) Andrzej (Andrej) von
 — 108
 Hoeweln (Hewel) Jan von — 108
 Hoeweln (Hewel) Jerzy von — 108
 Hoeweln (Hewel) Malcher von — 108
 Hoeweln (Hewel) Malcher Aleksander
 von — 108
 Hoeweln (Hewel) Wilhelm von — 108
 Holonko Abram Wasilej — 64
 Hołdyżny Ofanas (Ofonas) — 109
 Hołowacz Jan — 110

- Hołyka Wasilej — 127
 Horbaczonek Jakow — 80
 Horodeyska Dmitrowa — 108
 Horodeyski Matwiej — 100
 Hotfelder Frydrych — 109
 Hramowski Iwan — 97
 Hreczycha Siemion — 90
 Hrydzich Jan — 18, 25, 30
 Hryhorowicz Ancip — 96
 Hryhorowicz Łukasz — 151
 Hryhorowicz Mikołaj — 139
 Hryhorowicz Miksza — 149
 Hryhorowicz Sciepan — 103
 Hryhorowicz Wasilej — 165
 Hryszkowicz Kościa — 72
 Hurko Andrzej Kazimierz — 34, 77
 Hurkowa Anna z Kozigorskich, 1 v.
 Zachariaszowa Zarucka — 77

 Ihnatowicz Cimoch — 154
 Ihnatowicz Hrysza — 131
 Ihnatowicz Otroch — 108
 Ihnatowicz Wasilej — 133
 Ilejczonek Fiedor — 132
 Ilia (Illa) — 126
 Ilicz Andrej — 103
 Ilinicz Aleksander — 110
 Illa zob. Ilia
 Ingilderówna (Ingildyjówna) zob.
 Ingildiejówna
 Ingildiejew (Ingildziejew) Afanasiej
 (Ofonasi) Sawielewicz — 110
 Ingildiejew (Ingildziejew) Iwan
 Sawielewicz — 111
 Ingildiejew Józef — 111
 Ingildiejew Krzysztof (Kiriłł) — 111
 Ingildiejew Nikita Fiedorowicz — 111
 Ingildiejew Piotr — 111

 Ingildiejew Siemion — 66, 111
 Ingildiejew Tymofiej — 66, 111
 Ingildiejewowa (Ingildziejowa) Helena
 (Jelena) z Korsakowów — 111
 Ingildiejewowie (Ingildiejewy) — 111
 Ingildiejewówna (Ingielderówna,
 Ingildyjówna) Eufemia zob.
 Głuszyńska
 Ingildziejew Ofonasi zob. Ingildiejew
 Afanasiej
 Isajew Hrysza — 101
 Isajkowski Filon — 111
 Isajkowski Dołmat Andrzej — 93
 Isajkowski Dołmat Franciszek — 64
 Isajkowski Dołmat Jan — 76
 Isakowicz zob. Isakowicz
 Isakowicz (Isakokowicz) Andrej — 132
 Isakowicz Cimoch — 95
 Isakowicz Filimon — 117
 Isakowicz Ilia (Illa) — 133
 Isakowicz Leon — 90
 Isakowicz Paweł — 161
 Iwan — 143
 Iwan Osip — 103
 Iwanow Andrej — 115
 Iwanowicz — 134
 Iwanowicz Achrem — 105
 Iwanowicz Achrem — 132
 Iwanowicz Achrem — 150
 Iwanowicz Andrej — 122
 Iwanowicz Andrej — 153
 Iwanowicz Borys — 127
 Iwanowicz Borys — 149
 Iwanowicz Fiedor — 129
 Iwanowicz Fiedor — 130
 Iwanowicz Harasim — 98
 Iwanowicz Hryszko — 75
 Iwanowicz Hryszko — 95

- Iwanowicz Ihnar — 92
 Iwanowicz Ilia (Illa) — 123
 Iwanowicz Ilia (Illa) — 137
 Iwanowicz Iwan — 66
 Iwanowicz Iwan — 92
 Iwanowicz Iwan — 163
 Iwanowicz Jakub — 110
 Iwanowicz Kuźma — 122
 Iwanowicz Makar — 113
 Iwanowicz Marcin — 140
 Iwanowicz Matwiej — 77
 Iwanowicz Michał — 144
 Iwanowicz Mikołaj — 127
 Iwanowicz Owsiej — 114
 Iwanowicz Sciepan — 159
 Iwanowicz Sidor — 110
 Iwanowicz Taras — 128
 Iwanowski Kazimierz — 78
 Iwkowicz Iwan — 166

 Jabłonowska Zofia zob. Jafimowiczowa
 Jachałowicz Adam — 109
 Jacyna Jan — 100
 Jacyna Onoszkowicz Jan — 109
 Jafimowicz Andrej — 109, 110
 Jafimowicz Bazyli — 110
 Jafimowicz Krzysztof — 110
 Jafimowiczowa Zofia z Jabłonowskich, 1
 v. Moskiewiczowa — 109, 110
 Jaykowski Mateusz — 73
 Jakimow Makar — 104
 Jakimowicz Iwan — 161
 Jakimowicz Klim — 167
 Jakowicz Iwan — 139
 Jakowlewicz Harasim — 154
 Jakub — 143
 Jakubowicz Adam — 101
 Jakubowicz Iwan — 135

 Jakubowski Wojciech — 110
 Jan Kazimierz Waza — 8, 29, 46,
 78, 84, 87, 88, 94–96, 103, 106,
 108, 113–118, 120, 122–124, 128,
 131–133, 135, 137, 138, 140–143,
 145–147, 149, 153, 156–164, 168
 Jan III Sobieski — 16
Janas Eugeniusz — 5
 Janczewska (Jenczewska) Anna zob.
 Kożuchowska
 Jandakurow (Jandaurow) zob.
 Jendogurow
 Janiłowicz Łohwin — 131
 Jankowski Jan — 161
 Jankowski Jerzy — 65
 Janow Wasyl Osipowicz — 9, 18, 30
 Janowicz Aleksander — 112
 Janowicz Jakow — 165
 Janowicz — 165
 Januczewski Jan — 128
 Janukowicz Andrzej — 76
 Januszkiewicz Roman — 100
 Januszkowicz Wojciech — 153
 Januszkowski Mikołaj — 166
 Jarmolicz Mikita — 151
 Jarmuszkiewicz Jakub — 91
 Jarołowicz Wasil — 95
 Jasiński Stefan — 153
 Jaskowicz Iwka — 104
 Jaszewski (Jaszowski) Bazyli — 110
 Jaszewski (Jaszowski) Wawrzyniec
 (Ławryn) — 110
 Jawoysz Andrej — 110
 Jeliński Krzysztof — 112
 Jenczewska zob. Janczewska
 Jendogurow (Jandourow, Jandakurow,
 Jandaurow, Jan Daurow, Jendaurow,
 Jendaur) Fiedor (Fiodor, Teodor) — 112

Jenobrejowicz Michał — 103
 Jermokin Andrej — 138
 Jermolin Astach — 134
 Jewpatiewicz zob. Ewpatiewicz
 Jezefowicz Rubin — 168
 Józefowicz Illa — 168
 Józefowicz Mikołaj — 111
 Juchniewicz Jukawski zob. Jukawski
 Juchniewicz
 Jukawski Aleksy — 111
 Jukawski Gabriel — 111
 Jukawski Marcin — 111
 Jukawski Juchniewicz Jerzy — 111
 Juriewicz Sidor — 133
 Juriow Siemryka — 72
 Jurkowicz Ambros — 69
 Jurkowicz Andrej — 149
 Jurkowicz Jarmoł — 130

 Kalczycki Hieronim — 112
 Kalczycki Chalucin Adam — 113
 Kalczycki Chalucin Andrzej — 112
 Kalczycki Chalucin (Kalucianka,
 Czałuczanka) Hieronim — 112
 Kalczycki Chalucin (Czałuczanka)
 Hrehory — 112
 Kalczycki Chalucin (Czałuczanka) Jan
 — 112
 Kalczycki Chalucin Jerzy — 112
 Kalczycki Chalucin (Kalucianka,
 Czałuczanka) Jędrzej — 112
 Kalczycki Chalucin (Kalucianka)
 Krzysztof — 112
 Kalczycki Chalucin Mikołaj — 113
 Kalczycki Chalucin Piotr — 113
 Kalczyckij Jan Andrzej — 112
 Kalenicki Puciata zob. Puciata Kalenicki
 Kalosowski zob. Kałusowski

Kałucianka Kalczycki zob. Kalczycki
 Chalucin
 Kałusowska Helena z Chłusowiczów —
 114
 Kałusowski Paweł — 114
 Kałusowski (Kalosowski) Stanisław —
 114
 Kamieńscy — 51, 82
 Kamieńska (Kamińska) Aleksandra
 Helena z Chrypunów Dubieńskich
 (Dubińskich) — 50, 81
 Kamieńska (Kamińska) Zofia zob.
 Worońcowa
 Kamieński Jan — 41
 Kamieński Krzysztof — 81
 Kamieński (Kamiński) Piotr Władysław
 — 72
 Kamieński Prokop Aleksander — 82
 Kamieński (Kamiński) Włodzimierz
 Dadzibóg — 72
 Kamieński Leniewicz Andrzej — 112
 Kamińska zob. Kamieńska
 Kamiński Hrehory — 109
 Kamiński Jerzy — 113
 Kamiński Kazimierz — 113
 Kamiński zob. Kamieński
 Kapiński zob. Kopiński
 Kapłonek Dawidko — 143
 Karlińska Katarzyna Marianna Barbara
 zob. Ciechanowiecka
 Karliński Marcin — 85
 Karliński Walenty — 86
 Karniejewicz Hawryło — 124
 Karol X Gustaw Wittelsbach — 64
 Karpowicz Iwan — 136
 Karpowicz Jan — 120
 Karpowicz Uscin — 153
 Kasperowicz Sapron — 90

- Kasza Piotr — 113
 Kazanowska Elżbieta Katarzyna
 ze Słuszków zob. Radziejowska
 Kazanowscy — 21, 40, 106
 Kazanowski Adam — 29, 40, 67
 Kazanowski Adam — 82, 106
 Kazanowski Stanisław — 34, 82
 Kazanowski Zygmunt — 82, 106
 Kerlowie (Kierlowie) — 41
 Kęsicka Anna — 113
 Kieniewicz Bienko zob. Bienko
 Kiniewicz
 Kierl zob. Kerl
 Kierło Dadzibóg (Bogdan) — 18, 41
 Kierło Gabriel — 41
 Kierłowa Krystyna z Kisków — 41
 Kierłowa Krystyna z Wołowiczów — 41
 Kierłowie (Kerlowie?) — 40, 41
 Kimbar Gabriel Karol — 55, 83, 169
 Kimbarówna Zofia zob. Wyrwiczowa
 Kiniewicz Bienko zob. Bienko Kiniewicz
 Kirkor Paweł — 113
 Kirszenstejnowie Kryszpinowie zob.
 Kryszpinowie Kirszenstejnowie
 Kisarzewska Anna z Czapińskich — 113
 Kisarzewski Jan — 113
 Kisarzewski Janusz — 113
 Kisarzewski Wojciech — 84
 Kisiel Hryszko — 93
 Kisiel Ławryn — 152
 Kiszczanka Krystyna zob. Kierłowa
 Kiszka Janusz — 50
 Klebanionek Jermak — 128
 Kleczkowski Jan — 114
 Kleczkowski Krzysztof — 113
 Kleczkowski Wojciech — 114
 Klewec Ihnat — 152
 Klinduch Iwan — 122
 Klonowski Józef — 53
 Klonowski Maciej Mikołaj — 53
 Kluconek Uścín — 80
Kłaczewski Witold — 5
 Kłopotowska Maryna z Zabrodzkich,
 I v. Stanisławowa Zakrzewska — 114
 Kłopotowski Wojciech — 114
 Kłosowski Jeremiasz — 114
 Kmiazminowie zob. Kniaźninowie
 Kmicic Krzysztof — 114
 Kmicic Paweł — 114
 Kmicic Samuel — 114
 Kmita Krzysztof — 114
 Kniaźnin Ampifor — 115
 Kniaźnin (Kniaźmin, Kmiazmin,
 Gniaźnin) Gabriel — 115
 Kniaźnin (Kniaźmin, Kmiazmin) Jan
 (Iwan) — 115
 Kniaźnin (Kniaźmin, Kmiazmin)
 Nikifor (Nikipor) — 115
 Kniaźnin Siła Matwiejewicz — 115
 Kniaźninowa (Kniaźminowa) Elżbieta
 z Woyszków — 115
 Kniaźninowie (Kniaźminowie,
 Kmiazminowie) — 115
 Kniziczówna Anna zob. Orłowa
 Kobyliński Jan — 115
 Kobyliński Michał — 115
 Kobyłski Iwan — 92
 Kobyłski Michał — 92
 Kobyłski Siemion — 92
 Kochowska Eufrozynie z Tryczewskich
 (Trychewskich) — 156
 Kochowski Jerzy — 115
 Kochowski Sebastian — 156
 Kocięł (Kocioł) Bazyli — 115
 Kocięł (Kocioł) Jarosz — 115
 Kocięł (Kocioł) Mikołaj — 80

Kociełówna (Kociłówna) Justyna zob.
 Mikulinowa
 Kocioł zob. Kocieł
 Kokszyński Simon — 116
 Kolenow Iwan — 116
 Kołontaj Michał Paweł — 116
 Kołontaj Paweł — 116
 Komajewska Anna (Hanna) zob.
 Wołodkowiczowa
 Komar Jan — 53
 Komar Jerzy — 116
 Komarowa Tomiła z Kossowów — 53
 Konarski Jermak — 102
 Koncewicz zob. Kuncewicz
 Kondraszowicz Bohdan — 134
 Kondratowicz Ihnat — 108
 Konon Marcin — 121
 Konopacki — 94
 Konstantynowicz Iwan — 161
 Kopaczewski Piotr — 76
 Kopańska Zofia zob. Duksztowa
 Kopański Jan — 116
 Kopeć Wawrzyniec — 53, 116
 Kopciowa Katarzyna z Zubów, 1 v.
 Michałowa Dmochowska — 53
 Kopiński (Kapiński) — 116
 Kopiński Paweł — 116
 Korff (Korf) Wolter (Walter) Szymon
 — 88
 Korman Dziemid — 118
 Kornouch Lukian — 70
 Korolko Jan (Iwan) — 116
 Korsak Antoni — 53
 Korsak Bazyli — 117
 Korsak Jan — 117
 Korsak Siemion — 53
 Korsak Siemion — 117
 Korsak Bobynicki Roman — 117

Korsakow Ławrientij — 111
 Korsakow (Korsak) Paweł — 45
 Korsakowa Ester z Korybskich — 117
 Korsakowie — 111
 Korsakowówna Helena (Jelena) zob.
 Ingildiejowa
 Korwin Gosiewski zob. Gosiewski
 Korwin
 Korybska Ester zob. Korsakowa
 Korybska Zofia zob. Biedrzycka
 Korybski Jan — 117
 Korycka Kondrat — 77
 Korzeniewski Paweł — 117
 Kosakowska Zuzanna zob. Makarska
 Kosakowski Jan — 117
 Koskiewicz Jan — 117
 Kosmaczonek Korpieka Chodorowicz
 — 128
 Kosmowski Krzysztof — 167
 Kosow Daniło — 88
 Kossow Sylwester — 43
 Kossowówna Tomiła zob. Komarowa
 Koszewski Jan — 117, 118
 Kościenowicz Zienko — 98
 Kościukiewicz Iwan — 107
 Kościuszko Krzysztof — 15
 Kotelnicka Regina (Reina) zob.
 Buczyńska
 Kociłówna zob. Kociełówna
 Kowelski Sanguszko zob. Sanguszko
 Kowelski
 Kownaccy — 118
 Kownacki Marek — 118
 Kozak Jerzy Piotrowicz — 68
 Kozakiewicz Ciawłowski (Czawłowski)
 zob. Ciawłowski (Czawłowski)
 Kozakiewicz
 Kozapolański zob. Polański Koza

- Kozicki Ilia (Illa) — 150
 Kozierzewski (Koziorowski) Jan — 118
 Kozigorska Anna zob. Hurkowa
 Kozigorski Stanisław — 77
 Koziorowski Jan zob. Kozierzewski
 Kozłowicz Michał — 113
 Kozłowski Aleksander — 118
 Kozłowski Daniel — 118
 Kozłowski Jerzy — 118
 Kozłowski Kuźma — 102
 Kozun Timofiej — 118
 Kuźmicki Hrehory — 155
 Kożemiaczonek Michałko — 114
 Kożuchowska Anna z Janczewskich
 (Jenczewskich) — 82
 Kożuchowski Marcin — 82
 Krajewski Szczęśny — 118
 Krasilko Waśko — 164
 Kraskowska Katarzyna z Łyków — 119
 Kraskowski Jan — 119
 Krasowska Maryna z Zubryków — 119
 Krasowski Jarosz — 119
 Krasowski Piotr — 119
 Krasowski Sebastian — 119
 Krasowski — 112
 Krawczenko (Michnowicz) Bohdan — 15
 Krawczenko (Michnowicz) Jaśko — 15
 Krawczonek Andrej — 92
 Kreuza Rzewuski Leon — 64
 król zob. Zygmunt III Waza,
 Władysław IV Waza, Jan Kazimierz
 Waza, Jan III Sobieski
 królewicz Władysław zob. Władysław
 IV Waza
 Królik Matwiej — 109
 królowa zob. Ludwika Maria Gonzaga
 Krukowska Zofia z Rowickich — 144
 Krukowski Piotr — 119
 Krukowski (Brackowski) Siemion
 (Symeon) — 119
 Krukowski Stefan — 119
 Krukowski Symeon zob. Krukowski
 Siemion
 Krukowski — 154
Krupowicz Maurycy — 26, 35, 45, 56, 60
 Krupski Iwan — 96
 Kruszyński Bernat — 119
 Kryszpinowie Kirszensztejnowie — 125
 Krzczonowicz Aleksander — 119
 Krzemieniewski Grzymała Jan
 Hieronim — 34, 85
 Krzywcowna Okoleniczówna Helena
 zob. Bienko Kiniewiczowa Helena
 Krzywicki Piotr — 119
 Krzywicki Tomasz — 119
 Kubyszkina Piotr — 119
 Kuchcienkowie (Gomolińscy) — 41
 Kuchcioneł Pietrok — 155
 Kuczukówna Barbara — zob. Bolestowa
 Kudrewicz Józef — 30
 Kudzinow Jan — 119
 Kudzinowicz Kościuk — 128
 Kulbacka Regina (Reina) z Kotelnickich
 zob. Buczyńska
 Kulesza (Kulesz) Józef Michał — 120
 Kulesza Piotr — 120
 Kuleszyna zob. Raczynska
 Kulniew (Kulniow) Andrzej (Andrej)
 — 120
 Kułaszewicz Siemion (Szemion) — 129
 Kuncewicz (Koncewicz) Aleksander
 Karol — 120
 Kunicki Jakub — 165
 Kunicki Samuel — 120
 Kupiński Bazyli — 120
 Kuprianowicz Mikita — 160

- Kuradowski Piotr — 120
 Kuryłowicz Jan — 92
 Kuryłowicz Marko — 97
 Kust Prokop — 96
 Kuzlański Mikołaj — 166
 Kuściński Stanisław — 120
 Kuzminicz Amielian — 110
 Kuzminicz Awsiej — 107
 Kuzyrewski zob. Puzyrewski
 Kuźmec Onufrej — 76
 Kuźmicki Elias (Heliasz) — 121
 Kuźmicki Jan — 121
 Kuźmicki Piotr — 121
 Kwaśnińska Złota Ewa
 zob. Podbereska
 Kwaśniński (Kwaszniński) Złoty
 Andrzej — 64
 Laar von zob. Wonlar
 Lach Fiedor — 88
 Lach Leon — 102
 Lacha Fiedor — 86
 Ładowiecki Szymon — 162
 Larski zob. Wonlar-Larski
 Lasowicz Fiedor — 143
 Laszewicz Tomasz — 163
 Laszko Fiedor — 129
 Legowicz Samuel — 53, 95
 Lejbowicz Łazarz — 168
 Lekowicz Radziwon — 85
 Lenczen Chodor — 129
 Leniewicz Kamieński zob. Kamieński
 Leniewicz
 Lenkiewicz Konstanty — 121
 Lenkowicz Andrej — 121
Lepszy Kazimierz — 56
 Lepunow Wasilej — 121
 Lepunow Władysław — 121
 Leszewicz (Leszczewicz, Lesewicz) Jan
 — 121
 Leszewicz (Leszczewicz, Lesewicz)
 Michał — 121
 Leszewicza Polonia z Ozierowów —
 121
 Lettow Vorbek Maciej — 21, 30, 40
 Lewonowicz Danił — 143
 Lewonowicz Maciusza — 159
 Lewonowicz Marcin — 108
 Lewonowicz Prokop — 94
 Lewoszew Iwan — 121
 Lewyżonek Atroch — 108
 Leyman Libert — 121
 Libert Teodor — 121
 Ligęza (Ligieża) Daniel — 122
 Lipski Andrej — 122
 Lipski Karp — 161
 Lipski Mikołaj — 122
 Lipski — 39
 Litwin Stefan — 118
 Lode (von Loden, Loda) Maciej
 (Matiasz) — 122
 Luboszanin Ostap Hryhorowicz —
 141
 Ludohoski Ihnat — 122
 Ludohoski Kondrat — 122
 Ludohoski Piotr — 122
 Ludwika Maria Gonzaga — 47
Lulewicz Henryk — 3, 43, 61
 Lupiecha Jacko — 70
 Łabanionek Chomka — 120
 Ładyszewicz Jan — 126
 Łapcionek Jasko — 78
Łappo Iwan Iwanowicz — 16
 Łapuszonek Maciucha — 162
Ławrowskij Ławr Jakowlewicz — 43

Łazarewskij Aleksandr Matwiejewicz —
28, 45

Łobacz Iwan — 113

Łobian Iwan — 93

Łobicka Aniska — 147

Łopacin Konstanty — 122

Łopacki Jan — 122

Łopaczonek Karp — 98

Łopaszen Dawid — 108

Łoweyko Adam — 123

Łoweyko Samuel Stanisław (Merkury)
— 123

Łowieniecka Aleksandra
z Bardziłowskich — 112

Łowieniecki Stefan — 112

Łozicki Malkowski zob. Malkowski
Łozicki

Łozowski Wasilej — 66

Łukaszewicz Józef — 44

Łukaszewicz Stefan — 123

Łukaszewiczowa Zofia z Pszonków — 123

Łukianowicz Andrzej — 86

Łukomska Elżbieta (Halszka)
z Łastowskich, 1 v. Maciejowa
Wiesiołowska — 74

Łukomska Zofia zob. Bakowa

Łukoski (Łukowski) Rajnhold Kazimierz
— 34, 35, 39, 167

Łyda Hryhory — 152

Łykoszyn Borys (Bernat) — 10, 123

Łykoszyn Domicjan Iwanowicz — 10, 123

Łykoszyn Hrehory (Hryhory) — 45, 123

Łykoszyn (Łykaszyn) Ilja Jeremiejewicz
— 10, 123

Łykoszyn Nikita Tretjakow — 123

Łykoszynowie — 10, 123

Łykowa N. — 124

Łykówna Katarzyna zob. Kraskowska

Mableman Tomasz zob. Macmillan

Machnac Iwan — 126

Machon Hryszko — 142

Machonko Iwan — 155

Maciejewicz Orywon — 119

Maciejewicz Demian — 141

Maciszewski Jarema — 8

Macmillan (Makmelan) Andrzej — 124

Macmillan (Mableman) Tomasz — 124

Madaliński (Madaleński) Daniel — 79,
124

Makarewicz Michał — 124

Makarewicz Stanisław — 124

Makarska Bohdana zob. Orłowa

Makarska Zuzanna z Kosakowskich —
124

Makiejewicz Iwan — 124

Makmelan zob. Macmillan

Maksiejowa Uliana — 138

Maksimowicz Fiedor — 133

Maksimowicz Oponas — 66

Maksymowski Mikołaj — 87

Malarówna Jagnieszka zob. Chrostowska
Agnieszka

Malinowski (Daniłowski) Daniel
(Daniła) — 124

Malinowski Jan — 124

Malkowski Łozicki (właściwie:
Charcionek) Daniel — 124

Malkowski Łozicki Bazyli Piotr — 124

Małyszczyna Doroty z Danilewiczów
— 125

Małyszka Jan — 125

Małyszka Jan? — 125

Małyszka — 87

Manuyłowicz Omielian — 90

Mańkowska Elżbieta z Ciechanowiczów
zob. Glinkowa

- Mańkowski Andrzej — 106
 Maraczewski Iwan — 91
 Marcinkiewicz — 74
 Marcinkiewicz Michał — 90
 Marcinkiewicz Paweł — 73
 Marcinkiewicza Stefana — 122
 Marcinowicz Iwan — 125
 Marcinowicz Jaśko — 119
 Marma Miska — 116
 Maryn Fiodor — 138
 Masiuscionek Kuprej — 141
 Maskowicz ? (Waśkowicz ?) Fiedor — 151
 Masłonek Fiedor — 159
 Matiasowicz Stefan — 125
 Matuszkowski Mikołaj — 125
 Matwiejewicz Jan — 74
 Matwiejewicz Symon — 68
 Matwiejewicz Astap — 121
 Matwiejewicz Iwan — 83
 Maydlówna (von Maydell) Anna zob. Świącicka
 Mazalko Stefan — 66
 Mazepa Andrej — 135
 Mazuronek Jan — 162
 Meduniecki Gabriel — 73
 Menk Otton — 125
 Menk Aleksander — 125
 Menkowa (Ottomenkowa, Otomenkowa) Maryna (Marina) z Berferów — 125
 Menkowa (Ottomenkowa, Otomenkowa) Ewa z Minkowskich — 125
 Meszczeryn Dymitr — 43, 44
 Meszczeryn Jan (Iwan Juriewicz) — 34, 44, 83, 168
 Meszczerynowa Tatiana z Polibów — 83
 Meszczerynowie — 40, 45
 Meydlówna Anna zob. Świącicka
 Michajłowicz Hawryło — 74
 Michajłowicz Kirej — 124
 Michajłowicz Kuryła — 158
 Michajłowicz Maksim — 105
 Michajłowicz Pronko — 111
 Michajłowicz Sciepan — 105
 Michajłowski Onikiej — 110
 Michał Romanow — 44
 Michałowicz Pauluk — 162
 Michel (Michał, Egiemihal) Egyed ? (Egry) — 103
 Michel Karol — 103
 Michnowicz zob. Krawczenko
 Mickiewicz Krzysztof — 125
 Mielowicz Piotr — 147
 Mieszko Paweł — 146
 Mikicin Ochonia — 74
 Mikicin Radziwon — 155
 Mikicinicz Sierhiej — 134
 Mikicinowicz Pietrusza — 148
 Mikita — 97
 Mikłaszewicz Jan — 117
 Mikłaszewski Jerzy — 126
 Mikulicz Stefan — 146
 Mikulin Ostafian — 126
 Mikulin Potafian (Potap, błędnie Ostafian) — 11, 126
 Mikulin Stefan — 44, 126
 Mikulin Tymofiej — 126
 Mikulinowa Justyna z Kocięłłów (Kotłów) — 44
Mikulski Krzysztof — 26
 Milewscy — 42
 Milewska Katarzyna z Czarneckich, 1 v. Jerzyna Gorzuchowska — 75
 Milewski Jan Stanisław — 34, 35, 75

- Milszyn Hrehory — 145
 Miładowska Audencja (Awdencja)
 z Filipowiczów — 126
 Miładowski Krzysztof — 126
 Miłaszewicz Daniel — 127
 Miłaszewski Andrej — 127
 Miłaszewski Krzysztof — 127
Mincer Franciszek — 30
 Minkowska Ewa zob. Menkowa
 Minkowska Krystyna ze Zdanowiczów,
 1 v. Marcjanowa Gurska — 126, 130
 Minkowski Krzysztof — 126
 Minkowski Wojciech — 80
 Mintowt Czyż zob. Czyż Mintowt
 Mirski Hrehory (Hryhory) — 34, 43, 68
 Misionek Jakow — 107
 Misuna Piotr — 129
 Misunowa Krystyna z Boguckich — 129
 Miśniewicz Andrzej — 88
 Mitulonek Ihnat — 143
 Mładzki (Młodzki, Młondzki) Jan
 Aleksander — 63, 79
 Młodzki Aleksander zob. Mładzki Jan
 Aleksander
 Młondzki Aleksander zob. Mładzki Jan
 Aleksander
 Mniszewski Bernard — 80
 Mocarski Rosław — 134
 Mochon Fiedor — 154
 Moczulski Wojciech — 127
 Moczulski — 39
 Modzelewski Maciej — 90
 Mohilewicz Andrej — 160
 Mojsiejewicz Andrzej — 70
 Mojsiejewicz Dziemid — 145
 Mojsiejewicz Ilia (Illa) — 85
 Mokrzecki Andrzej — 127
 Mokrzecki Jakub — 127
 Mokrzecki Jan — 128
 Mokrzecki Piotr Władysław — 127
 Mokrzecki Stanisław Krzysztof — 127,
 128
 Momanowicz Iwan — 142
 Monasterow Stefan — 125
 Monwid Michał — 128
 Monwid Mikołaj — 128
 Monwid Samuel — 128
Morzy Józef — 36, 50, 52, 55, 60
 Moskal Fiedor — 114
 Moskal Fiedor — 126
 Moskal Jaśko — 162
 Moskalewicz Łukian — 136
 Moskiewicz — 110
 Moskiewiczowa Zofia z Jabłonowskich
 zob. Jafimowiczowa
 Mostołtowa (Mostałowtowa) — 129
 Mostyka (Motyka) Jan — 128
 Mostyka (Motyka) Leon — 128
 Mrowińscy — 42
 Mrowińska Krystyna z Dmitrowiczów
 — 128
 Mrowiński Piotr — 34, 76, 77, 156
 Murawiec Prykot Paweł — 128
Murzakiewicz Nikołaj Aleksandrowicz —
 31, 46
 Mustafowicz Jakub — 39, 128

Nagielski Mirosław — 26
 Narbut Mikołaj — 49–51, 63, 79
 Narbut Stanisław — 80, 129
 Narownik Dawid — 91
 Naruszewicz Jan — 69
 Narutowicz Dargwił Zachariasz — 164
 Narutowiczowa Dargwiłowa Helena
 ze Żmayłów Zienkowiczów — 164
 Naukowicz Dziemiech — 142

- Nawilewicz Pierwoj Nikipor — 129
 Newelski Michał — 129
 Newelski Stefan — 129
 Nieciecki Jakub — 129
 Nieczaj Fiedor — 146
 Nieczajewicz Słobodczyk Mikołaj — 137
 Nieczajewiczowa Krystyna z Berków
 Rzeżyckich zob. Połubińska
 Niescier — 139
 Niczyporow Prokop Wasilewicz — 138
 Niekrasz Zachariasz — 129
 Niescierowicz Bury — 106
 Nikiporowicz Hryszko — 71
 Noskowski Łukasz — 129
 Nowicki Tymofiej — 129
 Nowoj Siemion — 119
 Nowoszyńska Krystyna z Umięckich —
 130
 Nowoszyński Konstanty (Piotr) — 130
 Nowoszyński Wojciech — 130

 Obol Jan — 130
 Obolina N. — 130
 Oborski Jan — 53
 Obrębscy — 130
 Obrębska Izabela z Suszczewskich zob.
 Boreyszyna
 Obrębski (Obremski) Stanisław — 130
 Ochmanowa Anna z Szereców
 (Szyraców) — 130
 Ochonin Ułas — 93
 Ochremowicz Mikołaj — 141
 Oczkas Hieronim — 131, 165
 Idmink zob. Oettingen
 Odsionczonek Fiedor — 140
 Oettingen (Otryng, Otmink, Odmink,
 Etynk) Bernat — 103
 Ofonasowicz Fiedor — 98

 Ogiński Aleksander — 66
 Ogiński Samuel Lew — 70
 Ogiński Szymon (Symeon) Karol — 70
 Ogon Doganowski zob. Doganowski
 Ogon
 Ogoń-Doganowski — 101
 Okoleniczówna Krzywówna Helena
 zob. Bienko Kiniewiczowa Helena
 Okuła Marcin — 75
 Okuszo Wasilej — 131
 Olek (Wolik Dekret) Fiedor — 131
 Olgierd Giedyminowicz — 40
 Olizarowicz Opanas Wasilewicz — 98
 Onikiejewicz zob. Onikiewicz
 Onikiejow Iwan — 114
 Onikiewicz (Onikiejewicz) Paweł —
 114, 131, 152
 Onikiewiczowa Ewa z Kmiciców — 114
 Onoszkowicz Jacyna zob. Jacyna
 Onoszkowicz
 Onuszonek Siemion — 79
 Oponasowicz Sidor — 65
 Orański Mikołaj — 139
 Orański Teodor — 94, 98, 131
 Orda Bołharski (Bolharski) Marcin —
 131
 Orlik Adam Piotr — 131
 Orłowa Anna z Kniziczów — 132
 Orłowa Bohdana z Makarskich — 132
 Orzeł Fiedor (Teodor) — 132
 Orzeł Mikołaj — 132
 Orzeł Paweł — 132
 Orzeł Roman — 132
 Orzeł Teodor — 132
 Osipow Piotrek — 93
 Osipowicz Awchim — 160
 Osipowicz Fiedor — 143
 Osipowski Andrzej (Andrej) — 132

- Osipowski Michał — 132
 Osipowski Prokop — 132
 Osipowski Stefan — 132
 Ostankiewicz (Ostackiewicz)
 Wawrzyniec — 104, 132
 Ostankiewiczowa Janowa — 133
 Ostasz Zaleski zob. Zaleski Ostasz
 Ostryczonek Iwan — 133
 Otomenk (-owa) zob. Ottomenk (-owa)
 Otopok Olizar — 138
 Otrószkiewicz Zachary — 147
 Otrószkiewicz Pożohin Mikołaj — 133
 Otrószkiewiczowa Pożohina Zofia
 z Bucyferów (Buciferów) — 133
 Ottomenk (-owa), Otomenk (-owa)
 zob. Menk (-owa)
 Owchimowicz zob. Awchimowicz
 Owdakiewicz Klim — 78
 Owrucki Bazyli — 133
 Owsiadowski Arawinko zob. Arawinko
 Owsiadowski
 Owsuik Andrej — 152
 Owsuikowicz Andrej — 148
 Ozierow Andrzej (Andrej) — 53, 121, 133
 Ozierowówna Polonia zob.
 Leszewiczowa
 Oziński Mikołaj — 133

 Pacholski Stanisław — 134
 Pacówna Hanna zob. Wążyńska
 Pancielej — 111
 Pańłowski Wialbutowicz Jan — 44, 134
 Paprocki Kasper — 134
 Parczewski Aleksander — 64, 78
 Parczewski Piotr — 44
 Paręga (Parega, Poreyga) Zachariasz —
 134
 Parfienowicz Jaśko — 128

 Parfienowicz Lewon — 142
 Parfienowicz Łara — 148
 Parfienowicz Sidor — 84
 Parulonek Hryszko — 68
 Pasek Jan — 34, 72, 73
 Paskowie — 42
 Paszczonek Rodzia — 133
 Paszkiewicz Filon — 134
 Paszkiewicz Konstanty — 134
 Paszkiewicz Onikiej — 134
 Paszkiewicz Stefan — 134
 Pawłowicz Karpięka — 83
 Pawłowicz Łukian — 82
 Pekin Stefan — 87/88,
 Pekin Wasyl — 88
 Penski Kazimierz — 135
 Penski Wojciech (Stiepan) — 135
 Penski — 135
 Piasecki Wojciech — 147
 Piaskowicki (Piatkowicki, Pieskowickij)
 Jan — 135
 Piatkowicki zob. Piaskowicki
 Piątkowski Stanisław — 135
 Piechotka Symon — 142
 Pierszko Wojciech — 100
 Pierwoj Nawilewicz zob. Nawilewicz
 Pierwoj
 Pierwusza Jan — 135
 Pierwusza Samuel — 135
 Pieskowickij zob. Piaskowicki
 Pietuch Anania — 108
 Pietuch Denis — 135
 Pietuch Hieronim — 135
 Pikulinicz Hryszko — 94
 Piłoch Otroch — 163
 Piotrowicz Wasilej — 82
 Piotrowicz Andrej — 76
 Piotrowicz Andrej — 122

- Piotrowicz Fiedor — 71
 Piotrowicz Jerzy zob. Kozak
 Piotrowicz Mikita — 133
 Piotrowicz Pankrat — 95
 Piotrowski Andrej — 131
 Pióro Jan — 135
Pisariw Siemion Pietrowicz — 44
 Pleskaczewski Filip — 136
 Pleskaczewski Hrehory — 136, 155
 Pleskaczewski Iwan — 136
 Pleskaczewski Jan — 136
 Pleskaczewski Jan — 136
 Pleskaczewski Wojciech — 136, 155
 Pleszycz Prokop — 112
 Poboczenek Puciata zob. Puciata
 (Poboczenek)
 Poborczonek Puciata zob. Puciata
 (Poboczenek, Poborczonek)
 Podbereska (Podberezka) Anna zob.
 Sołtykowa
 Podbereska Ewa z Kwaśnińskich
 Złoty, 1 v. Konstantynowa
 Uhlikowa, 2 v. Stanisławowa
 Boguszevska — 70, 88
 Podbereski (Podberezki) Hrehory — 80
 Podbereski Jan Hektor — 70
 Podbereski (Podberezki) Samson
 Kazimierz — 136
 Podchocimski Paweł Kleofas — 21, 72
 Podhayski Mikołaj — 154
 Podłucki Trofim — 145
 Podłuski Harasim (Herasim) — 136
 Podłuski Jędrzej (Jendrzej) — 136
 Podłuski Tymofiej — 136
 Pogirski Krzysztof — 125
 Polański Koza (Kozapolański) Mikołaj
 — 118
 Poliksha Krzysztof — 137
 Połubińska (Polubińska) Krystyna
 z Bergów (Berków) Rzezyckich
 (Rzezickich), 1 v. Mikołajowa
 Nieczajewiczowa — 137
 Połubiński (Polubiński) Aleksander
 Rajnold — 137
 Pomuski Michał — 137
 Poniatowski Kacper — 30
 Poreyga zob. Paręga
 Potiemkin (Potemkin) Aleksander — 137
 Potiemkin (Potemkin) Bazyli — 137
 Potiemkin (Potemkin) Fiodor
 Bułhakowicz — 137
 Potiemkin (Potemkin) Fiodor Iwanowicz
 — 138
 Potiemkin (Potemkin) Jan — 44, 137
 Potiemkin Jan — 137
 Potiemkin (Potemkin) Jerzy — 137
 Potiemkin (Potemkin) Jerzy (Jurij) —
 34, 137
 Potiemkin (Potemkin) Michał — 137
 Potiemkin (Potemkin) Symeon
 (Siemion) — 138
 Potiemkinowa Helena z Reutów zob.
 Szwykowska
 Potiemkinowie — 29, 40
 Pożohin Otroszkievicz zob.
 Otroszkievicz Pożohin
 Prankowicz Radzka — 131
 Prażmowski Aleksander — 138
 Prayetfuess (Pretfus, Pretfas) Aleksander
 — 138
 Pretfas zob. Prayetfuess
 Probulewicz Jakub — 138
 Prockowicz Stanisław — 127
 Prokopicz — 111
 Prokopowicz Andrej — 145
 Prokopowicz Bohdan — 139

- Prokopowicz Borys — 96
 Prokopowicz Hawryło — 97
 Prokopowicz Iwan — 140
 Prokopowicz Jaśko — 67
 Prokopowicz Klim — 81
 Prokopowicz Łukian — 68
 Prokopowicz Pierwasza — 73
 Prokopowicz Samuel — 139
 Protasowicz Mateusz — 139
 Prowiński Baltazar — 152
 Prozorkiewicz Jan — 139
 Prozorkiewicz Marcin — 65
 Pruszyński Mikołaj — 139
 Pruszyński Stanisław — 139
 Pryhara Aleksiej — 113
 Prykot Murawiec zob. Murawiec Prykot
 Przesiecki zob. Przysiecki
 Przewłocki Jan — 139
Przyboś Adam — 47, 51
 Przysiecki (Przesiecki) Bronisław — 139
 Pszonczonka Zofia zob. Łukaszewiczowa
 Puciata Kalenicki Fiedor — 140
 Puciata (Poboczenek, Poborczonek)
 Fiedor — 140
 Puciata (Poboczenek, Poborczonek)
 Jarosz — 140
 Puciata (Poboczenek) Marcin — 140
 Puciata Rajewski (Rajecki) Józef — 139
 Puciata Rajewski (Rajecki) Tymofiej
 (Timofiej) — 139
 Puciata Rajewski — 140
 Puciata Rusinowski Hieronim — 140
 Puciata Rusinowski Piotr — 140
 Pustoskin Paweł — 142
 Puszkina (Pusszkin) Aleksander — 140
 Puszkina Jan — 140
 Puszkiniacz Filon — 140
 Puszkowski Dawid — 140
 Puszkowski Jan — 140
 Puzerewski (Puzerowski) zob.
 Puzyrewski
 Puzylewicz Stanisław — 140
 Puzyra Hieronim — 141
 Puzyra Jerzy — 141
 Puzyr Krzysztof — 83
 Puzyrewski (Puzerowski) Adam — 141
 Puzyrewski (Puzerowski) Bazyli
 (Wasilej) — 141
 Puzyrewski Izidor (Sydor) — 141
 Puzyrewski Jan (Iwan) — 141
 Puzyrewski (Kuziurewski, Puzerowski)
 Jan — 141
 Puzyrewski Samuel — 141
 Puzyrewski Stanisław — 141
 Puzyrewski (Puzerowski) Stefan — 141
 Puzyrewski (Puzerowski) Stefan — 141
 Puzyrewski Sydor zob. Puzyrewski
 Izidor
 Puzyrewski (Puzerowski) Sylwester — 141
 Puzyrewski Wasilej zob. Puzyrewski
 Bazyli
 Pyrska Anna zob. Rykowowa
 Pyz Iwan — 144
 Rabczowicz Nowach — 168
 Racewicz Tomasz — 118
Rachuba Andrzej — 3, 43, 47, 51, 60, 61
 Raczbor Garliński zob. Garliński
 Raczbor
 Raczonek Wasil — 127
 Raczynska N., 1 v. Piotrowa Kuleszyna
 — 120
 Raczynski Daniel — 142
 Raczynski Jan Wilhelm — 142
 Radkowicz Leon — 109
 Radwan Andrzej — 147

- Radwański Dominik — 142
 Radwański Dymitr — 142
 Radwański Tomasz (Stiepan) — 142
 Radziejowska Elżbieta Katarzyna
 ze Słuszków, 1 v. Adamowa
 Kazanowska — 34, 67
 Radziejowski Hieronim — 67
 Radzikiewicz Makiej — 149
 Radziwińscy Frąckiewiczowie zob.
 Frąckiewiczowie Radziwińscy
 Radziwińska Frąckiewiczówna zob.
 Frąckiewiczówna Radziwińska
 Radziwiński Frąckiewicz zob.
 Frąckiewicz Radziwiński
 Radziszewski Jerzy — 142
 Radziwiłł Albrycht Stanisław — 47, 51
 Radziwiłł Janusz — 8, 50
 Radziwiłł Krzysztof — 8, 25
 Radziwiłłowie — 40
 Rajewski (Rajecki) Puciata zob. Puciata
 Rajewski
 Rajski zob. Rayski
 Ramm (Ramówna) Elżbieta von zob.
 Engelhardowa
 Rarog Walenty (Dementij) — 39, 143
 Rayski Andrzej — 143
 Redczonko Siemion — 97
 Rekuć Jan — 143
 Rekuć Salomon — 71
 Reut Aleksander — 76
 Reutówna Helena zob. Szwykowska
 Rochański Jan — 143
 Rogayło (Rohayło) Ostafi — 143
 Rogaylanka (Rohaylanką) Anna zob.
 Siemkowska
 Rogińska Anastazja z Woyniczów — 143
 Rogińska Mikołajowa — 143
 Rogiński Jan — 143
 Rohayło zob. Rogayło
 Rohaylanka zob. Rogaylanka
 Rokita Michał — 82
Romaniuk Przemysław — 61
 Romanowicz Adam — 100
 Romanowicz Amielian — 145
 Romanowicz Cierech — 164
 Romanowicz Radzko — 150
 Romanowicz Roman — 107
 Rosen (Rožen) Reinhold (Reinhold) von
 — 144
 Rosochacki Tomasz — 84
 Rowicka Zofia zob. Krukowska
 Rowicki Stanisław — 143
 Rowicki Walerian — 143
 Rowicki Wojciech — 144
 Rowiński Aleksander — 144
 Rožen zob. Rosen
 Rubik Iwan Jakowlewicz — 144
 Rudak Maciej — 144
 Rumeńczewski zob. Rumieńczewski
 Rumiancow Wasilej — 143
 Rumieńczewski (Rumiczewski,
 Rumeńczewski, Rumieczewskij) Jan
 — 144
 Rusinowski Puciata zob. Puciata
 Rusinowski
 Rykow Bazyli — 145
 Rykow Biezson — 145
 Rykow Hryhory (Hrehory) starszy
 (Bolszoj) — 9, 145
 Rykow Hryhory (Hrehory) młodszy
 (Mieńszy, Kosoj) — 9, 145
 Rykow Ignacy — 145
 Rykow Iwan — 144
 Rykow Iwan (Jan) Iwanowicz — 144
 Rykow Kosoj zob. Rykow Hrehory
 młodszy (Mieńszy, Kosoj)

- Rykow Siemion Iwanowicz — 144
 Rykow Wasyl — 144
 Rykowowa Anna z Pyrskich — 145
 Rykowowa Awdocja — 145
 Rykowowa Żdana — 144
 Rykowówna Wasylisa — 144
 Rylski Samuel — 83, 95
 Rymyszanka Maryna zob. Burzyńska
 Ryży Iłow — 164
 Ryży Iwan — 72
 Rzewuski Kreuza zob. Kreuza Rzewuski
 Rzezak Amelian — 122
 Rzezicka zob. Bergowa Rzeżycka
 Rzezicki Berk zob. Berg Rzeżycki

 Sachonowicz Osip — 94
 Sadowski Stanisław — 71
 Sahak Matfiej — 140
 Sakorka Aleksander — 166
 Sakowicz Adam Maciej — 68
 Sałytkow zob. Sołytk i Sołytkow
 Sałytkowowie zob. Sołytkowie
 Samochwał Sawosciej — 163
 Samowski Adam — 145
 Samson Podbereski zob. Podbereski
 Samson
 Samsonow Fiedor — 158
 Samuylowicz Andrzej — 83
 Samylewicz Cimoch — 148
 Sanguszko Kowelski Hieronim
 Władysław — 34, 64
 Sanguszko Kowelski Jan Władysław —
 33, 82
 Sanguszkowie — 34
 Sanguszkówna Katarzyna zob.
 Stetkiewiczowa
 Sapicha Lew Bazyli — 90
 Sapicha Paweł Jan — 34, 66, 167

 Sapicha Tomasz — 100
 Sawicki — 39
 Sawicki Jan — 91
 Sawicki Mateusz — 146
 Sawiel Niescier — 103
 Sawielewicz Karniej — 89
 Sawielewicz Stryża — 73
 Sawościewicz Kondrat — 149
 Sazonowicz (Sozonowicz) Jan — 148
 Schnabel (Sznabel) Aleksander — 153
 Schnabel (Sznabel) Fabian — 153
 Schoenbergówna Anna zob. Bergowa
 Rzeżycka
 Schwarzhoff (Szwarcof, Szwarchoch)
 Teofil (Teodor, Detlof) — 152
 Sciepanow Sciepan — 147
 Sciepanowicz Alchim — 167
 Sciepanowicz (Stefanowicz) Arciem — 165
 Sciepanowicz Iwan — 89
 Sciepanowicz Kuprej — 111
 Sciepanowicz Roman — 72
 Sciepanowicz Wasil — 107
 Sebestianowski Jan — 140
 Secyński zob. Sieczyński
 Sempliński (Sępliński) Aleksander — 146
 Sempliński Bartosz — 146
 Sergiusz (Siergiej) — 17, 42
 Sępliński zob. Sempliński
 Siaczyński Harasim — 167
 Sidorowicz Choma — 140
 Sidorowicz Ciszko — 121
 Sieczyński (Secyński) Marcin
 (Marcyjan) — 146
 Sielanka Hrehory — 146
 Sielichinow Abram — 85
 Sielimonowicz Andrej — 157
 Sieliwonow Onoprej — 163
 Sieliwonowicz Marcin — 139

- Siemienowicz Azar — 125
 Siemienowicz Fiedor — 133
 Siemienowicz Hryhory — 95
 Siemienowicz Iwan — 67
 Siemienowicz Iwan — 134
 Siemienowicz Olisier — 68
 Siemienowicz Siło — 158
 Siemkowska Anna z Rogayłów
 (Rohayłów) — 146
 Siemkowski (Szemkowski, Sienkowski)
 Piotr — 146
 Sienikowicz Latko — 74
 Sienkowski zob. Siemkowski
 Siergiej zob. Sergiusz
 Sierhiejewicz Mikita — 164
 Sierhiejewicz Sidor — 81
 Sikorski Antoni — 146
 Sikorski Jan Michał — 146
 Silinicz (Sillinicz) Matwiej (Maciej) —
 147
 Siniczonok Andrej — 102
 Siuwiewicz Michał — 141
 Skarżyński Bazyli — 147
 Skarżyński Grzegorz — 147
 Skarżyński Tomasz — 147
 Skłotowski Balcer — 147
 Skłotowski Jan — 147
 Skroban Iwan — 84
 Skuharewski (Skucharzewski) Daniel —
 147
 Skuharewski (Skucharewski,
 Skugarewskij) Dementej — 147
 Skuharewski (Skucharewski,
 Skugarewskij) Siemion — 147
 Słasny Hryszko — 70
 Sławski Łukasz — 152
 Słobodczyk Nieczajewicz zob.
 Nieczajewicz Słobodczyk
 Słowik Wasilej — 117
 Słuszczanka Elżbieta Katarzyna zob.
 Radziejowska
 Smolski Jarosz — 147
 Snarska Jadwiga — 115
 Snarski Andrzej — 115, 160
 Snopek Adam — 147
 Sobczak Jacek — 16
 Soczyński Krzysztof — 154
 Sojmonow Parfen — 15
 Sokoliński Drucki Jan — 7, 25
 Sokoliński Drucki Jan — 29
 Sokoliński Drucki Jerzy (Afanasij
 Jarosławowicz) — 147
 Sokoliński Drucki Kazimierz Samuel
 (Piotr Samojłowicz) — 45, 86
 Sokoliński Drucki Samuel Stanisław —
 28, 55, 64, 70, 168
 Sołyk (Sałytkow, Sołytkow) Bazyli
 (Wasył) — 9, 148
 Sołyk (Sałytkow) Fiodor (Fiedor) — 9,
 148
 Sołyk (Sałytkow) Iwan (Jan) — 9, 44,
 83, 148
 Sołyk (Sałytkow, Sołytkow) Paweł — 9,
 148
 Sołyk (Sałytkow, Sołytkow) Piotr — 9,
 44, 148
 Sołyk (Sałytkow) Wasył zob. Sołyk
 Bazyli
 Sołyk (Sałytkow, Sołytkow)
 Włodzimierz (Wołodimir) — 9, 148
 Sołytkow (Sałytkow) Iwan (starszy)
 Michajłowicz — 9, 148
 Sołytkow (Sałytkow) Michaił Hlebowicz
 (Glebowicz) — 9, 148
 Sołytkowa Anna z Podbereskich
 (Podbereskich) — 34, 44, 148

- Sołtykowa (Sałtykowa, Sałtykowowa)
 Uljana ze Zwienigorodzkich — 9,
 148
 Sołtykowie (Sałtykowowie, Sołtykowowie)
 — 12, 18, 29, 40, 43, 45
 Sołtykówna (Sałtykowówna) Marfa —
 9, 148
 Sorokwasza Fiedor — 155
 Sozonowicz zob. Sazonowicz
 Spiridowicz Iwan — 148
 Spłochow (z Płochow) Hrehory — 77
 Sporidowicz Otrochim — 67
 Sriedinskij zob. Szredziński
 Srobot Hryszko — 139
 Szredziński Paweł — 148
 Szredziński (Szrednicki, Sriedinskij)
 Stanisław Jan — 88
 Stabrowski Adam — 35, 80, 149
 Stachorski (Stachrowski, Stachorskij)
 Samuel — 149
 Stachowska Anna ze Starosielskich zob.
 Wołowiczowa
 Stachowski Adam — 78
 Stachrowski zob. Stachorski
 Stankiewicz Dymitr (Dmitr) — 149
 Stankiewicz Gabriel — 149
 Stankiewicz Heliasz — 149
 Stankiewicz Jan — 149
 Stankiewicz Jarosz — 149
 Stankiewicz Jerzy — 149
 Stankiewicz Mateusz — 149
 Stankiewicz Mikołaj — 150
 Stankiewiczowa — 149
 Starosielska Anna zob. Wołowiczowa
 Staryszewski Michał — 165
 Stasiewicz Aleksiej — 166
 Stasiewicz Iwan — 162
 Stefanowicz Andrzej — 154
 Stefanowicz Arciem zob. Sciepanowicz
 Arciem
 Stefanowicz Hryhory — 157
 Stefanowicz Iwan — 118
 Stetkiewicz Bohdan — 135, 156
 Stetkiewicz Jan — 71
 Stetkiewicz Krzysztof (Krysztof) — 34,
 35, 69, 168
 Stetkiewiczowa Katarzyna z Sanguszków
 — 71
 Strynadka Parfien — 132
 Stryżewska Reina z Złoczewskich — 150
 Stryżewski Jan — 150
 Stryżewski Jerzy — 150
 Stukan Siemion — 110
 Stybałkowski Daniel — 78
Suchotin Lew M. — 9
 Sudnik Prokop — 73
 Sudowski Marcin — 150
 Sudowski Paweł — 150
 Sudowski Stefan — 150
 Sułowski Trojan — 81, 155
 Surowiec Mikołaj — 150
 Suszczewska Izabela zob. Boreyszyna
 Szabłowiński Adam — 151
 Szabłowiński Stanisław — 151
 Szacichin Paweł — 151
 Szacichinowie — 151
 Szajtor zob. Szaytor
 Szakunowicz Maksim — 79
 Szamarhać Szczepan — 76
 Szamszow (Szaniszow) Piotr — 151
 Szaniszow zob. Szamszow
 Szaprunowicz Ostap — 147
 Szaranda Marko — 96
 Szaranda Michał — 94
 Szarapa Bakanowski zob. Bakanowski
 Szarapa

- Szaula Wasilej — 79
 Szaytor Konstanty — 151
 Szezebet Iwan — 116
 Szczechowska Zofia — 152
 Szczechowski Jan — 152
 Szczepanowicz Hurka — 98
 Szczerbicki Krzysztof — 96
 Szczerp Iwan — 99
 Szczodkanowski Andrej — 162
 Szczołkan Mikołaj — 152
 Szczucka Maryna — 152
 Szczucki Teodor — 152
 Szczygocka — 152
 Szczygocki Maciej — 152
 Szelek Kondrat — 110
 Szelkumikowicz (Szelkiemikowicz?) —
 66
 Szemienowicz Aleksiej — 129
 Szemienowicz Chomka — 141
 Szemienowicz Pietrusza — 155
 Szemkowski zob. Siemkowski
 Szepieczko Kuźma — 102
 Szeptunowski Jan — 152
 Szerecówna (Szyracówna) Anna zob.
 Ochmanowa
 Szerszewicki Siemion — 75
 Szeurukowicz Hryhory — 115
 Szmorłowski zob. Szmurłowski
 Szmuchta zob. Szniukszta
 Szmurłowski (Szmorłowski) Jakub — 153
 Szmurłowski Marcin — 153
 Sznabel zob. Schnabel
 Sznal Symon — 132
 Szniukszta (Szmuchta) Aleksander — 153
 Szniukszta Jan — 153
 Szpanowicz Jerzy — 97
Szpilenko Dmitrij — 57, 60, 102, 107,
 110, 123, 130, 142, 154
 Szuhalej Iwan — 79
 Szumowski Stanisław — 146
 Szunko Andrej — 129
 Szański Jarosz (Hieronim, Jaronim)
 — 153
 Szański Łazarz — 153
 Szański Marko — 153
 Szański Stanisław — 153
 Szański — 153
 Szwarcof (Szwarcoch) zob. Schwarzhoff
 Szwejkowski (Szwejkowski) zob.
 Szwykowski
 Szwykowska Helena z Reutów, 1 v.
 Janowa Potiemkinowa — 44, 137
 Szwykowska Dorota zob. Tryznina
 Szwykowski (Szwejkowski) Aleksander
 — 87
 Szwykowski Dawid — 137
 Szwykowski (Szwejkowski) Jan — 87
 Szwykowski (Szwejkowski,
 Szwejkowski) Jerzy — 34, 87, 123
 Szydłowski Matwiej — 86
 Szyło Michajło — 69
 Szymoński Jan — 138
 Szypniewski Jakub zob. Szypniewski
 Kazimierz
 Szypniewski Jerzy (Sawwa) — 154
 Szypniewski Kazimierz (Jakub) — 154
 Szypniewski Sawwa zob. Szypniewski
 Jerzy
 Szyracówna zob. Szerecówna
 Szyszka Mikita Andrejewicz — 160
 Szyszko Iwan — 126
 Szyszczonek Michał — 101
 Ścibło Jan — 146
 Ślizień Bohdan — 68
 Świacki Piotr — 150

- Święcicka Anna z Maydlów (von Maydell, Meydlówna) — 151
 Święcicki Bazyli — 150
 Święcicki Stanisław Jan — 151
 Świrczewski Bazyli — 151
 Świrczewski Jan — 151
 Świrski Jerzy — 105
- Talibski (Talipski, Tolipiński) Samuel — 154
 Tarasowski (Tarassowski, Taraszowski) Gabriel — 154, 163
 Tarasowski (Tarassowski, Taraszowski) Jan — 154, 163
 Tarasowski Krzysztof — 154
 Tarło Zygmunt Aleksander — 34, 154
 Tataronek Iwan — 151
 Tataronek Waśko — 119
 Tatiew Siemion — 91
 Terlecka Zofia zob. Bielska
 Timofiejewicz Wasilej — 165
 Tiutczew (Ciutczow) Aleksander — 99
 Tiutczew (Ciutczew) Alfierij — 89, 99
 Tiutczew (Ciutczow) Joachim (Jakim) — 99
 Tiutczew (Ciutczow) Łukasz (Łuka) — 99
 Tiutczew (Ciutczow) Wojciech (Woin) — 99
 Tiutczewowie (Ciutczowowie) — 89
 Tokarska Krystyna z Guyskich — 84
 Tokarski Michał — 84
 Tolipiński zob. Talibski
 Tołpyha Naum — 136, 155
 Tomaszewski Zygmunt — 155
 Toroszcza zob. Foroszcza
 Towgin Fronckiewicz zob. Fronckiewicz
 Towgin
- Tracewski Jan — 155
 Trankowski zob. Trzonkowski
 Trąbecki zob. Trębicki
Trepka Walerian Nekanda — 41
 Trębicki — 39
 Trębicki (Trąbecki) Bartłomiej — 155
 Trębicki Jan Wacław — 79
 Trębicki Wojciech — 79
 Trokinicki Jan — 155
 Tronkowski zob. Trzonkowski
 Trubeccy — 5, 12, 18, 29, 40, 43
 Trubecki (Trubeckoj) Jurij Nikiticz — 9, 38
 Trubecki Piotr — 44
 Trubeckoj Nikita Romanowicz — 9
 Trubnik Ciechanowski zob. Ciechanowski Trubnik
 Truniewski Fiedor — 155
 Truniewski Paweł — 155
 Truniewski Siemion — 155
 Truniewski Stefan — 155
 Trus Hryhory — 152
 Trybug Waśko — 138
 Tryczewska (Trychewska) Eufrozynie zob. Kochowska
 Tryczewska Eufrozyna z Hapienichów — 156
 Tryczewski (Trzyczewski, Trzychowski) Jan — 155, 156
 Tryczewski Kasper — 155
 Tryczewski (Trzyczewski) Marcin — 156
 Tryczewski (Trzyczewski) Stanisław — 156
 Tryczewski (Trzyczewski) Wawrzyniec — 155
 Tryczewski — 156
 Tryzna Gedeon Michał — 117
 Tryzna Jan — 68

- Tryzna Paweł Piotr — 30
 Tryznina Dorota ze Szwykowskich — 68
 Trzonkowski Andrzej — 156
 Trzonkowski (Tronkowski, Trankowski)
 Jerofiej (Dorofiej) — 156
 Trzonkowski Marcin — 156
 Trzonkowski (Tronkowski, Trankowski)
 Michał — 156
 Trzychowski zob. Tryczewski
 Tryczewski zob. Tryczewski
 Tumiło Denisowicz zob. Denisowicz
 Tumiło
 Tupica Dżanis — 147
 Tworowscy — 156
 Tworowski Jan — 156
 Tworowski Wojciech — 80
Tyla Antanas — 47
 Tymofiejewicz Jan — 154
 Tymofiejewicz Łuniaka — 159
 Tyszkowicz Paweł — 71
 Uhlik Konstanty — 70, 88
 Uhlikowa Ewa z Kwaśnińskich Złoty
 zob. Podbereska
 Uhlikówna Potencjanna (Pudencjanna)
 zob. Uniechowska
 Ulanicki Jan — 145
 Ulf zob. Wolff von Lüdinghausen
 Ułasowicz Fiedor — 161
 Ułasowicz Iwan — 79
 Ułasowicz Siłka — 66
 Umięcka Krystyna zob. Nowoszyńska
 Unecki Wacław — 156
 Uniechowska Potencjanna
 (Pudencjanna) z Uhlików — 88
 Uniechowski (Unichowski) Stanisław
 Krzysztof — 88
 Urbanowski Florian — 157
 Uwar Łara — 136
 Uwarow Fiedor — 72
 Uwarow Ihnat — 72
 Uwarow Iwan — 11
 Uwarow Iwan — 72
 Uwarow Paweł — 72
 Uwarow Sewerin — 138
 Uwarow Wojna — 72
 Uzłowski Jerzy — 88
 Venenden zob. Enden von
 Vonlar zob. Wonlar
 Vorbek Lettow zob. Lettow Vorbek
 Wacharłowski (Warchałowski) Jan —
 158
 Wachil ? Fiedor — 115
 Wager (Wagier) zob. Weyher
 Waier zob. Weyher
 Walmus Krzysztof — 157
 Waluginicz zob. Walużynicz
 Waluhinowicz zob. Walużynicz
 Waluhowicz zob. Walużynicz
 Walużynicz (Waluhinowicz) Andrzej
 — 157
 Walużynicz (Waluhowicz, Waluginicz)
 Jerzy — 157
 Walużynicz (Waluhinowicz) Łukasz —
 157
 Waraksa Fiedor — 123
 Warchałowski zob. Wacharłowski
 Wardowski Giec zob. Giec Wardowski
 Wasilew Iwan — 144
 Wasilewicz Andrej — 78
 Wasilewicz Fiedor — 127
 Wasilewicz Fiedor — 130
 Wasilewicz Harasim — 84
 Wasilewicz Hryszko — 157

- Wasilewicz Jan — 107
 Wasilewicz Kondrasz — 119
 Wasilewicz Maksim — 81
 Wasilewicz Michałka — 135
 Wasilewicz Nikipor — 150
 Wasilewicz Osip — 156
 Wasilewicz Piotr — 85
 Wasilewicz Piotr — 135
 Wasilewicz Rodzia — 116
 Wasilewicz Sawosciej — 146
 Wasilewski Stanisław — 134
 Waszkowscy — 156
 Waśkowicz ? (Maskowicz?) Fiedor — 151
 Waśkowicz Leon — 93
 Wazowie — 41, 57
 Ważyńska Hanna z Paców — 103
 Ważyński Wojciech — 103
 Wąsiacki (Wonsiacki) Jakow — 157
 Wąsiacki (Wosiacki) Michał — 158
 Wąsiacki (Wosiacki) Oponas (Afanasiej) — 157
 Wdowiszewski Zygmunt — 39, 41
 Weger zob. Weyher
 Weier zob. Weyher
 Wereszczakin Jurij — 106
 Wewel Jan — 158
 Weyher (Weger, Weier, Wager, Wagier, Waier) Roman — 157
 Weys Krzysztof — 158
 Wialbutowicz Papłoński zob. Papłoński Wialbutowicz
 Wiażewicz Jerzy Piotr — 87
 Wiażewicz Piotr Kazimierz — 34, 49, 63, 70, 71, 168
 Wiackowska Katarzyna zob. Ciechanowiczowa
 Widlica Domaszewski zob. Domaszewski Widlica
 Widrewicz Jurko — 78
 Wierbicki Fiedor — 156
 Wierchowska — 158
 Wierchowski Adam — 39, 93, 158
 Wierchowski Jan Adam (Aleksander) — 34, 158, 159
 Wietlica Iwan — 167
 Wigura Fiedor — 114
 Wigurzyna Krystyna z Parzewskich — 114
 Wilczonek Marcin — 114
 Wiński Heliasz — 159
 Wisner Henryk — 43
 Witkowski Wojciech — 159
 Władysław IV Waza (Władysław Zygmunt Waza, królewicz) — 4–7, 9, 10, 14, 20, 21, 25–27, 29, 30, 38, 40, 41, 43, 44, 53, 54, 74, 95, 105, 111, 114, 122, 123, 138, 153, 156, 157
 Włochowicz Marcin — 159
 Wodopoj Fiedor — 64
 Wojciechowicz Andrej — 81
 Wojciechowicz zob. Wojciechowicz
 Wojciechowska Maryna zob. Głuszyńska
 Wojdowski zob. Woydowski
 Wojewódski zob. Wojewódzki
 Wojewódzcy — 42
 Wojewódzka Eufemia z Ingildiejewów (Ingielderów, Ingieldyjów) zob. Głuszyńska
 Wojewódzki (Wojewodski) Aleksander — 160
 Wojewódzki (Wojewodski) Jakub — 73, 75
 Wojewódzki Jan — 34, 74, 75, 159, 160
 Wojewódzki (Wojewodski) Maciej — 159
 Wojewódzki Woszczko Iwan — 160

- Wojewódzki (Wojewodski) Woszczko
 Jan — 160
 Wojewódzki Woszczko Kuźma — 160
 Wojewódzki Woszczko Piotr — 160
 Wojna zob. Woyna
 Wojnicz zob. Woynicz
 Wojszkówna zob. Woyszkówna
 Wolff von Lüdinghausen — 40
 Wolff (Ulf) von Lüdinghausen
 Aleksander Ludwik — 34, 86, 124
 Wolff von Lüdinghausen Fryderyk —
 34, 86
 Wolff von Lüdinghausen Henryk — 34,
 86
 Wolff von Lüdinghausen Jerzy — 86
 Wolff von Lüdinghausen Jerzy — 34, 86
 Wolff von Lüdinghausen Wilhelm —
 34, 86
 Wolff von Lüdinghausen Wolmer — 34,
 86
 Wolik Dekret Fiedor zob. Olek
 Woliński Jan — 160
 Wołczewska Wawrzyńcowa — 160
 Wolk Stefan — 15
 Wołowicz Marcin — 78
 Wołowiczowa Anna ze Starosielskich, 1
 v. Adamowa Stachowska — 78
 Wołowiczówna Krystyna zob. Kierłowa
 Wołochowicz Mikita — 134
 Wołodkiewiczowa zob.
 Wołodkowiczowa
 Wołodkowicz Piotr — 81
 Wołodkowiczowa (Wołodkiewiczowa)
 Anna (Hanna) z Komajewskich — 81
 Wonlar (von Laar, Vonlar) Jakub — 31,
 34, 35, 40, 45, 80, 168
 Wonlar-Larski (Larski, Wonlarlarski)
 — 80
 Wonsiacki zob. Wąsiacki
 Woroniec Kazimierz — 115
 Woroniec Mikołaj — 78
 Woroniec Paweł — 71, 160
 Woroniec Piotr — 160
 Woroniewicz Waśko — 120
 Woronko (Woronkow) Kondrat — 160
 Woronko (Woronkow) Wasilej — 160
 Worońcowa, żona Kazimierza — 115
 Worońcowa Marianna z Bonieckich — 160
 Worońcowa Zofia z Kamieńskich — 78
 Wosiacki zob. Wąsiacki
 Woszczko Wojewódzki zob. Wojewódzki
 Woszczko
 Wowczek Waśko — 136
 Woyciechowicz Andrej — 161
 Woyciechowicz Bazyli — 161
 Woyciechowicz Jan — 161
 Woyciechowicz Tymofiej — 161
 Woydowski Choma — 116
 Woyna Wojciech — 161
 Woynicz Józef — 109
 Woyniczówna Anastazja zob. Rogińska
 Woyszkówna Elżbieta zob.
 Kniaźminowa (Kniażninowa)
 Wozko Jakub — 76
 Wróblewski Jan — 161
 Wyrwas Mikołaj — 66
 Wyrwicz Jan — 124
 Wyrwiczowa Zofia z Kimbarów — 124
 Wysocarski zob. Wyszocarski
 Wysocki Andrej — 125
 Wysocki Jan — 161
 Wysogird (Wysogierd) Jan Kazimierz
 — 79
 Wysokiński Jan — 161
 Wyszocarski (Wysocarski) Marcin — 161
 Wzalcowiec Sierhiej (Sierchiej) — 160

- Zabow Fiedor — 99
 Zabrodzka Maryna zob. Kłopotowska
 Zachewicz Sidor — 88
 Zajerski zob. Zajezierski
 Zajezierski Bohdan — 162
 Zajezierski (Zajerski) Krzysztof — 162
 Zakrzewska Maryna z Zabrodzkich zob.
 Kłopotowska
Zakrzewski Andrzej Benedykt — 16
 Zakrzewski Stanisław — 114
 Zaleski Stefan — 162
 Zaleski Wawrzyniec — 162
 Zaleski Ostas Jan — 147
 Zapolski Jan — 150
 Zarewicz Jan — 79
 Zaręba (Zaręmba, Zaremba) Adam —
 69, 162, 165
 Zarucka Anna z Kozigorskich zob.
 Hurkowa
 Zarucki Zachariasz — 77, 128
 Zawacki Jan — 159
 Zborowski Aleksander — 18
 Zdanowicz Andrej — 141
 Zdanowicz Iwan — 91
 Zdanowicz Stanisław zob. Żdankiewicz
 Stanisław
 Zdanowiczówna Krystyna zob.
 Minkowska
 Zenowicz (Zienowicz) Despot Hieronim
 — 87
 Zenowicz Despot Samuel — 87
 Zenowicz (Zienowicz) Despot Stanisław
 Albrycht (Olbrycht) — 69
 Zenowiczowa Despotowa Eleonora
 z Frąckiewiczów Radziwińskich —
 87
 Zielesnikowicz Hawryło — 126
Zielińska-Nowicka Agnieszka — 26
 Zieniewicz Grek Roman — 107
 Zienkiewicz Jan — 163
 Zienkiewicz Maksim — 163
 Zienkiewicz Stanisław — 163
 Zienkowicz Jan — 163
 Zienkowicz (Zienfowicz) Żmayło
 Stanisław — 164
 Zienkowicz Żmayło Wacław — 164
 Zienkowiczówna Żmayłówna Helena
 zob. Narutowiczowa Dargwiłowa
 Zienowicz zob. Zenowicz
 Zienowicz Fiedor — 71
 Złoczewska Reina zob. Stryżewska
 Złota Kwaśnińska zob. Kwaśnińska
 Złota
 Złoty Kwaśniński (Kwaszniński) zob.
 Kwaśniński (Kwaszniński) Złoty
 Złowocki (Złowodzki) Wojciech — 163
 Zołud Abraham — 150
 Zub Józef — 163
 Zubówna Katarzyna zob. Kopciowa
 Zubrykówna Maryna zob. Krasowska
 Zubrzycki Andrzej — 164
 Zubrzycki Filon — 164
 Zubrzycki Ihnat — 164
 Zubrzycki Mikołaj — 164
 Zubrzycki Samuel — 164
 Zubrzycki Stanisław — 164
 Zubrzycki Szymon (Symon) — 164
 Zwienigorodczy — 148
 Zwienigorodzka Uliana zob. Sołtykowa
 Zybołowski Iliasz — 103
 Zydonin Stefan — 72
 Zygmunt III Waza — 4–13, 17, 18, 20,
 21, 25, 27, 29, 38, 39, 41–44, 54,
 64, 65, 76, 85, 92, 99, 105, 122,
 123, 138
 Zyharłowicz Kościuk — 112

Żaba Jan — 161
Żaba Konstanty — 161
Żaba Krzysztof — 85, 161
Żaryn (Żaren) Aleksander — 163
Żaryn (Żaren) Jan Michał — 162
Żaryn Jarosz — 163
Żaryn (Żaren) Józef — 163
Żdankiewicz (Zdanowicz) Stanisław —
163
Żdanowicz Symon — 147
Żebrowski Wojciech — 163

Żelewski Roman — 47, 51
Żmayło Zienkowicz zob. Zienkowicz
 Żmayło
Żmayłówna Zienkowiczówna zob.
 Zienkowiczówna Żmayłówna
Żolobienok Siemion — 76
Żórawski Andrzej — 164
Żuk Jan Aleksander — 164
Żukowiecki Aleksander — 164
Żukowiecki Eliaszk — 164
Żyba Ilia (Illa) — 139

INDEKS NAZW GEOGRAFICZNYCH

Abłamowszczyzna (Abłanowszczyznan
 Alazowszczyzna) — 143
 Abtamnice — 101
 Achremowo — 139
 Adamaszkino — 132
 Aswinaje zob. Jaswino
 Aksienowo zob. Popowka Aksienowo
 Akulenki zob. Okulenki
 Alabiowo — 88
 Alazowszczyzna zob. Abłamowszczyzna
 Aleksandrowo — 161
 Aleksiejowo — 160
 Aleksino — 138
 Aleksino (oleksińska majątność) — 160
 Ancipino — 82
 Ancipino zob. Chołm Ancipino
 Anczucin — 132
 Andrejcowo — 108
 Andronowo — 103
 Andronowo — 134
 Andronowo — 138
 Andronowo — 143
 Andrzejowo — 139
 Anfihahena Kwasnino — 82
 Antonowicze — 50, 79

Antonowicze — 161
 Apelmanowszczyzna — 67
 Apelmanowszczyzna Łoscowo zob.
 Łoscowo Apelmanowszczyzna
 Aprejowo — 139
 Archangielszczyzna (Archajelszczyzna)
 — 111
 Arzawie zob. Rżawiec
 Astapowicze — 111
 Aswinaje zob. Jaswino
 Asuminowszczyzna zob.
 Suminowszczyzna
 Awszłuchowo zob. Awtuchowo
 Awtuchowo (Awszłuchowo) — 158
 Babachino — 125
 Babacowo — 98
 Babczowo zob. Cicinin
 Woronowszczyzna Babczowo
 Babczyno (Robyczyno) — 152
 babicka majątność — 93
 Babicze — 77
 Babicze — 122
 Babelowo — 73
 Babin — 157

- Babinino — 99
 Babimostek — 143
 Babi Mostek zob. Babiny Most
 Babinów — 83
 Babiny Most (Babi Mostek) — 124
 Babyszkowo — 104
 Baciszowo — 116
 Baciuszczowo — 103
 Bakaczowo — 120, 122
 Bakanowo — 90
 Bakarowo — 100
 Balsanowo — 53
 Bałabanowo — 25
 Bałtanowo — 85
 Baranowo — 71
 Baranowo — 133
 Baranowo — 147
 baranowska puszcza — 20
 Barceniowo (Barcienowo, Borcienowo)
 — 53, 128
 bardyńska majątność — 140
 Barejno — 106
 Bartniki — 76
 Baskakowo — 85
 Baturyn — 99
 Bereska — 66
 bereska włość — 91
 bereski stan — 7, 100
 Bereskino — 72
 Bereskino — 75
 Bereskino — 158
 Beresza Uspaszana zob. Uspaszana
 Beresza
 Bereza, rzeka — 91
 Bereza — 120
 Bereza Bialska — 122
 Berezyna — 66
 berezyńska włość — 66
 Bereźniani — 68
 bereźniańska włość — 43, 138
 bereźniański stan — 6, 68, 72, 73, 75,
 79–86, 89, 96, 100, 101, 103, 104,
 107, 109, 113, 115, 120–124, 126,
 130, 133, 134, 136, 138, 140, 142,
 144, 148, 151, 154, 157, 163
 Beroza — 65
 Bezborodowo — 110
 Bezmienowszczyzna — 116
 biaska włość — 167
 bialski (bielski, biański) trakt — 64, 68,
 79, 81, 91–96, 100, 103–105, 107–
 109, 111, 113, 116, 117, 119–121,
 123, 125, 127, 129, 130, 134, 135,
 138, 139, 142, 147, 148, 151–153,
 156–158, 162, 165
 bialski (bielski) ujezd — 7, 17–20, 22,
 28, 31, 90, 92, 156
 bialskie (bielskie) starostwo — 65, 121,
 134, 142, 158
 Biała — 5, 6, 13, 17, 20, 36, 51, 64, 135,
 156, 167
 Białousowo (Brakusowo) — 99
 Białohoszcz (białowska majątność) —
 78
 Białorucze (Biełkorucze) — 72
 Białoruś — 35, 52, 60
 Białoruś Wschodnia — 37
 białowska majątność zob. Białohoszcz
 Biały Chołm zob. Chołm Biały
 Białyyszyna — 87
 Biatowin — 72
 biatyński stan (włość) — 7, 125, 148
 Bibirowo — 65
 Biedniki — 158
 Biedrycze (Biedrzycze) — 112
 Bielajkowo — 87, 88

Bielawino (Białanino?) — 125
 Bielkowo Jurkovo — 135
 Bielsk — 67
 bielski trakt zob. biański trakt
 bielskie starostwo zob. biańskie starostwo
 Białanino? zob. Bielawino
 Biełkorucze zob. Białorucze
 Biełocielewo (Biełocielewska) — 76
 Bizukowo — 148
 Bizyno — 94
 Blinino — 133
 Blizniaki — 73
 Błokuzin — 81
 Bnikino zob. Sznikino
 Boboty — 84
 Bobrowo — 130
 Bobry — 144
 Bobyrowo (Bubirowo, Bobrowo) — 74
 Bochdanowo zob. Bohdanowo
 Bohdanowa Okolica — 66
 Bohdanowo (Bochdanowo) — 87
 bohorodzicka majątność — 158
 Bohorodziskie (Bohorodzieskie) — 158
 bohorodzki (bojhorodzki, bohorodski,
 bokorodski, borocki, bohyrodski)
 stan — 6, 66, 71, 101, 103, 117, 125,
 137, 150
 bohyrodski stan zob. bohorodzki stan
 Bojady — 69
 Bojanowo — 75
 Bojarczynka — 126
 Bojarkino — 137
 Bojarska — 139
 Bojarszczyzna — 98
 bojhorodzki stan zob. bohorodzki stan
 Bokiejowo — 126
 bokorodski stan zob. bohorodzki stan
 Bokowo — 77

Bolmaczowo — 101
 Bołdyn — 17, 65
 Bołdyrowo — 120
 Bołdzinie — 77
 Bołoczowo zob. Bołyczowo
 Bołonie — 115
 Bołotowie — 87
 Bołoty — 72
 Bołuszyno — 85
 Bołuchinowo zob. Bułachinowo
 Bołyczowo (Bołoczowo) — 98
 Borajowo (Borajewo) — 72
 Boratyno — 142
 Borcienowo zob. Barcieniowo
 Bordziacin (Borzdzacin) — 96
 Borki — 100
 Borki — 138
 Borków — 165
 borocki stan zob. bohorodzki stan
 Borodzino — 163
 Borownikowo — 65
 Borsuki — 70
 Borsuki — 89
 Borsuki — 146
 Borsukowo — 112
 Boryskowo — 148
 Borysowo — 73
 Borysowszczyzna — 106
 Borzdzacin zob. Bordziacin
 Bosiakowszczyzna — 116
 Bosino Waszłowo — 113
 Boszmanowo — 150, 163
 Botkowo — 155
 Brakulino — 117
 Brakusowo zob. Białousowo
 briańska ziemia — 5
 Brunszwik — 41
 Brycwino (Retnino?) — 136

- brzeskie-litewskie województwo — 3
- Bubcowo zob. Rabcowo
- Bubiowo — 134
- Bubirowo zob. Bobyrowo
- Bubnowo — 77
- Bubotowo zob. Suworowszczyzna
- Bubotowo
- Buczyrchowo — 104
- Budaldino — 72
- Buikino zob. Sznikino
- Bukino — 124
- Bukłanów — 160
- Bukowino — 98
- Bulatarowo zob. Bułatarowo
- Bułachinowo (Bołuchinowo) — 100
- bułanicka włość — 167
- Bułatarowo (Bulatarowo, Bułatowszczyzna)
— 134
- Buławica (Połowica, Pulawica) — 158,
159
- Bułhar — 125
- Bułhary — 95
- Bułyżyno — 114
- Burakowo — 76
- Burdacowo — 137
- Burkowo — 125
- Bykowo — 82
- Bykowo — 92
- Bykowo zob. Mickowo Lahunowo
- Bykowo
- Bylczyńno — 138
- Byłkowo zob. Ryłkowo
- Bzdziuchino (Bzdzinikowo,
Bzdzinikino) — 87, 88
- Carewicz — 103
- Cerkowiszcz — 166
- chachłańska majątność — 90
- Chalecowo zob. Cholejowo
- Chałustowo — 70
- Chamino — 139
- Chanino Mściśławskie — 82
- Charenkowo zob. Charynkowo
- Charyno — 138
- Charyno (Haryno) — 158
- Charyno Dawidkowo — 158
- Charynka — 98
- Charynkowo (Charenkowo) — 147
- Chebil — 72
- Chelpy — 109
- Chełm (Cholm, Chołm) — 80
- Chilczyce — 83
- Chilukino — 81
- Chłuścina — 137
- Chłamców — 105
- Chłamowo (Hłamowo) — 153
- Chłusowo Filimowo — 96
- Chłystowo (Chłysty) — 155
- Chmara, rzeka — 69
- Chmara — 84
- Chmielewicz — 84
- Chmielowicz — 105
- Chmielowo — 147
- Chmościa — 130
- Chochłowo — 84
- Chochłowo — 90
- Chodbyle — 96
- Chodziejowo — 139
- Chojmonowo zob. Sojmonowo
- Cholejowo (Chalecowo) — 78
- Chołm lub Chołm zob. Chełm, Chołm
- Chołm (Cholm) — 102
- Chołm — 130
- Chołm (Cholm) — 146
- Chołm Ancipino — 100
- Chołm Biały — 85

- Chołm Biały — 115
 Chołmy — 132
 Chołopie — 117
 Chomiakowo — 109
 Chomino — 54
 Chomińsk — 127
 Chorenkovo — 115
 Choroszykin — 72
 Chosław — 144
 Chotnieżyce (Chotnieczyce) — 78
 Chromiowo — 128
 Churowo (Sucharowo) — 125
 Chwiedukowo — 130
 Ciapołowo — 66
 Cicikino (Cuikino?) — 117
 Cicinin Woronowszczyzna Babczowo — 86
 Ciechanowicze — 31, 73, 168
 Ciechanowszczyzna Karlino — 85
 Ciecionino (Czeciwino, Cieciovino) — 120, 142
 Ciekuny — 120
 Cielatkowo — 53
 Ciemnikowo — 160
 Cimowicze — 53
 Ciskowa — 92
 Cuikino? zob. Cicikino
 Curykowo — 149
 Cynkowo — 165
 Czadowicze — 153
 Czakowo — 132
 Czapin — 117
 Czapowo — 104
 Czarlenoje — 92
 Czarnoczyn — 89
 Czarnorucze — 82
 Czarnosukowicze — 124
 Czarnuszki — 163
 Czarnuszkowicze — 108
 Czarnuszkowszczyzna — 148
 Czarowo — 82
 Czeciwino zob. Ciecionino
 Czczaty — 162
 Czećwiertaki — 74
 Czelbikowo — 162
 Czerechowo — 135
 Czerepowo — 85
 Czerłone — 92
 Czernice — 137
 Czernieja Mała — 77
 Czernieja Wielka — 77
 czernihowskie województwo — 5, 6, 9
 czernihowsko-siewierska ziemia — 4
 Czernćowo — 82, 106
 Czmuty — 162
 Czołbna — 75
 Czułkanowo zob. Szczołkanowo
 Czuwachy — 84
 Czyczeryno — 103
 Czysta — 76
 Czysta — 150
 Czyżowo (Czyżewo) — 80, 168
 Czyżowo — 131
 Czyżowo — 161
 Dambrowa — 72
 Daniłowo — 126
 Daszkowo — 73
 Daszkówka — 157
 Dawidkowo zob. Charyno Dawidkowo
 Dawidowo — 121
 Dawidowo — 134
 dąbrowieńska puszcza — 109
 dąbrowieńska włość — 109
 dąbrowieński (dubrowieński, dombrowieński) stan — 6, 70,

- 71, 75, 80, 82, 83, 90, 91, 95, 98,
101, 109, 112, 113, 117, 120–123,
125–128, 137, 142, 143, 151, 154,
155, 158, 166
- Dąbrowna (Dąmbrowna) — 63, 66
- Dąbrówka — 77
- Dąmbrowna zob. Dąbrowna
- Demechowo — 130
- demeńska włość — 21
- Demiankowo (Domiankowo) — 132
- Demiany (Demiana) — 106
- Dendino — 53
- Denisowo — 98
- Denisowo — 111
- Derena — 78
- Derewnia — 153
- Derezna (?) — 65
- Dertnia — 78
- Dertnie — 78
- Derżowo zob. Dzieszowa
- Deszokino — 72
- Deulino — 5
- Diatkowo — 125
- Dieniowo — 111
- Diucowo — 94
- Diurkino zob. Dziurkino
- Dniepr — 66, 87, 93, 113
- Dobrykowo — 118
- Dodobrowka — 121
- Dohorodziszki zob. Dorohodziszki
- Dokukino — 117
- Dokulino — 53
- Dolny Łuh (Ług) zob. Łuh (Ług) Dolny
- dołhomoska włość — 25, 164, 165
- dołhomoski (dołhomowski,
dołhomowski) stan — 6, 25, 65, 72,
77, 84, 94, 96–99, 102, 107, 110,
111, 114–116, 121–123, 129, 131,
135, 136, 139, 141, 143, 146, 147,
150–153, 155, 158, 159, 161
- Dołhomosie — 94
- Dołmatowo — 158
- Domamerża — 130
- Domanicze — 65
- dombrowieński stan zob. dąbrowieński
stan
- Domiankowo zob. Demiankowo
- Don — 112
- Dorofiejowo — 100
- dorogobuski stan zob. dorohobuski stan
- Dorohany (Dorohanie) — 162
- Dorohino — 79
- dorohobuski (dorogobuski) stan — 78
- dorohobuski (dorohobuzki) trakt — 53,
65, 67–69, 71, 73, 76, 81–83, 85,
86, 88, 89, 92–97, 99–101, 103, 105,
106, 110, 112, 113, 116, 118, 122,
124–128, 130–134, 138, 139, 143,
144, 146, 148, 150, 151, 154–156,
161, 164, 165
- dorohobuski (dorohobuzki) ujezd — 7,
9, 10, 17–19, 22, 31, 72, 123, 148
- dorohobuskie starostwo — 82, 92, 101
- Dorohobuż — 5, 6, 10, 13, 17, 31, 36,
51, 64, 65, 85, 86, 148, 166
- Dorohobyle Dworkowo zob. Dworkowo
Dorohobyle
- Dorohodziszki (Dohorodziszki) — 158
- Dosuchowo (Suchowo, Dosuhowo) —
69, 99, 168
- dosuchowska majątność (włość) — 69,
70
- Dosuhowo zob. Dosuchowo
- Doszyno — 72
- Dowhały — 154
- Drobyszowo — 53

- Droczyłowo — 65
 Drucyada — 70
 Dubaniec — 102
 Dubasiszcze (Dubascie, Dzibanicze) — 156
 Dubiachy — 108
 Dubinka — 97
 Dubino — 90
 Dubrowianka — 54
 dubrowieński stan zob. dąbrowieński stan
 Dubrowka — 72
 Dubrowka (dubrowska majątność) — 97
 Dubrowki — 143
 Dubrowy — 65
 duchowski stan — 7
 Duchowszczyzna — 83
 Duchowszczyzna — 110
 Dudkino — 144
 Dudzino — 93
 Dudzino — 143
 Dudzino Podsosonie — 120
 Durawicze — 151
 Dworkowo — 114
 Dworkowo — 149
 Dworkowo Dorohobyle — 111
 Dyminicze — 88
 Dymkino zob. Dziurkino
 Dymuszyn — 78
 Dyrodyno — 95
 Dziadzińska (Dziedzińskie) — 143
 Działelowo — 89
 Działidowo — 88
 Działilewo (Działłowo) — 133
 Działilowo (Działilewo) — 140
 Dziakowszczyzna — 117
 Działłowo zob. Działilewo
 Dzibanicze zob. Dubasiszcze
 Dziedowo — 73
 Dziedowo — 142
 Dziedzińskie zob. Dziadzińska
 Dzielna — 87
 Dzielno — 87
 Dziemiałowo zob. Dziemszałowka
 Dziemkino zob. Dziurkino
 Dziemszałowka (Dziemszałówka, Dzięcielowska, Dziemiałowo) — 128
 Dzierżawin — 53, 99, 116
 Dzieszowa (Derżowo) — 97
 Dziewięto — 142
 Dzięcielowska zob. Dziemszałowka
 Dziurahino — 132
 Dziurkino (Diurkino, Dziemkino, Dymkino, Jurkino) — 102
 Dziwowo — 157
 Elizary (?) — 84
 Elizaryjowo — 84
 Faciejowo (Faciewszczyzna) zob. Taciewszczyzna
 Falkowicze — 75
 Faszczo — 74
 Faustychowo — 158
 Fedorowo — 99
 Fefłowo — 123
 Fiduszkowo — 139
 Fiedorowo — 129
 Fiedorowo — 156
 Fiedorowo zob. Iwanowo Żytkie
 Fiedorowo
 Fiedorowo Horki — 110
 Fiedorowszczyzna — 107
 Fieduryń — 105
 Fiefłowo — 120
 Fiejtyń — 144
 Filimowo zob. Chłusowo Filimowo

- Filino — 85
 Filipowo — 138
 Flereczykowo zob. Hercykowo
 Fursowo — 69

 Gadonowszczyzna — 86
 Garawicze zob. Harawicze
 Georgijowska — 137
 Głuchowo — 92
 Głuszyce (Głuszycy) — 18, 67
 Głuszycy — 67
 głuszycka majątność (włość) — 67
 Gniewkowo — 145
 Gniwoszowo — 72
 Gołosowo — 115
 Gonczarowo — 130
 Grabowo — 138
 Gridino — 85
 Grygoriew — 99
 Gryncowo — 137
 Gryszkowo zob. Hryszkowo
 Gubin — 123

 Halkowo zob. Holcowo
 Hałasza — 104
 Hałkowicze — 147
 Hamowo — 106
 Hanino — 139
 Hankowo — 143
 Hanusowo — 130
 Haponowo (Hapanowo) — 113
 Haranicze — 141
 Haraskowo — 134
 Harawicze (Harowicze, Horawicze,
 Garawicze) — 136, 155
 Harbotowszczyzna (Horbotowzczyzna,
 Skarbatowicze, Karbatowicze) — 118
 Harnino — 150

 Harowicze zob. Harawicze
 Harwatka zob. Horwatka
 Haryno zob. Charyno
 Hawrylenki — 90
 Hełm Krasny zob. Krasny Hełm
 Hercykowo (Hercyków, Herczykowo,
 Flereczykowo) — 158
 herczykowska majątność — 158
 Hiryno — 107
 Hlebowo — 147
 Hlewiszczowo — 99
 Hliniszcz — 85
 Hlistow — 120
 Hłamowo zob. Chłamowo
 Hłuchom — 138
 Hniewkowo — 74
 Hnilice ? zob. Honilice
 Hokowo zob. Holcowo
 Holcowo (Hokowo, Halkowo) — 128
 Hołubie zob. Hołubie
 Hołosowo — 115
 Hołoszyce — 96
 Hołoszyce zob. Hołyszycy
 Hołowkino (Hołownino) — 144
 Hołubie (Hołubie, Hołubiec) — 103
 Hołubowo — 84
 Hołyszycy (Hołyszycze, Hołoszyce) —
 122, 154, 163
 Honczarowo — 125
 Honiakowo — 121
 Honilice (Hnilice?) — 114
 Horabowo — 67
 Horawicze zob. Harawicze
 Horbotowzczyzna zob.
 Harbotowszczyzna
 Horbowo — 146
 Horbunowo Małe — 77
 Horeck (Hożeckie) — 128

- Horeliki — 114
 Horkawada — 87
 Horki — 83
 Horki — 100
 Horki Fiedorowo zob. Fiedorowo Horki
 Horłowa — 128
 Horłowa Słoboda — 156
 Horłowo zob. Hortowo
 Horni Ług zob. Łuh (Ług) Horni
 Horochowo — 108
 Horodek — 86
 Horodyszcze — 109
 Horodyszcze (Horodyszczce) — 129
 Horodz — 91
 Horodziec — 117
 Horodyszczce zob. Horodyszcze
 Horowo — 165
 Hortowo (Horłowo) — 121
 Horwatka (Harwatka) — 149
 Hożeckie zob. Horeck
 Hościnek — 149
 Hościnka — 91
 Hrakowo — 127
 Hrebienkowo — 104
 Hrebiszczyno — 150
 Hrehorewo — 75
 Hrehorkowo — 164
 Hrehorkowo (Hryhorkowo)
 Pierchowicze — 87
 Hrehowka — 146
 Hridnino — 89
 Hromowo — 83
 Hrudzinino — 69
 Hrybanowo (Hrybany) — 80
 Hryczkowo — 81
 Hrydziakino — 94
 Hryhorkowo zob. Hrehorkowo
 Pierchowicze
 Hryniowo — 94
 Hryszkowo — 120
 Hryszkowo (Gryszkowo) — 123
 Hryszkowo Stare — 123
 Hubanowo — 130
 Hubienki (Hubenki) — 74
 Hubin — 99
 Hubin — 123
 Hubino — 99
 hubińska majątność — 99
 hudińska majątność — 160
 Hunino — 130
 Hurcowo — 133
 Hurkowo — 72
 Huscinie — 142
 Husielniki — 148
 Ilejkino ? (Lejkino?) — 132
 Ilino — 114
 Illejków — 130
 Illin — 90
 Infanty — 5, 7, 38, 39, 54
 Isakowo — 100
 Isakowo — 146
 Isakowo zob. Isaków
 Isakowo Jarkowicze zob. Jarkowicze
 Isakowo
 Isakowo Nieżejkowo — 142
 Isakowszczyzna Juryłowszczyzna
 Matyjasowszczyzna — 85
 Isaków (Isakowo) — 121
 Isleniewo (Sleniewo, Isleniewszczyzna,
 Sleniewszczyzna) — 50, 81, 82
 Iwachnowo — 109
 Iwachnowo — 109
 Iwaczewicze (Iwanczewicze) — 162
 Iwanicze — 119
 Iwanino — 85

- Iwankowo — 117
 iwankowska włość — 106, 132
 iwankowski stan — 7, 53, 69, 71, 72, 78,
 79, 82, 85, 87, 89, 93, 94, 96–100,
 102, 104, 106, 110–112, 116,
 118–120, 124, 126–128, 138, 140,
 141, 146, 153, 155–160
 Iwanowka (Iwanowska) — 133
 Iwanowo Żyrtkie Fiedorowo — 107
 Iwanowska zob. Iwanowka
 iwanowska włość — 69, 79
 iwanowski stan — 7, 25, 53, 69, 71,
 74–76, 85, 87, 89, 91, 95, 96, 99,
 102, 108, 110–113, 116, 117, 124,
 126, 127, 129, 132–135, 140, 143,
 144, 149, 150, 155–161, 165
 Iwaszenino — 139
 Iwaskowo (Iwaskowo) — 130
 Iwonino — 72
 Iwonino — 94
 Izbiczno — 77
 Izmańtowo — 154

 Jachowo — 103
 Jackowo — 65
 Jadrowiczki Mikołó zob. Mikołó
 Jadrowiczki
 Jahorie (Jehorie) — 127, 142
 Jahorki (Jeorhie) Sielec — 78
 Jakimkowo — 82
 Jakimkowo Małcowo Trybuchowo —
 145
 jakowlewicka majątność — 82
 Jakowlewicze — 106
 Jakowlewo (Jakowlowo) — 117
 Jakowy — 138
 Jakuszowo — 100
 Jałowce (jałowiecka majątność) — 85

 Jandurowszczyzna (Jandarowszczyzna)
 — 125
 Janowo — 54
 Janowo — 115
 Jarcowo (Jarsowo, Jartowo) — 125
 Jariłowo — 85
 Jaryłowo (Jariłowo) — 154
 Jarkowicze — 95
 Jarkowicze Isakowo — 119
 Jaropółkow — 99
 Jaroszkowo — 139
 Jarsowo zob. Jarcowo
 Jartowo zob. Jarcowo
 Jaswino (Aswinaje) — 158
 Jaswino zob. Jazwino
 Jaszczowo — 142
 Jazwino (Jaswino) — 72
 Jazykowo — 88
 Jehorie — 120
 Jehorie zob. Jahorie
 jeleńska włość — 73, 76, 118
 jeleński stan — 7, 25, 53, 67, 73, 75–81,
 84, 86, 92–94, 97, 98, 107, 111, 114,
 115, 117–119, 129, 132, 133, 135,
 139, 140, 143, 149, 150, 153, 158,
 160, 162, 163
 Jeleńszczyzna — 76
 Jelki — 113
 Jelna — 76
 Jelnik (Jielnik) — 118
 Jelsza? — 90
 Jeorhie zob. Jahorki Sielec
 Jeorhie — 153
 Jesienkowo — 113
 Jesionki — 159
 Jurakowo — 155
 Juriewo — 142
 Jurio — 120

- Juriowo — 87
 Jurkino — 72
 Jurkino zob. Dziurkino
 Jurkowo — 103
 Jurkowo — 138
 Jurkowo zob. Bielkowo Jurkowo
 Jurowo — 105
 Jury — 71
 Juriłowszczyzna zob. Isakowszczyzna
 Juriłowszczyzna Maryjasowszczyzna
 Juryno — 103
 Jurynowo — 88
 Juszewo — 144
 Juskowo — 101
 juskowski stan — 7, 78, 101
 Juszpole — 105
 Juszyn — 80

 Kabłukowo zob. Kłobukowo
 Kalety (Kality) — 131
 Kalinino (Kalinowo) — 140
 Kalinowo zob. Kalinino
 Kałacznikowo — 92
 Kamieniec — 134
 Kamięgród (Kamingródek) — 72
 Kamionka — 111
 Kapustino — 114
 Kapuścino — 95
 Kapuścino — 140
 Karabanowo — 69
 Karanowo — 69
 Karaśno (Karaśna) — 70
 Karbatowicze zob. Harbotowszczyzna
 Karlino (Kurkino) — 131
 Karlino zob. Ciechanowszczyzna
 Karlino
 Karłowo — 77
 Kaskowo — 105

 kaspelski stan — 7, 68, 94, 164
 kaspelski trakt — 66
 Kaspla — 18, 68
 Katarowo zob. Kotorowo
 Katerinino — 72
 Katukowka — 85
 Katyń (Katynia) — 31, 74, 168
 katyńska włość — 74, 111, 120
 katyński stan — 7, 66, 74, 99, 100,
 108–110, 117, 121, 133, 138, 159, 164
 Kawoszany Hornicze zob. Kowoszany
 Hornie
 Kazurowo — 79
 Kibitowo — 85
 Kichrejowo ? — 107
 Kiełby — 95
 Kiryły (Kryłowo) — 128
 Kisielowo — 109
 Kisielowo — 115
 Kiskino — 85
 Klasewo — 164
 Klementyn zob. Klimiacin
 Klementjew (Klimentyów) — 66, 111
 Klemiacino (Lemiecino, Klemiecino)
 — 135
 Klepikowo — 155
 Klepikowo — 162
 Klepki — 82
 Kletsznino — 120
 Kleznino — 120
 Klimacino — 74
 Klimencin zob. Klimiacin
 Klimentyów zob. Klementjew
 Klimiacin — 119
 Klimiacin (Klimiacino, Klimencin,
 Klementyn) — 112, 161
 klimiacińska włość — 167
 Klimowo — 131

- Klimszyno — 160
 Klipin zob. Kołpin
 Klopino — 82
 Kłobukowo (Kabłukowo) — 104, 132
 Kłokowo — 120
 Kniaszczyno (Kniaszczyna Biziukowska)
 — 148
 Kniaszczyna Biziukowska zob.
 Kniaszczyno i Bizukowo
 Kniaże (Kniażoje, Kniażoiej, Kniazie)
 — 74, 160
 Kobalcowo — 124
 Kobelszczyna — 92
 Kobyziowo — 83
 Kobyziowo — 148
 Kochanowa — 138
 Kochanowo — 76
 Kochanowo — 109
 kochanowskie ławnictwo — 109
 Kociowo — 94
 Koczrhino (Koczrhino, Korczrhino,
 Koczrhino) — 120, 142
 Koczkorowo — 90
 Koczotyki — 126
 Kolenowo — 116
 Koleśniki — 74
 Koleśnikowo — 87, 88
 Kołchowicze zob. Kołkowicze
 Kołkowicze — 103
 Kołodna — 86, 122, 124
 Kołodnia — 86
 Kołoszyno — 92
 Kołotowino — 81
 Kołpin (Klipin) — 137
 Kołpitki (Kołpythki, Kołpycki) — 155
 Kołyczowo — 85
 Kołzaki — 82
 Komarki (Komorkowo) — 137
 Komłoczka — 102
 Komorkowo zob. Komarki
 Komorowo — 72
 Konaszy — 98
 Konikowo — 113
 Konkowo — 83
 Konowałów — 115
 Konszyno — 141
 Kopciowo — 97, 140
 Kopciowo — 110
 Kopciowo — 117
 Kopciowo — 120
 Kopyłowo — 105
 Kopyrowszczyna — 100
 Kopyś — 15
 Korakino — 148
 Koratkie zob. Korotkie
 Korczrhino zob. Koczrhino
 Kordynowo zob. Kurdymowo
 Korenkowo zob. Krenkowo
 Korkodynowo — 75
 Korobczyno — 76
 Korobino — 108
 Korobcowo — 123
 Korobkowo — 90
 Korolowo — 139
 Korona Polska (Korona, Polska) — 5, 8,
 16, 37, 39–42, 44, 47
 Koronino — 101
 Korościno (Korostino) — 111
 Korotkie (Koratkie) — 87
 Korowie — 82
 Korowino — 54
 Korowino — 150
 Korsuń — 114
 Kortycze — 128
 Kortysze — 156
 Korytno — 75

- Kosatkino — 77
 Kosin — 80
 Koskowo — 111
 Kosmowo — 99
 Koszczyjewa — 114
 Koszelowo — 113
 Koszkino (Koszkowo) — 74
 Koszkino — 131
 Koszyrno — 88
 Kościno — 72
 Kościńno — 93
 Kościuszkowo (Kościukowo) — 115
 Kotereza — 84
 kotkowska majątność — 90
 Kortkowszczyzna — 71
 Kotorowo (Katarowo) — 101
 Kotorowszczyzna — 101
 Kowalewo — 114
 Kowalewo (Kowalowo) — 152
 Kowalewszczyzna (Kowalowo) — 146
 Kowalowo — 96, 97
 Kowalowo (Kowalewo) — 121
 Kowalowo zob. Kowalewszczyzna
 Kowalów — 75
 Kowalowo zob. Kowalewo
 Kowelszczyzna — 64
 Kowoszany Hornie (Kawoszany
 Hornicze, Nowoszany) — 154
 Kowzenikowo (Kowrzemkowo) — 162
 Kozarynowo — 131
 Kozino — 81
 Kozino — 146
 Kozłowo — 72
 Kozłowo — 82
 Kozłowo — 85
 Kozłowo — 124
 Kozłowo — 140
 Kozłowo — 141, 159
 Kozłówka — 133
 Kozłicze — 65
 Kraków — 41, 59
 Krasikowo (Krusikowo, Kraszkowo) —
 144
 Krasiny — 72
 Krasna — 85
 Krasne — 36, 51, 64, 166, 168
 Krasne Siółko — 54
 Krasnohorodek — 5, 8
 krasnohorodzki ujezd — 7, 18, 25, 38,
 40
 Krasny Hełm — 72
 Krasowcowo — 117
 Kraszkowo zob. Krasikowo
 Kraszniewo — 96
 Kratowo — 153
 Krawcowo (Kryczkowo) — 135
 Krenkowo (Korenkowo) — 141
 Krochotkino — 101
 kropiwińska danina — 101
 Kropiwna — 91
 Kropiwno — 101
 Krosniewo — 72
 Kruchłowo — 115
 Kruchowo — 101
 Kruczenia — 82
 Krupice — 85
 Krusikowo zob. Krasikowo
 Kryczkowo zob. Krawcowo
 Kryłowo zob. Kiryły
 Krynka — 95
 Krysnewo — 109
 Krywki zob. Krzywki
 krzemieński (krzemiański) stan — 7, 69,
 71, 72, 143, 161
 Krzyczew — 158
 Krzywki (Krywki) — 164

- Kubarowo (Kuborowo) — 120
 Kubcinów zob. Kuzino
 Kubiszokino — 119
 Kuborowo zob. Kubarowo
 Kucharzowo — 118, 136
 Kuczora — 158
 Kuczyno — 72
 Kuczyno — 73
 Kuczynowo — 142
 Kudochowszczyzna — 115
 Kudraczowo Maciuchino — 111
 Kudrowcowo — 133
 Kudryn — 84
 Kuklino — 103
 Kuljanowo — 111
 Kuliki — 96
 Kuncowo (Kuniowo) — 149
 Kundzino — 123
 Kunino — 143
 Kunino — 143
 Kuniowo zob. Kuncowo
 Kunszlukosyna — 122
 Kupieliszcze (Kupieliszewo,
 Kupcioliszcze) — 127
 Kupkin — 66, 111
 Kurakino — 98
 Kurariewo — 145
 kurczowska majątność — 158
 Kurdymowo (Kordynowo) — 118
 Kurhanie — 84
 Kurkino zob. Karlino
 Kurowo — 100
 Kurowo — 123
 Kusznirowo (Kusznierzowo) — 107,
 139
 Kutarowo — 150
 Kuzelowo — 127
 Kuzino — 66
 Kuzino — 72
 Kuzino (Kubcinów) — 156
 Kuzinowo (Kuzmowo) — 144
 Kuzminicze — 90
 Kuzmowo zob. Kuzinowo
 Kuzniecowo (Kuzniacowo) — 146
 Kuźmino — 145
 Kuźmino — 147
 Kuźmy — 106
 Kuźniecowo (Kuźniejowo) — 99
 Kuźniecowo — 54
 Kuźniecowo — 114
 Kuźniecowo — 117
 Kuźniejcowo — 126
 Kuźniejowo zob. Kuźniecowo
 Kwasnino zob. Anfiłahena Kwasnino
 Kwasowo — 128
 Kwaszyno — 131
 Lachowo — 135
 Ładyszczka — 154
 Łaerowo — 72
 Łahunowo Bykowo zob. Mickowo
 Łahunowo Bykowo
 Łaskówka — 92
 Łebiedziowo — 125
 Łedniki (Łednikowo) — 117
 Łehowate zob. Łohowate
 Łejkino ? (Ilejkino?) — 132
 Łelowicze — 158
 Lemiecino zob. Klemiacino
 Lemonowo — 109
 Lenkowo — 72
 Lenków zob. Lewków
 Lenna — 141
 Lentkowka — 72
 Lepki zob. Lipki
 Leskie ? (Łebkie ?) — 72

- Lesniki — 131
 Lesnikowo — 137
 Lesnikowo — 143
 Leszczakowo — 95
 Leśna (Leśne) — 157
 Lewakino — 90
 Lewkowo — 84
 Lewków (Lenków) — 66, 111
 Lewonciewo (Lewunciovo) — 97
 Lewonowo — 125
 Lichaczowo — 97
 Lichańcowo — 104
 Lipki — 80
 Lipki (Lepki) — 122
 Lipki Stare — 80
 Lipskie Stare zob. Stare Lipskie
 Lisiczyno (Liszczyno, Łysicino) — 80
 Lisiczyno — 120
 Lisiczyno — 120
 Lisowo — 98
 Lisowo — 113
 Lisowo — 114
 Litczyn (Litszczyzna, Sitczyn) — 125
 Litwa — 35, 52, 60
 Litwa zob. Wielkie Księstwo Litewskie
 Litwiniowo (Litwinowo) — 74
 Litwinowo — 122
 Litwinowo Michcejkowo — 73
 Lubanowo zob. Łabanowo
 lubawicka włość — 83
 Luczosa (Łuszczow ?) — 106
 Luczynki — 65
 Lustyn — 95
 Luta Woda — 164
 Lutowino — 163
 Lytrowion (?) — 84
 Łabanowo (Lubanowo) — 130
 Łachnino — 133
 Łachowo — 105
 Ładryn (Ładrzyn) zob. Ładyżyno
 Ładyńska włość — 93, 103, 121
 Ładyżyno (Ładyżno, Łudyżyno,
 Łodziżyn, Ładrzyn, Ładryn) — 147
 Ładyżyno — 108
 Łakuszkino — 125
 Łamanowo — 117
 Łapciewo — 154
 Łapciowo — 54
 Łapkino — 162
 Łatyszyno zob. Łotyszyno
 Ławinki — 133
 Łebkie (Leskie ?) — 72
 Łodziżyn zob. Ładyżyno
 Łohowate (Lehowate) — 25
 Łohy Rzezanowo — 135
 Łokciowo — 89
 Łokciowo — 120
 Łomanino — 123
 Łopaciono — 85
 Łopatino — 54
 Łopatyn — 117
 Łoscowo Apelmanowszczyzna — 77
 Łosiowo — 125
 Łotowinowo zob. Łutawino
 Łotyszyno (Łatyszyno) — 115
 Łowczyn — 53
 Łoza — 85
 Łożynicze — 94
 Łuchino (Uchinowo) — 154
 Łuczkowo — 138
 Łuczosa — 100
 Łuczosa (Łuczośno) — 106
 Łudyżyno zob. Ładyżyno
 Ług Dolny (Dolni) — 84
 Ług Górny (Horni) — 84

Łuhinowo (Łukunowo, Łukino, Łujno)
 — 118
 Łuje zob. Zuje
 Łujowo — 139
 Łujno zob. Łuhinowo
 Łukanowo (Łukianowo) — 80
 Łukaszewszczyzna — 162
 Łukininie — 121
 Łukino — 162
 Łukino zob. Łuhinowo
 Łuszczy — 74
 Łukunowo zob. Łuhinowo
 Łuniewo (Łuniowo) — 82, 165
 Łupokołowa — 83
 Łuszcze — 134
 Łuszczow? (Luczosa?) — 106
 Łutawino (Łotowinowo) — 161
 Łutowinowo — 145
 Łuzno — 162
 Łysicino zob. Lisiczyno
 Łysino — 72
 Łyskowo — 149
 Łyszkowo — 151

 Muciszcze — 115
 Maciuchino Kudraczowo zob.
 Kudraczowo Maciuchino
 Maciuszyno (Mitiuszyno) — 150
 Magat zob. Majan
 Majan (Magat) — 66, 111
 Makarowo — 122
 Makarowo — 133
 Makarowo — 164
 Makłakowo — 83
 Makowie (Miakowie, Maliowo) — 141
 Makowo — 117
 Maksimowo — 81
 Maksimowo — 87

Maksimowo — 94
 maksymowski (maksimowski) stan — 7,
 65, 70, 71, 75, 77, 79, 84, 86–88,
 90–93, 96, 104, 105, 113, 115,
 119, 120, 122, 124, 126, 127, 130,
 132, 135, 137, 139, 143, 145, 146,
 151–154, 158, 160, 162–164
 Makszecowo — 79
 Malcowo — 155
 Malcowo — 165
 Malcowo zob. Jakimkowo Malcowo
 Trybuchowo
 Malejowo — 137
 Maliowo zob. Makowie
 Malkowo (Malkowie) — 106
 Małachowo — 138
 Małachowo — 164
 Małachowo — 164
 małachowska włość — 137
 małachowski (mołochowski) stan —
 7, 67, 69, 70, 73, 77–79, 84, 93,
 94, 98–100, 102, 103, 106, 107,
 112–115, 122, 124, 126, 127, 129,
 134, 136–138, 140, 142, 147, 148,
 150, 154, 162–164
 małachowski trakt — 67
 Małachowszczyzna — 76
 Małakowo — 112
 Małkowszczyzna — 113
 Małorossija Stara — 28
 Małyszowo — 136
 Mamonowo — 130
 Mamonowo zob. Szabanowo
 Mamotowo — 117
 Manacinowo — 103
 Mankowo — 127
 Mańkowo (Malkowo?) — 106
 Marchotkino — 82

- Marchwienia — 131
 Marcinkowo — 85
 Marcjanowo — 103
 Markowo — 130
 Markowo zob. Turowo Markowo
 Markowszczyzna — 54
 Maronino zob. Marynino
 Maryhino zob. Muryhino
 Marynicze — 152
 Marynino (Maronino) — 160
 Maryno Poczynek — 138
 Masłowo — 90
 Masłowo — 163
 Masłowo — 163
 Maszkino — 105
 Matwiewo (Matfiejewo) — 69
 Matyjasowszczyzna zob. Isakowszczyzna
 Juryłowszczyzna Matyjasowszczyzna
 Mazalcowo (Mazalcewo) — 80
 Mazawo zob. Mazowo
 Mazniewo (Mazniowo) — 80
 Mazowo (Mazawo, Mozowo) — 89,
 105, 106
 Mazyki (Mozyłki?) — 80
 Meżnik — 114
 Meżowo zob. Nieżowo
 Mhlin — 13, 30
 Miakiszewo — 141
 Miakowie zob. Makowie
 Michajłowo — 20, 68
 Michajłowo — 54
 Michajłowo — 119
 Michałowo — 106
 Michałowo — 73
 Michałowska — 82
 Michcejkowo zob. Litwinowo
 Michcejkowo
 Michejowo — 72
 Michnowicze — 64
 Michnowo — 82
 Michnowo — 88
 Michnowo — 88
 Michrejowo ? — 107
 Micino — 97
 Micino — 165
 Mickowo (Mitkowo) Lahunowo Bykowo
 — 105
 Miciuryno (Miciuryn) — 77
 Miedzwiedziowo — 144
 Mielechowo — 91
 Mielechowo — 107
 Mielechowo — 110
 Mieliszowo — 101
 Mienżyn — 77
 Miertwieja — 138
 Mierzlakowo — 101
 Mieża — 139
 Miharewo — 102
 Mikicino — 158
 Mikitno — 149
 Mikityno — 125
 Mikołaj Pohorełoho zob. Pohorełoho
 Mikołaj
 Mikolino — 159
 Mikoł Jadrowiczki — 144
 Mikulino — 123
 Mikulino — 144
 mikuliński trakt — 66
 mikuliński ujezd — 7
 Mikulszczyzna (Mikulino?) — 159
 Milejowo — 102
 Miłochów (Miluchow) — 72
 Miłosławszczyzna — 113
 Miłosne — 132
 Miłosny Poczynek — 157
 miński powiat — 8

- mińskie województwo — 37
 Mironino — 150
 Mirskie — 133
 Misanowo — 100
 Mischowo zob. Mszowata
 Misinków — 53
 Mitie — 150
 Miruszyńno zob. Maciuszyńno
 Mirkowo zob. Mickowo
 Miruszkowo — 82
 Mleśt zob. Uleśt
 Moczulowo Mniejsze — 75
 Moczulowo Większe — 75
 Moguntowo — 137
 Mohotowo (Mohotów) — 137
 Mojsiejkowo zob. Mosiejkowo
 Mojszejowo — 125
 mołochowski stan zob. małachowski stan
 Momoska — 164
 Monczyńno (Moszczyńno) — 127
 Monino — 112
 Mordwinowo (Mordzynowo) — 105
 Mordzin — 118
 Mordzino — 149
 Mordzynowo zob. Mordwinowo
 Morewo — 99
 Morowo — 77
 Morozowo — 81
 Morozowo — 120, 142
 Morozowo — 126
 Mosalsk — 161
 Mosano zob. Mościna
 Mosiejkowo (Mossiejkowo, Mojsiejkowo)
 — 87, 88
 moskiewskie państwo zob. Wielkie
 Księstwo Moskiewskie
 Moskowo zob. Noskowo
 Moskwa (miasto) — 9, 54, 57, 60
 Moskwa (państwo) zob. Wielkie
 Księstwo Moskiewskie, Rosja
 Mosły (Mosty) — 70
 Mossiejkowo zob. Mosiejkowo
 Most Babiny zob. Babiny Most
 Mosty zob. Mosły
 Moszczyńkino — 81
 Moszczyńno zob. Monczyńno
 Moszny — 85
 moszyński stan — 7, 85
 Mościna (Mosano) — 90
 Motowidłowo — 69
 Motuszyńno — 85
 Mozowo zob. Mazowo
 Mozyłki? zob. Mazyki
 Mszowata (Mischowo, Mszowaja) — 74
 Mściśławska slobódka — 82
 Mściśławskie Chanino zob. Chanino
 Mściśławskie
 mściśławskie województwo — 3, 37
 Muryhino (Maryhino) — 91
 Muryhino — 76
 Muryłowo — 151
 Murywin — 123
 Muszkowo — 74
 muszkowski stan — 7, 145
 Muzykowo — 80
 Mużyłowo — 54
 Mużyłowo — 92
 Nabrowo — 81
 Nahać (Nahajć) — 85
 Nahiszkinno (Najszkinno, Nahiszczynno)
 — 122, 126
 Naliwki — 133
 Nasinowszczyzna — 143
 Nawalna — 76
 negowski stan zob. nichowski stan

Nestorowo — 80
 Newel — 5–8, 13, 14, 20, 31, 40
 newelski trakt — 76
 newelski ujezd — 7, 15, 17–19, 25, 31,
 38, 64
 Niczwicz — 83
 Niecelowszczyzna — 69
 niechowski stan zob. niehowski stan
 Niedna — 132
 Niedźwiedziowo (Niedzwiedziowo,
 Niedzwiedowo) — 153
 niehowski (niechowski, nikowski,
 nihowski, niegowski, negowski) stan
 — 7, 53, 95, 103, 122, 128, 144, 154
 Niejałowszczyzna (Niejałowszczyzna)
 — 150
 Niemczyno — 143
 Niemczynowo — 165
 Niemiarta — 82
 Niemierz (Niemiarta) — 82
 Nierybino Ruskowo — 160
 Niestierowo — 144
 Nieszowo zob. Nieżowo
 Nieświtejewo — 120
 Nieżejkowo zob. Isakowo Nieżejkowo
 Nieżowo (Nieszowo, Meżowo) — 163
 Nihowski stan zob. niehowski stan
 Nikiforowo (Nikiporowo) — 140
 nikowski stan zob. niehowski stan
 Niwki — 75
 Noskowo (Moskowo) Olchowo — 152
 Nosolnikowo — 54
 Nosowo — 129
 Nowe Sielco zob. Nowosielco
 Nowe Szczerbinowo zob. Szczerbinowo
 Nowe
 Nowiki — 149
 nowodworska majątność — 71

nowogródzkie województwo — 3, 37
 Nowosielco (Nowe Sielco) — 87, 88
 Nowosiele — 150
 Nowosiółki — 81
 Nowosiółki — 87
 Nowoszany zob. Kowoszany Hornie
 Obłózki — 126
 Obodrowo (Obodrewo, Obodrów) —
 74, 159
 Obozisko Pożarowe — 159
 Obrok — 138
 Obuchowo — 114
 Obuchowszczyzna (Obudzowszczyzna)
 — 144
 Obwiazlino — 122
 Ochmościa — 103
 Ochremowo — 104
 Odzincowo (Odzińiowo, Udzieńcowo)
 — 139
 Ogniewa — 72
 Ojczyzna — 139
 Okolica Bohdanowa zob. Bohdanowa
 Okolica
 Okrotowo (Okratowo) — 84
 Oksanowo — 114
 Okulenki (Akulenki) — 74
 Okurkowo — 101
 Olchowo zob. Noskowo Olchowo
 Oleksiejowo — 127
 oleksińska majątność zob. Aleksino
 Olesiejowo — 97
 Olewiejowo — 69
 Olochnowo — 75
 Olszkowo — 85
 Ołabiewo — 53
 Ołdakimowo zob. Owodofimowo
 Omielino — 164, 165

- Oncimowo — 72
 Ondronowo — 123
 Onińska — 143
 Onochowo — 160
 opecki stan zob. wopiecki stan
 Opolno zob. Zapolnie
 Opsa — 142
 Ordyńcowo — 118
 Orechowo zob. Suminowszczyzna
 Orechowo
 Orłania — 113
 Orłowo — 106
 Osanowo — 144
 Osiec — 101
 Osierkowo zob. Oziorko
 Osinówka — 76
 Osipowo — 76
 Osipowo — 129
 Osipowo — 138
 Oskirino — 103
 oskiryńska włość — 103
 Osnijowo — 82
 Osółmowo — 100
 Osowkino — 72
 Ostaszkowo — 74
 Ostaszkowo — 84
 Ostaszowka — 73
 Ostaszowo — 72
 Ostaszowo — 103
 Ostaszowo (Osztaszowo) — 135
 Ostaszowska zob. Osztaszowka
 Ostraskino — 81
 Ostrowszczyzna — 77
 Osuszkino — 139
 oszmiański powiat — 8
 Osztaszowka (Ostaszowska) — 157
 Osztaszowo zob. Ostaszowo
 Oszurkowo — 101
 Owadowo — 124
 Owaszczu — 99, 156
 Owchinowo — 93
 Owdocino — 131
 Owdofimowo (Ołdakimowo) — 88
 Owdziecowo — 72
 Owierkowo — 132
 Owlesze ? — 92
 Owościa (Owaszczu ?) — 99
 Owsianiki — 78
 Owsianiki — 101
 Owsiki — 148
 Owsiki — 144
 Owsikowo — 73
 Ozierecko — 80
 Oziorko (Oziorko, Osierkowo) — 163
 Ozieryszcze — 148
 Oziorko zob. Oziorko
 Pachnikowo zob. Puchnikowo
 Pachomowo — 108
 Pachomowo — 117
 Pachomowo — 153
 Pachomowo — 165
 Padniewo — 114
 Pakowo — 138
 Palcowo — 116
 Palcowo — 138
 Paliszyn — 115
 Palkino zob. Pałkino
 Palszyno — 145
 Pałkino (Patkino, Pałkino, Palkino) —
 126
 Pałkinowo — 151
 Pałkino zob. Pałkino
 Pałyszyno — 80
 Pamcino — 87
 Panamarowo (Ponamarowo) — 129

- Panczochy — 72
 Panino — 125
 Pantelejewo — 92
 Pantelejewo (Pantelecowo) — 143
 Pantłowo — 72
 Pańskie — 72
 Pańskie — 106
 Pańskie — 139
 Paraliszczce (Parasliszcze) — 148
 Paszewicze — 145
 Paszkowo — 99
 Paszkowo — 120
 Patkino zob. Pałkino
 Pawliszka (Pawłyszki, Pawłowicze) — 155
 Pawłowicze zob. Pawliszka
 Pawłowo — 91
 Pawłowo — 163
 Pawłyszki zob. Pawliszki
 Perehoszcze — 120, 122
 Perekladowo — 152
 Perespa (Porespa, Perepta) — 102, 161
 perespińska majątność — 102, 161
 perespińskie grunty — 102, 123
 Piacienka — 119
 Piaseczna — 116
 Piate — 73
 Piatnich — 102
 Piątniki — 162
 Pieczyniczyno (Pieczenicza) — 100
 Pienięziowo (Pienięziewo, Pienieczowo)
 — 150
 Pierchacowo — 98
 Pierchowicze Hrehorkowo zob.
 Hrehorkowo Pierchowicze
 Pierechowo — 72
 Pierszkowo — 112
 Pierszyno — 109
 Pierzanka (Pierzawka) — 95
 Pierzanka, rzeka — 95
 Pierzenka — 160
 Pierzynka — 140
 Pieszniowo — 137
 Pietnicer — 144
 Pietrachankowo — 88
 Pietrakowo — 134
 Pietrowo — 80
 Pietuchowo — 114
 Pietuchowo — 120
 Pilajewo — 117
 Piotrowo — 65
 Piotrowo — 79
 Piotrowo — 106
 Piotruszyn — 98
 Piotuszyno — 81
 Pirkowo (Pitkowo, Piwkowo) — 129
 Piskla — 80
 Piszczalowo — 89
 Piszczowo — 75
 Piszczulino — 137
 Piszonki — 72
 Pitkowo zob. Pirkowo
 Piwkowo zob. Pirkowo
 Plechowskie Żukowo zob. Żukowo
 Plechowskie
 Plecieniewo — 122
 Pleskino — 75
 Pleszczacowo — 124
 Pleszczynowo — 161
 Pleszywcowo — 85
 Plotki — 72
 Płaje — 90, 138
 Płakszyno — 73
 Płaskino (Płuskino) — 84
 Płatonowo — 139
 Płoskaja (Płoskaje) — 71
 Płotino — 85

- Płuskino zob. Płaskino
 Pniewo — 31
 Pniewszczyzna — 153
 Pocałujowo — 72
 Pochadziłowo — 119
 Pochowo — 90
 pociski stan zob. pouski stan
 Poczapowo — 101
 Poczep (Poczepów) — 5, 7, 13, 18
 poczepowski ujezd — 7, 18, 19, 22, 25,
 38, 41
 Poczopów — 130
 Poczynek zob. Zadni (Zadny) Poczynek
 Poczynek Suchy zob. Suchy Poczynek
 Poczynek Zadni zob. Zadni Poczynek
 Podkletnia — 130
 Podkletno — 75
 Podlejowo — 99
 Podmosze — 92
 Podolskaja — 154
 Podoszwino — 137
 Podprudzie — 106
 Podprzyswierowo — 101
 Podsosonie — 120
 Podsosonie — 140
 Podsosonie — 162
 Podsosonie Dudzino zob. Dudzino
 Podsosonie
 Podszczeciejowo — 154
 Podwojskie — 117
 Pohonowo (Pokomowo) — 146
 pohorelski stan — 7, 109, 146, 161
 Pohorełoho Mikołaj — 109
 Pohost — 137
 pohuski stan zob. pouski stan
 Pokinino — 101
 Pokomowo zob. Pohonowo
 Pokornowo — 73
 pokornowska majątność — 73
 Pokost — 106
 Pokój — 86
 Pokryszkino — 75
 Polanki — 83
 Polniki — 117
 Polska — 8, 39, 40, 54
 Polska zob. Korona Polska
 Połujchtowo zob. Połujechtowo
 Połhuiutowsko zob. Połujechtowo
 połockie województwo — 7, 8, 14, 37
 Połonia — 132
 Połonnik — 129
 Połowica zob. Buławica
 Połowitniki — 101
 Połozowo — 84
 Połucewo (Połujewo?) — 100
 Połucino — 159
 Połujchtowo (Połujachtowo,
 Połujchtowo, Połhuiutowsko) —
 136, 155
 Połujowo — 143
 Połużewo — 87
 Ponamarowo zob. Panamarowo
 Ponikowo — 163
 Popopriswietowo zob. Popowka-
 Popopriswietowo
 Popowa Góra — 18
 Popowczyzna — 159
 Popowka — 117
 Popowka Aksienowo — 114
 Popowka-Popopriswietowo — 136
 Popowo — 114
 popowogórski ujezd — 7, 18, 19, 22,
 25, 40
 Popowszczyzna — 136
 poraski stan zob. pouski stan
 Porespa zob. Perespa

Poroslina — 148
 porzecka (porecka) majątność (włość) —
 18, 67, 149
 porzecki stan — 7
 Porzeczce — 20, 67
 Poskowo — 104
 Potapowo — 88
 Potapowo — 137
 Potemkino — 124
 Potemkinowska — 71
 Potiemkino — 71
 pouski (pohuski, pociski, poraski) stan
 — 7, 82, 85, 97, 99, 105, 108, 109,
 112, 118, 125, 127, 131, 133, 135,
 141, 156, 164, 165
 Pożarowe Obozisko zob. Obozisko
 Pożarowe
 Pożegi — 152
 Pralniki — 151
 Prokszyn — 84
 Prokszyn — 148
 Proskurnino — 124
 Proskurniowo — 83
 Protasowo — 116
 Prudachowo — 152
 Prudki — 87
 prudkowska majątność (włość) — 87
 Prusy — 99
 Przesnara — 134
 Przychaby — 82
 Przysiele — 144
 Przywka — 95
 Ptachino — 141
 Puchnikowo (Pachnikowo) — 66, 111
 Puciacino — 77
 Puciacino (Putiatino) — 25
 Puciancino — 82
 Puhanowo — 135

Pulawica zob. Buławica
 Pulpowo — 138
 Pułszunkowo — 139
 Putiatino zob. Puciacino
 Puzowo — 149
 Puzymino — 85
 Puzynino — 133
 Pyszkowo — 138

 Rabcowo (Bubcowa) — 136
 Rabinkino (Rabinino, Riabinkino) —
 130
 Rachowo — 137
 Raczyn — 87, 105
 raczyński stan — 7, 68, 75, 76, 79, 87,
 93, 106, 113, 116, 120, 128, 136,
 149, 152, 153, 156, 162
 Radoszkowo — 134
 radzinowska puszcza — 93
 Rajewicowskie — 71
 Radonowska — 123
 Radzkowo — 120
 Rakiniche (Rakowicze) — 158
 Raków — 162
 Reszta Przyświńska — 95
 Ratutyn (Ratatene) — 97
 Redanowo — 100
 Reszta Przyświńska — 95
 Retnino — 136
 Rezanowo — 66
 Rezanowo — 81
 Riabinkino zob. Rabinkino
 Riazani — 15
 Robotowo zob. Skrobotowo
 Robyczyno zob. Babczyno
 Rodzino — 151
 Rogowo — 73
 Rohaczew — 102

- Rohaczewo (Rokaczewo) — 124
 Rohaczewo (Rokaczewo) — 140, 157, 158
 Rokaczewo — 104, 160
 Rokaczewo zob. Rohaczewo
 Rokino zob. Rukino
 Rokszyń — 85
 Romanowo — 163
 Roża — 75, 89
 Rosja (państwo rosyjskie) — 13, 14, 46, 54, 161
 Roślów (Roślów) — 5, 6, 13, 15, 17, 20, 31, 36, 51, 64, 136, 161, 167
 roślowska włość — 74
 roślowski stan — 95
 roślowski (roślowski) trakt — 66, 72, 74, 80, 93, 95, 97, 101, 108, 110, 111, 115, 116, 118, 119, 122, 124, 128, 131, 133, 136, 137, 139, 143–145, 147, 148, 156, 160, 161, 163
 roślowski (roślowski) ujezd — 7, 9, 17, 19, 22, 31, 38, 144, 155, 160, 161
 roślowskie starostwo — 128, 163, 167
 Rostoczna — 162
 Rostoczn — 120
 Rostowszczyzna — 137
 Rotowo — 130
 Rowina — 85
 Różne — 68
 Różnowa Słoboda — 148
 Rubieżyk — 82
 Rucanowo — 165
 rucka włość — 66
 rucki stan — 7
 Rudlin — 106
 Rudnia — 165
 Rukino (Rokino) — 110, 111
 Rumianczowo — 138
 ruskie ziemie — 39
 Ruskowo — 97
 Ruskowo zob. Nierybino Ruskowo
 Ryboszczanka — 25
 Ryboszczanka, rzeka — 25
 Rybszowo — 138
 Rykaczowo — 117
 Ryłkowo (Byłkowo) — 128
 Ryndino — 110
 Rytekułowo — 125
 Rzeczpospolita — 3–5, 7–12, 14, 20, 25, 27, 38, 42, 45, 57, 148, 168
 Rzeczyca — 83
 Rzepino — 101
 rzepińska danina — 101
 Rzezanowo zob. Łohy Rzezanowo
 Rżanów zob. Rżawiec
 Rżawie — 150
 Rżawiec — 87
 Rżawiec (Arzawie) — 155
 Rżawiec (Rżanów) — 159
 Rżewiec — 153
 Sablino — 72
 Sabrikino zob. Saprykino
 Sachonowo — 103
 Sałowo — 115, 131
 Samochwałowo — 87
 Samochwałowo — 152
 Samorokowo — 87
 Samotyń — 75
 Samsony (Samson, Samsonów) — 137
 Samueliszki — 85
 Sankt Petersburg — 56, 60
 Sanniki — 119
 Sapowo — 85
 Saprakino — 125
 Saprzonowo — 117

Saprykino (Staprykino, Sabrikino) —
150

Sarki (Satki) — 72

Sawin — 84

Sawino — 123

Sawino — 143

Sawionki — 132

Sciepanowo — 98

Sciepanowo — 101

Sczołbno — 122

Sebastianowo — 117

Sednowo — 115

Sejmanowo zob. Sojmonowo

Sery zob. Sieryj

siczkowski stan — 7

Sidorowicze — 137

Sidorowo — 117

siebieski ujezd — 7, 17–19, 25, 31, 38, 40

Siebież — 5, 6, 8, 13, 14, 31

Sieczniki (Siecznikowo, Sieczynikowo)
— 74

Siekarewo zob. Szekarowo

Siekij — 131

Siekirino — 94

Sielco — 92

Sielco Nowe zob. Nowosielco

Sielec — 158

Sielec (Szelce) — 118

Sielec Jahorki zob. Jahorki Sielec

Sielech zob. Sieleck

Sieleck (Sielecka, Sielech, Sieleczo) — 95

Sieleckoje — 53

Sieleczno zob. Sieleck

Sielewicze — 160

Sielino zob. Szczelino

Siemaszkowo — 104

Siemenowa — 148

Siemiaczyno — 146

Siemienowo zob. Siemionowo

Siemienowo Spaskie — 73

Siemierzyce — 54

Siemiesznikowo — 88

Siemionkowo — 137

Siemionowo — 76

Siemionowo (Siemienowo) — 103

Siemoratki (?) — 84

Sieniawino — 98

Sienkowo — 126

Sienkowo — 127

Sieremiata — 98

Sierkacin — 83

Sierkowo — 88

Sierpiejsk — 5, 6, 13, 15, 17, 20, 31, 85

sierpiejski ujezd — 7, 17, 21, 22, 26, 31,
38, 64, 85, 137

Sierucino zob. Szerucino

Sieryj (Sery) — 66, 111

siewierskie ziemie — 8, 42

Siewierszczyzna — 5, 8, 9

Silewicze — 92

Simanowka zob. Symonowka

Simiszczce — 83

Sioło Stare zob. Stare Sioło

Siraki zob. Szyraki

Sitczyn zob. Litczyn

sitczyński stan — 113

Siwcowo — 80, 129

skaczkowska włość — 66, 150

skaczkowski stan — 7, 76, 83, 103, 137,
150, 152, 157

Skarachodowo — 83

Skarbatowicze zob. Harbotowszczyzna

Skarynino — 111

Skłotowo — 132

Skoczoczuny — 103

Skrobotowo (Robotowo) — 124

- Skułowo — 127
 Skuratowo (Skuratów) — 159
 Sleniewo zob. Isleniewo
 Sleniewszczyzna zob. Isleniewo
 Slezniowo — 86
 Slizy (Slizony) — 158
 Słobodka — 117
 Słobodiszczce (Słobodiszcze) — 163
 Słon — 72
 słowska majątność — 115
 Słowień — 93
 Słuczyn — 111, 146
 Słukiencowo — 126
 Smahory — 144
 Smazinowszczyzna — 143
 Smietanino — 158
 Smietyszcze — 101
 Smokunin — 81
 Smoleńsk — 4, 6–8, 10–14, 17, 20, 21,
 25, 26, 29, 31, 36, 37, 42–45, 50, 51,
 54, 59, 64–66, 68, 73, 75, 77, 79–81,
 83, 85–87, 90–95, 97, 100–102, 106,
 107, 110, 111, 114, 120, 121, 123–125,
 128, 130–132, 135, 138–143, 146,
 148, 149, 152–158, 160, 164, 166, 168
 smoleńska ekonomia — 36, 66
 smoleńska włość — 80
 smoleńska ziemia — 4, 5, 42, 61
 smoleński powiat — 4, 6, 15, 17–19, 21,
 22, 26, 32–40, 52, 57, 64
 smoleński ujezd — 6, 10, 11, 15, 17–20,
 22, 25, 28, 31, 72, 80, 84, 85, 96,
 98, 102, 111, 114, 116, 117, 120, 135,
 147, 150, 161, 162
 Smoleńskie Księstwo — 46
 smoleńskie województwo (Smoleńskie) —
 3–12, 14–17, 19–24, 26, 28, 29, 31,
 38, 41–43, 45, 46, 49, 51, 55, 61, 79
 Smoleńszczyzna — 4, 5, 8, 10, 12, 26,
 27, 29, 31, 32, 34, 37–39, 41–43, 45,
 46, 54, 55, 57, 79, 80, 93, 99–101,
 105, 125, 134, 142, 144, 145, 153,
 156, 158, 161
 Smykowo — 98
 Snigiriowo — 145
 Sninin — 93
 Sobokino — 117
 Sobolewo — 142
 Sobolewo — 164
 Sochanowo — 85
 Sojmonowo (Chojmonowo, Sejmanowo)
 — 99
 Sojno — 101
 Sokokwaszyno (Sorokwaczyno) — 117
 Sokołowo — 101
 Sołonina — 137
 Sołozyno — 77
 Sołowiejowo — 100
 Sołtanowo — 79
 Sołtanowszczyzna Strzałki zob. Strzałki
 Sołtanowszczyzna
 Sopotkino — 145
 Sopłowo (Sopłowo) — 66, 111
 Sopoćkowo — 92
 Sorokin — 83
 Sorokino — 158
 Sorokorzeniu — 125
 Sorokwaczyno zob. Sokokwaszyno
 Soronowo — 80
 Sos — 82
 Sosówka — 82
 Sozonowo — 69
 Soż — 65, 69, 78, 150, 165
 Staciejowszczyzna zob. Taciewsczczyzna
 Stajki — 98
 Stajki — 134

- Stalina — 143
 Stalubin — 102
 Staniszeki — 96
 Stankowo — 141
 Stankowo (Stółkowo) — 151
 Staprykino zob. Saprykino
 Stare Hryszkovo zob. Hryszkovo
 Stare
 Stare Lipki zob. Lipki Stare
 Stare Lipskie — 80
 Stare Sioło — 74
 Stare Szczerbinowo zob. Szczerbinowo
 Stare
 Starkowo — 163
 Starodub — 6, 7, 13, 30
 Starodubowo — 105
 starodubowski powiat (Starodubowski)
 — 4, 7, 17–19, 21, 22, 24, 27, 28, 30,
 38, 40, 41, 45, 46, 158
 starodubowski ujezd — 7, 17, 19, 22, 40
 starodubowskie starostwo — 30, 31
 Starodubowszczyzna — 5, 30
 Starosiele — 72
 Starosiele — 93
 Starosiele — 100
 Starskie — 158
 Starynki — 134
 Starynki — 141
 Staszowo — 157
 Stechrymowo (Stehrymowo) — 70
 Stepanowo — 72
 Stepanowo — 137
 Stepikino — 162
 Stolbuchowo ? (Tolbuchowo?) — 133
 Stółkowo zob. Stankowo
 Stoniedza — 153
 Strawino — 105
 Stropino — 115
 Struchaniec — 98
 Stryż — 161
 Strzałki Sołtanowszczyzna — 83
 Strzelnikowo — 165
 Sttołstuchy zob. Towstuchy
 Stupikino Mieszczańskie — 83
 Stupino (stupińska majątność) — 160
 Sucharowo zob. Churowo
 Sucha Słowazja — 141
 Suchodole — 138
 Suchowo zob. Dosuchowo
 Suchymech — 164
 Suchy Poczynek — 84
 Suloki zob. Sutoki
 Suminowszczyzna (Asuminowszczyzna)
 Orechowo — 79
 Sumiszowo — 126
 Supronowo — 130
 Surhaki — 110
 Suroki zob. Sutoki
 Surokorzeń zob. Syrokorzenie
 Surowcowo — 164
 Susajowo (Susojewo) — 103
 Susłowicze — 137
 Susojewo zob. Susajowo
 Sutka — 137
 Sutoki — 66, 111
 Sutoki — 92, 146
 Sutoki (Suloki, Suroki) — 115
 Suworowszczyzna Bubotowo — 79/80,
 swadycki (świadycki) stan — 7, 77, 80,
 88, 103, 113, 123, 131, 136, 147
 Swicino — 125
 Swieczki — 66, 79
 swieczkowski stan — 7, 79
 Swiejewicze — 137
 Swieniowo — 87, 88
 Swierszczkowo (Swierczkowo) — 69

- Swietowo — 86
 Swincowo — 91
 Swiridowszczyzna — 124
 Symonowo — 78
 Symonowka — 77
 Symonowka (Simanowka) — 130
 Syrokorzenie (Surokorzeń) — 54
 Syrokorzeń — 53
 Szabanowo *alias* Mamonowo — 53
 Szabiak — 108
 Szacichino — 151
 Szajarowo — 117
 Szałobiołki — 93
 Szamajewo (Szemacowo) — 160
 Szankowo — 104
 Szantałowo — 145
 Szaptowo zob. Szoptowo
 Szawiejewo — 125
 Szcząldza — 115
 Szczecinino — 165
 Szczelino (Sielino) — 136
 Szczerbahowo — 137
 Szczerbinino zob. Szczerbinowo
 Szczerbino — 105
 Szczerbinowo — 132
 Szczerbinowo (Szczerbino) — 140, 141
 Szczerbinowo Nowe — 132
 Szczerbinowo Stare — 117, 132
 Szczeredzino — 89
 Szczokino — 120
 Szczółbna — 99
 Szczółkanowo (Czułkanowo) — 112
 Szczucie — 72
 szczucka włość — 70, 83
 szczucki stan — 7, 69, 70, 72, 83, 84,
 90, 94, 98, 103, 108, 114, 132, 134,
 138, 139, 149, 151, 157, 164
 Szczukino — 115
 Szczylbia — 115
 Szczyptowo zob. Szoptowo
 Szebraki — 112
 Szejmna — 144
 Szejno — 83
 Szekarowo — 85
 Szekarowo (Siekarewo) — 89
 Szelce zob. Sielec
 Szeleczki — 144
 Szemacowo zob. Szamajewo
 Szembielowo — 108
 Szemienkowo — 119
 Szemienowka — 111
 Szemowo — 89
 Szenichowo zob. Szymiakowo
 Szenikowszczyzna — 76
 Szerszniowo — 92
 Szerucino (Sierucino) — 90
 Szewerdzino — 93
 Szewino — 120
 Szewnino — 139
 Sznikino (Bnikino, Buikino) — 76
 Szohinie — 144
 Szokinowo — 103
 Szółkanowo — 72
 Szoptowo (Szaptowo, Szczyptowo,
 Szopowszczyzna) — 100
 Szostakowo — 73
 Szuklin — 147
 Szuklino — 139
 Szurynowo — 140
 Szustowo — 126
 Szuszkowo — 164
 Szwarzarowo — 117
 Szybnewo — 116
 Szycki — 98
 Szyckin — 106
 Szyfajsowo — 99

- Szykołbice (Szygolje) — 89
 Szykowo — 54
 Szyłkowicze — 148
 Szyłowy Poczynek — 124
 Szymiakowo (Szenichowo) — 157
 Szyraki (Siraki) — 163
 Szyszkino — 90

 Ślepków — 53
 Śmiłowicze — 31
 Średnie (Srzednie) Zamosze zob.
 Zamosze Średnie (Srzednie)
 świadycki stan zob. swadycki stan
 Świerszczkowo — 77
 Świecice — 66
 Świna (Świnia) — 135, 151, 159
 Świrkowo — 164
 Świrowo — 77
 Świtec — 101

 Taciewszczyzna (Tatiejowo, Taciejowo,
 błędnie Faciejowo, Faciewszczyzna,
 Staciejowszczyzna) — 91
 Taracino — 111
 Tarakanowo — 126
 Taranowo — 125
 Tarasowo — 82
 Tarasowo — 108
 Tatarowo — 117
 Tatiejowo zob. Taciewszczyzna
 Terecki — 144
 Titowo — 92
 Tokarzewo — 108
 Tokmino — 117
 Tolbuchowo ? (Stolbuchowo?) — 133
 Tołtoczyjow — 99
 Tołkaczowo — 88
 Tołstuchy zob. Towstuchy
 Tałpyszowo — 125
 Tołste — 74
 Tołściki — 87
 Tomaszowo — 109
 Tonkowidowo — 132
 Torhosin — 114
 Torzek — 82
 Towstuchy (Tołstuchy, Sttołstuchy)
 — 114
 Trawin — 147
 Trochimowo — 71
 Trochimów — 82
 trockie województwo — 3
 Trojecka (Trojeckaja) — 97
 Tronino Zadurze — 139
 Trościanka — 92
 Trubczewsk (Trubeck) — 5, 7, 9, 13, 14, 18
 trubczewski (trubecki) ujezd — 7, 9, 18,
 19, 22, 25, 38
 trubeckie księstwo — 5
 Truchinowo — 100
 Truszkaw — 145
 Trybuchowo zob. Jakimkowo Malcowo
 Trybuchowo
 Trybuchowo zob. Tryhubowo
 Tryhubowo (Trybuchowo) — 157
 Trzeciakowo — 107
 Trzyścieniec — 98
 Turowo — 73
 Turowo Markowo — 159
 Turowszczyzna — 149
 Tuszyno — 130
 Tychonowo — 93
 Tymszyno — 101
 Tysowo (Tyszowo) — 72

 Ubarowo — 106
 Uchinowo zob. Łuchino

- Udzejowsko — 139
 Udzieńcowo zob. Odzincowo
 Udzimino zob. Uzdemina
 Ugrejewo — 142
 Uhra — 82
 Ukraina — 14, 15, 46
 ukraińskie ziemie — 37, 38
 Ulesty (Wlest, Mlest) — 103
 Ułasowo — 53
 Ułasowo — 81
 Ułasowo — 95
 Ułaszniczowo — 117
 Ułobino — 101
 Ułusow — 109
 Unikowo — 103
 Uroczysko — 70
 Urubek — 25
 Usadyszczowo (Usadyszcz) — 117
 Usinino — 116
 Usochy — 75
 Usoczorto — 134
 Usowo — 75
 Usowo — 120
 Uspaszana Beresza — 122
 Uszakowo — 85
 Uszakowo — 152
 Uščia zob. Uście
 Użkowo — 101
 Uście (Wuście, Uščia) — 164
 Uściesna — 70
 Uścińowo — 138
 Uściza — 164
 Uwocków — 111
 Uza — 118, 164, 165
 Uzdemina (Udzimino) — 78
 Uzwalnie (Uzwalla?) — 76
 Wackowa — 148
 Wadowo — 109
 Wadowo zob. Owadowo
 Waraksino — 107
 Warszawa — 46, 57, 59
 Wasickowo — 119
 Wasilcowo — 117
 Wasilewo (Wasilowo) — 155
 Wasilewo — 158
 Wasilewo zob. Wasilowo
 wasilewska włość — 83
 Wasilewszczyzna — 67
 Wasilewszczyzna — 84
 Wasilewszczyzna — 161
 Wasilków — 114
 Wasilowo (Wasilewo) — 69
 Wasilowo — 84
 Wasilowo — 87
 Wasilów — 53
 Wasilowo zob. Wasilewo
 Waszłowo zob. Bosino Waszłowo
 Waszukowo — 150
 Waśniewo — 130
 Wazgryncowo — 117
 Wazkino — 77
 Werchowice — 85
 Werejowszczyzna — 134
 Wereszczachino — 73
 wereszczafińska pustosz — 106
 Wereszczawice (Wierieszczawice,
 Wereszniewice, Wereszczewice) —
 144, 145
 Wiachory — 133
 Wiaderniki zob. Wiederniki
 wiaziński ujezd — 10, 110
 Wiaźma — 111
 Wiederniki (Wiaderniki) — 112
 wiedrowski stan — 7, 85, 148
 Wiejno — 84

- Wielkie Księstwo Litewskie (Litwa) —
 3–5, 8, 16, 36–44, 46, 47, 49–52,
 55, 61, 80, 106, 125, 142
 Wielkie Księstwo Moskiewskie
 (Moskwa) — 3–6, 8–10, 12, 13, 15,
 20–22, 26, 38, 39, 44, 46, 72, 76,
 80, 85, 91, 98, 103, 111, 118, 130,
 138, 143, 148, 151, 156, 167
 Wielkolesie — 137
 wielkopolski (zadziński) stan — 7, 82,
 85, 86, 94, 105
 Wieprzyna — 69
 Wierebcowo — 162
 Wierieszczawicze zob. Wereszczawicze
 Wieroszkino — 109
 Wieruchino (Wieruchowo) — 149
 Wierzbół — 53
 Wierzchowo (Wierzchowie,
 Wierzchowskie) — 152
 wierzchowska włość — 158
 wierzchowski stan — 7, 92
 wieszmakowska buda — 159
 wieszniowska majętność — 158
 Wieśniaki — 158
 wietlicka włość — 73, 74, 159
 wietlicki stan — 7, 73, 79, 82, 84, 89,
 90, 96, 99–101, 113, 117, 118, 120,
 122, 124, 125, 128–130, 137, 141–
 143, 146, 147, 152, 153, 162, 163
 wietliczyńska włość — 167
 Wigury — 114
 Wikterowo zob. Wiktorowo
 Wiktorowo ? — 87
 Wiktorowo (Wikterowo) — 127
 wileńskie województwo — 3, 37
 Wilno — 49, 50, 60, 169
 Wioranki — 72
 Wisianki — 150
 Wisoszkino ? — 109
 Witczewicze — 144
 witebskie województwo — 37
 Witezew — 64
 Witkowo (Witkowno) — 87
 Wiżyno — 108
 Wleś zob. Uleśty
 Własow — 111
 Włoszkowo zob. Wołoskowo
 Wojnowszczyzna — 86
 Wojwowo — 72
 Wolczyca (Wolczyka) — 124
 Wołkowo (Wowkowo) — 80
 Wołkowo — 108
 Wołkowo — 153
 wołkowska danina — 82
 Wołoskowo (Włoszkowo) — 97
 Wołowaczowo — 92
 Wołucowo — 93
 Wołwino — 115
 Wopia — 150
 Wopiec — 106, 113
 wopiecka włość — 106
 wopiecki (wopecki) stan — 7, 81, 89, 90,
 95, 96, 98, 102, 106, 107, 110, 114,
 118, 130, 131, 135, 136, 139, 148,
 149, 155, 156, 165
 Woronino — 85
 Woronino — 88
 Woronino — 105
 Woronino — 125
 Woronowszczyzna zob. Cicinin
 Woronowszczyzna Babczowo
 Woronówka — 53
 Woropanowo — 87
 Woroszyłowo (Worysołowo) — 73, 74
 Worotinino — 99
 Worotyszyno (Worotyszyn) — 137

- Worzbunowo — 82
 Woskrześcińskie — 82
 Wossów — 72
 Woszczaninowice — 145
 Woszczyno — 101
 Wotwice — 72
 Wowkowo zob. Wołkowo
 Wrocław — 59
 Wuście zob. Uście
 Wypółzów (Wypetłów) — 160
 Wysokie — 68
 Wysokini — 77

 Zabielin (Zabiellin) — 128
 Zabłocie — 85
 Zabołocie — 89
 Zabołocie — 149
 Zaborze — 82
 Zaborze — 138
 Zachod — 98
 Zadazie zob. Zajazie
 Zadki — 113
 Zadni Poczynek (Zadny) — 147
 Zadnia zob. Zadnica
 Zadnica (Zadnia) — 153
 Zadoroże — 104, 132
 Zadurze zob. Tronino Zadurze
 Zadwieje — 147
 zadziński stan zob. wielkopolski stan
 Zaharowo — 75
 Zahusino — 121
 Zajazie (Zajasie, Zadazie) — 164
 Zajcowo — 91
 Zajcowo — 132
 Zakopa (Zukopa?) — 107
 Zalesie — 65, 107
 Zalesie — 96
 Zalesowo — 103, 144

 Zalesowo — 144
 Załupina — 137
 Załupino — 158
 Załuże — 131
 Załużeczce — 98
 Zamiatnikowo — 165
 Zamiatnino — 138
 Zamosze Średnie (Srzednie) — 138
 Zapole — 130
 Zapolnie (Opolno) — 103
 Zarki — 65
 Zarubienok (Zarubzenok) — 66
 Zarudnie ? — 73
 Zary — 78
 Zarzeczce — 73
 zauszorańska majątność — 85/86,
 Zborowo — 97
 Zdanowo — 100
 Zeleżno — 142
 Zenino — 117
 Ziedzimowo — 105
 Zielenica — 117
 Ziemino — 85
 Ziennica — 127
 Znamierycze — 126
 Zolkiszki — 87
 Zrzebcowo zob. Żerebcowo
 Zubarewo — 75
 Zubarowo — 109
 Zuborowo — 77
 Zubowo — 69
 Zubowo — 89
 Zubowo — 133
 Zubrowki — 142
 Zubryki — 121
 zugińskie ławnictwo — 53
 Zuje (Łuje) — 139
 Zukopa (Zakopa?) — 65

Zwierowicze — 83, 168
zwierowicka majątność (włość) — 83
Zygarze — 68
Zygmuntowo — 122

Żałobino — 131
Żarnowo — 36, 168
Żarnówka — 71
Żary — 74
Żegałowo — 92
Żelezków — 54
Żerebcowo (Zrzebcowo) — 107, 139
Żerespieja — 77

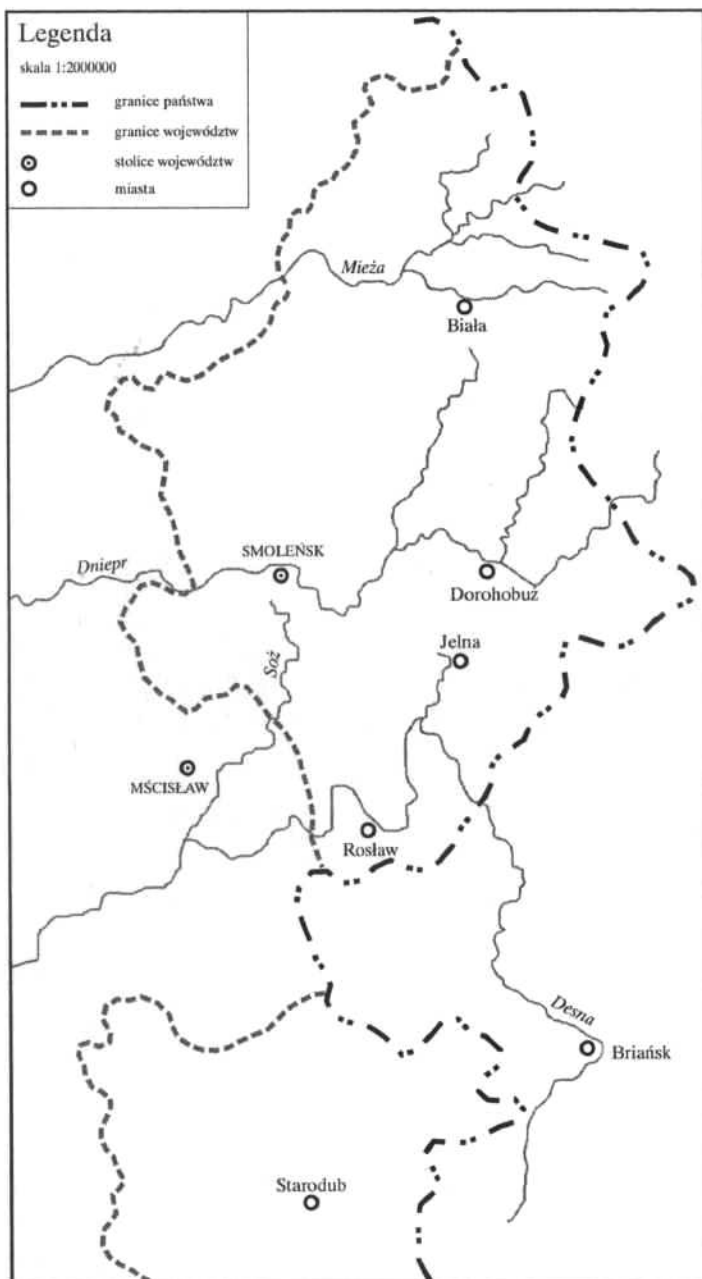
Żłobino — 101
Żłobino — 135
żmudzkie starostwo — 37
Żołwino — 123
Żukowicze (Żukowiec) — 153
Żukowo — 113
Żukowo — 158
Żukowo Plechowskie — 101
Żylin — 82
Żytkie Iwanowo zob. Iwanowo Żytkie
Fiedorowo
Żytkowo — 107
Żywucice — 147

Powiat Smoleński

Legenda

skala 1:2000000

- · — granice państwa
- - - granice województw
- ⊙ stolice województw
- miasta

WYDAWNICTWO
—DiG
www.dig.pl

Cena 45,00 zł

ISBN 978-83-7181-586-7

9 788371 815867